ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

Α΄. † Πριγκηποννήσων Δωροθέου: «Τὸ Ἅγιον Πάσχα.»

Β΄. Βασιλείου Σταυρίδου, Καθηγητοῦ : «Ὁ Βασίλειος Ἀντωνιάδης καὶ τὸ θεολογικὸν αὐτοῦ ἔργον».

Γ΄. Ἰωάννου Καρμίρη, Καθηγητοῦ : «Ἡ Ἑλληνικὴ Θεολογικὴ Βιβλιογραφία τῆς τελευταίας δεκαετίας (1945—1955).»

Δ΄. Ἡ Β΄ Γενικὴ Συνέλευσις τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν. Ἔκθεσις τῶν Τμημάτων.

Ε΄. † Μοναχοῦ Γερασίμου Μικραγιαννανίτου : «Ἱ. Ἀκολουθία Ὁσίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου.»

Στ΄. † Ἀρχειοφύλακος Αἰμιλιανοῦ Τσακοπούλου : «Περιγραφικὸς Κατάλογος τῶν χειρογράφων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Β΄. Τμῆμα χειρογράφων τῆς Ἱ. Μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος Χάλκης» (Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου).

Ζ΄ Τὸ Ἅγιον Ὄρος : Ἐπ᾽ εὐκαιρίᾳ τῆς εἰς αὐτὸ μεταβάσεως τῆς Πατριαρχικῆς Ἐξαρχίας.

Η΄. (†) Ὁ Ἀθηνῶν Σπυρίδων. (Νεκρολογία.)

Θ΄. Ὁ νέος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Δωρόθεος.

Ι΄. Βασ. Ἀναγνωστοπούλου, Καθηγητοῦ : Τὸ Β΄. Διεθνὲς Συνέδριον Πατρολογικῶν Μελετῶν.

ΙΑ΄. Ἐπίσ. ἔγγραφα. Ἐκκλ. Χρονικά. Βιβλιοκρισίαι.

ΕΤΟΣ ΛΑ΄. — 1956 — ΤΕΥΧΟΣ Β΄.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ—ΜΑΙΟΣ—ΙΟΥΝΙΟΣ

ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ

Η ΛΕΞΙΣ ΠΑΣΧΑ σημαίνει ἑβραϊστὶ διάβασιν. Διέβησαν οἱ Ἑβραῖοι τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, καὶ ἐλυτρώθησαν ἀπὸ τὴν δουλείαν τῶν Αἰγυπτίων. Ἡ ζωή μας διάβασις εἶναι, πέρασμα· Ἀπὸ τὸν χειμῶνα περνοῦμεν εἰς τὴν ἄνοιξιν, καὶ ἀπὸ τὴν νύκτα εἰς τὴν ἡμέραν, ἀπὸ τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν εἰς τὴν ἀνδρικήν, καὶ ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν εἰς τὴν ὑγείαν. Οἱ δοῦλοι ἐλευθερώνονται, καὶ οἱ ἐξόριστοι ἐπιστρέφουν εἰς τὴν πατρίδα, θὰ περάσωμεν καὶ ἀπὸ τὸν χρόνον εἰς τὴν αἰωνιότητα.

Ἦλθεν ὁ Χριστός, διὰ νὰ μᾶς ἑλκύσῃ εἰς Ἑαυτόν, θεῖον Πάσχα. Ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸν Πατέρα Του, καὶ ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, ἀπέθανε καὶ ἀνέστη, Πάσχα μέγα. Θὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν Πατέρα Του, καὶ Τὸν παρακαλεῖ νὰ εἶναι μαζύ Του ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους Τοῦ ἔδωκε, νὰ ἑλκύσῃ καὶ νὰ ὁδηγήσῃ τὴν ἀνθρωπότητα εἰς Αὐτόν, διότι θὰ ἀναστηθῇ καὶ θὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸν οὐρανόν, Πάσχα τὸ σεβάσμιον, Πάσχα τῶν πιστῶν. Ἡ Ἀνάστασις εἶναι ἡ ζύμη ἡ ὁποία ζυμώνει τὸν νέον κόσμον, ζυμώνει τὴν Ἱστορίαν, Χριστὸς Ἀνέστη. Ἄξων περὶ τὸν ὁποῖον στρέφεται ἡ ζωή μας εἶναι τὸ Πάσχα· Γέφυρα ἐπάνω ἀπὸ τὴν τραγικότητά μας. Μαγικὴ ράβδος ἡ ὁποία μεταβάλλει τὴν ἁμαρτίαν εἰς χάριν, τὸ μῖσος εἰς ἀγάπην, τὸν θάνατον εἰς ζωήν. Κρῖκος ὁ ὁποῖος μᾶς συνδέει μὲ τὸν Χριστόν, μᾶς ἑνώνει μὲ ὅ,τι καλύτερον ἔχομεν. Μᾶς περισυλλέγει τοὺς ἐσκορπισμένους. Ἡ μεγάλη διάβασίς μας, τὸ Πάσχα, Χριστὸς ὁ Λυτρωτής. Περνᾷ ἀπὸ ἡμᾶς ἡ πνοή Του, ἡ αἰωνία ζωή. Μὲ τὴν ἁγίαν ἀνάστασίν Του, ὑπάρχει κἄτι μεγαλύτερον ἀπὸ τὰς ἐπιθυμίας μας : ἡ θέλησις τοῦ Θεοῦ. Καινούργια πνέει ζωή· Τὸ δίδειν εἶναι μεγαλύτερον ἀπὸ τὸ ἔχειν, καὶ ἡ ἀγάπη εἶναι μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν δύναμιν. Ἐὰν ἀναστηθῶμεν καὶ ἡμεῖς, τότε θὰ ἀποδειχθῇ ὅτι ὁ Χριστὸς ἀνεστήθη. Διὰ νὰ πιστεύσουν οἱ ἄλλοι, ἔχουν ἀνάγκην νὰ ἴδουν.

Νὰ ἴδουν τὸ φῶς μας, καὶ πρέπει νὰ γίνωμεν φῶς, ἀφοῦ ἐλάβομεν

φῶς ἀπὸ τοῦ ἀνεσπέρου φωτός, ἡμεῖς οἱ ὁποῖοι κρατοῦμεν τὴν πασχαλινὴν λαμπάδα. Γλυκὺ φῶς, φώτισέ μας. Φώτισέ μας τώρα ποὺ μᾶς κυκλώνουν τόσα σκοτάδια, καὶ εἶναι ἡ νύχτα βαρειά. Σὺ ποὺ μετέβαλες τὸν χειμῶνα εἰς ἄνοιξιν, χύσε εἰς τὴν ψυχήν μας γλυκύτητα, γαλήνην. Μ' Ἐσένα, νὰ φωτίσωμεν καὶ τοὺς ἄλλους πρέπει, διὰ νὰ ἴδουν καὶ αὐτοὶ τὸ φῶς τὸ ἰδικόν μας καὶ νὰ πιστεύσουν. Πολλοὶ ἔχουν χάση τὸν δρόμον των, ὁδήγησέ τους, φώτισε τὰ βήματά των, μέσα ἀπὸ τὰ συντρίμμιά μας. Μὲ ὅ,τι καὶ ἂν γίνεται, εἶσαι ἡ μοναδική μας ἐλπίδα. Παρ' ὅλα, καὶ μέσα ἀπὸ ὅλα, ἡ Βασιλεία Σου κτίζεται. Πήραμε, καὶ ὡς ἄτομα καὶ ὡς σύνολον εὐθύνην, ἔχομεν μίαν ἀποστολήν, ἕνα ἔργον νὰ ἐπιτελέσωμεν οἱ Χριστιανοί: νὰ δώσωμεν εἰς τὸν ἄλλον τὴν βοήθειάν μας, τὸν πολιτισμόν μας.

Οἱ Πατέρες μας εἶδαν τὸν Χριστόν, καὶ εἶχαν εἰς τὴν ζωήν των, τὸ φῶς, καὶ δι' αὐτό, καὶ ἡμεῖς ἐπιστεύσαμεν εἰς τὴν Ἀνάστασίν Του, ἡ ὁποία ἤλλαξε τὸν κόσμον. Εἶδαν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν. Εἶδαν τὸν ἀναστάντα Χριστόν, ὅπως Τὸν εἶδεν ἡ Μαγδαληνή, καὶ ἐφώνησεν : «Εἶδον τὸν Κύριον». Εἶχε χάση τὸν Ἰησοῦν, τοῦ Ὁποίου ἡ μορφὴ καὶ ἡ λέξις μιλοῦσαν βαθειὰ εἰς τὴν ψυχήν της. Τὴν ψυχὴν δὲν τὴν φθάνουν τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου αὐτοῦ, ἡ ψυχὴ ζητάει συγγνώμην καὶ ἀγάπην, θέλει νὰ λατρεύσῃ. Τὴν Κυριακὴν τὸ πρωῒ εἰς τὸν τάφον, ἡ Μαρία Τὸν ἐνόμιζε νεκρόν, γύρω ἡ ἄνοιξις τῆς ἦταν ἕνα θαῦμα, κρατοῦσε καὶ ἡ ἴδια ἀρώματα εἰς τὰ χέρια καὶ δάκρυα εἰς τὰ μάτια, καὶ ἐνώπιόν της ἡ ὀπτασία τοῦ Ἰησοῦ, αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς. Θέλει νὰ Τὸν ἐναγκαλισθῇ, ἀλλ' Ἐκεῖνος δὲν τὴν ἀφήνει, τρέχει ὀπίσω καὶ θριαμβευτικὰ φωνάζει : «Εἶδον τὸν Κύριον!» Πρὸς τὸ ἑσπέρας Τὸν βλέπει ὁ Πέτρος, οἱ δύο οἱ ὁποῖοι πήγαιναν εἰς τὸ χωρίον των Ἐμμαούς, τὴν νύκτα οἱ δέκα, μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας ὁ Θωμᾶς, Τὸν βλέπουν ἑκατοντάδες, καὶ ὅλοι φωνάζουν, γεμᾶτοι ἐνθουσιασμὸν καὶ ὑπερηφάνειαν : «Ἑωράκαμεν τὸν Κύριον!»

Τὸ μεγαλύτερον θαῦμα, τὸ ὁποῖον ἔκαμεν ὁ Χριστός, καὶ συνεκλόνισε τοὺς ἀνθρώπους, εἶναι αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἐτέλεσεν ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρὸν καρφωμένος, τὸ θαῦμα τῆς ἀγάπης. Καὶ δι' αὐτὸ ἡ ἀγάπη Τὸν ἀνέστησε. Ὅταν Τὸν εἶδαν οἱ Μαθηταί Του, ἐφοβήθησαν, Τὸν ἐξέλαβαν διὰ φάντασμα εἰς τὴν ἀρχήν. Ὁ χαιρετισμὸς ὅμως τῆς εἰρήνης, καὶ ἡ φωνή Του τοὺς ἀνεθάρρησε, καὶ ἡ καρδιά των ἐγέμισεν ἀπὸ γλυκύτητα καὶ γαλήνην. Ἔνοιωσαν τὴν καταλλαγὴν τῆς ψυχῆς των πρὸς τὸν Θεόν, ἔνοιωσαν τὴν ἀγάπην, ἡ ὁποία εἶναι ἡ μεγαλύτερη εὐτυχία εἰς τὸν κόσμον. Ἀνεστήθη ὁ Ἰησοῦς, καὶ Τὸν βλέπουν ἐνώπιόν των, τοὺς δίνει τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, νέαν ζωήν, τοὺς δίνει τὴν δύναμιν καὶ τὸ δικαίωμα νὰ συγχωροῦν τὰς ἁμαρτίας τῶν ἀνθρώπων, τοὺς ἀνέθηκε τὴν μεγάλην ἀ-

ποστολὴν νὰ πορευθοῦν εἰς τὸν κόσμον, καὶ νὰ συνεχίσουν τὸ ἔργον Του. Αὐτοὶ οἱ δειλοὶ καὶ κουρασμένοι, οἱ ὁποῖοι πρὸ ὀλίγου Τὸν ἐγκατέλειψαν καὶ Τὸν ἠρνήθησαν, γίνονται ἀτρόμητοι καὶ ξεκινοῦν διὰ τὴν μεγάλην πορείαν.

Τὸ γεγονὸς τῆς Ἀναστάσεώς Του ἦτο καταπληκτικόν, καὶ ἡ προσωπική Του ἀκτινοβολία θεϊκή, εἰς τρόπον ὥστε καὶ αὐτὰ τὰ μέλη τοῦ Συνεδρίου τῶν Ἰουδαίων νὰ εἶναι διατεθειμένα νὰ πιστεύσουν εἰς τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου. Εἶχαν παρουσιασθῆ εἰς αὐτὰ οἱ φυλάσσοντες στρατιῶται, ἔντρομοι καὶ κάθιδροι, καὶ τοὺς εἶπαν τὰ διατρέξαντα εἰς τὸν Τάφον. Τίποτε δὲν εὗρῆκαν τὸ ἀπαράδεκτον οἱ ἔγκριτοι τῶν Ἰουδαίων, ἀλλὰ τόσον αὐτοί, ὅσον καὶ οἱ στρατιῶται, ἐσκέφθησαν νὰ περισωθοῦν ἀπὸ τὸν γύρω των κλοιόν. Κατὰ τὴν συνήθειάν των ἤρχισαν νὰ ἁπλώνουν σκεπάσματα πρὸ τοῦ ἡλίου, διὰ νὰ ἐλαττώσουν τὸ φέγγος του. Συνῆλθον ὅλοι μαζὺ μὲ τοὺς Πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ, συνεδρίασαν καὶ ἀπεφάσισαν νὰ δώσουν πολλὰ χρήματα εἰς τοὺς στρατιώτας, διὰ νὰ εἴπουν : «Ἦλθον οἱ μαθηταί Του, ἐνῷ αὐτοὶ ἐκοιμῶντο, καὶ ἔκλεψαν τὸ σῶμά Του». Καὶ τοὺς διεβεβαίωσαν ὅτι, ἐὰν ἡ Κυβέρνησις τὸ μάθῃ, αὐτοὶ θὰ τὴν καθησυχάσουν, καὶ θὰ τοὺς προστατεύσουν. Οἱ στρατιῶται ἔλαβον τὰ χρήματα, καὶ ἐνήργησαν σύμφωνα μὲ τὰς ὁδηγίας τὰς ὁποίας ἔλαβον. «Ὁ λόγος οὗτος διεφημίσθη εἰς τοὺς Ἑβραίους μέχρι σήμερον», γράφει ὁ Ματθαῖος. Ὡραιότατα παρατηρεῖ ὁ Αὐγουστῖνος διὰ τὴν παράδοξον ταύτην πρᾶξιν τῶν Ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων. Ἐρωτᾷ εἰρωνικῶς τὸ Συνέδριον : «Τί λοιπόν ; Παρουσιάζεις μάρτυρας κοιμωμένους ;» Ἀποτελεσματικὰ ὑπῆρξαν τὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα ἐξῆλθον ἀπὸ τὸ ἴδιον ταμεῖον ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐλήφθησαν, καὶ τὰ διὰ τὸν Ἰούδαν τριάκοντα ἀργύρια.

Ἡμεῖς, χωρὶς νὰ ἴδωμεν τὸν Χριστὸν ἀναστάντα μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μας, ἐπιστεύσαμεν εἰς Αὐτόν, καὶ εἴμεθα μακάριοι, σύμφωνα μὲ τὸν λόγον Του «Μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες.» Δὲν εἶναι ἀπαραίτητος ὅρος διὰ τὴν ὕπαρξιν ἑνὸς πράγματος νὰ τὸ ἴδῃς. Ὑπάρχουν πλεῖστα ὅσα τὰ ὁποῖα δὲν φαίνονται, ὅπως ὁ ἠλεκτρισμὸς εἰς τὴν φύσιν, τὸ ἅλας εἰς τὴν θάλασσαν, ἡ ζάχαρις εἰς τὸ ποτῆρι τοῦ νεροῦ, οἱ προπάτορές μας. Κανεὶς ὅμως δὲν δύναται νὰ ἀρνηθῇ τὴν ὕπαρξίν των. Ὑπῆρξαν καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι εἶδαν τὸν Χριστὸν μὲ τὰ μάτια των, ὅπως οἱ Ἀπόστολοι. Εἶδαν Ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον οὔτε ζωγράφοι δύνανται νὰ ζωγραφίσουν, οὔτε γλύπται νὰ ἐξεικονίσουν, οὔτε ποιηταὶ νὰ ψάλουν. Ὅ,τι καὶ ἂν εἶπαν καὶ οἱ πλέον δυνατοί, ἠχὼ εἶναι τοῦ οὐρανοῦ, θροῦς τῆς θάλασσας, συγκλονιστικὴ κραυγὴ τῆς ἀγάπης των, βοὴ ἀπὸ τὸ βάθος τῶν αἰώνων. Τὸ ᾆσμα τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ καὶ ἡ εἰκόνα Του εἶναι ἡ καρδία

μας, τὴν ὁποίαν ἔπλασεν ὁ Θεὸς ἀνήσυχη, ἕως ὅτου ἀναπαυθῇ εἰς Αὐτόν.

Θὰ ἔλθῃ μία ἡμέρα καθ' ἣν θὰ Τὸν ἴδωμεν ὅλοι μας, καὶ μὲ τὰ μάτια μας, καὶ θὰ Τὸν ἀκούσωμεν, καὶ μὲ τ' αὐτιά μας, διότι Τὸν περιμένομεν, ἐφόσον καὶ Ἐκεῖνος μᾶς εἶπεν ὅτι θὰ ἔλθῃ ἐκ νέου, καὶ μέσα μας ὑπάρχει κἄτι τὸ ὁποῖον πάντοτε περιμένει. Βλέπομεν οἱ πάντες πέραν τῆς παρούσης ὥρας, δὲν μᾶς ἀρκεῖ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔχομεν. Περιμένομεν οἱ Χριστιανοὶ τὸν Κύριον τῆς ζωῆς μας. Τὰ ὦτά μας εἶναι εὐαίσθητα καὶ εἰς τὸν πλέον ἐλαφρὸν θόρυβον, τεταμένα νὰ ἀκούσωμεν τὰ βήματά Του. Ἀλλοίμονον εἰς ὅσους δὲν Τὸν περιμένουν, αὐτοὶ δὲν εἶναι ἐκλεκτοί, δι' αὐτοὺς ἡ ἡμέρα ἡ φωτεινὴ θὰ εἶναι γεμάτη σκοτάδι. Ἀπὸ τοὺς δύο ποὺ θὰ εἶναι εἰς τὸν ἀγρόν, ὁ ἕνας θὰ παραληφθῇ, ὁ ἄλλος θὰ ἐγκαταλειφθῇ. Ἀπὸ τὰς δύο γυναῖκας, αἱ ὁποῖαι θὰ ἔχουν μεταβῇ εἰς τὸν μύλον, διὰ νὰ ἀλέσουν τὸ σιτάρι των, ἡ μία θὰ παραληφθῇ, ἡ ἄλλη θὰ ἐγκαταλειφθῇ. Πόσοι θὰ εἶναι οἱ ἐκλεκτοί ; Θὰ ἀνταποδώσῃ εἰς ἕκαστον κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, αἱ κυρώσεις θὰ εἶναι βαρεῖαι. Ὁ ἕνας θὰ παραληφθῇ, ὁ ἄλλος θὰ ἐγκαταλειφθῇ. Ὁ ἕνας θὰ σωθῇ, ὁ ἄλλος θὰ ἀπολεσθῇ. Δὲν εἴμεθά ποτε ἱκανοὶ νὰ κατανοήσωμεν τὴν δικαιοσύνην Του. Ἡ ζυγαριὰ ἡ ὁποία θὰ ζυγίσῃ θὰ εἶναι ἡ ζυγαριὰ τῆς ἀγάπης. Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος εἶναι γεμᾶτος ἀπὸ ἀγάπην θὰ παραληφθῇ, ἐκεῖνος ποὺ δὲν ἀγαπᾷ θὰ ἐγκαταλειφθῇ. Δύο θὰ γευματίζουν μαζύ, ὁ ἕνας θὰ παραληφθῇ, ὁ ἄλλος θὰ ἐγκαταλειφθῇ. Τὸ βάθος μας βλέπει Ἐκεῖνος, ὄχι τὸ ἐξωτερικόν μας. Ἐγκαταλείπεται αὐτὸς ποὺ κάμνει ἐλεημοσύνες, αὐτὸς ποὺ προσεύχεται καὶ νηστεύει. Θεία θρησκεία ! Παραλαμβάνεται μία φτωχὴ χήρα ἡ ὁποία ἔδωκε ἕνα μικρὸ νόμισμα. Θὰ ἐγκαταλειφθῶμεν ; Θὰ παραληφθῶμεν ; Ἐβοηθήσαμεν κἄποιον νὰ γίνῃ Χριστιανός ; Ἐχριστιανίσαμεν κἄποιον ; Ὁ ὑπηρέτης, ὅταν δὲν ὑπηρετῇ, δὲν εἶναι πλέον ὑπηρέτης. Ὁ Χριστιανός, ὅταν δὲν χριστιανίζῃ, δὲν εἶναι Χριστιανός. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἄλλου, ἔχει διακυβεύσῃ τὴν σωτηρίαν τὴν ἰδικήν του. Ὁ ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει ἀγάπην εἶναι ἡ λυχνία ἡ χωρὶς ἔλαιον. Μάτην θὰ κρούῃ τὴν θύραν τοῦ συμποσίου, τὴν θύραν ὅπου εὑρίσκεται ὁ Νυμφίος. Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἀγαπᾷ λησμονεῖ τὸν ἑαυτόν του, καὶ δίδει τὸν ἑαυτόν του. Δίδει τὸν ἑαυτόν του, διὰ νὰ κατακτήσῃ τὴν αἰωνιότητα, ἡ ὁποία μὲ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ ἀκούεται εἰς τὸ βάθος τοῦ εἶναί μας, ὡσὰν ὁ Νιαγάρας.

† Ὁ Πριγκηποννήσων ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Ο ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ (*)
ΚΑΙ ΤΟ ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΝ ΑΥΤΟΥ ΕΡΓΟΝ

5) ὅτι ὁ οὕτω σχηματισθεὶς νέος κανὼν τῶν Ἰουδαίων κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀποτελούντων αὐτὸν βιβλίων ὁ αὐτὸς τῷ νῦν παρ' αὐτοῖς ἐν χρήσει ὄντι, δὲν ἔχει παρὰ πᾶσι τὴν αὐτὴν διαίρεσιν καὶ διάταξιν, ἣν ὁ σημερινός, ἀλλὰ περὶ ἀμφότερα ταῦτα εἶχεν ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον οὐκ ὀλίγας παραλλαγὰς ὅπως καὶ ὁ πρὸ αὐτοῦ ἀρχαιότερος κανὼν τῆς Συναγωγῆς». 6)

Ὡς πρὸς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ Κανόνος τῆς Π. Δ. ἐν τῇ Χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ ἐξάγονται τὰ ἑξῆς πορίσματα :

«1) ὅτι ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία ὡς κανόνα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἔλαβε μὲν τὸν τῆς Συναγωγῆς, πλὴν οὐχὶ οἷος ἦτο κατὰ τὸν τρίτον καὶ τέταρτον αἰῶνα μετὰ Χριστὸν παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλ' οἷος ἦτο ἐπὶ τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀποστόλων, περιλαμβάνων πάντα τὰ νῦν ἐκ τοῦ Ἑβραϊκοῦ κειμένου ἐλλείποντα, τόν τε Βαροὺχ μετὰ τῆς Ἐπιστολῆς τοῦ Ἱερεμίου καὶ τὰ γνωστὰ μέρη καὶ τεμάχια τοῦ Δανιὴλ καὶ τῆς Ἐσθήρ...

2) ὅτι ἡ παρὰ Χριστιανοῖς ἐν χρήσει συλλογὴ τῶν ἱερῶν βιβλίων ἦτο μὲν ἀνέκαθεν περιεκτικωτέρα τῆς τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' ἐν τῇ ἀρχαίᾳ καὶ ἀδιαιρέτῳ Ἐκκλησίᾳ ὀλίγοι μόνον εἶχον ἅπαντα ἐν ἴσῃ μοίρᾳ, οἱ δὲ πλείονες διέκρινον αὐστηρῶς μεταξὺ κανονικῶν βιβλίων καὶ ἀναγινωσκομένων, μὴ ἀξιοῦντες ταῦτα τοῦ αὐτοῦ κύρους καὶ τῆς αὐτῆς τιμῆς πρὸς ἐκεῖνα.

3) ὅτι κατὰ τοὺς πλείονας τῶν καταλόγων ἐθεωροῦντο ὡς ἀναγινωσκόμενα αἱ δύο Σοφίαι, τοῦ Σολομῶντος καὶ τοῦ Σειραχίδου, ἡ Ἰουδεὶθ καὶ ὁ Τωβὶτ καὶ ἐκ τῶν Μακκαβαϊκῶν λεγομένων τρία μὲν κατὰ τοὺς πλείονας τῶν Ἀνατολικῶν, δύο δὲ κατὰ τοὺς Δυτικούς, ἐν ᾧ μόνον ἡ Σύνοψις τοῦ Ψευδοαθανασίου ἀριθμεῖ μετὰ τῶν ἀναγινωσκομένων καὶ τὸ τέταρτον τῶν Μακκαβαϊκῶν, κατατάσσει δὲ εἰς τὰ κανονικὰ τὸν Ἱερέα ἢ τρίτον Ἔσδρα, παρὰ τοῖς ἄλλοις οὐδὲ εἰς τὰ ἀναγινωσκόμενα καταλεγόμενον.

4) ὅτι ὅπως παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις οὕτω καὶ παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς ὑ-

---

*) Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου τεύχους, σελ. 22.

6) Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην, σελ. 289—291.

πῆρχον ἱκαναὶ παραλλαγαὶ περὶ τὴν ἀπαρίθμησιν καὶ διάταξιν τῶν ἱερῶν βιβλίων, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ πολλῷ σπουδαιότεραι, ἁπτόμεναι τοῦ κύρους βιβλίων κοινῶς ἀνέκαθεν ὡς κανονικῶν ἀνεγνωρισμένων καὶ ὡμολογημένων, πάντως προερχόμεναι παρ' ἀνθρώπων, μὴ ἀκολουθούντων πιστῶς ταῖς παραδόσεσι τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ τὰς ἰδίας ἀντιλήψεις τιθέντων ὑπὲρ τὰ ἀνέκαθεν παραδεδομένα, ὡς ἦσαν οἱ περὶ τὸν Θεόδωρον Μοψουεστίας, τὸν πρόδρομον τοῦτον τῶν νεωτέρων Ὀρθολογιστῶν καὶ ὑπερκριτικῶν». 7)

Ἡ μετάφρασις τῶν Ο' ἀνέκαθεν ἀπήλαυεν ἀπ' ἀρχῆς τιμῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐθεωρεῖτο δὲ αὐθεντικὸν κείμενον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἡ ἀξία αὐτῆς κατέστη σπουδαιοτέρα λόγῳ τοῦ ὅτι ἀπετέλεσε τὴν βάσιν πολλῶν ἄλλων ἀρχαίων μεταφράσεων. Ὁ Ἀντωνιάδης ἐπικρίνει τοὺς περὶ τὸν Κωνσταντῖνον Οἰκονόμον, τοὺς παραδεχομένους τὴν μετάφρασιν ταύτην «ὡς ἐν πᾶσιν ἀλάνθαστον καὶ αὐτὸ τοῦτο θεάρεστον». Θεωρεῖ δὲ αὐτὴν οὐχὶ ἰσότιμον οὐδὲ ὅλως ὑπερέχουσαν τοῦ Ἑβραϊκοῦ πρωτοτύπου, ἀλλ' ἐνέχουσαν ἐν τῷ συνόλῳ καὶ τοῖς ἐπὶ μέρους τὴν ἀνήκουσαν αὐτῇ ἀξίαν. 8)

Τὰ ἱστορικὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης δὲν περιλαμβάνουν ἁπλῶς καὶ μόνον γεγονότα ἱστορικά, ἀλλὰ καταδεικνύουν τὴν ἰδιαιτέραν φροντίδα καὶ μέριμναν, ἣν ἐπεδείξατο ὁ Θεὸς πρὸς τὸν περιούσιον αὐτοῦ λαὸν διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Ὡς ἐκ τούτου ἡ ἱστορία τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ εἶναι οὐχὶ πολιτικὴ ἀλλὰ θρησκευτικὴ καὶ ὑπὸ τὴν προοπτικὴν ταύτην εἶναι φρόνιμον νὰ ἐξετάζηται. 9)

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν Πεντάτευχον, ἐξωτερικοὶ καὶ ἐσωτερικοὶ λόγοι ἀβιάστως δεικνύουν ὡς συγγραφέα αὐτῆς τὸν Μωϋσέα. Αἱ εὔλογοι ὅμως ἐνστάσεις τῆς ἀρνητικῆς Κριτικῆς δὲν παρορῶνται.

«Ὡς ἔχει νῦν ἡ Πεντάτευχος, ἐμποιεῖ τὴν ἐντύπωσιν ἀρχαίου οἰκοδομήματος, ἀνεγερθέντος μὲν ἐπὶ τοῦ Μωϋσέως, ὑποστάντος ὅμως ἐφεξῆς τὴν ἐπήρειαν τοῦ χρόνου καὶ τῶν περιστάσεων καὶ κατὰ καιροὺς ὑποβληθέντος εἰς ἐπισκευὰς ἢ καὶ διασκευὰς ἔν τισιν,...» 10)

Τὰ περὶ τῆς ἱερᾶς Ποιήσεως παρ' Ἑβραίοις εἰσαγωγικῶς λεγόμενα διαφωτίζουν τὴν ἐξέχουσαν θέσιν τοῦ εἴδους τούτου τοῦ λόγου παρ' Ἑ-

---

7) Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην, σ. 297—8.

8) Αὐτ., σ. 323—7.

9) Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην, σελ. 28—32.

10) Αὐτ., σ. 55.

βραίοις. Ὡς συγγραφεὺς τοῦ μεγάλου μέρους τῶν Ψαλμῶν θεωρεῖται ὁ Δαυῒδ, ὑπαρχόντων καὶ μεταγενεστέρων Ψαλμῶν. Τὸ ἴδιον λέγεται καὶ διὰ τὸν Σολομῶντα ὡς πρὸς τὴν συγγραφὴν τῶν Παροιμιῶν.

Εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Ἰὼβ ὑποδεικνύεται ὡς πιθανὴ ἡ συγγραφὴ αὐτοῦ καὶ ὑπὸ ἄλλου τινὸς ἐκτὸς τοῦ Ἰώβ, τῶν ἐκτιθεμένων ὅμως γεγονότων, ἐχόντων ἱστορικήν τινα βάσιν καὶ ὑπόστασιν.

Τὸ Ἆσμα Ἀσμάτων ἡρμηνεύθη κατὰ πολλοὺς τρόπους. Κατὰ τὸν Βασίλειον Ἀντωνιάδην ἐκλαμβάνεται τοῦτο πνευματικῶς.

«Κατὰ τοιαύτην ἐκδοχὴν θὰ εἴχομεν ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ οὕτως εἰπεῖν σκηνοθεσίαν καὶ δραματοποίησιν τῆς περιλαλήτου τοῦ Σολομῶντος ἀγάπης πρὸς τὴν σοφίαν, οἱονεὶ τὰ μνῆστρα καὶ τοὺς γάμους τοῦ βασιλέως τούτου μετὰ τῆς σοφίας, καθ' ὅλας, ἐννοεῖται, τὰς ἐν τοιαύταις γαμηλίοις τελεταῖς καθιερωμένας ἐν τοῖς χρόνοις καὶ τόποις ἐκείνοις ἐθιμοτυπίας καὶ μεθ' ὅλης τῆς ἑκατέρωθεν ἐναμίλλως καταβαλλομένης προσπαθείας πρὸς ἔξαρσιν τῶν χαρισμάτων καὶ καλλονῶν τῶν νεονύμφων.» 11)

Τὸν Ἡσαΐαν χωρίζει εἰς δύο συλλογὰς καὶ μολονότι χρησιμοποιεῖ τὴν ὀνομασίαν τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου Ἡσαΐου, κλίνει μᾶλλον ὑπὲρ τῆς παραδοχῆς «διεσκευασμένου ἢ συνονθυλευμένου πως Ἡσαΐου». 12)

Ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ ἡ ἱστοριογραφία ὁμοιάζει πρὸς τὴν τῆς Παλαιᾶς, διότι δὲν ἀποβλέπει ἁπλῶς καὶ μόνον εἰς τὴν ἀπὸ τῆς λήθης διάσωσιν καὶ ἔκθεσιν ἱστορικῶν γεγονότων, ἀλλὰ εἰς τὴν διὰ τῶν πραγμάτων διδασκαλίαν καὶ πληροφορίαν ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι θεῖον Ἵδρυμα, ἔχουσα ὡς Ἱδρυτὴν τὸν ἐπηγγελμένον Μεσσίαν καὶ Θεάνθρωπον Ἰησοῦν. 13)

Εἰς τὸ Συνοπτικὸν πρόβλημα δίδεται λύσις μᾶλλον ἱκανοποιητική. Κατὰ τὸν Βασίλειον Ἀντωνιάδην ὁ Ματθαῖος συνέγραψε κατ' ἀρχὰς τὰ Κυριακὰ λόγια καὶ κατόπιν τὴν συμπεπληρωμένην ἔκδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου του, ὁ δὲ Μᾶρκος τὰ Ἀπομνημονεύματα τοῦ Πέτρου καὶ μετέπειτα τὸ Εὐαγγέλιόν του ὑπὸ τὴν σημερινήν του μορφήν, χρησιμοποιήσας καὶ ἄλλας πηγάς, ὡς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, πιθανῶς δὲ τὸ κατὰ Λουκᾶν. Πᾶσαι αἱ πρὸς λύσιν τοῦ προβλήματος τούτου κατατείνουσαι θεωρίαι «προϋποθέτουσι τὴν ὕπαρξιν καὶ χρῆσιν κοινῶν τινῶν πηγῶν, διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων ὡς πρὸς τὴν τοιαύτην ἢ τοιαύτην ἐκδοχὴν τῶν ὑπαρ-

11) Αὐτ., σ. 159.

12) Αὐτ., σ. 196. Ὀρθοδοξία Β' (1927—28) 329, 441. . .

13) Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, σ. 8.

χουσῶν πηγῶν». Ἡ πρώτη τῶν ἐκδοχῶν τούτων δέχεται τὴν χρῆσιν τῶν πρότερον γραφέντων Εὐαγγελίων ὑπὸ τοῦ μεταγενεστέρου, ἡ δευτέρα τὴν ὕπαρξιν πρωτευαγγελίου ἢ πρωτευαγγελίων τινῶν, ἅτινα ἀπετέλεσαν τὴν βάσιν τῆς συγγραφῆς τῶν Εὐαγγελίων καὶ ἡ τρίτη τὴν ὕπαρξιν τῆς προφορικῆς 'Αποστολικῆς Παραδόσεως ὡς κοινῆς βάσεως ὑπὸ τῶν Εὐαγγελιστῶν. Κατὰ ταῦτα ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῶν ὑποθέσεων τούτων προτείνεται ὡς πιθανὴ ἡ ἑξῆς λύσις τοῦ προβλήματος.

«Συνετάχθησαν πρῶτον τὰ Κυριακὰ λόγια τοῦ Ματθαίου καὶ ἔπειτα τὰ 'Απομνημονεύματα τοῦ Μάρκου. Ταῦτα ἦσαν γνωστὰ τῷ Ματθαίῳ κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ κατ' αὐτὸν Εὐαγγελίου ἐν τῇ παρούσῃ αὐτοῦ μορφῇ, ὅπως καὶ ἐκ τῶν νῦν εἰς ἡμᾶς περιελθόντων συνοπτικῶν τὰ πρότερον γραφέντα ἦσαν γνωστὰ τοῖς ὕστερον γράψασι καὶ ἐχρησίμευσαν αὐτοῖς ὡς βοηθήματα κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ ἰδίου Εὐαγγελίου, παρ' ἃς εἶχον ἄλλας εἰδήσεις καὶ πληροφορίας ἰδιαιτέρας εἴτε παρ' ἑνὸς τινὸς ἐκ τῶν αὐτοπτῶν εἴτε ἐκ τῆς ἐν τῇ 'Εκκλησίᾳ φερομένης ζώσης παραδόσεως, ἀναγούσης καὶ ταύτης τὴν ἀρχὴν εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀποστόλους, τοὺς αὐτόπτας καὶ ὑπηρέτας τοῦ λόγου. Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν χρονολογικὴν ἀκολουθίαν τῶν συνοπτικῶν ἐν τῇ παρούσῃ αὐτῶν μορφῇ, ἀνεπιφυλάκτως τάσσω ὡς πρῶτον τὸ κατὰ Ματθαῖον. Ὡς πρὸς τοὺς ἄλλους δέ, δὲν ἀποκλείω τὴν τοῦ Λουκᾶ προτεραιότητα παρὰ τὸν Μᾶρκον, ἐὰν νοηθῇ οὕτως, ὅτι ὁ μὲν Λουκᾶς ἐγνώρισε καὶ ἐπωφελήθη τὸ τοῦ Μάρκου ἐν τῇ πρώτῃ αὐτοῦ μορφῇ, τῇ τῶν 'Απομνημονευμάτων, ὁ δὲ Μᾶρκος ἴσως ἐγνώρισε καὶ ἐπωφελήθη τὸ τοῦ Λουκᾶ ἐν τῇ παρούσῃ αὐτοῦ μορφῇ, κατὰ τὰ ἔμπροσθεν περὶ τῆς συγγραφῆς ἑνὸς ἑκάστου τῶν συνοπτικῶν λεχθέντα». 14)

Ἡ ἐν σελίδι 61—63 τῆς Εἰσαγωγῆς αὐτοῦ εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην γενομένη ἀνάλυσις τοῦ λεκτικοῦ καὶ διαλεκτικοῦ χαρακτῆρος τοῦ Παύλου, καταδεικνύει τὴν ἱκανότητα τοῦ 'Αντωνιάδου ὡς πρὸς τὴν ἐκτίμησιν τῆς μεγάλης φυσιογνωμίας τοῦ Παύλου. Ἄλλοι ἐκ τῶν Ἑρμηνευτῶν ἐκλαμβάνουν ὡς τόπον τῶν Δεσμῶν τοῦ Παύλου τὴν Καισάρειαν τῆς Παλαιστίνης, ἕτεροι δὲ τὴν Ρώμην. Ὁ Διδάσκαλος δὲν ἐκφράζεται οὔτε ὑπὲρ τῆς μιᾶς, οὔτε ὑπὲρ τῆς ἄλλης γνώμης, μὴ δυνάμενος ὁριστικῶς νὰ ἀποφανθῇ. 15) Παραδέχεται τὴν ἱστορικότητα τῆς Δ' 'Αποστολικῆς Περιοδείας καὶ τὴν γνησιότητα τῶν Ποιμαντικῶν 'Επιστολῶν. Ἡ πρὸς Ἑ-

---

14) Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, σ. 45—46.

15) Αὐτ., σ. 92.

βραίους Ἐπιστολὴ δὲν ἔχει ὡς συγγραφέα αὐτῆς τὸν Παῦλον. Αἱ περισσότεραι πιθανότητες κλίνουν μᾶλλον ὑπὲρ τοῦ Βαρνάβα.

Τὸ πρόβλημα τῆς γνησιότητος τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου λύεται διὰ τῆς παραδοχῆς ὡς ἀξιοπίστου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, ἥτις ἐκδέχεται ὡς συγγραφέα τοῦ βιβλίου τούτου τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην, τὸν συγγράψαντα τὸ Δ΄ Εὐαγγέλιον καὶ τὰς τρεῖς ἐπ᾽ ὀνόματί του Καθολικὰς Ἐπιστολάς.

Μνημειῶδες ἔργον, ὅπερ καταδεικνύει τὴν εἰς τὴν Ἱερὰν Κριτικὴν ἐπίδοσιν τοῦ Βασιλείου Ἀντωνιάδου θὰ παραμένῃ ἡ Πατριαρχικὴ λεγομένη ἔκδοσις τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἡ ἔκδοσις αὕτη, φέρουσα τὸν τίτλον «Ἡ Καινὴ Διαθήκη ἐγκρίσει τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας», ἐκτυπωθεῖσα ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Τυπογραφείῳ τὸ 1904, ὑπῆρξε καρπὸς πενταετοῦς ἐργασίας τῆς εἰδικῶς πρὸς τοῦτο καταρτισθείσης ἐπιτροπείας ἐκ τῶν Μητροπολιτῶν Σάρδεων Μιχαὴλ καὶ Σταυρουπόλεως Ἀποστόλου καὶ τοῦ Βασιλείου Ἀντωνιάδου, Εἰσηγητοῦ, δηλ. κυρίου συντελεστοῦ τῆς ὅλης ἐργασίας. Εἰς τὸν Πρόλογον τῆς ἐκδόσεως ταύτης ἐκτίθεται ἡ γραμμή, ἣν ἠκολούθησεν ἡ Ἐπιτροπὴ εἰς τὴν ἐπιτέλεσιν τοῦ ὅλου ἔργου. «...Σκοπὸν προέθετο ἡ ἔκδοσις αὕτη τὴν κατὰ τὸ ἐνὸν ἀποκατάστασιν τοῦ ἀρχαιοτέρου κειμένου τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, καὶ μάλιστα τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως». Ἐστηρίχθη δὲ διὰ μὲν τὸ βιβλίον τῆς Ἀποκαλύψεως καὶ μέρη τινὰ τῶν Πράξεων, τὰ μὴ ἐπ᾽ Ἐκκλησίας ἀναγινωσκόμενα, ἐπὶ ἀπογράφων βυζαντιακῶν, κατὰ τὸ πλεῖστον νεωτέρων τῆς Ι΄ Ἑκατονταετηρίδος, διὰ δὲ τὰ ἐπ᾽ Ἐκκλησίας ἀναγινωσκόμενα ἐπὶ τῶν οὕτω καλουμένων Ἐκλογαδίων, τῶν Εὐαγγελιαρίων καὶ Πραξαποστόλων τοῦ Κλίματος Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἡλικίας ἀπὸ τοῦ Θ΄ μέχρι τοῦ ΙΣΤ΄ αἰῶνος.

Ὁ «Βυζαντιακὸς» οὗτος τύπος χειρογράφων ἐν χρήσει ὢν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Κ.Πόλεως ἐπὶ ὀκτὼ τοὐλάχιστον αἰῶνας, ἔφθασεν εἰς ἡμᾶς ὑπὸ δύο μορφάς. Ἡ πρώτη μορφή, ἡ πλησιάζουσα πρὸς τὸν βυζαντιακὸν τύπον, φαίνεται οὖσα ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν Ἀντιοχικὴν ἢ Συριακὴν ἔκδοσιν, ἥτις διεδόθη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Κ.Πόλεως ὑπὸ τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου καὶ ἑξῆς, ἡ δὲ δευτέρα, πιθανώτατα ἀντεπροσώπει τὸν τύπον, τὸν ἀπ᾽ ἀρχῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ταύτῃ χρησιμοποιούμενον.

Τὰ μελετηθέντα χειρόγραφα ἦσαν κατατεθειμένα εἰς τὰς Βιβλιοθήκας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τῶν Ἱεροσολύμων, τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ τῶν Ἀθηνῶν.

Ἡ σημασία τῆς ἐκδόσεως ταύτης καταφαίνεται ἀπὸ τὴν ὀρθὴν χρῆσιν τῶν μεθόδων τῆς κριτικῆς ἐρεύνης καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἔδωκεν εἰς τὴν Ἐκ-

κλησίαν Κ.Πόλεως καὶ γενικῶς εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν τὸ αὐθεντικὸν κείμενον, τὸ στηριζόμενον ἐπὶ τῶν παραδεδομένων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ταύτῃ χειρογράφων. 16) Ἡ Πατριαρχικὴ ἔκδοσις ἀπετέλεσε τὴν βάσιν τῶν ἐκδόσεων, αἵτινες ἐγένοντο καὶ γίνονται σήμερον ἐν Ἑλλάδι ὑπὸ διαφόρων Ἐκδοτικῶν Οἴκων.

Ὁ Βασίλειος Ἀντωνιάδης εἰς τὸ κείμενόν του τῆς Ἱερᾶς Ἑρμηνευτικῆς ἐξέθετο τὴν ἱστορίαν καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ὀρθῆς Ἐξηγήσεως ἢ Ἑρμηνείας τῶν Γραφῶν.

Ἡ ἀναγκαιότης τῆς Ἱερᾶς Ἑρμηνευτικῆς ἐνδείκνυται ἐκ τῆς σπουδαιότητος τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ ἐκ τοῦ κινδύνου τῆς παρερμηνείας αὐτῆς. Ἡ Ἁγία Γραφὴ συνιστήσι τὴν πρώτην πηγὴν τῆς θείας Ἀποκαλύψεως. Ἡμεῖς χρώμενοι τῶν ὀρθῶν ἑρμηνευτικῶν ἀρχῶν [illegible] τὰς [illegible] τῆς πίστεως ἡμῶν διδασκαλίας, παρερμηνεύοντες δὲ αὐτὴν ὁδηγούμεθα πρὸς τὴν πλάνην καὶ τὴν αἵρεσιν. 17)

Εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ μαθήματος λέγεται ὅτι [illegible]

[illegible]

ράδοσιν.

[illegible]

[illegible] 18)

16) Μάρκου Α. Σιώτου, Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Κριτικὴν τοῦ Κειμένου τῆς Καινῆς Διαθήκης, Θεσσαλονίκη [illegible], σελ. 40—49.

17) Ἱερὰ Ἑρμηνευτική, σ. 6.

18) Ἱερὰ Ἑρμηνευτική, σ. 78.

Ἡ ἱστορικὴ λεγομένη ἑρμηνεία καὶ ὑπὸ τὰ δύο εἴδη αὐτῆς, τῆς συμφωνίας πρὸς τὴν Γραφὴν αὐτὴν καὶ πρὸς τὴν παράδοσιν τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας χαρακτηρίζει τὴν Ὀρθόδοξον τῶν Γραφῶν ἑρμηνείαν ἀπὸ **τῆς τῶν ἑτεροδόξων.** 19)

Κατὰ τὴν Ὀρθόδοξον ἐκδοχὴν τῆς θεοπνευστίας, ἡ τοὺς ἱεροὺς συγγραφεῖς καὶ τὴν Ἐκκλησίαν γενικῶς φωτίζουσα καὶ ὁδηγοῦσα δύναμις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δὲν αἴρει τὴν ἀνθρωπίνην ἐλευθερίαν καὶ ἐνέργειαν, οὐδὲ ἀναιρεῖ τὰς ἱκανότητας τοῦ ἀνθρώπου πρὸς κατανόησιν καὶ ἔκφρασιν τῶν περὶ Θεοῦ καὶ τῆς ἐν Χριστῷ γενομένης σωτηρίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀληθειῶν. Ἡ ἔννοια αὕτη τῆς θεοπνευστίας εἶναι σχετικὴ καὶ οὐχὶ ἀπόλυτος, καλύπτουσα τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν ἄρθρα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἠθικῆς. Βεβαίως καὶ εἰς τὰ ἱστορικὰ μέρη ἡ ὅλη τῆς Ἁγίας Γραφῆς ὑπάρχει γενικῶς ὁ φωτισμὸς καὶ ἡ καθοδήγησις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, οὐχὶ ὅμως καὶ εἰς τὰ ἐξωτερικὰ καὶ τὰ ἐπὶ μέρους γεγονότα, τὰ ὁποῖα μόνη ἡ ἀνθρωπίνη ἱκανότης καὶ διάνοια δύναται νὰ γνωρίζῃ καὶ νὰ ἐκθέτῃ. Ὡς ἐκ τούτου καὶ τὰ μέρη ταῦτα τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τὰ μὴ περιβάλλοντα τὰ οὐσιώδη δόγματα καὶ διδάγματα τῆς κατὰ Χριστὸν πίστεως καὶ πολιτείας, δὲν εὑρίσκονται οὔτε ἀπηλλαγμένα διαφωνιῶν τινῶν πρὸς ἄλλα ἄλλοθεν γνωστά, ὡς μᾶλλον ἱστορικά, οὔτε ἐλεύθερα ἀνακριβειῶν περὶ ἐπουσιώδη τινὰ καὶ ὅλως δευτερεύοντα σημεῖα, καὶ τοῦτο διὰ τὴν συνεπαφὴν καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας διὰ τὴν χρῆσιν καὶ ἀνθρωπίνων τρόπων καὶ μέσων πρός τε τὴν γνῶσιν καὶ τὴν ἔκθεσιν τῶν γεγονότων. 20)

Αἱ διαφωνίαι Γραφῶν πρὸς Γραφὰς καὶ πρὸς τοὺς θύραθεν λύονται ὑπὸ τοῦ Βασιλείου Ἀντωνιάδου ὡς ἀκολούθως. Κατὰ πρῶτον ἐν ταῖς **Γραφαῖς :**

Οὐχὶ πᾶσα φαινομένη ἡμῖν διαφορὰ εἶναι καὶ πραγματικὴ διαφωνία, οὐδὲ πᾶσα πραγματικὴ διαφωνία εἶναι ἀπόλυτος ἀντίφασις, οὐδὲ πᾶσα ἀπόλυτος ἀντίφασις προέρχεται πάντοτε ἀπὸ τῶν συγγραφέων αὐτῶν, ἀλλ' ἡ διαφορὰ καὶ διαφωνία αὕτη ὀφείλεται πολλάκις εἰς τὴν ἡμετέραν ἄγνοιαν καὶ εἰς τὴν διαφορὰν τῶν χρόνων καὶ τῶν περιστάσεων, τῶν ἑκάστοτε σκοπῶν, τῆς διαθέσεως καὶ ψυχολογίας τοῦ γράφοντος ἑκάστοτε, ἡ δὲ ἀντίφασις γεννᾶται ἀπὸ τὴν διαφθοράν, ἣν ὑφίστανται τὰ ἱερὰ κείμενα ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν. Αἱ δι-

19) Αὐτ., σ. 99

20) Αὐτ., σ. 104

αφωνίαι αὗται εἶναι δύο εἰδῶν, ἀπόλυτοι μὲν καὶ πραγματικαί, σχετικαὶ δὲ καὶ φαινόμεναι. Ἡμεῖς ὅμως προκειμένου περὶ τῶν Ἁγίων Γραφῶν θὰ πρέπῃ ἐκ τῶν προτέρων νὰ εἴμεθα πεπεισμένοι ὅτι αἱ περὶ τὰ καίρια καὶ οὐσιώδη διαφοραὶ εἶναι οὐχὶ ἀπόλυτοι ἀλλὰ σχετικαί. Αἱ ἀρχαὶ τοῦ σκοποῦ, δι' ὃν καὶ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἐγράφησαν, ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ τῶν σχέσεων τῆς Παλαιᾶς πρὸς τὴν Καινὴν Διαθήκην. 21)

Ὡς πρὸς τὰς διαφορὰς τῶν Γραφῶν πρὸς τοὺς θύραθεν, ὁ ἑρμηνευτὴς ὀφείλει νὰ ἀκολουθῇ τὴν μέσην καὶ βασιλικὴν ὁδόν. Οὕτω θὰ πρέπῃ νὰ προσπαθῇ νὰ συμβιβάζῃ τὰ δυνάμενα συμβιβασμοῦ, νὰ μὴ ἀπορρίπτῃ δὲ πᾶν τὸ ἐν ταῖς Γραφαῖς ἱστορικὸν καὶ ἐξωτερικόν, ὅταν τοῦτο δὲν συμβιβάζηται πρὸς τοὺς θύραθεν, γνωρίζων ὅτι καὶ οὗτοι δυνατὸν νὰ πλανῶνται. Νὰ δέχηται δὲ ὡς ὀρθὸν τὸ ἀποτέλεσμα καὶ τὰς ἀνακαλύψεις τῆς ὑγιοῦς ἐπιστήμης, ἥτις τὰς περισσοτέρας φορὰς ἔρχεται ἐκ τῶν ὑστέρων νὰ ἀποδείξῃ τὴν ὀρθότητα τῶν ἐν ταῖς Γραφαῖς ἐκτιθεμένων.22)

Εἰς τὴν Ἐξήγησιν τῶν δογματικῶν καὶ ἠθικῶν ζητημάτων, τῶν ἀφορώντων εἰς τὴν σωτηρίαν τοῦ Χριστιανοῦ, ὁ ἑρμηνευτὴς ὀφείλει νὰ εἶναι σύμφωνος πρὸς τὸ ἐν γένει πνεῦμα τῆς Γραφῆς, τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ τῶν Πατέρων, εἰς ζητήματα ὅμως ἱστορικά, ἐξωτερικὰ καὶ μὴ τυχόντα ἀκόμη πλήρους ἐξηγήσεως, ὁ ἑρμηνευτὴς εἶναι ἐλεύθερος νὰ ἀκολουθήσῃ τὰς ἰδίας αὐτοῦ ἀρχὰς καὶ ἐπιστημονικὰς γνώσεις, μετὰ τῆς δεούσης βεβαίως παντὶ Χριστιανῷ ἐπιστήμονι ταπεινοφροσύνης. 23)

4. Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ 1)

Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς δέον νὰ τονισθῇ ὅτι τὰ ὅσα ἐκτίθενται εἰς τὸ παρὸν κεφάλαιον λαμβάνονται ἐκ συγγραφῶν ἢ ἄρθρων τοῦ Βασιλείου Ἀντωνιάδου, ἅτινα ἐγράφησαν ὑπ' αὐτοῦ εἴτε ἐκ λόγων περιστατικῶν, εἴτε καὶ μὲ προϋπόθεσιν ἢ ἐλατήριον τὴν ἠθικὴν καλλιτέρευσιν τῶν κακῶς ἐχόντων καὶ τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἠθικοῦ ἀγαθοῦ.

---

21) Ἱερὰ Ἑρμηνευτική, σ. 106—108.

22) Αὐτ., σ. 108—110.

23) Αὐτ., σ. 112—3.

1) Πρακτικὰ καὶ Ἀποφάσεις τοῦ ἐν Κ.Πόλει Πανορθοδόξου Συνεδρίου (10 Μαΐου — 8 Ἰουνίου 1923), Πόλις, 1923. Βασιλείου Ἀντωνιάδου, Περὶ τοῦ ἠθικοῦ βίου τῶν πρώτων Χριστιανῶν, Νεολόγος, Ὀκτ., 1877. Ἡ κόμη τοῦ ἡμετέρου Κλήρου, Σαββατιαία Ἐπιθεώρησις (τεῦχ. Α', ἀρ. 4, 6, 8). Περὶ τῆς εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν προσλήψεως τῶν ἀπὸ Λατίνων καὶ Διαμαρτυρομένων

Ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς τῆς Χριστιανικῆς Ἠθικῆς, ὁ Βασίλειος Ἀντωνιάδης ἐρευνᾷ τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ρίπτει ἀρκετὸν φῶς εἰς τὴν μελέτην τῆς Βιογραφίας τοῦ Κυρίου. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Ἱδρυτὴς τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ εἶναι καὶ τὸ πρότυπον τῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς καὶ πολιτείας. Ὁ ἄνθρωπος, ἐντὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀγωνιζόμενος διὰ τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ τελειοποίησιν, τὸν Ἰησοῦν προσπαθεῖ νὰ φθάσῃ.

«... Πᾶσα ἀκεραιότης ἀνθρωπίνης ἠθικῆς ζωῆς ἀπαιτεῖ δύο τινά, ἐλευθερίαν θελήσεως καὶ ἐνεργείας καὶ πλήρη ἁρμονίαν τῶν ἑκάστοτε βουλήσεων καὶ πράξεων πρὸς τὰς διακελεύσεις τοῦ ἠθικοῦ νόμου». 2) Τὸ ἴδιον ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τὸν βίον τοῦ Κυρίου. Τοιουτοτρόπως ὅμως εἰσερχόμεθα εἰς τὴν συζήτησιν τοῦ περὶ ἀναμαρτησίας τοῦ Κυρίου θέματος, τὸ ὁποῖον ἀπὸ Ὀρθοδόξου πλευρᾶς δὲν ἔχει λυθῇ ὁριστικῶς. Ὁ Ἀντωνιάδης δὲν συμφωνεῖ μετὰ τῶν διδασκόντων τὴν ἀναμαρτησίαν τοῦ Κυρίου ἐν ἀπολύτῳ ἐννοίᾳ, δεχόμενος διὰ τὸν Κύριον «τὸ δύνασθαι μὴ ἁμαρτάνειν» (posse non peccare).

«Καὶ ἐν τούτῳ δὲ κεῖται τὸ ἠθικὸν ὕψος καὶ τὸ ἀξιόμισθον τῆς ὑπακοῆς τοῦ Σωτῆρος, ὅτι καὶ δεκτικὸς ὑπάρχων κατ' ἀρχὴν ἐπηρείας σατανικῆς ὁμοίως τῷ πρώτῳ Ἀδάμ, καὶ ἐνδεχομένης οὔσης καὶ παρ' αὐτῷ τῆς

προσερχομένων, Ἀνάπλασις 7 (1894) 2100—2102. Πῶς δεῖ δέχεσθαι τοὺς ἀπὸ Λατίνων, Λουθηρανῶν καὶ Καλβινιστῶν εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν προσερχομένους, Ἀνάπλασις 7 (1894) 2125—2128. Ἄρθρα ἐν Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ, Ἴδε : Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Κ. Δ., σ. δ'' Τὸ Πρόγραμμα ἡμῶν, Νέος Ποιμήν, Α' (1919) 1—13. Ὁ δεύτερος γάμος τῶν Κληρικῶν, Αἱ τέσσαρες Ἐπιστολαὶ Μελετίου τοῦ Πηγᾶ, Αὐτ. 414—423. Τὸ Ἰουλιανὸν Ἡμερολόγιον καὶ ἡ Μεταρρύθμισις αὐτοῦ, Αὐτ. 625—631. Ἡ ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς Ἐπισκοπιανὴ Ἐκκλησία καὶ τὸ Παγχριστιανικὸν Συνέδριον, Αὐτ. 659—663. Ἔγραφά τινα, Αὐτ. Β' (1920) 267 ἑξ. Αἱ Μεταρρυθμίσεις, Γνώμη τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας Β. Ἀντωνιάδου, Αὐτ. Δ' (1922) 385—402. Τὸ πνεῦμα τῆς Ὀρθοδοξίας, Ὀρθοδοξία, Α' (1926—27) 3—6. Οἱ Κληρικοὶ καὶ τὰ Ἐξωτερικά, Αὐτ. 89—92. Σκέψεις περὶ Θεολογικῶν τινων ζητημάτων ἐξ ἀφορμῆς τῶν περὶ ἑνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν ἀποπειρῶν, Αὐτ. 151—160, 202—209, 256—265, 302—311, 351—364. Ἡ Ἑπτακοσιοστὴ ἐπετηρὶς τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου τοῦ ἀπὸ Ἀσσίσων, Αὐτ. 285—289. Παράδοξοι ἀντιλήψεις καὶ παραστάσεις, Αὐτ. Β' (1927—28) 168—172. Ἀπόδοσις Ἰωβηλαίου, Αὐτ. 273—278.

2) Χριστιανικὴ Ἠθική, ΙΙ, 8.

πτώσεως, ὅμως δὲν ἔπεσεν, ἀλλ' ἀπεδείχθη ἀνένδεκτος πάσης ἔξωθεν ἐπηρείας καὶ διέμεινεν ἀναμάρτητος ὄχι διότι δὲν ἠδύνατο νὰ ἁμάρτη, ἀλλὰ διότι ἠδύνατο καὶ νὰ μὴ ἁμάρτη». 3)

Τὴν Ὀρθοδοξίαν ὁ Βασίλειος Ἀντωνιάδης ταυτίζει πρὸς «τὴν ὀρθῶς νοουμένην καὶ ἀπαράφθορον τηρουμένην Χριστιανικὴν θρησκείαν, αὐτὸν τὸν γνήσιον Χριστιανισμόν», ὅστις περιλαμβάνει ὀρθῶς τὰ πιστευτέα καὶ πρακτέα. 4)

Τὰ μέλη τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς κυβερνῶσα πνευματικὴ δύναμις καὶ ἀρχή, εἶναι μὲν «μέσα καὶ ὄργανα ὑπηρετικά», οὐχὶ ὅμως ἀπεστερημένα πάσης προσωπικῆς αὐτοτελείας καὶ σκοποῦ, «δὲν εἶναι ὅμως καὶ κύριοι καὶ ἐξουσιασταὶ τῶν κατ' αὐτήν, οὐδὲ χειρίζονται ταῦτα ὡς μέσα ὑπηρετικὰ τῶν ἰδίων ἑαυτῶν σκοπῶν καὶ συμφερόντων». 5) Τοὺς Κληρικοὺς ὁ Ἀντωνιάδης δὲν θέλει ἀναχωρητὰς καὶ ἐρημίτας. «Ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τοῦ ἰδίου ὑπουργήματος, εἶναι κοινωνικὸς ὁ κληρικὸς εἴπέρ τις καὶ ἄλλος καὶ ὀφείλει νὰ εἶναι κοινωνικός». Τὸ κύριον ὅμως παρὰ τῷ Κληρικῷ εἶναι τὸ ὑπούργημά του καὶ ἀναλόγως πρὸς αὐτὸ πρέπει νὰ κανονίζηται ἡ κοινωνικότης, ἥτις τοιουτοτρόπως διαφέρει τῆς τῶν ἄλλων. 6) Τόσον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν γενικῶς ὅσον καὶ εἰς τὸν Κλῆρον εἰδικῶς ἐπιβάλλεται ἡ ὑπηρεσία εἰς σκοποὺς ἰδανικωτέρους καὶ ὑψηλοτέρους.

Ἡ ἐμφάνισις τῶν γυναικῶν ὡς ἱερειῶν καὶ μυσταγωγῶν καὶ ἡ προεδρεία αὐτῶν εἰς συνάξεις τῶν πιστῶν ὡς κηρύκων καὶ διδασκάλων, τάσεις ἐμφανισθεῖσαι παρὰ τοῖς Διαμαρτυρομένοις, εἶναι ἀντίθετοι πρὸς τὴν Ἁγίαν Γραφὴν καὶ τὴν ἀνέκαθεν κρατοῦσαν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας. 7)

Τὸ θέμα τῆς προσευχῆς, τῆς κατ' ἰδίαν καὶ κοινῆς ὡς οἰκογενειακῆς καὶ δημοσίας, τῆς ἀναγκαιότητος καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς καὶ τῆς ζώσης μετὰ τῆς Ἐκκλησίας κοινωνίας θίγεται μετὰ τῆς μεγαλυτέρας λεπτότητος καὶ συναρπάζει. 8)

---

3) Χριστιανικὴ Ἠθική, II, 11.

4) Τὸ Πνεῦμα τῆς Ὀρθοδοξίας, Ὀρθοδοξία, Α΄ (1926—27) 3.

5) Νέος Ποιμήν, Α΄ (1919) 5.

6) Οἱ Κληρικοὶ καὶ τὰ Ἐξωτερικά, Ὀρθοδοξία, Α΄ (1926—27) 92. Χριστιανικὴ Ἠθική, II, 101.

7) Χριστιανικὴ Ἠθική, II, 153.

8) Αὐτ., σελ. 57—73.

Ὁ Βασίλειος Ἀντωνιάδης, ἐρωτώμενος ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας εἴτε καὶ γράφων κατ' ἰδίαν, ἐξέφερε τὰς γνώμας αὐτοῦ ἐπὶ τῶν σπουδαίων ζητημάτων, ἅτινα ἀπησχόλουν τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας. Τοιαῦτα ἦσαν τὸ περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Μεταρρυθμίσεων, ὅπερ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος ἡμῶν εἶχε λάβει ἀρκετὴν ἔντασιν διὰ τῶν γενομένων συζητήσεων, τῆς ὑποβολῆς ὑπομνημάτων καὶ τῆς συγγραφῆς μονογραφιῶν, τὸ περὶ τοῦ κύρους τοῦ βαπτίσματος τῶν ἐξ αἱρέσεων προσερχομένων, τὸ περὶ τῆς συνεργασίας τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, τὸ ὁποῖον εὑρίσκετο εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκδηλώσεώς του καὶ διεμορφώθη εἰς τὴν σημερινὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν, διὰ τῶν πολλαπλῶν ἐκδηλώσεων αὐτῆς.

Ὁ Διδάσκαλος εἰς τὸ Πρόγραμμα τοῦ Νέου Ποιμένος, 9) παραθέτει τὰς ἀπόψεις του ἐπὶ τῆς ἀναγκαιότητος τῆς διαρρυθμίσεως, ἐπισκευῆς καὶ μεταρρυθμίσεως ζητημάτων τινῶν ἐν τῇ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας. Ταύτας σχεδὸν αὐτολεξεὶ τὰς ἀντιγράφει καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ περὶ τῶν Μεταρρυθμίσεων Ὑπομνήματός του πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Μελέτιον τὸν Δ' κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1922. 10) Ἔχουν δὲ ὡς ἑξῆς :

«Τὸ Περιοδικὸν ἔσται ὄργανον ὑπηρετικὸν τῇ Ἐκκλησίᾳ, κυβερνώσῃ τε καὶ κυβερνωμένῃ, θὰ ὑπηρετήσῃ δὲ κατὰ νέον τρόπον, ὡς προσαρμόσαν τὴν ἑαυτοῦ ὑπηρεσίαν πρὸς τοὺς ὅρους τοῦ νεωτέρου βίου καὶ πρὸς τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐν ἐπιτολῇ ἐποχῆς, ἐπὶ τῇ αὐτῇ ὅμως βάσει καὶ τῷ αὐτῷ θεμελίῳ ἐφ' ᾧ ἔκπαλαι ἑδράζεται τὸ μέγα καὶ ἀκαθαίρετον οἰκοδόμημα τῆς μιᾶς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. «Θεμέλιον γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς ὁ Χριστός» (Α' Κορ. 3, 11). Ὅσα ἐπὶ τοῦ θεμελίου τούτου, πρὸς ἀπετέλεσιν καὶ ἐπιστέγασιν τοῦ ὅλου οἰκοδομήματος, ἐπῳκοδόμησαν οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι τὸ πρῶτον, καὶ ἔπειτα οἱ τοῖς ἴχνεσιν αὐτῶν στοιχήσαντες γνήσιοι καὶ ἄξιοι αὐτῶν διάδοχοι, οἱ κατὰ τὸν ἀσματογράφον ἀστέρες πολύφωτοι τοῦ νοητοῦ στερεώματος τῆς Ἐκκλησίας, οἱ Πατέρες αὐτῆς καὶ Διδάσκαλοι, κατ' ἰδίαν ἕκαστος ἢ ἀπὸ κοινῆς συσκέψεως καὶ συνεργασίας ἐν συνόδοις, ταῦτα ὡς ἔργα σοφῶν ἀρχιτεκτόνων, ὡς χρυσὸς ἢ ἄργυρος ἢ λίθοι τίμιοι, ἀναφαίρετον ἔχουσι τὴν ἀξίαν καὶ ἀκατάλυτον τὴν οὐσίαν καὶ δύναμιν, καὶ οὔτε χρήζουσιν, οὔτε εἶναι δεκτικὰ ἀντικαταστάσεως ἢ μεταλλαγῆς ἄνευ διαστροφῆς καὶ ἐξαλλοιώσεως τοῦ θαυμασίου οἰκοδομήματος. Ὅσα ὅμως παρεισήχθησαν ἢ ἐπει-

9) Νέος Ποιμήν, Α' (1919) 10—11.

10) Αὐτ., Δ' (1922) 385—402.

σήχθησαν ὕστερον εἴτε ὡς ἐπιπροσθῆκαι καὶ ἐπιδιορθώματα ἧττον δοκίμων τεκτόνων, εἴτε ὡς ἐπενεργήματα τῶν ἐπηρειῶν τοῦ μακροῦ χρόνου, τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν καὶ τῶν ἐναντιοτήτων τῶν καιρῶν καὶ περιστάσεων, ταῦτα, ὥς τινα ξῦλα ἢ χόρτος ἢ καλάμη, οὔτε καθ' ἑαυτὰ εἶναι τιμῆς τινος ἄξια, οὔτε δύνανται νὰ ὑποστῶσι τὴν δοκιμασίαν τοῦ πυρὸς τῆς ἀληθείας, οὔτε τῆς εὐαγγελικῆς καὶ χριστιανικῆς διδασκαλίας, τῆς ὑποκειμένης τῇ γραπτῇ τε καὶ ἀγράφῳ Ἐκκλησιαστικῇ παραδόσει καὶ διδασκαλίᾳ, οὔτε τῆς ἱστορικῆς, τῆς προκυπτούσης ἐκ τῆς ἀπροκαταλήπτου ἐξετάσεως τοῦ παρελθόντος καὶ τῆς ἀδεκάστου ἐκτιμήσεως τῶν γεγονότων αὐτοῦ, ὡς τοιαῦτα δὲ ἄνευ τινὸς ζημίας τοῦ λαμπροῦ οἰκοδομήματος ἢ καὶ ἐπὶ πλείονι ἀναδείξει τοῦ πρώτου αὐτοῦ ρυθμοῦ καὶ τῶν πρώτων αὐτοῦ καλλονῶν, εἶναι καὶ δεκτικὰ καὶ χρήζουσι μεταστάσεών τινων ἢ ἐπισκευῶν».

Ἡ πλέον συμφέρουσα καὶ προτιμοτέρα ὁδὸς διὰ τὴν μεταρρύθμισιν εἶναι «ἡ ἐκ τῶν ἔσω πρὸς τὰ ἔξω», διότι τὰ ἐξωτερικὰ γνωρίσματα ἀντικατοπτρίζουν τὴν ἐσωτερικὴν ζωὴν καὶ ἄνευ τῆς μεταρρυθμίσεως τῶν ἐσωτερικῶν κάθε στροφὴ πρὸς τὰ ἐξωτερικὰ θὰ εἶναι ματαία καὶ καταστρεπτική. Εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα ἡ ἀρχὴ αὕτη ἐφαρμόζεται ἔτι περισσότρεον. Ἀντὶ τῆς κατ' ἀρχὴν στροφῆς πρὸς τὰ ἐξωτερικά, τοὺς τύπους καὶ τὰ ἄλλα παρεμφερῆ, δέον νὰ ἐνταθῇ ἡ προσοχὴ πρὸς τὴν ζωογόνησιν τοῦ πνεύματος τοῦ Χριστοῦ εἰς τὰς καρδίας τῶν πιστῶν, κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν καὶ πρὸς τὴν ἐνδυνάμωσιν τῆς πίστεως. Εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ὅρων νεωτερισμός, συγχρονισμός, ἀρχαϊσμὸς θὰ πρέπῃ νὰ εἴμεθα πολὺ προσεκτικοί. Ὁ χρυσοῦς ἐπὶ τοῦ προκειμένου κανὼν ἐκφράζεται ὡς ἀκολούθως :

«Σύνθημα θὰ ἔχῃ ἡ μεταρρυθμιστικὴ ἐνέργεια μάλιστα μὲν τὸ νεωτερίζειν ἀρχαΐζοντας, ἔπειτα δὲ τὸ ἀρχαΐζοντας νεωτερίζειν, τοὐτέστι τὸ προσαρμόζειν τὰ ἀρχαῖα πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ παρόντος καὶ ρυθμίζειν τὰ σύγχρονα κατὰ τὸ ἀρχαῖον».

Ἡ παροῦσα μεταρρυθμιστικὴ κίνησις ἀποβλέπει εἰς τὰ τῆς ποιμαινούσης Ἐκκλησίας, εἰς ὅσα κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ χρόνου νόμῳ ἢ συνηθείᾳ ἐπεβλήθησαν ἐπὶ τῆς ζωῆς τοῦ Κλήρου, καὶ ἅτινα σήμερον θεωροῦνται ἄνευ ἀξίας, μᾶλλον δὲ ἐμποδίζουν τὴν κανονικὴν καὶ τελείαν ἐπιτέλεσιν τῶν καθηκόντων τοῦ Κλήρου. Ὅσα δὲν ὑπάγονται εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην δέονται ἁπλῶς καὶ μόνον βελτιώσεως. Πολὺ ὀρθῶς ποιῶν ὁ Βασίλειος Ἀντωνιάδης κάμνει τὴν διάκρισιν ταύτην. Τὰ ἔχοντα ἀνάγκην βελτιώσεως ἐπαφίενται εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν πρόνοιαν καὶ φροντίδα, εἰς τὰς χεῖρας τῶν οἰκείων Ἐπισκόπων ἢ ἄλλων μελῶν τοῦ Κλήρου

καὶ εἰς τὴν ὕπαρξιν τῆς καλῆς διαθέσεως. Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ὑπάγονται,

1) Ὁ ἀνάλογος καταρτισμὸς τοῦ Κλήρου. Ὁ Κληρικὸς πρὸς ἀρτιωτέραν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ πρέπει νὰ ἔχῃ ἱκανὴν θεολογικὴν κατάρτισιν καὶ τὴν ἄλλην μόρφωσιν, τὴν ἐξωτερικὴν καὶ τὴν τοῦ ἔσω ἀνθρώπου.

2) Ἡ ἐν τῷ Κληρικῷ γνῶσις τῆς κλήσεως αὐτοῦ καὶ ἡ ἀνάλογος ἐξυπηρέτησις τῶν ἱερατικῶν καὶ παντοίων αὐτοῦ καθηκόντων, τῶν ἀναφερομένων εἰς τὸ ἱερατικὸν αὐτοῦ ὑπούργημα. Ἡ γνῶσις ὅτι ἡ ἱερωσύνη εἶναι τὸ ἔργον αὐτοῦ καὶ οὐχὶ πάρεργον.

3) Ἡ διόρθωσις τῆς κακῆς ἀντιλήψεως ὅτι ἕτερον τὸ ὑπούργημα τοῦ Κληρικοῦ καὶ ἕτερον ὁ κόσμος. Ὁ Κληρικὸς ὡς καὶ πᾶς ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ εἶναι κοινωνικός, ὑπὸ τὴν καλὴν βεβαίως ἔννοιαν τῆς λέξεως, διὰ νὰ δύναται νὰ ἐπιτελῇ τὸ καθῆκον τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων.

4) Ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ποινικῶν διατάξεων τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τῶν μὴ τηρούντων τοὺς νόμους καὶ τοὺς κανόνας αὐτῆς «ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ φόβον ἔχωσιν».

5) Τὸ καλὸν παράδειγμα, διδόμενον ὑπὸ τοῦ Κληρικοῦ διὰ τῆς εὐταξίας καὶ εὐλαβείας εἰς τὰς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ ναοῦ τελουμένας πράξεις τῆς θείας λατρείας καὶ τὰς ἄλλας ἱερουργίας.

6) Ἡ κατὰ τὰς Ἀρχιερατικὰς λειτουργίας καὶ χοροστασίας ἐπὶ συγχύσει τῶν ψαλλομένων συχνὴ χρῆσις τῶν πολυχρονισμῶν. Οὗτοι δύνανται νὰ λέγωνται ἐν τῇ ἀρχῇ καὶ τῷ τέλει τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν.

7) Ἡ ἀπάλειψις τῆς ἐνυπαρχούσης διαφορᾶς καὶ διακρίσεως μεταξὺ ἀνωτέρου καὶ κατωτέρου Κλήρου, «ἄνευ καὶ τῆς ἐλαχίστης μειώσεως τῆς μυστηριακῆς αὐτῶν διαφορᾶς. Δὲν εἶναι ἧττον σπουδαία ἡ ποιμαντικὴ λειτουργία τοῦ πρεσβυτέρου παρὰ τὴν τοῦ ἐπισκόπου, καὶ ἴσως πολλῷ εὐρυτέρα καὶ ἀμεσωτέρα, ἐὰν μόνον ἀσκῆται ὅπου καὶ ὡς δεῖ».

8) Ἡ ἀντικατάστασις τῶν λαμπρῶν καὶ πολυτελῶν ἀρχιερατικῶν στολῶν καὶ λοιπῶν παραρτημάτων διὰ τῶν ἁπλουστέρων καὶ ὀλιγώτερον δαπανηρῶν, διὰ τῶν πολυσταυρίων, ἅτινα ἐχρησιμοποιοῦντο ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ.

9) Τὸ ἴδιον ἰσχύει καὶ περὶ τῆς κόμης τοῦ Κλήρου, τοῦ καλύμματος τῆς κεφαλῆς, καὶ τῆς περιβολῆς τοῦ ἄλλου σώματος. Τὰ ἐξωτερικὰ ταῦτα γνωρίσματα καθιερώθησαν διὰ τῆς συνηθείας καὶ τῶν καιρικῶν περιστάσεων καὶ εἶναι δυνατὸν νὰ προσαρμοσθοῦν πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς συγχρόνου ἐποχῆς. «Κατ' ἐμὴν ταπεινὴν γνώμην εἶναι διὰ πολλοὺς λόγους ἀναγκαῖον ὅπως οἱ κληρικοὶ καὶ ἐκτὸς τοῦ ναοῦ, καὶ ἐκτὸς τῆς ὑπη-

ρεσίας, φέρωσι, ὅπου οὐδὲν τὸ κωλῦον, ἰδίαν τινὰ στολὴν ὁμοιόμορφον, ἄνευ βεβαίως τοῦ πλάτους καὶ τοῦ μήκους τῶν ἐν χρήσει νῦν. Ἐννοεῖται ὅτι ἀποκλείεται πᾶσα ἐπιβολὴ τοῦ νέου εἰς τοὺς θέλοντας νὰ ἐμμένωσι εἰς ὅ,τι εἰθίσθησαν, ἕως οὗ οἴκοθεν ἐπικρατήσῃ τὸ ὁμοιόμορφον».

Ἡ λέξις μεταρρύθμισις αὐστηρῶς εἰπεῖν ἀναφέρεται εἰς τὸ ζήτημα τοῦ γάμου τοῦ Κλήρου, τοῦ τε τῶν Ἐπισκόπων καὶ τοῦ δευτέρου γάμου τῶν χηρευόντων.

Τὸ πρόβλημα τοῦ γάμου τῶν Κληρικῶν, ζωτικωτάτης σημασίας, ἐνδιαφέρει ἁπάσας τὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας. Ἡ ἐπίλυσίς του προσκρούει εἰς ποικίλους λόγους, ἐκ τῶν ὁποίων ἐλάχιστοι εἶναι οἱ ἑρμηνευτικοῦ ἢ δογματικοῦ, ἠθικοῦ, κανονικοῦ ἢ ἱστορικοῦ χαρακτῆρος μετέχοντες.

«Ἐξ ἀπόψεως ἑρμηνείας τῶν σχετικῶν χωρίων τῆς Θείας Γραφῆς θὰ ἦτο μᾶλλον σύμφωνον πρός τε τὸ γράμμα αὐτῆς καὶ τὸ πνεῦμα, ἐὰν ἀφίνετο ἐλευθερία περὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἐγγάμου ἢ τοῦ ἀγάμου βίου εἰς ὅλους ἀδιακρίτως τοὺς βαθμοὺς τῆς Ἱερωσύνης. Δυσκολίαν τινὰ ἑρμηνευτικὴν θὰ εἶχεν ὁ δεύτερος γάμος τῶν χηρευόντων Κληρικῶν (Α΄ Τιμ. 3, 2, 12), ἐὰν προσεκολλᾶτό τις εἰς μόνον τὸ γράμμα τῶν λεγομένων. Δογματικῶς, καὶ ἀκριβέστερον μυστηριακῶς, δὲν δύναται νὰ ὑποτεθῇ ὅτι τὸ ἓν μυστήριον, ἡγούμενον ἢ ἑπόμενον, ἀποκλείει τὸ ἕτερον. Ἐξ ἀπόψεως ἠθικῆς δύναται μὲν διά τινας λόγους καὶ ὑπὸ ὅρους τινὰς ἡ ἀληθὴς παρθενία νὰ ὑπερέχῃ τῆς ἐγγάμου συμβιώσεως, ἀλλ' εἶναι τίμιος καὶ ὁ γάμος, καὶ ὑπό τινας ὅρους οὐδαμῶς ὑπολείπεται ἐκείνης. Ἐξ ἀπόψεως δὲ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῆς ἱστορίας ἐξεταζόμενον τὸ νῦν κρατῆσαν δὲν φαίνεταί τι ἄλλο εἰμὴ κατάντημα ἐξελίξεωες, κατάντημα ὄχι κατὰ πάντα σύμφωνον πρὸς τὴν πρᾶξιν τῆς Ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ἀντιτῖπτον πρὸς κανόνας προγενεστέρους, προσκροῦσαν πάντοτε εἰς ἀντιρρήσεις καὶ ἀντιδράσεις, ὡς δὲ ὑπεστηρίχθη ἐσχάτως μετά τινος εὐλογοφανείας, ὀφεῖλον τὴν κατίσχυσιν μᾶλλον εἰς διατάξεις αὐτοκρατορικὰς ἢ εἰς τὰς σχετικὰς ἀποφάσεις τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου (Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, ἀρ. 21, ἔτους 1920). Καὶ ἀνεξαρτήτως ὅμως τῆς τοιαύτης ὑπονοίας, οὐδὲ κατὰ τὴν κοινὴν παραδοχὴν πρόκειται περὶ καθεστῶτος ἀπολύτως ἀκαταλύτου.»

Εἰς τοὺς Ἐπισκόπους, τοὺς ἤδη κεχειροτονημένους καὶ εἰς τὸν βαθμὸν τοῦτον εὑρισκομένους, γίνεται ἡ σύστασις τῆς ἀποκλίσεως ἢ οἰκειοθελοῦς παραιτήσεως ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ ἀναγνωριζομένου αὐτοῖς δικαιώματος τούτου τῆς ἐλευθερίας. Προτείνεται ἐπίσης ἡ διάκρισις καὶ ὁ χωρισμὸς τοῦ δημοσίου ἐπισκοπικοῦ ἢ μητροπολιτικοῦ οἰκήματος ἀπὸ τῆς

ἰδιωτικῆς αὐτῶν κατοικίας. Βεβαίως ἐκεῖ ἔνθα χωλαίνει ἡ μεταρρύθμισις τοῦ ἔσω ἀνθρώπου δὲν εἶναι δυνατὸν τὰ μέτρα ταῦτα νὰ ἀποδώσουν τοὺς καρπούς των.

«Καὶ οὕτως ὅμως, καὶ μὴ συμμεριζόμενοι τὴν αἰσιοδοξίαν τῶν διαβλεπόντων ἐν τῷ γάμῳ τῶν ἐπισκόπων εἶδός τι πανακείας, φρονῶ καὶ ἐγὼ ὅτι δὲν θὰ εἶναι ἄκαρπος ἡ ἐπάνοδος εἰς τὴν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ παρεχομένην πᾶσιν ἀδιακρίτως τοῖς κληρικοῖς ἐλευθερίαν περὶ τὴν αἵρεσιν τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἑτέρου βίου, ἐν πρώτῃ εὐκαιρίᾳ καὶ ἀπὸ κοινῆς συμφωνίας πασῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν αἰρουμένου τοῦ κύρους τῶν διατάξεων, τῶν συναριθμουσῶν εἰς τὰ κωλύματα τῆς ἀρχιερωσύνης καὶ τὸ ἔγγαμον. Εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι καὶ εἰς αὐτὸν τὸν χαρακτῆρα ἔχει χρησιμότητα ἡ οἰκογένεια ὡς παιδευτήριον, ἐννοεῖται εἰς τοὺς θέλοντας νὰ παιδευθῶσι».

Διὰ δὲ τὸν δεύτερον γάμον τῶν Κληρικῶν, ὡς καὶ διὰ τὸν ὅλον ζήτημα, προτείνεται ἡ μελέτη ἐκτὸς τῶν κανονικῆς φύσεως ζητημάτων καὶ τῶν ψυχικῶν, τῶν πρακτικῶν καὶ τῶν κοινωνικῶν παραγόντων.

Ἐντὸς τοῦ ἰδίου περὶ Μεταρρυθμίσεων κεφαλαίου εἶναι φρόνιμον νὰ περιλάβωμεν καὶ ἄλλας τινὰς γνώμας τοῦ Βασιλείου Ἀντωνιάδου, τὰς ὁποίας ἀναγράφει εἰς τὴν Χριστιανικὴν αὐτοῦ Ἠθικὴν καὶ ἀλλαχοῦ.

Οὕτως ἐπὶ τοῦ πολυκρότου ζητήματος τῶν ἀναγκαίων μεταρρυθμίσεων ἐπὶ τῆς Θείας Λατρείας λέγονται τὰ ἀκόλουθα,

«Καὶ ἡ μὲν θεία λειτουργία οὐδεμία ἀνάγκη νὰ τροποποιηθῇ οὔτε κατὰ τὴν οὐσίαν, οὔτε κατὰ τὴν γλῶσσαν. Διαρρυθμίσεως ὅμως χρήζουσιν αἱ λοιπαὶ διατάξεις καὶ ἀκολουθίαι τῆς θείας λατρείας, καὶ οὐ μόνον κατὰ τὸ ποσὸν καὶ κατὰ τοὺς καιρούς, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ ποιὸν τῶν εὐχῶν καὶ τῶν ἀσμάτων καὶ τῶν μελῳδιῶν καὶ κατ' αὐτὴν ἔτι τὴν γλῶσσαν.»

Ἡ γενίκευσις τοῦ θείου κηρύγματος καὶ ἡ ἀνάλογος ἑρμηνεία τῶν ἀναγινωσκομένων κρίνεται ἀναγκαία. Ἐπίσης θὰ πρέπῃ νὰ ἐπιστηθῇ ἡ προσοχὴ πάντων ἡμῶν καὶ ἐπὶ τοῦ τρόπου τῆς τηρήσεως τῆς ἱερότητος τῆς Κυριακῆς. Ὁ τρόπος τῶν ἐπενεχθησομένων ἐπὶ τῆς Θείας Λατρείας μεταβολῶν εἶναι ἔργον ἐκ τῶν δυσκολωτέρων τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἀρχῶν, διότι τὸ ζήτημα δὲν εἶναι μόνον ἐκκλησιαστικῆς φύσεως ἀλλ' ἔχει καὶ πολλὰς ἄλλας πτυχάς. 11)

Ὡς πρὸς τὴν συχνὴν μετάληψιν, προέχει ὄχι ἡ τετράκις τοῦ ἔτους ἢ συχνότερον γενομένη προσέλευσις εἰς τὰ Ἅγια Δῶρα, ἀλλ' ἡ ψυχικὴ δι-

11) **Χριστιανικὴ Ἠθική, 11, 62—66.**

άθεσις καὶ προετοιμασία τοῦ προσερχομένου. Ἐὰν οἱ πιστοὶ τῆς σήμερον ἐνεφοροῦντο ὑπὸ τοῦ ἰδίου ζήλου καὶ πνεύματος ὡς καὶ οἱ πρῶτοι Χριστιανοί, εὐκταία θὰ ἦτο ἡ ἐπάνοδος τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐν τούτῳ εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς συνήθειαν. 12)

Εἰς τὸ θέμα τῆς Νηστείας, ἥτις ἐκλαμβάνεται «ὡς μέσον ἠθικῆς αὐτοπαιδαγωγήσεως ἐπὶ δουλαγωγίᾳ τῶν ἀτάκτων τοῦ σώματος ὁρμῶν ὑπὸ τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ πνεύματος» θὰ πρέπῃ νὰ ἐπιστηθῇ ἡ προσοχὴ τῶν ἁρμοδίων Ἐκκλησιαστικῶν Ἀρχῶν ἐπὶ τῆς μελέτης τῶν ὅρων καὶ τῶν περιστάσεων, αἵτινες προδιέγραψαν τὸν χρόνον καὶ τὸν τρόπον τῶν ἤδη καθιερωμένων νηστειῶν, καὶ τηρουμένου τοῦ ἀληθοῦς πνεύματος τῆς νηστείας νὰ προσαρμοσθῇ αὕτη πρὸς τὰς σημερινὰς περιστάσεις καὶ ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς κοινωνίας. 13)

Εἰς τὴν συζήτησιν τοῦ ὁρίου ἡλικίας διὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Ἱεραρχῶν ἐκ τῆς ἐνεργοῦ ὑπηρεσίας, ὡς βάσις συζητήσεως δὲν θὰ εἶναι ὀρθὸν νὰ ἐκληφθῇ τὸ ὅριον ἡλικίας ἀλλὰ τὸ ὅριον ἐπαρκείας ἢ ἀνεπαρκείας τοῦ Κληρικοῦ, τῆς Διοικούσης Ἐκκλησίας μόνης ἐχούσης τὴν ἁρμοδιότητα διὰ τὴν ἐξακρίβωσιν τοῦ τοιούτου. «Ὑπάρχουσιν ἄλλως τε σημεῖα προφανῆ ὅτι κληρικός τις ἔχει καταστῇ ἀνεπαρκὴς καὶ τότε ἀποχωρεῖ μετὰ τῆς προσηκούσης τιμῆς». 14)

Ὁ ἐνδιαφερόμενος ἐπὶ τοῦ Ἡμερολογιακοῦ ζητήματος δύναται νὰ προστρέξῃ καὶ εἰς τὸ Ἡμερολογιακὸν σχέδιον τοῦ καθηγητοῦ Βασιλείου Ἀντωνιάδου, τὸ ὑποβληθὲν εἰς τὸ ἐνταῦθα συνελθὸν Πανορθόδοξον Συνέδριον καὶ καταχωρηθὲν εἰς τὰ Πρακτικὰ τούτου. 15)

Τὸ θέμα περὶ τοῦ ἐγκύρου τῶν μυστηρίων, καὶ δὴ τοῦ μυστηρίου τοῦ Βαπτίσματος τῶν ἐξ αἱρέσεων προσερχομένων, ὅπερ ἀποτελεῖ ἓν ἐκ τῶν σπουδαίων ζητημάτων τῶν ἀπασχολούντων τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ θεολογίαν, θίγεται εἰς δύο ἄρθρα τοῦ Βασιλείου Ἀντωνιάδου, καταχωρούμενα εἰς τὴν Ἀνάπλασιν. 16)

(Συνεχίζεται)

---

12) Αὐτ., σ. 73.

13) Χριστιανικὴ Ἠθική, II, 86.

14) Πρακτικὰ καὶ Ἀποφάσεις τοῦ ἐν Κ. Π. Πανορθοδόξου Συνεδρίου, σ. 156.

15) Αὐτ., σ. 199—201.

16) Ἀνάπλασις, 7 (1894) 2100—2, 2125—8.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ (1945-1955)

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ θεολογικὴ βιβλιογραφία κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν (1945—1955) εἶναι ὁπωσοῦν ἱκανοποιητική, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν λίαν δυσμενῶν συνθηκῶν τῆς συγγραφῆς, ἐκδόσεως καὶ κυκλοφορίας ἐπιστημονικῶν συγγραμμάτων ἐν Ἑλλάδι καὶ πάντοτε μέν, ἰδιαίτατα δὲ κατὰ τὴν ὡς ἄνω περίοδον. Διότι, ὡς γνωστόν, κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ αὐτῆς ἡ Ἑλλὰς διεξήγαγε σκληροὺς κατὰ τοῦ ξενοκινήτου Κομμουνισμοῦ ἀγῶνας, ἐπακολουθήσαντας εὐθὺς μετὰ τὸν ὑποδουλώσαντα καὶ ἐξουθενώσαντα τὴν χώραν Β' παγκόσμιον πόλεμον, ἐπὶ πλέον δὲ πενία καὶ παντοῖαι ἀνάγκαι συνεῖχον καὶ συνέχουσιν ἔτι αὐτὴν καὶ τοὺς συγγραφεῖς, ὧν πολλοὶ ἐξαντλοῦνται καὶ εἰς καταθλιπτικὰς βιοποριστικὰς ἀκόμη ἐργασίας. Ἐξ ἄλλου οὔτε ἡ Ἐκκλησία οὔτε τὸ Κράτος ἢ ἄλλα ἱδρύματα καὶ ὀργανισμοὶ ἐν Ἑλλάδι ἐνθαρρύνουσι καὶ ἐνισχύουσι τοὺς ἐπιστημονικῶς ἐργαζομένους, οὐδ' ἐπικουροῦσιν αὐτοῖς οἰκονομικῶς εἰς τὴν ἔκδοσιν ἐπιστημονικῶν βιβλίων, τὸ δὲ ἀναγνωστικὸν κοινὸν τούτων εἶναι λίαν περιωρισμένον καὶ ἀσήμαντον. Πρὸς τούτοις καὶ αἱ ἑλληνικαὶ βιβλιοθῆκαι στεροῦνται τῶν ξένων ἰδίᾳ βιβλίων καὶ περιοδικῶν καὶ λοιπῶν μέσων, πρὸς διευκόλυνσιν καὶ προαγωγὴν τῶν ἐπιστημονικῶν μελετῶν καὶ ἐρευνῶν, καὶ γενικῶς ἐλλείπουσιν ἐν τῇ χώρᾳ οἱ ἀπαραίτητοι εὐνοϊκοὶ ὅροι τῆς συγγραφικῆς ἐργασίας, ὑφ' οὓς ἐργάζονται ἀπερίσπαστοι οἱ θεολόγοι ἄλλων χωρῶν. Ἀλλὰ παρὰ πάσας τὰς ἀνωτέρω καὶ ἄλλας ἐλλείψεις, οἱ Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι θεολόγοι, ἡγουμένων πάντοτε τῶν καθηγητῶν τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν τῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, κατώρθωσαν νὰ παρουσιάσωσιν ἀξιόλογον συγγραφικὴν παραγωγὴν καὶ εἰς τοὺς τέσσαρας κλάδους τῆς Θεολογίας καὶ κατ' ἐξοχὴν τὸν ἱστορικόν. Κατωτέρω παραθέτομεν κατὰ κλάδους τὰς σημαντικωτέρας ἐπιστημονικὰς συγγραφὰς αὐτῶν, ἐκδοθείσας ὑπὸ τῶν ἰδίων ἐν Ἑλλάδι καὶ κυρίως ἐν Ἀθήναις, ἐξαιρέσει ὀλιγίστων ἐκδοθεισῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ 1).

---

1) Πρὸς τοῦτο ἐστηρίχθημεν ἐπὶ τῶν ἡμετέρων βιβλιογραφικῶν δελτίων, ἅτινα μεταπολεμικῶς δημοσιεύομεν τακτικῶς ἐν τῇ «Θεολογίᾳ», ἀπὸ τῶν ὁποίων ὅμως παρελείψαμεν τὰς ἧττονος σημασίας μελέτας. Διὰ δὲ τὴν παλαιοτέραν Ἑλληνικὴν θεολογικὴν βιβλιογραφίαν πρβλ. : Π. Μπρατσιώτου, Ἡ Ἑλληνικὴ Θεολογία κατὰ τὴν τελευταίαν πεντηκονταετίαν (1948, ἀνάτυπον ἐκ τῆς «Θεολογίας») καὶ Δ. Μπαλάνου, Ἱστορία τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν (1937).

I. ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ.

Ἐν πρώτοις εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην ἀναφέρονται ἄλλα τε καὶ τὰ ἑπόμενα δημοσιευθέντα συγγράμματα : Π. Μ π ρ α τ σ ι ώ τ ο υ, Ὑπόμνημα εἰς τὸν Ἐκκλησιαστὴν (1951), Genesis I, 26 in der Orthodoxen Theologie, (ἐν «Evang. Theologie» 2 (1952) 289—297), Ἡ κοινωνικὴ σημασία τῆς Π. Διαθήκης (1952), Ἐπίτομος εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Π. Διαθήκην (1955). Β. Β έ λ λ α, Ὑπομνήματα εἰς τοὺς δώδεκα ἐλάσσονας προφήτας, Old Testament studies in the modern Greek Orthodox Theology (1948), Ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὴν Π. Διαθήκην (1950), Ἀπάνθισμα ρητῶν τῆς Π. Διαθήκης (1951), Ἐκκλησ. ἀναγνώσματα τῆς Π. Διαθήκης. Α΄. Ἐκλεκτοὶ Ψαλμοὶ (1955), Πίνακες τῆς Ἑβραϊκῆς γραμματικῆς (1952), The Book of Ruth and its purpose (1954), Ὁ σεισμὸς ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ (1955), Χρονολογικοὶ πίνακες τῆς Ἰσραηλιτικῆς ἱστορίας (1955), Π. Τ ρ ε μ π έ λ α, Τὸ Ψαλτήριον μετὰ συντόμου ἑρμηνείας (1955). Α. Χ α σ τ ο ύ π η, Τὰ ἐν Ras Shamra (Ugari) ἀρχαιολογικὰ εὑρήματα (1951), Τὸ φιλολογικὸν πρόβλημα τοῦ βιβλίου τοῦ Ἱερεμίου (1952), Δ. Κ ω ν σ τ α ν τ ι ν ί δ η, Ὁ ναὸς τοῦ Σολομῶντος (1954). Θ. Κ ω ν σ τ α ν τ ί ν ο υ, Ποιητικὴ μετάφρασις μετ' εἰσαγωγῆς καὶ σχολίων εἰς τὸ Ψαλτήριον (1947). Ι. Γ ι α ν ν α κ ο π ο ύ λ ο υ, Ἡ Π. Διαθήκη κατὰ τοὺς Ο΄, Τόμ. I—V. Πεντάτευχος. (Κείμενον, ἑρμηνευτικὴ παράφρασις, σχόλια, χάρται. 1955).

Εἰς δὲ τὴν Κ. Διαθήκην ἀναφέρονται σὺν ἄλλοις καὶ τὰ ἑξῆς : Π. Μ π ρ α τ σ ι ώ τ ο υ, Ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου (1950), Das Menschenverständnis des N. Testaments, (ἐν God's Design according to the N. Testament, 1952), Paulus und die Einheit der Kirche (ἐπὶ τῇ 70ετηρίδι τοῦ Zwaag : Studia Paulina σ. 28—36), Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καὶ ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία (1954). Π. Τ ρ ε μ π έ λ α, Ὑπομνήματα εἰς τὰ Εὐαγγέλια κατὰ Ματθαῖον (1951), Μᾶρκον (1951), Λουκᾶν (1952) καὶ Ἰωάννην (1954), εἰς τὰς Ἐπιστολὰς καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν (1951) καὶ εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων (1955), Ἡ Καινὴ Διαθήκη μετὰ συντόμου ἑρμηνείας: Τόμ. I: Τὰ Εὐαγγέλια καὶ αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, τόμ. II: Αἱ Ἐπιστολαὶ καὶ ἡ Ἀποκάλυψις (1952—53). Ε. Ἀ ν τ ω ν ι ά δ ο υ, Τὸ Εὐαγγέλιον καὶ αἱ θρησκεῖαι (1948). Λ. Φ ι λ ι π π ί δ ο υ, Ἡ Α΄ πρὸς Τιμόθεον ποιμαντικὴ ἐπιστολὴ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου (1952). Β. Ἰ ω α ν ν ί δ ο υ, Τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τὸ κοινωνικὸν πρόβλημα (1948), Ἡ καινὴ ἐντολὴ τῆς ἀγάπης καὶ ὁ ὕμνος αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἐν Κορ. 13 (1950). Μ. Σ ι ώ-

του, Τὸ πρόβλημα τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἰησοῦ (1950), Ἱστορία καὶ ἀποκάλυψις κατὰ τὴν ἐπιστήμην τῆς Κ. Διαθήκης (1953), Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν κριτικὴν τοῦ κειμένου τῆς Κ. Διαθήκης (1951), Εἰκόνες ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εἰς Θεσσαλονίκην (1953), Das Abendmahl nach der griechisch — orthodoxen Exegese («Eine heil. Kirche» 1955). Σ. Ἀγουρίδη, Τὸ πρόβλημα τῶν προσθηκῶν τῆς Σλαυονικῆς μεταφράσεως τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πολέμου τοῦ Ἰωσήπου καὶ ἡ ἐν αὐταῖς περὶ τοῦ Βαπτιστοῦ καὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μαρτυρία (1954), Ἐνώχ, ἤτοι ὁ χαρακτὴρ τῆς περὶ τῶν ἐσχάτων διδασκαλίας τοῦ βιβλίου τοῦ Ἐνὼχ (1955). Φιλίππων καὶ Νεαπόλεως Χρυσοστόμου, Αἱ παραβολαὶ τοῦ Κυρίου εἰς στίχους (1948), Ἱερᾶς Συνόδου, Πανηγυρικὸς τόμος τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς 1900 ἐπετείου ἀπὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εἰς Ἑλλάδα (1951). Χριστιανικοῦ Ὁμίλου Φοιτητῶν, Paulus - Hellas - Oikumene (an Ecumenical Simposium, 1951). Ἄλλα σχετικὰ μελετήματα ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ἰωβηλαίου τοῦ Ἀπ. Παύλου ἐν «Θεολογίᾳ», «Ὀρθοδοξίᾳ», «Γρηγορίῳ Παλαμᾷ», «Ἀπ. Βαρνάβᾳ» κλπ. τοῦ ἔτους 1951. Α. Παπαγεωργακοπούλου, Οἱ πειρασμοὶ τοῦ Κυρίου (1947). Σ. Λαγοπάτη, Ἡ ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλία (1949), Αἰμ. Τιμιάδου, Ἡ ἄφεσις τῶν πεπτωκότων κατὰ τὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴν (1954), Ἡ «Διδασκαλία τῶν Ἀποστόλων» περὶ τῶν μετανοούντων, (ἐν «Γρηγ. Παλαμᾷ» 1955). Θ. Κασταvᾶ, Πέτρος ὁ κορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων (1946). Κ. Μερεντίτου, Καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη (ἀνάλυσις τοῦ ἀγγελικοῦ ὕμνου Λουκ. 2, 14. 1950). Τέλος ἐγένετο καὶ ἔκδοσις ὑπὸ τῆς «Ζωῆς» τοῦ κειμένου τῆς Π. Δ. (1950) καὶ τῆς Κ. Δ. ἐπανειλημμένως (1948—1955), ὡς καὶ ὑπὸ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Κ. Δ. (1955), ἔτι δὲ ὑπὸ Δ. Στρουμπούλη, Ταμεῖον ἤτοι εὑρετήριον κυρίων ὀνομάτων Κ. Διαθήκης (1954), καὶ ὑπὸ Β. Μουστάκη, Λεξικὸν τῆς Ἁγίας Γραφῆς (1955).

II. ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

Ἐπὶ τοῦ πεδίου τοῦ ἱστορικοῦ κλάδου ἐδημοσιεύθησαν αἱ ἑπόμεναι ἐργασίαι : Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου, Ἡ Ἐκκλησία Κων)πόλεως ἐπὶ τῶν Κομνηνῶν (1948), Ἡ λατινικὴ προπαγάνδα ἐν Συρίᾳ (1949), ὁ ἅγιος Μελέτιος ὁ νέος (1949), Ἡ ἐξωτερικὴ κατάστασις τῆς Ἐκκλησίας Κων)πόλεως ἀπὸ τῆς ἁλώσεως μέχρι τοῦ 18ου αἰῶνος (1949), Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Ἀντιοχείας (1951), Ἡ Ὀρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία (1954), Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος (50—1951).

Ἀθηνῶν Χρυσάνθου, Τὸ βουλγαρικὸν σχίσμα (1954), Οἱ γενικοὶ κανονισμοὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ΤΕ. κώδικος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (1946). Ἱεροσολύμων Τιμοθέου, Αἱ ἐπωνυμίαι τῆς Παναγίας, (ἐν «Ν. Σιὼν» 1952-1955, ὡς καὶ ἄλλαι μελέται αὐτοῦ αὐτόθι 1945-1955.) Κ. Δυοβουνιώτου, Ἐπιτομὴ τῆς ἑρμηνείας τῆς λειτουργίας τοῦ Γερμανοῦ Α΄ Κων)πόλεως (1950), Νικήτα Ἡρακλείας ἑρμηνεία εἰς λόγους Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ (1950), Ἡ ἑρμηνεία τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Κυρίλλου τοῦ Πατρέως (1952), Αἱ ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Κυρίλλου τοῦ Πατρέως θρησκευτικαὶ γνῶμαι καὶ κρίσεις αὐτοῦ περὶ διαφόρων προσώπων (1953), Ἱστορικαὶ εἰδήσεις ἐκ τῆς ἑρμηνείας τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Κυρίλλου τοῦ Πατρέως (1955). Γ. Παπαμιχαήλ, Ἡ ἀνθελληνικὴ μονορθοδοξία τῶν Ρώσων τοῦ 15ου αἰῶνος καὶ Μάξιμος ὁ Γραικὸς (1947), Ἀπολογητικὰ τῶν Πατέρων τῶν πρώτων πέντε αἰώνων (1948), Ἡ προσωπικότης Μαξίμου τοῦ Γραικοῦ (1948), Μάξιμος ὁ Γραικὸς ὁ πρῶτος φωτιστὴς τῶν Ρώσων (1951). Δ. Μπαλάνου, Ἐκλογὴ ἐκ τῶν Ἑλλήνων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας (1947), Ἀρχεῖον Κωνσταντίνου καὶ Σοφοκλέους Οἰκονόμου (1948), Ἐπιστημονικὸν μνημόσυνον Κ. Δυοβουνιώτου (1948), Διατί ἡ ἑορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐθεσπίσθη ὡς ἑορτὴ τῆς Παιδείας ; (1948), Οἱ Πατέρες καὶ συγγραφεῖς τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας (1949), John Cassian's Doctrine of Grace and the Greek Orthodox view (Translated By S. Lolis, Georgia 1949), Οἱ βυζαντινοὶ ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς ἀπὸ τοῦ 800 — 1453 (1951). Β. Στεφανίδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία ἀπ' ἀρχῆς μέχρι σήμερον (1948), Νέα ἑρμηνεία τοῦ ὀνόματος τῆς πρωτοδευτέρας Συνόδου (1947), Ἡ τῶν αὐτοκρατορικῶν ἐνδυμάτων τοῦ Βυζαντίου ἐπίδρασις ἐπὶ τῶν ἀρχιερατικῶν ἀμφίων (1949), Ἱστορία τῶν ἐπισκοπικῶν τίτλων (1952), Ἡ εἰς Κων)πολιν μετάβασις τοῦ Ρώμης Ἰωάννου Α΄ («Ἐπετ. Βυζ. Σπουδῶν» 1954). Π. Μπρατσιώτου, Ἡ Ἑλληνικὴ Θεολογία κατὰ τὴν τελευταίαν πεντηκονταετίαν (1948), Ὁ Παῦλος Καλλιγᾶς ὡς χριστιανὸς ἐπιστήμων (1951). Π. Τρεμπέλα, Ὁποῖος ἐμφανίζεται ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς του Γρηγόριος ὁ Θεολόγος (1946), Ἡ ἱστορία τῆς Μεταρρυθμίσεως ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ (ἐν «Γρηγ. Παλαμᾷ» 1955). Λ. Φιλιππίδου, Τοτεμισμὸς καὶ ζωολατρεία (1945), Ἡ πίστις ὡς παράγων βεβαίας ἰάσεως (1947), Οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι καὶ τὰ ἰδανικὰ τῆς παρ' ἡμῖν παιδείας (1949), Σύγχρονος θρησκειολογικὴ κίνησις (1952), Religionsgeschichte als Heilsgeschichte in der Weltgeschichte (1953), Πλου-

τάρχου Περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος, (τόμ. 1—2, 1955), Ἡ προσευχὴ ἐξ ἐπόψεως θρησκειοψυχολογικῆς (1955). Ι. Καρμίρη, Ἐπιστημονικὸν μνημόσυνον Κ. Δυοβουνιώτου (1946), Ἀνέκδοτος ἐπιστολὴ Ζήκου Ρώση περὶ Παλαιοκαθολικισμοῦ (1946), Ἡ Δ΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος καὶ ἡ μέλλουσα Πανορθόδοξος Προσύνοδος (1951), Τὸ Σύμβολον Νικαίας — Κων)πόλεως (1951), Τὰ τρία ἀρχαῖα Οἰκουμενικὰ Σύμβολα (1952), Ἱερεμίου Β΄ Πατριάρχου Κων)πόλεως Ἀποκρίσεις πρὸς τοὺς Βυρτεμβεργίους Λουθηρανοὺς θεολόγους (1953), Μητροφάνους Κριτοπούλου Ὁμολογία Πίστεως (1953), Ἡ Ὀρθόδοξος Ὁμολογία τοῦ Πέτρου Μογίλα (1953), Ἐπιστασία ἐπὶ ὁμιλιῶν Φωτίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως (1954), Ἡ ἐν Βηθλεὲμ καὶ Ἱεροσολύμοις Σύνοδος τοῦ 1672 ὑπὸ τὸν Πατριάρχην Δοσίθεον (1955), Διορθώσεις καὶ προσθαφαιρέσεις τοῦ Μελετίου Συρίγου ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ὁμολογίᾳ τοῦ Πέτρου Μογίλα (1955). Β. Ἰωαννίδου, Τὸ ἐν Ἀμστελλοδάμῳ Α΄ Συνέδριον τῆς «Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν» (1949), Ἡ β΄. συνέλευσις τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν Evanston τῶν Η.Π.Α. (1955). Κ. Μπόνη, Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (1945), Βυζαντινὴ Θεολογία (1948), Ἀμφιλόχιος Ἰκονίου καὶ Μ. Βασίλειος (1949), Εὐθυμίου τοῦ Μαλάκη τὰ σωζόμενα (τεῦχος Β΄, Δύο ἐγκωμιαστικοὶ λόγοι εἰς τὸν αὐτοκράτορα Μανουὴλ Α΄ Κομνηνόν, 1949), Εὐστάθιος ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης (1950), Σωφρονίου Ἱεροσολύμων ᾠδαὶ εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ Ἀπ. Παύλου (1951), Γρηγόριος ὁ Θεολόγος καὶ τὸ γενεαλογικὸν δένδρον αὐτοῦ (1953), Γεώργιος Γεννάδιος Κουρτέσης ὁ Σχολάριος (1953), Ποῖος ὁ συντάκτης τοῦ τετραμεροῦς διαλόγου τοῦ ψευδο - Καισαρίου Ναζιανζηνοῦ ; (1953). Δ. Μωραΐτου, Ἐργασία καὶ ἐπάγγελμα κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον (1948), Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων ὡς κατηχητὴς καὶ παιδαγωγὸς (1947), Ἡ γνησιότης τῆς πραγματείας «Περὶ κενοδοξίας καὶ ὅπως δεῖ τοὺς γονέας ἀνατρέφειν τὰ τέκνα» (1948). Β. Ἐξάρχου, Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου περὶ κενοδοξίας καὶ ἀνατροφῆς τῶν τέκνων (1947), Ἡ γνησιότης τῆς συγγραφῆς Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου «Περὶ κενοδοξίας καὶ ὅπως δεῖ τοὺς γονέας ἀνατρέφειν τὰ τέκνα» (1948). Γ. Κονιδάρη, Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ὡς πολιτιστικὴ δύναμις ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς χερσονήσου τοῦ Αἵμου (1948), Ἡ θέσις τῆς Καθολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῇ «Κοινωνίᾳ τῶν Ἐκκλησιῶν» (1949 καὶ 1953), ἡ Καθολικὴ Ὀρθοδοξία τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἡ ἄρσις τοῦ βουλγαρικοῦ σχίσματος (1950), Ἡ Χριστιανικὴ Ἑλλὰς ἐπὶ τῇ 1900 ἀμφιετηρίδι της (1951), Ἡ παλαιοτέρα μνεία τῆς Μαΐνης καὶ τῆς ἐπισκοπῆς αὐτῆς (1951), Ὁ

Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Φώτιος Β′ ἐν τῇ προπαρασκευῇ τῆς ἄρσεως τοῦ Βουλγαρικοῦ σχίσματος 1930—1935 (1952), Περὶ τὴν ἱστορίαν τῆς Μητροπόλεως Κρήτης (1953) καὶ τῶν Πατριαρχείων — ἡ θεωρία τῆς πενταρχίας τῶν Πατριαρχῶν (1954), Περὶ τὴν πρώτην μνείαν τῶν Ἀλβανῶν ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς πηγαῖς καὶ τὰ ὅρια τῆς χώρας των ἐπὶ Βυζαντινῶν (1953), Ἡ πρώτη μνεία τῆς ἐπισκοπῆς Βαρδαριωτῶν Τούρκων ὑπὸ τὸν Θεσσαλονίκης (1953), Ἡ διαμόρφωσις τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας μέχρι τοῦ Ε′ αἰῶνος καὶ οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι (1955), Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Μητροπόλεων Νικοπόλεως, Ναυπάκτου καὶ Δυρραχίου (1955). Α. Φυτράκη, Ἡ πίστις τοῦ Μ. Κωνσταντίνου κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς αὐτοῦ (1945), Τὰ ἰδεώδη τοῦ μοναχικοῦ βίου κατὰ τὸν Δ′ μ. Χ. αἰῶνα ἐπὶ τῇ βάσει ἁγιολογικῶν πηγῶν (1945), Παιδαγωγικὰ διδάγματα ἐκ τῶν πατερικῶν ἀποφθεγμάτων (1945), «Ταῖς τῶν δακρύων ῥοαῖς» (Ὁ κλαυθμὸς τῶν μοναχῶν, 1946), Μαρτύριον καὶ μοναχικὸς βίος (1948), Οἱ μοναχοὶ ὡς κοινωνικοὶ διδάσκαλοι καὶ ἐργάται ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ (1950), Λείψανα καὶ τάφοι μαρτύρων κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας (1955). Π. Πολάκη, ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας καὶ ἡ ἑνότης τῆς Ἐκκλησίας (Ἀπάντησις εἰς τὴν ἐγκύκλιον Orientalis Ecclesiae, 1948), Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία καὶ ὁ κόσμος τῶν βαρβάρων (1951), Ἱστορικαὶ προϋποθέσεις τοῦ πρωτείου τοῦ Ἐπισκόπου Κων)πόλεως (1954), Ἡ ἀνθρωπίνη ἀξιοπρέπεια κατὰ τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας (1955). Π. Χρήστου, Ἡ κοινωνιολογία τοῦ Μ. Βασιλείου (1951), Ὁ Ἀπ. Βαρνάβας (1951), Ζωὴ ἀληθινὴ κατὰ τὴν διδασκαλίαν Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου (1951), Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου οἱ περὶ ἱερωσύνης λόγοι (1952). Ὁ Μ. Κανὼν τοῦ Ἀνδρέου Κρήτης (1952), Διάδοχος ὁ Φωτικῆς (1952), Μεθόδιος Ἀνθρακίτης (1953), Ὑπόμνημα εἰς τὸ «Περὶ ἀκαταλήπτου τοῦ Θεοῦ» τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου (1954), Φ. Κουκουλέ, Βυζαντινῶν βίος καὶ πολιτισμὸς (τόμοι 5), Θεσ)νίκης Εὐσταθίου τὰ λαογραφικὰ (τόμ. 2, 1950). Ἡλιουπόλεως Γενναδίου, Ἱστορία τοῦ Μ. Ρεύματος (1949), Ἱστορία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (1953), L' Eglise du Christ d' après Jean Chrysostome (1954) καὶ πολλὰ ἄλλα ἱστορικὰ μελετήματα ἐν τῇ «Ὀρθοδοξίᾳ» (1945—1955. Κορυτσᾶς Εὐλογίου Κουρίλα, Τὰ κειμήλια τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τοῦ Πρωτάτου τοῦ Ἁγίου Ὄρους (ἐν «Ὀρθοδοξίᾳ» 1948—49), Πατριαρχικὴ Ἱστορία (1951), Ἱστορίαι καὶ ἀνέκδοτα τοῦ Ἁγίου Ὄρους (ἐν «Θεολογίᾳ» 1953—55). Θυατείρων Γερμανοῦ, Kyrillos Loucaris (London 1951) Θυατείρων Ἀθη-

ν α γ ό ρ α, Ἱστορία τῆς ἐν τῇ Δύσει Θρησκευτικῆς Μεταρρυθμίσεως (1946). Πρ. Λ ή μ ν ο υ Β α σ ι λ ε ί ο υ Ἀ τ έ σ η, Ἐπίτομος ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1833 μέχρι σήμερον, (τόμοι I—II, 1953), Τὰ περὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Προκοπίου Οἰκονομίδου ὡς Μητροπολίτου Ἀθηνῶν (1951), Ὁ τίτλος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἐν τῇ αὐτοκεφάλῳ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος (1952), Περὶ Ἐπισκοπῶν καὶ Ἐπισκόπων (1952), Περὶ ἐκλογῆς Ἐπισκόπων (1952), Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σύρου καὶ Τήνου Δανιὴλ Κοντούδης (1954) κ.ἄ. ἱστορικαὶ μελέται αὐτοῦ ἐν «Θεολογίᾳ», «Ἐκκλησίᾳ» κλπ. Λ ή μ ν ο υ Δ ι ο ν υ σ ί ο υ, Μάρτυρες (1951), Ἡ ἱερωσύνη κατὰ τὸν ἱερὸν Χρυσόστομον (1952), Προσκυνητάριον μοναστηρίου Ἁγ. Ἰγνατίου Λέσβου (1955). Σ ά ρ δ ε ω ν Μ α ξ ί μ ο υ, Ἡ ἐν Malabar τῶν Ἰνδιῶν Συριανὴ Ἐκκλησία (Κων)πολις 1955). Κ ί τ ρ ο υ ς Β α ρ ν ά β α, Ἡ περὶ τῶν Ἁγίων Γραφῶν διδασκαλία τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου (1947), Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ (1952). Λ ε ο ν τ ο π ό λ ε ω ς Σ ω φ ρ ο ν ί ο υ, Ποιηταὶ καὶ ὑμνογράφοι τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, (ἐν «Νέᾳ Σιὼν» 1947—1949). Ν. Β έ η, Ἡ βιογραφία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Εὐθυμίου Α´ ἀντιβαλλομένη πρὸς τὸν Βερολίνειον κώδικα Graec. Fol. 55 (=292, 1947). Ν. Τ ω μ α δ ά κ η, Ρωμανοῦ τοῦ Μελῳδοῦ, Ὕμνοι ἐκδιδόμενοι ἐκ Πατμιακῶν κωδίκων (τόμ. 2. 1952, 1954), Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν ποίησις καὶ ἡ συμφωνία αὐτῆς πρὸς τὸ δόγμα καὶ τὰ κείμενα τῶν Γραφῶν (1949), Ἀνέκδοτοι ἐπιστολαὶ Μελετίου Πηγᾶ πρὸς τὴν ἱερὰν Μονὴν τοῦ Γδερνέττου («Κρητικὰ Χρονικὰ» 1951), Ὁ Ἰωσὴφ Βρυέννιος καὶ ἡ Κρήτη κατὰ τὸ 1400 (1947), Ἡ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τῆς Κρήτης κατὰ τοὺς αἰῶνας Η´—ΙΓ´ καὶ ὁ τίτλος τοῦ προκαθημένου αὐτῆς (1954), Βυζαντινὴ ἐπιστολογραφία (1955), Ρωμανὸς καὶ ἅγιος Δημήτριος (1955), Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία (1955) κ. ἄλ., Κ υ δ ω ν ι ῶ ν Ἀ γ α θ α γ γ έ λ ο υ, Τὰ ἱστορικὰ ἔπη Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ (1955). Ι. Κ ο τ σ ώ ν η, Τὸ ἐνθουσιαστικὸν στοιχεῖον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν μαρτύρων (1952), Λουκᾶς ὁ Νοταρᾶς (1953). Π. Π α ν α γ ι ω τ ά κ ο υ, Ἡ ἐν Χαλκηδόνι Δ´ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (1951). Σ. Λ ώ λ η, Neophytos Ducas (N. York 1949). Α. Σ ι ά γ κ ρ η, Amida Βούδδας ὁ νοσταλγούμενος Θεὸς — Σωτὴρ (1953). Ι. Ρ ά μ φ ο υ, Ἁγιολογικὰ μελετήματα, τεύχη 1—8. Ὁ δευτερεύων Σίφνου (1948), Τὸ ἀξίωμα τοῦ πρωτοπρεσβυτέρου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ (1952). Ι. Τ σ ι κ ν ο π ο ύ λ ο υ, Ἱστορικὰ μελετήματα περὶ τοῦ Νεοφύτου πρεσβυτέρου, μοναχοῦ καὶ ἐγκλείστου καὶ δημοσίευσις ἀνεκδότων ἔργων αὐτοῦ, (ἐν «Ἀπ. Βαρνάβᾳ» 1950—1955). Β. Μ ο υ σ τ ά-

κη, Οἱ Ἀποστολικοὶ Πατέρες (1953). Ν. Μπουσούλα, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τῆς ἱδρύσεώς της μέχρι σήμερον (1948). Δ. Πασχάλη, Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἄνδρου ἀπὸ τοῦ Δ' αἰῶνος μέχρι τῆς συγχρόνου περιόδου (1948), Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία εἰς τὰς Κυκλάδας ἐπὶ Φραγκοκρατίας (1949). Μ. Περάνθη, Ὁ κοσμοκαλόγερος Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης (1948). Χ. Ἐνισλείδου, Ἡ Παναγία καὶ ὁ Σταυρὸς εἰς τὴν ἱστορίαν, τὴν πίστιν καὶ τὴν λατρείαν (1952). Ι. Φραγκούλα, Ἀλέξανδρος Μωραϊτίδης (1950), Τὰ χριστιανικὰ μνημεῖα τῆς νήσου Σκιάθου (1955). Θ. Καστανᾶ, Τοῦ ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου Ἀπολογητικὸς (1948), Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς καὶ ὁ μυστικισμὸς τῶν Ἡσυχαστῶν (1949). Μ. Γαλανοῦ, Οἱ βίοι τῶν Ἁγίων ὅλων τῶν μηνῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ. Α. Καντώνη, Ἥρωες τῆς πίστεως (βίοι 20 Ἁγίων,ΚΠολις 1951). Τ. Γριτσοπούλου, Ἡ ἀρχιεπισκοπὴ Δημητσάνης καὶ Ἀργυροκάστρου (1950), Μονὴ Παλιοπαναγιᾶς (1951), Περὶ ὅρκου ἐπὶ Καποδίστρια (1952), Εὐγενίου Ἰωαννουλίου τοῦ Αἰτωλοῦ, ἐπιστολαὶ ἀνέκδοτοι (1954), Ἡ ὑπὸ τοῦ Καποδίστρια διορισθεῖσα πενταμελὴς ἐκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ καὶ τὸ ἔργον αὐτῆς (1954) καὶ ἄλλα εἰς διάφορα περιοδικά. N. Moschopoulos, La Question de Palestine et le Patriarcat de Jerusalem (1948). Θ. Μοσχονᾶ, Κατάλογοι τῆς Πατριαρχικῆς βιβλιοθήκης Ἀλεξανδρείας (τ. I. 1945, τ. II. 1946), L' Eglise de St. Saba a travers les siècles (1947), Βυζαντινὸν δίπτυχον : Βυζαντινὴ Ἀλεξάνδρεια — Ἀλεξανδρινὸς κῶδιξ (1950). Ε. Μιχαηλίδου, Ἡ μονὴ ἁγίου Σάββα Ἀλεξανδρείας διὰ μέσου τῶν αἰώνων (1950). Μ. Καλλιγᾶ, Ἡ αἰσθητικὴ τοῦ χώρου τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν μεσαίωνα (1946). Ἁγιορείτου, Χρονογραφικὴ καὶ τοπογραφικὴ ἱστορία τοῦ Ἁγίου Ὄρους Ἄθω (ἐν περιοδ. «Ἅγιος Παῦλος ὁ Ξηροποταμίτης» 1950—55). Χ. Καλύβα, Ἑβραϊσμὸς καὶ Τεκτονισμὸς (ἔκδ. 2, 1955). Π. Στάμου, Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐπιστολαὶ πρὸς τὴν διακόνισσαν Ὀλυμπιάδα (1955). Γ. Π. Σωτηρίου, Οἱ νεομάρτυρες ἅγιος Θεόδωρος ὁ Βυζάντιος, ἅγιος Γεώργιος ὁ Χιοπολίτης καὶ Δαυῒδ ὁ Κυδωνιεὺς (1955), Α. Παπαευγενίου, Μάρτυρες κληρικοὶ Μακεδονίας καὶ Θράκης 1941—1945. Σ. Παλάσκα, Ἡ Παλαιστίνη ἄλλοτε χώρα ἑλληνικὴ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ προσκυνήματα (1950). Μ. Βασιλάκη, Ὁ Κορίνθου Μακάριος ὁ Νοταρᾶς (1953). Αἰμ. Τσακοπούλου, Περιγραφικὸς κατάλογος τῶν χειρογράφων τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (Κων)πολις 1953). Α. Τσακοπούλου, Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας Ἀργολίδος (1953). Γ. Τούλια,

Ὁ χαρακτὴρ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βοσνίας κατὰ τὸν μεσαίωνα (1950), Πρόδρομοι τῆς θρησκευτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀναταραχῆς (Βογόμιλοι — Καθαροὶ — Patareni, 1953). Ν. Βαφείδου, Ἐκκλησιαστικαὶ ἐπαρχίαι Θράκης καὶ ὁ φάκελλος 434 τῆς βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς περὶ Θράκης (1953). Κ. Βοβολίνη, Ἡ Ἐκκλησία εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἐλευθερίας (1952). Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Τὸ ἱερὸν ἁγίασμα τῆς μονῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Βαλουκλῆ (1952), Ἑορτασμὸς τῆς 1500 ἐπετείου τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (ἐν «Ὀρθοδοξίᾳ» 1951). Π. Νικολοπούλου, Μαξίμου Μαργουνίου ἐπιστολαὶ δύο ἀνέκδοτοι (ἐν «Ἐπετ. Βυζ. Σπουδῶν» 1950). Γ. Σπυριδάκη, Τὰ κατὰ τὴν τελευτὴν ἔθιμα τῶν βυζαντινῶν ἐκ τῶν ἁγιογραφικῶν πηγῶν (αὐτόθι). Α. Γερομιχαλοῦ, Ὠριγένης ὁ πατὴρ τῆς Θεολογίας (1951), Χριστολογικαὶ δοξασίαι τοῦ Ὠριγένους (1954). Π. Δημητροπούλου, Τὸ πρόβλημα τῆς γνησιότητος τοῦ «Περὶ σαρκώσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ Ἀπολλιναρίου λόγοι δύο» τοῦ Μ. Ἀθανασίου (1953), Ἡ ἀνθρωπολογία τοῦ Μ. Ἀθανασίου (1954). Διονυσιάτου Γαβριήλ, Λαυσαϊκὸν τοῦ Ἁγίου Ὄρους (1953), Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ (1955). Κ. Ζαρίκου, Ἡ ἐν Εὐβοίᾳ μονὴ ἅγιος Γεώργιος Ἤλια (1953). Χ. Θέμελη, Δύο Θεόδωροι ἐπίσκοποι Εὐρίπου (1951), Ἡ ἱερὰ Μητρόπολις Εὐρίπου, ἀρχαὶ καὶ διάδοσις τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν Εὐβοίᾳ (1954), Συνοπτικὴ ἱστορία τῆς διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (1954), Αἱ ἐπισκοπαὶ Ὠρεῶν, Πορθμοῦ, Αὐλῶνος, Αἰδηψοῦ, Ζάρκων καὶ Καναλίων (1954), Ἡ ἱερὰ Μητρόπολις Καρύστου διὰ μέσου τῶν αἰώνων (1955). Α. Θεοδώρου, Ἡ χριστολογικὴ ὁρολογία καὶ διδασκαλία Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Θεοδωρήτου καὶ Λεοντίου τοῦ Βυζαντίου (1955). Π. Καρανικόλα, Ἡ φιλοκαλία τῶν Νηπτικῶν (1954). Γ. Κουρνούτου & Β. Λαούρδα, Φωτίου Πατριάρχου Κων)πόλεως δύο ἀνέκδοτοι ὁμιλίαι (1954). Β. Λαούρδα, Τὰ εἰς τὰς ἐπιστολὰς τοῦ Φωτίου σχόλια τοῦ κώδικος Barroccianus Graecus 217 (1951), Τὰ εἰς τὰ Ἀμφιλόχια τοῦ Φωτίου σχόλια τοῦ κώδικος 449 τῆς Λαύρας (1953), Ὁ Γαβριὴλ Θεσσαλονίκης καὶ αἱ ὁμιλίαι αὐτοῦ (1953), Ἰσιδώρου Θεσσαλονίκης ὁμιλίαι εἰς τὰς ἑορτὰς τοῦ ἁγίου Δημητρίου (1954). Χ. Κωνσταντινίδου, Ἐδίδασκεν ὁ Μέγας Ἀθανάσιος ὅτι ὁ Κύριος εἶχεν ἀνθρωπίνην ψυχήν ; (ἐν «Ὀρθοδοξίᾳ» 1954—55). Κ. Μαμώνη, Μᾶρκος ὁ Εὐγενικὸς (1954). Χ. Μουστάκα, Διδαχαὶ ὁσίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας (1955). Π. Νικήτα, Τὸ Λεσβιακὸν μηνολόγιον (1953). Ἰ. Παναγοπούλου, Τί προσέφερεν ὁ Κλῆρος κατὰ

τοὺς πολέμους 1940—41 καὶ κατὰ τὴν κατοχὴν (1953). Θ. Παπαδοπούλου, Studies and Documents relating to the History of the Greek Church and people under Turkish domination (Brussels 1952). Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, 1500 ἐπέτειος 451—1951 (πανηγυρικὸς τόμος 1952 καὶ 1955). Σ. Πελεκανίδη, Καστορία — βυζαντιναὶ τοιχογραφίαι (1953). Θ. Σακελλαρίου, Διάλογος ἁγίου Γρηγεντίου Ἀρχιεπισκόπου Αἰθιοπίας μετὰ τοῦ Ἑβραίου νομοδιδασκάλου Ἑρβὰν (1953). Β. Σταυρίδου, Θεολογικὴ ἐκπαίδευσις ἐν τῇ Ἀλεξανδρινῇ σχολῇ (ἐν «Ὀρθοδοξίᾳ» 1954—55). Μ. Φούγια, Αἱ ἐν Γερμανίᾳ Ἑλληνικαὶ Ὀρθόδοξοι κοινότητες (1955), Τὸ αὐτοκέφαλον ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ Οὐκρανίας (1955), Ἐκκλησία αὐτοχειροτονήτων ἐν Οὐκρανίᾳ (1955), Ἰωάννης Μαυρόπους Μητροπολίτης Εὐχαΐτων (1955). Α. Χατζηνικολάου, ὁ ἅγιος Μάμας (1953). Β. Ζούστη, Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ αὐτῆς (Ν. Ὑόρκη 1954). Μ. Μαλαφούρη, Ἕλληνες τῆς Ἀμερικῆς (Ν. Ὑόρκη 1954). Γ. Κορρέ, Ἡ Ἑκατονταπυλιανὴ τῆς Πάρου (1954). Τ. Ματθαιάκη, Ὁ Ὅσιος Νεκτάριος Κεφαλᾶς μητροπολίτης Πενταπόλεως (1955). Γ. Ἀνδρουτσοπούλου, Ὁ Ἑλληνισμὸς ὑποφήτης τοῦ Χριστιανισμοῦ (955). Χ. Βασιλοπούλου, Ὁ ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλὸς καὶ τὸ ἔργον του (1955). Μ. Καραπιπέρη, Τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων 451—1951 (ἐν «Ν. Σιὼν» 1951, ἔνθα καὶ ἄλλαι ἱστορικαὶ μελέται αὐτοῦ). E. Timiades, Les causes du Schisme entre l' Eglise Orthodoxe et l' Eglise Romaine (1054—1954). Γερμανοῦ Δ' Κων)πόλεως 100ετηρὶς (ἐν «Ὀρθοδοξίᾳ» 1953).

Πρὸς τούτοις καὶ περὶ τὴν Χριστιανικὴν καὶ Βυζαντινὴν Ἀρχαιολογίαν καὶ τέχνην ἠσχολήθησαν ἄλλοι τε καὶ πρὸ πάντων ὁ Γ. Σωτηρίου, δημοσιεύσας σὺν ἄλλοις καί : Ἡ βασιλικὴ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης (τόμ. ΙΙ—ΙΙ, 1952), Τὰ λειτουργικὰ ἄμφια τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας (1949), Τὸ μωσαϊκὸν τῆς μεταμορφώσεως τοῦ καθολικοῦ τῆς Μονῆς τοῦ Σινᾶ (1951), Ὁ βυζαντινὸς ναὸς τοῦ ἁγίου Ἀχιλλείου τῆς Πρέσπας καὶ αἱ βουλγαρικαὶ περὶ τῆς ἱδρύσεως τούτου ἀπόψεις (1945), Παραδόσεις περὶ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ τάφου τοῦ Θεολόγου ἐν Ἐφέσῳ (1951), Ψηφιδωταὶ προσωπογραφίαι ἐκ Νικοπόλεως τῆς Ἠπείρου (ἐν «Ἐπετ. βυζ. σπουδῶν» τ. 23), Ἡ ἀναγέννησις τῆς βυζαντινῆς ζωγραφικῆς ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Παλαιολόγων καὶ ἡ ὑστάτη φάσις αὐτῆς εἰς τὸν Μυστρᾶν (Πρακτικὰ Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν 1955), Θεοτόκος ἡ Ἀρακιώτισσα τῆς Κύπρου («Ἀρχαιολ. ἐφημ.» 1953—54), Ἡ χριστι-

ανικὴ καὶ βυζαντινὴ εἰκονογραφία (ἐν «Θεολογίᾳ» 1955), Ἀνασκαφαὶ ἐν «Ἀρχαιολ. Ἐφημ.» 1945—1955, ὁ Α. Ὀρλάνδος : Ἡ Παλαιοχριστιανικὴ ξυλόστεγος βασιλικὴ τῆς Μεσογειακῆς λεκάνης (τόμ. Α—Β) καὶ πολλὰς μελέτας ἐν τῷ ἑαυτοῦ περιοδικῷ «Ἀρχεῖον τῶν Βυζαντινῶν μνημείων τῆς Ἑλλάδος», οἷον περὶ τῶν Μονῶν τῆς Πίνδου, τοῦ ὁσίου Μελετίου τοῦ Σαγματᾶ Βοιωτίας κλπ., τῶν ναῶν καὶ μνημείων τῆς Ρόδου, τῆς Μητροπόλεως τῶν Σερρῶν, τῶν σταυρεπιστέγων ναῶν Βάθειας Εὐβοίας, τῆς Πισκοπῆς Σαντορήνης, τοῦ τέμπλου τοῦ Πρωτάτου τῶν Καρυῶν, τοῦ καθολικοῦ τῆς μονῆς Περιστερῶν παρὰ τὴν Θεσσαλονίκην, τῆς φραγκικῆς ἐκκλησίας τῆς Στυμφαλίας κλπ., ὁ Δ. Πάλλας : Ἀρχαιολογικὰ καὶ λειτουργικὰ (1950), Σαλαμινιακὰ (1950), Αἱ παρ' Εὐσεβίῳ ἐξέδραι τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Παλαιστίνης (1953), Κατάλογος χειρογράφων τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν (1955), Μελετήματα λειτουργικὰ καὶ ἀρχαιολογικὰ (1954) καὶ ἄλλα, ὁ Κ. Καλοκύρης: Βυζαντινὰ μνημεῖα τῆς Κρήτης (1953), Ἡ γέννησις τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν βυζαντινὴν τέχνην τῆς Ἑλλάδος (1955), ὁ Μ. Γκιτάκος: Ὁ ἐν Ἐλαιῶνι τῶν Μεγάρων βυζαντινὸς ναὸς τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ (1953), Ἡ διὰ τῆς ἁγιογραφίας παράστασις καὶ ἑρμηνεία τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως καὶ τῆς Κυριακῆς προσευχῆς (1953—54). Τέλος ἀξιόλογος ὑπῆρξε καὶ ἡ ἐκδοτικὴ δραστηριότης τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἥτις ἐξέδωκεν ἀπὸ τοῦ 1947 μέχρι τοῦ 1955 ἐν συνόλῳ 75 βιβλία καὶ διάφορα δημοσιεύματα, ὧν ἄλλα μὲν ἐμνημονεύσαμεν ἀνωτέρω κατὰ συγγραφεῖς, ἄλλα δὲ θὰ μνημονεύσωμεν ἐφεξῆς. Ἐνταῦθα δέον νὰ σημειωθῇ μόνον ἡ «βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων καὶ ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων» αὐτῆς, ἧς ἐξεδόθησαν οἱ πέντε πρῶτοι τόμοι, περιλαβόντες τοὺς Ἀποστολικοὺς Πατέρας, τοὺς πρώτους Ἀπολογητὰς καὶ τοὺς Ἀντιαιρετικοὺς συγγραφεῖς μέχρι τοῦ Ἱππολύτου.

III. ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

Περὶ τὴν Συστηματικὴν Θεολογίαν καὶ τὰ συναφῆ πρὸς αὐτὴν ἠσχολήθησαν οἱ ἑπόμενοι : Ὁ Γ. Παπαμιχαήλ δημοσιεύσας : Ἡ τριὰς τῶν ὑψίστων ἀξιῶν τοῦ ἀληθοῦς, τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ ἀπὸ τῆς χριστιανικῆς σκοπιᾶς (1946). Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὡς ἱστορικὸν πρόσωπον › (1953). Ὁ Ν. Λούβαρης δημοσιεύσας : Μεταξὺ δύο κόσμων (1949), Ἡ ψυχολογία τῆς θρησκείας καὶ ἡ σχέσις αὐτῆς πρὸς τὴν Θεολογίαν (1952), Χριστιανικὴ περὶ κόσμου καὶ βίου θεωρία καὶ σχέσεις πρὸς τοὺς καθόλου κοσμοθεωριακοὺς τύπους (1952), Οὐσία, αὐτοτέλεια καὶ ἀλήθεια τῆς Θρησκείας (1955). Ὁ Α. Ἀλιβιζᾶτος δημοσι-

εύσας : Αἱ σύγχρονοι θεολογικαὶ τάσεις ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ὀρθοδοξίᾳ (1949), Περὶ τῆς φύσεως τῆς Ἐκκλησίας ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου (1950), Ἡ συνείδησις τῆς Ἐκκλησίας (1954), Ἡ Ἑλληνικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία (1955). Ὁ Π. Μπρατσιώτης : The Autority of the Bible (ἐν Biblical Autority for today, London 1951, σ. 17—29), Περὶ τὸ βασίλειον ἱεράτευμα (1955), Οὑμανισμὸς καὶ Χριστιανισμὸς (1955). Ὁ Β. Βέλλας : Ἡ αὐθεντία τῆς Βίβλου κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας (1951). Ὁ Π. Τρεμπέλας : Τὸ κῦρος τῶν ἀγγλικανικῶν χειροτονιῶν καὶ αἱ κατ' αὐτοῦ ἀντιρρήσεις τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας (1955). Ὁ Ἰ. Καρμίρης δημοσιεύσας : Ἡ περὶ τῶν ἐσχάτων δογματικὴ διδασκαλία τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Δοσιθέου (1945), Τὰ συμβολικὰ κείμενα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ αἱ ἑνωτικαὶ προσπάθειαι (1946), Ἡ ἀποδιδομένη εἰς τὸν Μιχαὴλ Η' Παλαιολόγον λατινικὴ ὁμολογία πίστεως τοῦ 1274 (1947), Ἡ ὁμολογία μετὰ τῶν πρὸς Γῶδον ἀποκρίσεων τοῦ Μητροφάνους Κριτοπούλου καὶ ἡ δογματικὴ διδασκαλία αὐτοῦ (1948), Ἑτερόδοξοι ἐπιδράσεις ἐπὶ τὰς Ὁμολογίας τοῦ ΙΖ' αἰῶνος (1948), Ἡ Ὁμολογία τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Δοσιθέου (1949), Ἡ Ὀρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία καὶ αἱ σχέσεις αὐτῆς πρὸς τὰς ἑτεροδόξους Ἐκκλησίας καὶ τὴν «Κοινωνίαν τῶν Ἐκκλησιῶν» (1949), Λόγος εἰσαγωγικὸς εἰς τὴν Δογματικήν, Συμβολικὴν καὶ ἠθικὴν Θεολογίαν - (1950), The Schism of the Roman Church (1950, καὶ ἑλληνιστὶ ἐν «Ἐκκλησίᾳ» 1950), Τὸ νέον δόγμα τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας περὶ τῆς ἐνσώμου μεταστάσεως τῆς Θεοτόκου (1951), Παπισμὸς καὶ Ἀγγλικανικαὶ χειροτονίαι (1952), Τὰ δογματικὰ καὶ συμβολικὰ μνημεῖα τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, (τόμοι I—II 1952—1953), Ἐκκλησιολογικὰ (1953), Ways of Accepting non — Orthodox Christians into the Orthodox Church (καὶ ἑλληνιστὶ ἐν «Θεολογίᾳ 1954), The Division of Christendom and possibilities of Reunion (καὶ ἑλληνιστὶ ἐν «Ὀρθοδοξίᾳ» 1954), Τὸ ἱερὸν αἴτημα τῆς ἑνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν—ἐξ ἀφορμῆς προσφάτου ἐπιστολῆς τοῦ Πάπα Πίου XII (1955). Ὁ Β. Ἔξαρχος: Τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης ἐν τῇ Θεολ. Σχολῇ (1951), Θέσεις περὶ τῆς φύσεως τῆς Ἐκκλησίας ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου (ἐν «Ὀρθοδοξίᾳ» 1953). Ὁ Ἰ. Καλογήρου, δημοσιεύσας : Ἡ Ὀρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία καὶ ἡ σύγχρονος οἰκουμενικὴ κίνησις (1951), Αἱ περὶ τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἀντιλήψεις νεωτέρων ρωμαιοκαθολικῶν θεολόγων (1911), Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος περὶ ἀνθρώπου (1952), Ἡ περὶ συνεργείας ἐν τῇ δι-

καιώσει τοῦ ἀνθρώπου διδασκαλία ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου καὶ αἱ περὶ αὐτὴν συζητήσεις τῶν ἑτεροδόξων (1953), Der Humanitätsgedanke in der Orthodoxen Kirche (ἐν «Oekumen. Einheit» τ. III σ. 15—25). Ἡ ἀποστολὴ τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς τὸν σύγχρονον χριστιανικὸν κόσμον (1953), Περὶ τὸ οἰκουμενικὸν συνέδριον τοῦ Ἔβανστον καὶ τὸ κατ' αὐτὸ ἔργον τῶν Ὀρθοδόξων (1954). Ὁ Ι. Θεοδωρακόπουλος: Χριστιανικὰ καὶ φιλοσοφικὰ μελετήματα (1949). Ὁ Σ. Καλλιάφας: Τὸ περὶ ψυχῆς πρόβλημα (1951), Ὑλισμὸς καὶ σύγχρονος βιολογία καὶ ψυχολογία (1952). Ὁ Σάμου Εἰρηναῖος δημοσιεύσας: Ὁ Ν. Μπερδιάγιεφ καὶ ἡ χριστιανική του φιλοσοφία (1945), Ἀπὸ τὰ θέματα τοῦ χριστιανικοῦ συνεδρίου τοῦ Ἄμστερνταμ (1948), Ἔκθεσις περὶ τῆς ἐν Ἄμστερνταμ γενικῆς συνελεύσεως τοῦ οἰκουμενικοῦ συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν (1950). Αἱ ἰδιάζουσαι μορφαὶ Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ νόημα τῆς Ὀρθοδοξίας (1950). Περὶ τὸ χριστιανικὸν συνέδριον τοῦ Ἄμστερνταμ (1951). Ἡ Ὀρθόδοξος Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία καὶ τὸ οἰκουμενικὸν συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν (1952). Ἡ Ὀρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία καὶ ἡ ἐν Ἔβανστον τῆς Ἀμερικῆς Β' γεν. συνέλευσις τοῦ οἰκουμενικοῦ συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν (1954). Ὁ Κορινθίας καὶ νῦν Ἀμερικῆς Μιχαήλ: Θρησκεία καὶ διανόησις (1948). The Tensions of the World and our Unity in Christ (ἐν «The Greek Orthodox Theological Review» 1954). Ὁ πρ. Νευροκοπίου Γεώργιος. Περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτιμίων καὶ ἰδίᾳ τοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν (1950), Ἡ θέσις τῶν ἀρχιερέων ἀπέναντι τοῦ Κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ (1951), Ἡ ἀνάγνωσις τῆς Ἁγίας Γραφῆς ὑποχρέωσις ἢ δικαίωμα; (1952), Περὶ τῶν ὑπερτάκτων ἔργων τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς διαθέσεως αὐτῶν (1952), Οἱ κίνδυνοι τῆς Ὀρθοδόξου διδασκαλίας καὶ ἡ ἐπιβαλλομένη ἄμυνα (1953), Ἡ ἕνωσις τῆς Κοπτικῆς μετὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εὐχερὴς (1952), Τὸ βασίλειον ἱεράτευμα καὶ ἡ ἀληθὴς σημασία του (1954), Αἱ βάσεις τῆς ἑνώσεως τῆς Δυτικῆς μετὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας κατὰ τὴν πραγματικὴν βουλὴν τοῦ Κυρίου (1955). Ὁ Ἐλαίας Ἀθηναγόρας Κοκκινάκης: Food for Redemption. An exposition of the eucharistic doctrine and service of the Orthodox Church (N. Y. 1947), in the realm of Redemption. A demonstration of the Orthodox view on the significance of the Sacraments (N. Y. 1948), Ἡ Κοινωνία τῶν Ἐκκλησιῶν ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου (N. Y. 1949). An important communication on the Schism (ἐν «The Greek Orthodox Theological Review» 1954). Ὁ Αἴνου Γερμανός: Περὶ τοῦ κύρους

τοῦ βαπτίσματος τῶν αἱρετικῶν (1952). Ὁ Κερκύρας Μεθόδιος: Ἐγκύκλιος καὶ διαμαρτυρία κατὰ τῶν ἐπιδιώξεων καὶ ἐπεμβάσεων τοῦ Ρωμαιοπαπισμοῦ εἰς τὴν Κέρκυραν καὶ γενικῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα (1948), Ἀνασκευὴ τῆς νέας ἐμφανίσεως τῶν περὶ ἐξελίξεως ἀπόψεων καὶ καταγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ τοῦ πιθήκου (1954). Ὁ Ι. Παπαδόπουλος: Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Χριστιανικὴν Ἠθικὴν (1947), Ἐπίτομος Δογματικὴ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας (ἔκδ. 2, Ν. Ὑόρκη 1955). Ὁ Θυατείρων Ἀθηναγόρας: Τὸ ὑπερπέραν ἢ ἡ ἀπόκοσμος ζωὴ ἀπὸ ὀρθοδόξου ἀπόψεως (1955). Ὁ Σ. Λώλης: Νεώτεραι καὶ σύγχρονοι περὶ ἁμαρτίας ἰδέαι (1953), Ἱστορικὴ εἰσαγωγὴ εἰς τὸ πρόβλημα τῆς ἁμαρτίας (1954). Ὁ Α. Γερομιχαλός: Χριστολογία (1951), Ἡ περὶ Θεοῦ γνῶσις — Ἡ ἁγιότης τοῦ Χριστοῦ (1953) Ὁ Β. Κατσανεβάκης: Luce Sulle Vicende della Chiesa (1949), Maria di Nazaret (1950), Διασαφήνισις γραφικῶν θεμάτων (1955). Ὁ Α. Παπαγεωργακόπουλος: Ἡ χριστιανικὴ πίστις (1950). Ὁ Ἰ. Ποῦλος: Τὸ Πνεῦμα καὶ ἡ Νύμφη (1951). Ὁ Ι. Παναγιωτίδης: Φιλόσοφοι τοῦ 19ου αἰῶνος (1953), Ὁ Π. Κανελλόπουλος: Ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ἡ ἐποχή μας (1953), Μεταφυσικῆς προλεγόμενα (1955). Ὁ Β. Τατάκης: Θέματα χριστιανικῆς καὶ βυζαντινῆς φιλοσοφίας (1952). Ὁ Σ. Ἀγουρίδης: Ἡ χριστιανικὴ σκέψις ἐν Ἀμερικῇ (1952). Ὁ Ἐ. Παπαστεφάνου: Φιλοσοφία καὶ Θεολογία ὡς ἐπιστήμη (1954). Χριστιανισμὸς καὶ φιλοσοφία (1954). Ὁ Ἐ. Θεοδώρου: Κριτικὴ εἰσαγωγὴ εἰς τὸ ζήτημα τῶν σχέσεων θρησκείας καὶ γνώσεως (1955), Ὁ ἅγιος Αὐγουστῖνος καὶ ἡ φιλοσοφία τῆς θρησκείας (1955). Ὁ Ν. Πατρινάκος: The Sacramental Character of Marriage (ἐν «The Greek Orthodox Theol. Review» 1955). Ὁ Ι. Ρωμανίδης: Man and his True Life according to the Greek Orthodox Service Book (αὐτόθι). Ὁ Ζ. Ξεντάρας: Man — the Image of God (αὐτόθι). Ὁ Γ. Παπαδόπουλος: Ἡ Ἑλληνικὴ φιλοσοφία ὡς προπαίδεια εἰς τὸν Χριστιανισμὸν (1954). Οἱ Μ. Σιώτης—καὶ Μ. Πούρικας: Die Stellungnahme der Griechish — Orthodoxen Kirche zum neuen Marien — Dogma (1954). Ὁ Α. Παρασκευόπουλος: Γνῶσις ἐπιστημονικὴ καὶ γνῶσις θρησκευτικὴ (1947), Ψυχανάλυσις καὶ θρησκεία (1947), Ἡ θρησκεία κατὰ τοὺς ψυχαναλυτικοὺς (1948). Χριστιανικοῦ κοινωνικοῦ κύκλου, Τὸ κοινωνικὸν πρόβλημα καὶ ὁ Χριστιανισμὸς (1951). Τέλος περὶ τοῦ Χιλιασμοῦ καὶ κατὰ τῶν προσηλυτιστικῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ ἐν Ἑλλάδι ἔγραψαν οἱ Α. Νησιώτης, Ν. Νικολά-

ο υ, Κ. Λευκωσιάτης, Ἰ. Ἀργέντης, ὡς καὶ τρία μελετήματα ὁ Ἀ. Ἀντωνόπουλος.

IV. - ΠΡΑΚΤΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

Τέλος περὶ τὴν Πρακτικὴν Θεολογίαν ἠσχολήθησαν πολλοὶ θεολόγοι, τῶν ὁποίων αἱ σπουδαιότεραι δημοσιευθεῖσαι συγγραφαὶ εἶναι αἱ ἑπόμεναι : Ἀ. Ἀλιβιζάτου, Ἡ ἀναγνώρισις τῶν Ἁγίων ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ (1948), Ἡ Οἰκονομία κατὰ τὸ Κανονικὸν Δίκαιον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας (1949), Οἱ Ἱεροὶ Κανόνες καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ νόμοι (1949), Marriage and Divorce in Accordance with the Canon Law of the Orthodox Church (London 1948). Π. Τρεμπέλα, Αἱ ἀκολουθίαι τοῦ εὐχελαίου (1948), τοῦ μεγάλου καὶ τοῦ μικροῦ ἁγιασμοῦ (1951), τῶν ἐγκαινίων (1952) καὶ τοῦ Ὄρθρου καὶ τοῦ Ἑσπερινοῦ (1954), Μικρὸν Εὐχολόγιον) (1955), Ἡ γονυκλισία ἐν ταῖς Κυριακαῖς (1948), Τάξις χειροθεσιῶν καὶ χειροτονιῶν (1949), Ἐκλογὴ Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ὑμνογραφίας (1949), Ὁμιλητικὴ ἢ ἱστορία καὶ θεωρία τοῦ κηρύγματος (1950). Ε. Ἀντωνιάδου, Περὶ τοῦ ᾀσματικοῦ ἢ βυζαντινοῦ κοσμικοῦ τύπου τῶν ἀκολουθιῶν τῆς ἡμερονυκτίου προσευχῆς (1951). Ἰ. Καρμίρη, Ἡ μόρφωσις τοῦ ἱεροῦ Κλήρου (1946), Προσπάθειαι πρὸς μόρφωσιν τοῦ Ὀρθοδόξου Ἑλληνικοῦ Κλήρου — Τὰ πεπραγμένα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως (1945—1949), Ἱερὰ Ἀκολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν καὶ ἰσαποστόλου Φωτίου Πατριάρχου Κων)πόλεως (1951), ἡ θεία Λειτουργία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου (1952), Ὁμιλία πρὸς τοὺς φοιτητὰς περὶ προσευχῆς (1954). Δ. Μωραΐτου, Ἱστορία τῆς χριστιανικῆς ῥητορείας (1947), Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Λειτουργικὴν καὶ τὰς λειτουργικὰς σπουδὰς (1954), Ἡ Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων (1955). Γ. Ῥάμμου, Στοιχεῖα ἑλληνικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου (1947). Ἀ. Χριστοφιλοπούλου, Ἡ ὀργάνωσις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (1949), Ἡ δικαιοδοσία τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων ἐπὶ ἰδιωτικῶν διαφορῶν κατὰ τὴν βυζαντινὴν περίοδον (1948), Ἡ κανονικὴ σύνοψις καὶ ὁ Συμεὼν ὁ Μεταφραστὴς (1949), Δημήτριος Χωματιανὸς (1949), Ἑλληνικὸν Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον (1952—54). Π. Πουλίτσα, Σχέσεις Πολιτείας καὶ Ἐκκλησίας ἰδίᾳ ἐπὶ ἐκλογῆς ἐπισκόπων (1946). Ἀμερικῆς Μιχαήλ, Ὁ ἱερεὺς (1946), Ὁδηγὸς ἐκκλησιαζομένου χριστιανοῦ (1950), Ἐγκόλπιον Ὀρθοδόξου χριστιανοῦ (1950), Πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, προσευχὴ (1951). Νουβίας

'Ανθίμου, Ἡ κυριαρχικὴ ἐξουσία ἐν τῇ 'Ορθοδόξῳ 'Εκκλησίᾳ καὶ τῇ 'Αλεξανδρινῇ ἰδίᾳ (1950). Μ. Σιώτου, Die klassische und die christliche Cheirotonie in ihrem Verhâltnis (1951). Αἴνου Γερμανοῦ, Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἡ ἁρμοδιότης αὐτοῦ πρὸς σύγκλησιν πανορθοδόξου συνόδου (1948), 'Ανταπάντησις εἰς τὸν καθηγητὴν Τροΐτσκι — 'Επιβεβλημένη διασάφησις ἐπὶ κανονικῶν θεμάτων, ἀναφερομένων εἰς τὰς δικαιοδοσίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (1953). Λαρίσης Δωροθέου, Νομοκανονικαὶ ἔρευναι (1951), Ἡ ἐξέλιξις τοῦ ἀναπαλλοτριώτου τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας μέχρι σήμερον (1951), 'Ονοματοδοσία — ἀναβαπτισμὸς (1953), Περὶ τῆς μοναχικῆς κουρᾶς (1955) κ.ἄ. Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας 'Αγαθονίκου, Συμβολὴ εἰς τὴν Κατηχητικὴν (1949), Ἡ θεία Λειτουργία τοῦ ἁγίου 'Ιωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἀπὸ χειρογράφου τοῦ 16 αἰῶνος (1950). Δημητριάδος 'Ιωακείμ, Συμβολαὶ πρὸς ἀναδιοργάνωσιν τῆς 'Εκκλησίας (1947), Ἡ ὁδὸς πρὸς ἐκκλησιαστικὴν ἀναδημιουργίαν (1952), Φωνὴ βοῶντος (1955). Χίου Παντελεήμονος, Τὸ κανονικὸν σύστημα τῆς διοικήσεως τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος (1955). 'Αμερικῆς Μιχαήλ, 'Οφειλομένη ἀπάντησις Ν. Ὑόρκη 1955). Φιλίππων καὶ Νεαπόλεως Χρυσοστόμου, 'Ιεροτελεστικὸν (1949), Μελετήματα (1948). Μαντινείας Γερμανοῦ, Ὁ ἐν Θεσσαλονίκῃ ἱερὸς ναὸς τοῦ μεγαλομάρτυρος Δημητρίου (1953). 'Αξώμης Νικολάου, Τὸ συνοδικὸν πολίτευμα ἐν τῇ 'Εκκλησίᾳ 'Αλεξανδρείας (1955). Κερκύρας Μεθοδίου, καὶ Π. 'Ανδρώνη, Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱερὰν 'Εξομολόγησιν (1948). Λήμνου Διονυσίου, Ὁ Πιστὸς εἰς τὸν πόνον καὶ τὸν θάνατον (1950). Π. Παναγιωτάκου, Ἡ ἐκλογὴ τοῦ 'Αρχιεπισκόπου 'Αθηνῶν καὶ τῶν ἐπισκόπων ἐν τῇ 'Ορθοδόξῳ 'Εκκλησίᾳ τῆς 'Ελλάδος (1946), Ὁ οἰκουμενικὸς πατριαρχικὸς θρόνος τῆς Κων)πόλεως (1948), Ἡ ὀργάνωσις τοῦ μοναχικοῦ πολιτεύματος ἐν ἁγίῳ Ὄρει Ἄθῳ (1949), Ἡ ἱερωσύνη καὶ αἱ ἐξ αὐτῆς νομοκανονικαὶ συνέπειαι (1951), Ὁ χαρακτὴρ τῆς ἱερωσύνης καὶ τῆς μοναχικῆς ὁμολογίας (1955), Ἡ θέσις τῆς θρησκείας καὶ τῆς 'Εκκλησίας ἐν 'Ελλάδι (1952), ὡς καὶ ἄλλαι μελέται ἐν τῷ ἑαυτοῦ «'Αρχεῖον ἐκκλησιαστικοῦ καὶ κανονικοῦ δικαίου». Τ. Παπουτσάκη, Τὰ μυστήρια τῆς 'Εκκλησίας μας (1953). Β. Κατσανεβάκη, La Pasqa (1951). 'Ι. Τσατσαρωνάκη, Τὸ δίκαιον τοῦ 'Ισραὴλ ἐν σχέσει πρὸς τὸ καθόλου δίκαιον καὶ πρὸς τὸ κανονικὸν δίκαιον τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας (1951). Μ. Γαλανοῦ, Μελέται περὶ τῆς κρατικῆς εὐσεβείας καὶ τῶν σχέσεων Πολιτείας καὶ 'Εκκλησίας

(1946). Ν. Μπουγάτσου, Στοιχεῖα ἐσωτερικῆς Ἱεραποστολῆς (1953). Σ. Παπακώστα, Μεταξὺ δύο πολέμων (1946), Μεταπολεμικὰ (1947), Τὸ ζήτημα τῆς τεκνογονίας (1947). Ι. Παναγοπούλου, Περὶ σιμωνίας (1946), Περὶ τοῦ τετάρτου γάμου (1946). Χριστιανικῆς Ἑνώσεως Ἐπιστημόνων, Towards a Christian Civilisation (1950). Ε. Θεοδώρου, Αἱ διακόνισσαι διὰ τῶν αἰώνων (1949), Ἡ χειροτονία ἢ χειροθεσία τῶν διακονισσῶν (1954). Τίτου Ματθαιάκη, Τὸ φιλανθρωπικὸν ἔργον τοῦ ἐφημερίου (1947), Ὁ Ἱερεὺς ἀπέναντι τοῦ ἐργάτου (1948), Λόγοι γαλήνης (1950), Ψεκάδες εἰς τὸν ἀγρὸν (1953). Θεοκλήτου Διονυσιάτου, Μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς — Ἁγιορειτικὸς Μοναχισμὸς (1955). Γ. Μαριδάκη, Γάμος Ἑλλήνων Καθολικῶν εἰς τὸ πρωτόκολλον τοῦ Λονδίνου τῆς 3ης Φεβρουαρίου 1830 (1954). Χ. Τζώγα, Τὸ τροπάριον τῆς Κασσιανῆς (1955). Α. Κώτση, Ἑρμηνεία τῶν εἱρμῶν τῶν ἀσματικῶν κανόνων τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν ἑορτῶν (1954). Α. Λυμπεροπούλου, Ἑρμηνεία τοῦ ἀκαθίστου ὕμνου (1955). Δ. Σαβράμη, Τὸ νόημα τῆς ἐργασίας (1953), Χριστιανισμὸς καὶ κοινωνικὴ πρόνοια (1954). Κ. Βοβολίνη, Ἡ Ἐκκλησία εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἐλευθερίας (1952). Τ. Χαλόφτη, Ἡ ἐξομολόγησις τῶν παίδων (1954). Ι. Φραγκιδάκη, Γάμος καὶ οἰκογένεια (1953). Θ. Καστανᾶ, Κινηματογραφικὴ ἀγωγὴ (1953), Χριστιανικαὶ ἀπόψεις κοινωνικῆς ἀγωγῆς (1955), Περὶ τὸ πρόβλημα τῆς ἐργατικῆς ἀγωγῆς (1955). D. Heliopoulos, The Morning Sacrifice of the Eastern Orthodox Church (Pittsburgh 1954). Νεκταρίου Κεφαλᾶ, Ἡ θεία λειτουργία τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου (1955). Μ. Δασκαλάκη, Ὁ πνευματικὸς πατὴρ καὶ ἡ νεότης (1953). Ν. Βαζάκα, Φῶς καὶ ὁδηγὸς εἰς τὸν γάμον καὶ τὴν οἰκογένειαν (1953). Ἑρμουπόλεως Εὐαγγέλου, Ρητορικὰ δοκίμια (1954). Ι. Φραγγούλα, Μαθήματα Ἐκκλησιαστικῆς Ρητορικῆς (1952). Ι. Φραγκιδάκη, Περὶ Ρητορικῆς (1951). Ρητορικοὺς δὲ λόγους καὶ κηρύγματα ἐδημοσίευσαν οἱ : Χίου Παντελεήμων (1950, 1954 καὶ 1955), Ἀλεξανδρουπόλεως Ἰωακεὶμ (1955), Ἐδέσσης Διονύσιος (1952), Λαρίσης Δωρόθεος (1949 καὶ 1955), Σάμου Εἰρηναῖος (1948), Κερκύρας Μεθόδιος (1948), Μεσσηνίας Πολύκαρπος (1947), Μαρωνείας Τιμόθεος (1948 καὶ 1953), Κ. Κούρκουλας (1949—1955), Ι. Παναγιωτίδης (1948), Τ. Παπουτσάκης (1954), Π. Καρανικόλας (1955) καὶ ἄλλοι. Σ. Καψάσκη, Μι-

κρὸν θεωρητικὸν τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς (1946). Δ. Παναγιωτοπούλου, Θεωρία καὶ πρᾶξις τῆς βυζαντινῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς (1947). Μ. Χατζηαθανασίου, Αἱ βάσεις τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς (1948). Χ. Παπαδοπούλου, Ἡ ὑπεροχὴ τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς (ἐν «Ν. Σιὼν» 1954). Χ. Θέμελη, Ποιμαντικαὶ ἐνασχολήσεις (1952). Ζ. Λιανᾶ, Ἀκάθιστος, παρακλητικὴ ἀκολουθία τοῦ Δεκαπενταυγούστου (1948). Ὁμοίως ἐκκλησιαστικὰς Ἀκολουθίας, ἐγκρίσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐδημοσίευσαν οἱ ἑξῆς: Καλαβρύτων Ἀγαθόνικος, τοῦ ἁγίου Ἀγαθονίκου (1953), Κορινθίας νῦν Ἀμερικῆς Μιχαήλ, τοῦ ἁγίου Μακαρίου Ἀρχιεπισκόπου Κορίνθου τοῦ Νοταρᾶ (1949), Μαρωνείας Τιμόθεος, τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Τιμοθέου (1951), Κίτρους Βαρνάβας, τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Βαρνάβα (1953), Μητρόπολις Κρήτης, τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Τίτου (1951), Λαρίσης Δωρόθεος, τοῦ ἁγίου Ἀχιλλίου (1952), Μεσσηνίας Χρυσόστομος, τῆς Θεοτόκου τῆς ἐλεηστρίας καὶ τοῦ ἁγίου Ἠλία τοῦ Ἀρδούνη (1955), Ρωγῶν Διονύσιος, τῆς ἁγίας Φιλοθέης (1953), Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς ἁγίας Σκέπης τῆς Θεοτόκου (1952), Λ. Φιλιππίδης, τοῦ ἁγίου Λεωνίδου ἐπισκόπου Ἀθηνῶν (1955) καὶ τῶν ἁγίων Παρθένων Πίστεως, Ἐλπίδος καὶ Ἀγάπης καὶ τῆς μητρὸς αὐτῶν Σοφίας (1955), Χ. Βασιλόπουλος, τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τοῦ νεομάρτυρος (1952), Ε. Μυτιληναῖος, τῶν κορυφαίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου (1951), Κ. Χατζηψάλτης, τοῦ ἁγίου Εὐσταθίου (1947), Α. Πουλάκης, τῶν ἁγίων Σταματίου, Ἰωάννου καὶ Νικολάου μαρτύρων τῶν ἐκ Σπετσῶν (1951), Γ. Ἀσκητόπουλος, τοῦ νεομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Νεαπολίτου (1952), Μ. Βασιλάκης, τοῦ Κορίνθου Μακαρίου τοῦ Νοταρᾶ (1950), Β. Ρηγόπουλος, τῆς ἁγίας Εἰρήνης (1955), ὡς καὶ ὁ ἁγιορείτης μοναχὸς Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης, τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, ὅστις προσέτι συνέταξεν ἢ διώρθωσε καί τινας ἄλλας ἐκ τῶν ἀνωτέρω μνημονευθεισῶν Ἀκολουθιῶν. Θ. Σακελλαρίου, Τάξις δοξολογιῶν ἐπὶ ἐθνικαῖς ἑορταῖς ὡς καὶ ἀκολουθιῶν ἐπὶ διαφόροις χρησίμοις ἐργασίαις (1954), Ε. Φαρλέκας, Διάταξις τῶν καθ' ἡμέραν ἀκολουθιῶν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς (1952), ὡς καὶ τὸ ἐτήσιον «Ἐκκλησιαστικὸν ἡμερολόγιον» τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Τὴν θρησκευτικὴν δὲ ποίησιν ἐκαλλιέργησαν ἄλλοι τε καὶ ὁ Γ. Βερίτης (Α. Γκιάλας) γράψας: Ὠδὴ τοῦ Ἀγαπητοῦ (1947), Στὶς πηγὲς τῶν ὑδάτων (1950), Ὅταν ἀνθίζουν τὰ κρίνα (1950), Μὲ τὴν αὐγὴ (1950),

ὁ Σ. Μπολέτσης: Ραψῳδία (1946), Θύρες αἰώνων (1952), ὁ Σ. Κόλλιας: Στοῦ Ναζωραίου τὸ δρόμο (1953), Θεοδρόμοι στὸν Ἀκροκόρινθο (1948), Ὧρες λυτρωμοῦ (1949), Νύχτα στὴ Γεθσημανὴ (1953), Θρησκευτικὴ ἀνθολογία (1955) καὶ ἄλλοι.

Τέλος ἡ μὲν Ἀποστολικὴ Διακονία ἐδημοσίευσε τὰς ὁμιλίας αὐτῆς ἀπὸ ραδιοφώνου (1949), Ὁ Ἱερεὺς τοῦ χωρίου ὑπὸ τοῦ Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου (1949), Ὁ Κομμουνισμὸς ὑπὸ τοῦ Χίου Παντελεήμονος (1950), Ἔθνος καὶ Κομμουνισμὸς ὑπὸ τοῦ Κ. Τσάτσου (1952), Ἡ φύσις τὸ θαῦμα τοῦ Θεοῦ (1950), Πασχαλινὰ καὶ διάφορα ἄλλα διηγήματα καὶ ποιήματα, ἔτι δὲ τὰ λειτουργικὰ βιβλία Ἱερατικὸν (1951), Ὡρολόγιον (1952), Ψαλτήριον (1953), Ἁγία καὶ Μεγάλη Ἑβδομὰς (1953), Ἀπόστολος (1954), Τὰς Λειτουργίας Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τὰς Ἀκολουθίας τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ τοῦ Πατριάρχου Φωτίου, ὡς καὶ νέαν ἔκδοσιν τῆς Καινῆς Διαθήκης (1955) καὶ τελευταῖον 19 κατηχητικὰ βοηθήματα διὰ τὰ Κατηχητικὰ σχολεῖα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἡ δὲ ἀδελφότης τῶν θεολόγων «Ζωή» ἐξέδωκεν 68 ἐν συνόλῳ δημοσιεύματα ποικίλου περιεχομένου, ὧν τινα ἐμνημονεύσαμεν ἀνωτέρω, προσθέτομεν δ' ἐνταῦθα καὶ τὰ ἑπόμενα: Προσευχητάριον (1949), Σύγχρονα προβλήματα (1948), Μεγάλοι δημιουργοὶ (1952), Ἐργάται τοῦ πνεύματος (1954), Ἀπὸ τὸ σκοτάδι στὸ φῶς (1952 καὶ 1955), Κινηματογράφος καὶ νεότης (1953), Χριστιανικὴ ζωὴ (1954), Ὠδαὶ πνευματικαὶ (1955) καὶ ἄλλα, ὡς καὶ κατηχητικὰ βοηθήματα καὶ παιδικὰ διηγήματα διάφορα.

Αὕτη εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ θεολογικὴ βιβλιογραφία τῆς τελευταίας δεκαετίας. Ἐννοεῖται βεβαίως, ὅτι παρελείφθησαν ἀρκετὰ δημοσιεύματα ἢ ὡς διαλαθόντα ἢ ὡς ἥττονος ἐπιστημονικῆς σημασίας, ἔτι δὲ καὶ ἄλλαι μικρότεραι μελέται καὶ ἄρθρα, δημοσιευθέντα εἰς τὰ περιοδικὰ «Θεολογία», «Ἐκκλησία», «Ἀρχεῖον Ἐκκλησιαστικοῦ καὶ Κανονικοῦ δικαίου», «Ἀκτῖνες», «Ἐπετηρὶς τῆς Ἑταιρίας τῶν Βυζαντινῶν σπουδῶν», «Ἐπιστημονικαὶ ἐπετηρίδες» τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης καὶ ἄλλα ἐκκλησιαστικὰ ἢ φιλολογικοϊστορικὰ ἰδίᾳ περιοδικά, ἐκδιδόμενα ἐν Ἀθήναις, ἔτι δὲ καὶ ἐν τῇ «Ὀρθοδοξίᾳ» Κων)πόλεως, «Γρηγορίῳ Παλαμᾷ» Θεσσαλονίκης, «Νέᾳ Σιὼν» Ἱεροσολύμων, «Ἀποστόλῳ Βαρνάβᾳ» Κύπρου, «Ποιμένι» Μυτιλήνης, «The Greek Orthodox Theological Review» καὶ «Ὀρθοδόξῳ Παρατηρητῇ» τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς κλπ., εἰς ἃ καὶ παραπέμπομεν. Προσθετέον ἐν τέλει ὅτι ὀλιγάριθμά τινα ἐκ τῶν ἀνωτέρω σημειωθέντων ἔργων δὲν ἐγράφη-

σαν ὑπὸ θεολόγων, ἀλλ' ὑπὸ φιλολόγων καὶ ἱστορικῶν καὶ νομικῶν, ἀσχολουμένων καὶ περὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ μάλιστα τὰ βυζαντινολογικὰ ζητήματα, ὧν ὅμως οὐκ ὀλίγαι ἄλλαι συγγραφαὶ δὲν ἐμνημονεύθησαν ἐνταῦθα, ὡς μὴ ἀνήκουσαι ἀμέσως καὶ ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὴν Θεολογίαν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΜΙΡΗΣ
Τακτικὸς Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Η Β' ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛ. ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

ΕΝ ΕΒΑΝΣΤΟΝ (15—31 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1955)

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ

Η ΕΝΟΤΗΣ ΗΜΩΝ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΚΑΙ Η ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΗΜΩΝ ΩΣ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ὁμιλοῦμεν ὡς συγκεντρωθέντες ἐν τῷ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ γνωρίζοντες τὸ γεγονὸς ὅτι εἴμεθα «μία ἑνότης ἐν Χριστῷ» παρὰ τὴν «διαίρεσιν ἡμῶν ὡς Ἐκκλησιῶν».

Ἡ ἑνότης αὕτη δὲν εἶναι ἁπλῆ ἑνότης αἰσθήματος. Ἀποκτῶμεν συνείδησιν ταύτης διότι μᾶς ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καθότι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα μᾶς ἀποκαλύπτει τὶ ἔπραξε περὶ ἡμῶν ὁ Χριστός. Ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ προσεπαθήσαμεν νὰ καταστήσωμεν σαφὲς τὶ πιστεύομεν περὶ τῆς δεδομένης ταύτης ἑνότητος, ἐν τῇ προσευχῇ ὅτι ἐὰν ἡμεῖς, καὶ αἱ Ἐκκλησίαι ἐξ ὧν προερχόμεθα, προσπαθῶσι διακαῶς νὰ κατανοήσωσι τὴν ἔννοιαν ταύτης, τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ θὰ ἀνοίξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν πρὸς ἔτι βαθυτέραν κατανόησιν, καὶ τὰς καρδίας ἡμῶν πρὸς ἔτι πληρεστέραν ἀπόλαυσιν τῆς ἑνότητος ἡμῶν ἐν Χριστῷ.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον :

Πρῶτον, συνομιλοῦμεν ἐν ἑνὶ πνεύματι, καὶ συμφώνως πρὸς τὴν μαρτυρίαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς, περὶ τῆς ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας ὡς στηριζομένης ἐπὶ τοῦ καθόλου ἔργου τοῦ Χριστοῦ, ὡς αὐξήσεως ἐν τῇ πληρότητι τοῦ Χριστοῦ καὶ ὡς μερικῶς πραγματοποιηθείσης καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ἡμῶν διαιρέσει.

Δεύτερον, ὁμιλοῦμεν περὶ τῆς διαιρέσεως ἡμῶν ὡς Ἐκκλησιῶν, ὡς συμμετέχοντες τῆς ἀπειθείας, τὴν ὁποίαν κατενίκησεν ὁ Χριστός, παρέχων ἡμῖν καὶ ἐν αὐτῇ ἀκόμη τῇ διαιρέσει ἡμῶν πρόγευσιν τινὰ τῆς τελικῆς ἑνότητος ἡμῶν ἐν Αὐτῷ.

Τρίτον, ὁμιλοῦμεν περὶ τῶν συνεπειῶν ἃς συνεπάγεται δι' ἡμᾶς ἡ βαθεῖα πίστις, διότι συναντώμεθα ἐν τῷ σωτηριώδει ὀνόματι Αὐτοῦ διὰ νὰ τὸν παρακαλέσωμεν νὰ ἐκπληρώσῃ ἐν ἡμῖν τὸ ἑνωτικόν Του ἔργον.

I.
Η ΕΝΟΤΗΣ ΗΜΩΝ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ.

Α.— ΤΟ ΕΝΩΤΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.

Ἡ Καινὴ Διαθήκη ἀντιλαμβάνεται τὴν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας οὐχὶ ὡς κοινωνιολογικὴν ἀλλ' ὡς ἔχουσαν τὴν οὐσιώδη πραγματικότητα αὐτῆς ἐν Αὐτῷ τῷ Χριστῷ καὶ ἐν τῇ ἀδιαλύτῳ ἑνότητι αὐτῆς μετὰ τοῦ λαοῦ Του. (Πράξ. 9, 4, Ι. Κορ. 12, 12, Ἰωάν. 15, Ι). Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐπαναλάβωμεν τὴν ἐρώτησιν τοῦ Παύλου περὶ τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διαιρέσεως : «ἐμερίσθη ὁ Χριστός ;» (1. Κορ. 1, 13) καὶ νὰ βεβαιώσωμεν μετὰ τοῦ Ἀποστόλου τὴν ἀδιάλυτον ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας ἐν Χριστῷ. Ὁ Χριστὸς εἶναι εἷς Κύριος, Ὅστις ἀντιπροσωπεύει καὶ καλεῖ πρὸς ἑαυτὸν τοὺς πολλοὺς ἐκ τῶν λελυτρωμένων καὶ ὁ Ὁποῖος ὡς ἐκ τούτου καθιστᾷ τοὺς πολλοὺς ἕνα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ (1 Κορ. 12, 12, Ἐφεσ. 1, 10, Ἰωάν. 14, 20, 17, 4).

Ἡ Καινὴ Διαθήκη ὁμιλεῖ ποικιλοτρόπως περὶ τῆς σχέσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ λαοῦ Του διὰ νὰ περιγράψῃ τὴν ἐν Αὐτῷ ἑνότητα. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι πολλὰ μέλη ἐν ἑνὶ σώματι (Α, Κορ. 12, 12), τὰ διάφορα μέλη ὑπόκεινται εἰς τὸν ἕνα Κύριον ὡς κεφαλὴν τοῦ Σώματος (Ἐφεσ. 1, 22, 4, 15, 5, 23, Κολ. 1, 18, 2, 19), ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ νύμφη του, ἥτις ἑνοῦται μετ' Αὐτοῦ ὡς νυμφίου (Μάρκ. 2, 19, Ἀποκάλ. 19, 7, Προβ. Ματθ. 22, 2, 25, 10, Λουκ. 12, 36, Ἐφεσ. 1, 22), οἱ πιστοὶ εἶναι ὁ λαός Του (Α, Πέτρ. 2, 9, Κολοσ. 3, 12, Ρωμ. 11, 2, 11). Ἐκεῖνος εἶναι ὁ νέος Ναὸς ἐν τῷ ὁποίῳ προσφέρεται ἡ ἀληθὴς λατρεία (Ἰωάν. 2, 19, Προβ. 4, 21) ἢ τὸ οἰκοδόμημα τοῦ ὁποίου οἱ πιστοὶ ἀποτελοῦν τοὺς ζῶντας λίθους (Α, Πέτρ. 2, 5, Ἐφεσ.. 2, 20, Προβ. Α Κορινθ. 3, 9). Ἐκεῖνος εἶναι ἡ ἄμπελος καὶ ἡμεῖς τὰ κλήματα (Ἰωάν. 15, 1), ἢ ὁ ποιμὴν καὶ ἡμεῖς τὰ πρόβατα (Ἰωάν. 10, 1).

Ἡ Καινὴ Διαθήκη φρονεῖ ὅτι ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας πηγάζει ἐξ ὁλοκλήρου τοῦ προσώπου καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς Σωτῆρος καὶ Κυρίου. Ἡ ἑνότης τῆς Ἐκκλησίας βασίζεται ἐπὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως, τῶν λόγων καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ, δι' ὧν ἐξεδηλώθη ἡ δύναμις καὶ ἡ ζωὴ τῆς βασιλείας Αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κλήσεως τῶν ἀνθρώπων εἰς νέαν ἐν τῇ βασιλείᾳ Αὐτοῦ κοινωνίαν καὶ ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν 12 πρὸς συμμετοχὴν ἐν τῇ Μεσσιανικῇ αὐτοῦ διακονίᾳ καὶ ἔργῳ, ἐπὶ τοῦ πάθους καὶ θανάτου Αὐτοῦ, δι' ὧν κατεκτήθη τελικῶς ἡ ἁμαρτία καὶ ἡττήθη ἡ δύναμις τῆς διαιρέσεως, ἐπὶ τῆς ἀναστάσεώς Του δι' ἧς ἐπαρουσίασε τὸν νέον ἄνθρωπον ὑφ' ὃν πάντες αὐξάνομεν (,Εφεσ. 4, 11), ἐν τῷ ὁποίῳ αἴρονται πᾶ-

σαι αἱ ἀνθρώπιναι διαιρέσεις (Γαλατ. 3, 28), ἐν τῇ ἀναλήψει καὶ τῇ ἐπουρανίῳ κυριαρχίᾳ Αὐτοῦ, δι' ἧς πᾶσα ἡ ἱστορία ἐτέθη ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν Αὐτοῦ, ἐν τῇ ἐπιφοιτήσει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐφ' ὁλοκλήρου τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν Πεντηκοστήν, ἥτις προσδίδει εἰς ἕκαστον τυπικὸν βαπτίσεως τὴν βαθυτέραν σημασίαν, καὶ ἐπὶ τῆς ὑποσχέσεως Αὐτοῦ ὅτι θὰ ἔλθῃ καὶ πάλιν ὡς ὁ θριαμβεύων καὶ ἔνδοξος βασιλεύς. Μέσῳ τοῦ ἐνοικοῦντος Πνεύματος, τοῦ Παρακλήτου, τὸ ὁποῖον ὁδηγεῖ τὴν Ἐκκλησίαν εἰς πᾶσαν ἀλήθειαν, ἡ ἑνότης τῆς Ἐκκλησίας καὶ νῦν εἶναι μία πρόγευσις τῆς μελλούσης πληρότητος διότι ἤδη ὑπάρχει. Διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία δύναται νὰ ἐργάζηται ἀόκνως καὶ νὰ ἀναμένῃ ἐν ἠρεμίᾳ καὶ προσδοκίᾳ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ὁ Θεὸς θὰ τελειώσῃ τὰ πάντα ἐν Χριστῷ.

Β.— Η ΕΝΟΤΗΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΝ ΤΗ ΓΗΙΝΩ ΟΔΟΙΠΟΡΙΑ ΑΥΤΗΣ.

Ἐξ ἀρχῆς ἡ Ἐκκλησία ἔχει μίαν ἀδιάλυτον ἑνότητα ἐν Χριστῷ, λόγῳ τῆς ταυτότητος Αὐτοῦ μετὰ τοῦ λαοῦ Του. Ἀλλ' ἡ Ἐκκλησία οὐδέποτε κατενόησε τὴν πληρότητα τῆς ἑνώσεως ταύτης. Ἐξ ἀρχῆς ἡ διαφωνία κατέστρεψε τὴν ἐκδηλωθεῖσαν ἑνότητα τοῦ Χριστιανικοῦ λαοῦ (Λουκ. 22, 24, Μάρκ. 10. 35). Οὕτω δυνάμεθα νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τῆς ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ γηΐνῳ αὐτῆς ὁδοιπορίᾳ ὡς μιᾶς αὐξήσεως ἐκ τῆς δοθείσης ἑνότητος εἰς μίαν πλήρως ἐκδηλωθεῖσαν ἑνότητα (Ἐφεσ. 4, 3, 13). Οὕτω δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν τὴν Ἐκκλησίαν καθ' ὃν τρόπον ἕνα πιστεύοντα, ὅστις δύναται νὰ ἐκληφθῇ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, ὡς δεδικαιωμένος καὶ ὡς ἁμαρτωλὸς (simul justus et peccator) καὶ πρέπει νὰ ζῇ καθημερινῶς (2 Κορ. 5, 17) ὅσον καὶ ὁ «παλαιὸς ἄνθρωπος» ὅστις ἐσταυρώθη ἐν Χριστῷ καὶ πρέπει νὰ νεκροῦται καθημερινῶς (Κολοσ. 3, 1—5). Οὕτω ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἤδη μία ἐν Χριστῷ, ὡς ἐκ τῆς ταυτότητος Αὐτοῦ μετ' αὐτῆς (Ἰωάν. 14, 20, 15, 1—5), καὶ πρέπει νὰ γίνῃ μία ἐν Χριστῷ ὥστε νὰ καταστήσῃ ἔκδηλον τὴν ἀληθῆ αὐτῆς ἑνότητα (Ἐφεσ. 4, 11—16) ἐν τῇ νεκρώσει τῶν διαιρέσεών της.

Ὁ Χριστὸς ἔδωκεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν πάντα τὰ δῶρα τῆς ἀγάπης καὶ χάριτος Αὐτοῦ, τὰ ὁποῖα χρειάζεται πρὸς αὔξησιν ἐξ ἑνότητος εἰς ἑνότητα. Τὰ δῶρα ἐν γένει δὲν εἶναι εἰ μὴ αὐτὸς ὁ Χριστός, ἀλλ' ἕκαστον τούτων ἔχει τὴν θέσιν καὶ τὴν λειτουργίαν αὐτοῦ ἐν τῇ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐν τῇ προσπαθείᾳ τῆς ὑποταγῆς εἰς τὸν Κύριον. Ὁ Χριστὸς ἔδωκε τὸ πνεῦμά Του, τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ δεσμὸς τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης καὶ ὁ ὁδηγὸς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. Ἔδωκεν Ἀποστόλους, Προ-

φήτας, Εὐαγγελιστάς, Ποιμένας καὶ Διδασκάλους, οὕτως ὥστε νὰ δημιουργηθῇ συνεχῶς ἡ ἑνότης τοῦ σώματος. Ἔδωκε τὰς Γραφάς, τὸ κήρυγμα τοῦ λόγου, τὸ Βάπτισμα καὶ τὴν Εὐχαριστίαν διὰ τῶν ὁποίων ἡ Ἐκκλησία κηρύσσει τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν καὶ διὰ τῶν ὁποίων στηρίζεται καὶ προάγεται ἡ πίστις τῇ δυνάμει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἔδωκεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὸ χάρισμα καὶ τὴν δύναμιν τῆς προσευχῆς, δι' ἧς αὕτη δύναται νὰ ἱκετεύσῃ τόσον ὑπὲρ τῆς ἑνότητος αὐτῆς ὅσον καὶ ὑπὲρ τῆς συμφιλιώσεως τῶν ἀνθρώπων μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ μετ' ἀλλήλων. Ἔδωκε τὴν πίστιν, τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἀγάπην, ἵνα ἐν τῇ ζωῇ αὐτῆς ἐκδηλωθῇ μία νέα καὶ θεία ἑνότης ἐν ἔργοις καὶ ἵνα ἡ διακονία αὐτῆς πρὸς τὸν κόσμον ἀποβῇ μία ἐκδήλωσις τῆς ἑνότητος αὐτῆς.

Ὅθεν ἡ Καινὴ Διαθήκη μαρτυρεῖ ὅτι ἡ Ἐκκλησία συμμετέχει ἐν τῇ ζωῇ τόσον τοῦ παρόντος κόσμου ὅσον καὶ τοῦ μέλλοντος. Πράγματι ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας περικυκλοῦται ὑφ' ἑνὸς «μεγάλου νέφους μαρτύρων» (Ἑβρ. 12, 2), καὶ ἡ Ἐκκλησία δὲν πρέπει ποτὲ νὰ λησμονῇ ὅτι ἡ πόλις αὐτῆς εἶναι πράγματι ἐκεῖ, ἐν τοῖς ἐπορανίοις (Ἐφεσ. 2, 6). Αἱ εὐθῦναι αὐτῆς πρέπει νὰ ἐκπληρωθῶσι ἐν τῷ παρόντι κόσμῳ, ἀλλ' αὕτη οὐδέποτε πρέπει νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὸν κόσμον.

Οὕτω ἡ κοινωνία τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι ἁπλῶς μία ἀνθρωπίνη κοινωνία· εἶναι κοινωνία μετὰ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ Χριστοῦ, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι καὶ κοινωνίᾳ μετὰ τῶν ἁγίων, ἐν τῇ θριαμβευούσῃ Ἐκκλησίᾳ. Ἐν πάσῃ τῇ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἐκδηλοῦται ἁπλῶς ἡ δραστηριότης τῶν θνητῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἡ ζωὴ ὁλοκλήρου τῆς Ἐκκλησίας, ἀγωνιζομένης ἐπὶ τῆς γῆς, θριαμβευούσης ἐν οὐρανῷ, καθότι ἔχει τὴν ἑνότητα αὐτῆς ἐν τῷ Κυρίῳ τῆς Ἐκκλησίας, Ὅστις εἶναι ἡ ζωὴ αὐτῆς. Ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπιβεβαιώσωμεν τοῦτο ἐὰν δὲν κατανοήσωμεν ὅτι ἡ δοθεῖσα τῇ Ἐκκλησίᾳ ἑνότης ἐν Χριστῷ καὶ τὰ χορηγηθέντα πρὸς βοήθειαν καὶ ἐνίσχυσιν αὐτῆς χαρίσματα εἰς ἐκδήλωσιν τῆς δοθείσης ἑνότητος, δὲν εἶναι χάριν τῆς Ἐκκλησίας, ὡς μιᾶς ἱστορικῆς κοινωνίας, ἀλλὰ πρὸς χάριν τοῦ κόσμου.

Ἡ Ἐκκλησία ἔχει τὴν ὕπαρξιν καὶ τὴν ἑνότητα αὐτῆς ἐν τῷ «Υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν». Ἡ ὕπαρξις καὶ ἡ ἑνότης τῆς Ἐκκλησίας ἀνήκουν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ τὴν ἀποστολήν Του, εἰς τὸ σταυρικὸν Αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς χαρᾶς τοῦ κόσμου μαρτύριον. Ὁ Χριστὸς ἐδημιούργησε διὰ τοῦ θανάτου Του «ἕνα ἄνθρωπον δι' ὅλους μας» καὶ ἡ Ἐκκλησία, εἰσερχομένη εἰς τὸ ὑπὲρ τῆς λυτρώσεως

τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ διῃρημένου κόσμου πάθος, εὑρίσκει τὴν ἑνότητα αὐτῆς ἐν τῷ Σταυρωθέντι καὶ Ἀναστάντι Κυρίῳ.

Γ.— Η ΜΕΡΙΚΩΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΕΙΣΑ ΕΝΟΤΗΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἔδωκεν Ἑαυτὸν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἑπομένως τὸ μέσον τῆς ἐνσωματωμένης ζωῆς. Τὰ δῶρα ταῦτα δὲν ἐδόθησαν μοναδικῶς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν ἡμερῶν τῆς Καινῆς Διαθήκης, οὔτε ἐπιφυλάσσονται εἰς Ἐκκλησίαν ἰδεώδους τινὸς πολιτείας, ἡ ὁποία ὤφειλε μὲν νὰ ὑπάρχῃ, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν ὑφίσταται. Ἀναγνωρίζομεν ὅτι τὰ δῶρα ταῦτα εἶναι ἡ παροῦσα κατάκτησις.

Θὰ εἴμεθα ἀγνώμονες εἰς τὸν Πολυεύσπλαγχνον Θεόν, ἐὰν δὲν ὁμιλήσωμεν περὶ τῶν δώρων τούτων, τὰ ὁποῖα ἐξασφαλίζουσι τὴν ἐν μέσῳ ἡμῶν παρουσίαν τοῦ ἀδιαιρέτου Χριστοῦ, ἐκχέοντος τὴν ζωὴν Αὐτοῦ εἰς ὅλους ἡμᾶς, παρὰ τὰς διαιρέσεις ἡμῶν.

Πάντες παρακαλοῦμεν τὸν ἕνα Πατέρα, διὰ μέσου τοῦ ἑνὸς Ἁγίου Πνεύματος, προσευχόμενοι ὅπως καταστῶμεν ἄξιοι νὰ ἀκούσωμεν καὶ ὑπακούσωμεν ὅταν μᾶς παρουσιάζῃ τὰ ἔργα τοῦ Χριστοῦ. Πάντες ἀναγινώσκομεν τὰς Ἁγίας Γραφὰς καὶ δι' αὐτῶν κηρύσσομεν τὸ Εὐαγγέλιον, ἐν τῇ πίστει ὅτι ὁ ἐν Αὐταῖς λόγος ὁδηγεῖ πρὸς Αὐτὸν καὶ πρὸς τὴν Ἀποστολικὴν πίστιν. Πάντες λαμβάνομεν τὸ χάρισμα τοῦ βαπτίσματος διὰ τοῦ ὁποίου, ἐν πίστει ἐμβολιαζόμεθα ἐν Αὐτῷ ἂν καὶ πολλάκις δὲν ἑνούμεθα μετ' ἀλλήλων. Πάντες ἀκούομεν τὴν ἐντολήν Του «τοῦτο ποιεῖτε» καὶ τὸν λόγον Του «τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμά μου... τοῦτο ἐστὶ τὸ αἷμά μου» ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς εὐχαριστίας, ἂν καὶ ἡ τελετὴ τοῦ Κυριακοῦ Δείπνου δὲν λαμβάνει χώραν ἐπὶ μιᾶς τραπέζης. Πάντες λαμβάνομεν μίαν διακονίαν τοῦ Λόγου καὶ τῶν μυστηρίων ἂν καὶ αἱ διακονίαι ἡμῶν δὲν ἀναγνωρίζονται ὑπὸ πάντων καὶ δὲν ἐκλαμβάνονται ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν. Πάντες καλούμεθα νὰ μιμηθῶμεν τὸν Χριστὸν καὶ νὰ ἀκολουθήσωμεν αὐτὸν ἐν ἠθικῇ ὑποταγῇ, ἐφ' ὅσον ὁμολογοῦμεν Αὐτὸν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν εἴμεθα πιστοὶ ὑπηρέται.

Ἀρχίσαντες νὰ ἐννοῶμεν ἀλλήλους καλύτερον ἐν τῷ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ τῶν Ἐκκλησιῶν, ἠρχίσαμεν ὡσαύτως νὰ ἐκτιμῶμεν τὴν ἔκτασιν τοῦ κοινοῦ ἔργου καὶ σκοποῦ.

Τὸ γεγονὸς τῆς κοινῆς χρήσεως τῶν χαρισμάτων τούτων ἀποτελεῖ τρανὴν διαπίστωσιν τῆς ἐν Χριστῷ ἑνότητος ἡμῶν καὶ μᾶς ὑποβοηθεῖ νὰ ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ἡ ἑνότης εἶναι ἔργον Αὐτοῦ καὶ οὐχὶ ἰδικόν μας ἐπίτευγμα. Ἀπεκαλύψαμεν ὡσαύτως ὅτι αἱ παλαιαὶ διομολογιακαὶ διαιρέσεις

διασταυροῦνται διὰ νέων γραμμῶν συμφωνίας καὶ διαφωνίας.

Εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ ἡμῶν ἐπὶ τῇ διαπιστώσει ὅτι ἡ ἐν Χριστῷ ἑνότης ἡμῶν εἶναι παροῦσα πραγματικότης τόσον ἐν τῷ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ τῶν Ἐκκλησιῶν, ὅσον καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς Χριστιανοῖς, τῶν ὁποίων δὲν ἀπολαμβάνομεν πλήρως τὴν κοινωνίαν. Ἀλλ' αὐτὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἐν ἑκάστῃ περιπτώσει τὸ ἐκ τῶν εὐεργεσιῶν τούτων ἀγαθὸν ἀμαυροῦται ἐκ τῆς διαιρέσεως ἡμῶν, ἀναγκάζει ἤδη ἡμᾶς νὰ ἐξετάσωμεν σοβαρῶς πῶς συμβαίνει οὕτως ὥστε ἡ διαίρεσις ἡμῶν ὡς Ἐκκλησιῶν νὰ ἀντιφάσκῃ εἰς τὴν ἕνωσιν ἡμῶν ἐν Χριστῷ.

II.

Η ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΗΜΩΝ ΩΣ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ.

Μόνον ἐν τῷ φωτὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας, δυνάμεθα νὰ κατανοήσωμεν τὴν διαφορὰν μεταξὺ ποικιλίας καὶ διαιρέσεως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῆς σχέσεως αὐτῶν πρὸς τὴν ἁμαρτίαν. Ὑπάρχει ποικιλία, ἡ ὁποία δὲν εἶναι ἐφάμαρτος, ἀλλὰ καλή, διότι ἀντανακλᾷ τόσον τὰς ποικιλίας τῶν πρὸς τὸ ἓν σῶμα χαρισμάτων τοῦ Πνεύματος, ὅσον καὶ τὰς ποικιλίας τῆς δημιουργίας ὑπὸ τοῦ ἑνὸς δημιουργοῦ. Ὅταν ὅμως ἡ ποικιλία καταστρέφῃ τὴν ἔκδηλον ἑνότητα τοῦ σώματος, τότε ἡ ποιότης αὐτῆς ἀλλάσσει καὶ καθίσταται ἁμαρτωλὸς διαίρεσις. Εἶναι ἁμαρτωλὴ διότι σκοτίζει ἐν τοῖς ἀνθρώποις τὸ ἐξιλαστικὸν ἔργον τοῦ Χριστοῦ, καθόσον τὸ Εὐαγγέλιον τῆς ἀποκαταλλαγῆς δὲν ἀναγνωρίζεται εἰς τὴν ζωὴν τῶν κηρυττόντων αὐτό.

Αἱ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διαιρέσεις προὐκλήθησαν καὶ διαιωνίζονται, εἰς εὐρεῖαν ἔκτασιν ἐξ εἰλικρινοῦς ὑπὲρ τοῦ Εὐαγγελίου ἐνδιαφέροντος. Τινὲς ἐνόμισαν ὅτι ἄλλοι διὰ παραλόγων ἀξιώσεων καὶ ἀβασίμων διδασκαλιῶν ἀπεμακρύνθησαν ἐκ τῆς θεοδότου ὀργανώσεως καὶ πίστεως τῆς Ἐκκλησίας. Οὕτω ἐπῆλθε τὸ σχῖσμα μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως. Τινὲς ἐνόμισαν ὅτι ὁ Θεὸς ἐκάλεσεν αὐτοὺς εἰς τοιαύτην μεταρρύθμισιν τῆς πίστεως τῆς πίστεως καὶ τάξεως τῆς Ἐκκλησίας πρὸς ἀποκατάστασιν εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτῆς καθαρότητα. Ἐσκέφθησαν ὅτι τὸ ἔργον αὐτῶν δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκπληρωθῇ ἐντὸς τῶν πλαισίων τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ· οὕτω ἐνεφανίσθησαν αἱ κεχωρισμέναι Ἐκκλησίαι τῆς Μεταρρυθμίσεως.

Ἄλλοι ἐνόμισαν ὅτι ἡ πίστις πρέπει νὰ μεταρρυθμισθῇ ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς ἀρχαίας ἱστορικῆς ἐπισκοπικῆς διαδοχῆς. Οὕτω ἡ Ἀγγλικανικὴ Ὁμολογία καὶ ἡ Παλαιοκαθολικὴ ἀπεχωρίσθησαν ἀπὸ τῆς Ρώμης καὶ ἄλλων Ἐκκλησιῶν τῆς Μεταρρυθμίσεως. Τινὲς ἐνόμισαν ὅτι αἱ

ἀρχαῖαι Ἐκκλησίαι δὲν ἠδύναντο νὰ παράσχωσιν ἐλευθερίαν ἐνεργείας εἰς τὸν λόγον τῆς σωτηρίας. Οὕτω αἱ παλαιότεραι φιλελεύθεραι Ἐκκλησίαι καὶ ἡ παράταξις τῶν Μεθοδιστῶν ἠσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην νὰ υἱοθετήσωσιν ἀνεξάρτητον ἐκκλησιαστικὴν ὀργάνωσιν. Ὡσαύτως τοιαῦται ἐκδηλώσεις ἐνσυνειδήτου ὑποταγῆς εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἔσχον ὡς ἀποτέλεσμα τὰ ῥήγματα ἐν τῇ χριστιανικῇ κοινωνίᾳ ὡς πρὸς τὴν διδασκαλίαν, τὰ μυστήρια καὶ τὴν ἱερωσύνην.

Ὁ Θεὸς ἐν τῇ εὐσπλαγχνίᾳ αὐτοῦ μετεχειρίσθη τοιαύτας ἀποφάσεις διὰ νὰ σώσῃ ψυχάς, νὰ ἱδρύσῃ κοινότητας πρὸς λατρείαν αὐτοῦ καὶ νὰ διατηρήσῃ ἢ νὰ ἀνακαλύψῃ ἀπόψεις τῆς ἀληθείας αὐτοῦ. Δυνάμεθα καὶ πρέπει νὰ εἴπωμεν πάντα ταῦτα. Ἀλλ' ὁ Θεὸς ἔδωκεν ἡμῖν σήμερον σαφῆ ἀντίληψιν τῆς ἁμαρτίας, ἥτις χαρακτηρίζει τὴν κληρονομηθεῖσαν ὑφ' ἡμῶν κατάστασιν διαιρέσεως. Οὐδέποτε δυνάμεθα, ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ, ν' ἀπαλλαγῶμεν τῆς ἁμαρτωλότητος, ἀλλὰ δυνάμεθα νὰ μετανοήσωμεν ὅταν ἀντιληφθῶμεν τὴν ἁμαρτίαν. Καὶ ὅταν ἀκόμη πράττομεν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θεωροῦμεν ὀρθόν, πρέπει νὰ ἐνθυμώμεθα ὅτι ἔχομεν ἐμπλακῇ ἐνόχως ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ οὐχὶ ἐξ ὑπαιτιότητος μόνον ἡμῶν αὐτῶν. Ἡ ὁμολογία τῆς ἐν Χριστῷ ἑνότητος συνεπάγεται ὁμολογίαν ἀλληλεγγύης πρὸς τοὺς ἐν ἁμαρτίᾳ ἀδελφούς μας.

Ἐρωτῶμεν ἀλλήλους ἐὰν ἁμαρτάνωμεν ἢ ὄχι ὅταν, ἀρνώμεθα τὴν ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας κυριαρχίαν τοῦ Χριστοῦ, διεκδικοῦντες ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ἄμπελον, κατέχοντες τὴν Ἐκκλησίαν, θεωροῦντες τὴν θεολογίαν, τὴν ἱερωσύνην, τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν ἐθνικότητα ἡμῶν ὡς ἰδικούς μας θησαυροὺς καὶ οὕτω ἐμπλέκοντες ἑαυτοὺς ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐν τῇ διαιρέσει τῆς ἁμαρτίας. Τὸ σημεῖον ἐν τῷ ὁποίῳ δὲν δυνάμεθα νὰ ἀρνηθῶμεν ὅ,τι μᾶς χωρίζει, διότι πιστεύομεν ὅτι ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ὑποταγὴ μᾶς ἀναγκάζει νὰ εἴμεθα εἰλικρινεῖς, εἶναι τὸ σημεῖον ἐκεῖνο ἐν τῷ ὁποίῳ συναντώμεθα διὰ νὰ ζητήσωμεν εὐσπλαγχνίαν καὶ φῶς. Οὕτω ἡ πιστότης πρέπει νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Σταυροῦ. Ὁ Σταυρὸς μᾶς λέγει ὅτι ἐκεῖ ὅπου ἡ διαιροῦσα δύναμις τῆς ἁμαρτίας ἦτο μᾶλλον ἔκδηλος, ἐκεῖ ὁ Θεὸς ἦρε τὴν νίκην. Διὰ τοῦ ἰδίου Σταυροῦ ὁ Θεὸς δύναται νὰ μεταστρέψῃ πάντα, ἀκόμη καὶ τὰς διαιρέσεις μας, εἰς ἀγαθόν. Πιστεύομεν ὅτι ὁ Θεός, τοποθετῶν τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ ἐν μέσῳ τῶν διαιρέσεων ἡμῶν, θὰ ὑπερνικήσῃ τὴν ἁμαρτίαν καὶ θὰ κατευθύνῃ τὰς διαιρέσεις πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἑνώσεως.

Συγκεκριμένως τοῦτο σημαίνει ὅτι ὅταν αἱ Ἐκκλησίαι, ἐν τῇ παρούσῃ ἱστορικῇ αὐτῶν καταστάσει, ἀχθῶσιν εἰς σημεῖον ἑτοιμασίας καὶ ἀποφάσεως, τότε ἡ μαρτυρία αὐτῶν ἀπαιτεῖ ὑπακοὴν μέχρι θανάτου. Τότε

πρέπει νὰ ἑτοιμασθῶσι νὰ ἐγκαταλείψωσι μερικὰς εἰθισμένας ἢ κληρονομηθείσας μορφὰς ζωῆς διὰ νὰ ἑνωθῶσι μετ' ἄλλων Ἐκκλησιῶν, ἄνευ πλήρους βεβαιότητος περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τοῦ βήματος τούτου.

Ἄλλως, ἐνέργειαι φαινομενικῆς ἑνώσεως δύνανται νὰ εἶναι ἁπλῶς ὑπολογισμὸς αὐτομεγεθύνσεως καὶ προδοσία τῆς ἀληθοῦς κλήσεως τῆς Ἐκκλησίας. Ὅταν ὅμως αἱ Ἐκκλησίαι εἶναι ἕτοιμοι «ἵνα ἀποθάνωσι μετὰ τοῦ Χριστοῦ, αὗται εἶναι βέβαιαι, ὅτι ὁ ἐγείρας τὸν Ἰησοῦν ἐκ νεκρῶν εἶναι προσέτι πιστὸς καὶ ἰσχυρός.

Εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ πλήρης ἑνότης τῆς Ἐκκλησίας δὲν θὰ συντελεσθῇ πλήρως, μέχρις οὗ ὁ Θεὸς ἀνακεφαλαιώσῃ τὰ πάντα ἐν Χριστῷ. Ἀλλ' ἡ Καινὴ Διαθήκη βεβαιοῖ ὅτι ἡ ἑνότης εὑρίσκεται ἤδη εἰς τὸ στάδιον τῆς πραγματοποιήσεως κατὰ τὸν παρόντα καιρόν. Διὰ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ ὁ Χριστὸς ἐξησφάλισεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὴν χάριν του πάντοτε, ἀκόμη καὶ σήμερον καὶ τὰ σημεῖα τοῦ ἔργου του εἶναι φανερὰ εἰς τὸν ἔχοντα ὀφθαλμούς. Ἐνῷ σήμερον τὰ πάντα ἀναταράσσονται, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς συγκαλεῖ τὸν λαόν Του εἰς μίαν κοινωνίαν πίστεως καὶ ὑπακοῆς, ἡ ὁποία οὐδένα ἀπονέμει σεβασμὸν εἰς τὰς διαιρέσεις.

Δὲν πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι αἱ χωρίζουσαι τοὺς Χριστιανοὺς ἀπ' ἀλλήλων διαιρέσεις ἀντιστοιχοῦσι πρὸς ἐκείνας, τὰς ὁποίας ἐπιφέρει ὁ Χριστὸς εἰς στιγμὰς δοκιμασιῶν. Ἀκόμη ὀλιγώτερον δυνάμεθα νὰ σκεφθῶμεν ὅτι αἱ διαιρέσεις θὰ συμπέσωσι πρὸς τὸν διαχωρισμόν, τὸν ὁποῖον ἐπ' ἐσχάτων θὰ κάμῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. Ὑπὸ τὴν ἐσχατολογικὴν ταύτην προοπτικὴν πᾶσαι αἱ ἀνθρώπινοι διαιρέσεις ἡμῶν εἶναι προσωριναί.

III

Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΣ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

Ὁ Χριστὸς ἥνωσεν ἡμᾶς, καταρρίψας τὸ μεσότειχον τοῦ φραγμοῦ. Ἄλλωστε εἴμεθα διῃρημένοι ὡς Ἐκκλησίαι. Πῶς δὲ θὰ ἐνεργήσωμεν ἐν ὑπακοῇ πίστεως καὶ ἐλπίδος πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν ; Τοὐλάχιστον πάντες ὀφείλομεν νὰ σκεπτώμεθα τὰς διαιρέσεις μας ἡνωμένοι καὶ ἐν μετανοίᾳ, οὐχὶ ἐν τῇ μετανοίᾳ τὴν ὁποίαν ἀναμένομεν παρὰ τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἐν τῇ μετανοίᾳ, τὴν ὁποίαν ἀναλαμβάνομεν μόνοι μας καὶ ὅταν οἱ ἄλλοι δὲν εἶναι πρόθυμοι νὰ ἀκολουθήσωσιν. Ἀληθὴς δὲ μετάνοια εἶναι ἡ πρὸ τοῦ Θεοῦ ἀναγνώρισις ὅτι ἡμάρτομεν εἰς τρόπον ὥστε νὰ συλληφθῶμεν ἐν τῷ δικτύῳ τοῦ κακοῦ καὶ νὰ καταστῶμεν ἀνίκανοι νὰ θεραπεύσωμεν μόνοι μας τὰς διαιρέσεις. Ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ μετανοήσω-

μεν ἐν εἰλικρινείᾳ καὶ ἀληθείᾳ διὰ τὰς διαφόρους ἀντιλήψεις μας ὡς πρὸς τὴν περὶ Ἐκκλησίας βουλὴν τοῦ Θεοῦ, ἐὰν τὸ Πνεῦμα δὲν μᾶς ἀποκαλύψῃ ὅτι ἡ ἀντίληψις ἡμῶν εὑρίσκεται ἐν τῇ πλάνῃ. Ἡ μετάνοια δὲν εἶναι ὑποκρισία. Οὔτε δύναται νὰ ἐκφρασθῇ ἄνευ τῆς ἐπιθυμίας ἀφέσεως καὶ διορθώσεως τοῦ βίου.

Πάντες ἡμεῖς ὡς μέλη Ἐκκλησιῶν πιστεύομεν ὅτι εἴμεθα διαπεπιστευμένοι παρὰ τοῦ Θεοῦ ὡρισμένα στοιχεῖα τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, τὴν ὁποίαν δὲν δυνάμεθα νὰ ἀρνηθῶμεν. Ἀλλ' ἡμεῖς ἐν τῷ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ τῶν Ἐκκλησιῶν ἔχομεν συγκεντρωθῇ εἰς μίαν κοινωνίαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ παρουσιάζομεν τὰς πεποιθήσεις μας πρὸς ἔρευναν ἐπὶ παρουσίᾳ ἄλλων Χριστιανῶν καὶ τοῦ ζῶντος Χριστοῦ. Ἐν γένει ζητοῦμεν νὰ γνωρίσωμεν τὴν ἐπὶ τῶν πεποιθήσεων τούτων κρίσιν τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ ὡς πρὸς τὰς ἐν αὐταῖς τυχὸν πλάνας.

Ὡσαύτως εἰσηγούμεθα τὰ ἀκόλουθα μέτρα, τὰ ὁποῖα πάντες, οἱ ὄντες διῃρημένοι καὶ ἡνωμένοι, πρέπει νὰ ἐπιζητήσωμεν ἵνα καταστῶμεν εὐπειθεῖς τῷ Θεῷ:

α) Ἀσμένως εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ ἐπὶ τῇ δοθείσῃ ἡμῖν ἐν τῷ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ τῶν Ἐκκλησιῶν ἑνότητι, πρέπει νὰ προσπαθήσωμεν νὰ κατανοήσωμεν τὰ θεολογικὰ πορίσματα τοῦ οἰκουμενικοῦ τούτου γεγονότος καὶ νὰ προβάλλωμεν αὐτὸ εἰς τὰς σχέσεις πρὸς τὰς γειτονικὰς Ἐκκλησίας. Μετὰ τοῦ ἐν Λοὺνδ συνεδρίου τῆς περὶ Πίστεως καὶ Τάξεως Ἐπιτροπῆς ἐρωτῶμεν τὰς Ἐκκλησίας «Ἐὰν αὗται ὀφείλουσι νὰ συνεργασθῶσιν ἐφ' ὅλων τῶν ζητημάτων, ἐξαιρέσει ἐκείνων, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὑπάρχει οὐσιώδης διαφορὰ ἀπόψεων». Δὲν ὑποτιμῶμεν τὰς χωριζούσας Ἐκκλησίας τινάς, οὐσιώδεις διαφοράς. Οὔτε λησμονοῦμεν τὰς πολυπληθεῖς ἀποπείρας πρὸς ἕνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τὰ ἀποτελέσματα τοιούτων ἑνώσεων. Ἐν τῷ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ τῶν Ἐκκλησιῶν «εἴμεθα ἀποφασισμένοι νὰ μείνωμεν ὁμοῦ». Παρὰ ταῦτα ὅμως, ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἴμεθα ἀποφασισμένοι νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν ἕνωσιν. Τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν δὲν εἶναι μία ὑπὲρ-Ἐκκλησία. Ὡς ἐκ τούτου δὲν ζητοῦμεν ὅπως τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν εἰσηγηθῇ σχέδια πρὸς ἕνωσιν, ἀλλ' ὅπως συνεχίσῃ παρέχον εὐκαιρίας διὰ τιμίας συναντήσεις τῶν διῃρημένων Ἐκκλησιῶν.

β) Ἐν τῷ μέσῳ τῆς διαιρέσεως ἡμῶν πρέπει νὰ ἀκροασθῶμεν ὅλοι τὸν Κύριον, ὁμιλοῦντα πρὸς ἡμᾶς διὰ τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Τοῦτο εἶναι δύσκολον. Ἀγωνιζόμεθα εἰσέτι νὰ κατανοήσωμεν τὴν σημασίαν καὶ τὴν αὐθεντίαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ὅταν δὲ προετοιμασθῶμεν ἵνα ἀναλάβωμεν ἀπὸ κοινοῦ τὴν μελέτην τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ ἀποφασίσωμεν νὰ

ὑποταγῶμεν εἰς ὅ,τι ἀκούσωμεν, τότε θὰ εἴμεθα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς πραγματοποιήσεως τῆς ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ παρούσῃ καταστάσει τῆς διαιρέσεως ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς. Συναφῶς πρὸς τοῦτο πρέπει ὡσαύτως νὰ μελετήσωμεν ὁμοῦ τὴν σημασίαν τῆς Χριστιανικῆς Παραδόσεως καὶ τῶν διαφόρων ἡμῶν παραδόσεων περὶ Λειτουργίας, κηρύγματος καὶ διδασκαλίας.

γ) Πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν εἰλικρινῶς τὴν ἐπὶ τῶν προκαλούντων τὰς διαιρέσεις θεμάτων πίστεως καὶ τάξεως ἐπίδρασιν τῶν κοινωνικῶν καὶ μορφωτικῶν διαφορῶν, ὡς καὶ νὰ ἀντιληφθῶμεν πῶς τὰ γεγονότα καὶ αἱ ἐξελίξεις τῆς συγχρόνου ἱστορίας καθιστῶσι τὴν διαίρεσιν λίαν ἐπεῖγον ζήτημα.

δ) Πρέπει νὰ ὁμιλήσωμεν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀγάπῃ πρὸς ἀλλήλους καὶ νὰ ἐπιδείξωμεν τὴν ἀγάπην ταύτην πρὸς ἐκείνους πρὸς τοὺς ὁποίους διαφωνοῦμεν (Ἐφεσ. 4, 15, 25). Ἐνίοτε τοῦτο ὁδηγεῖ ἡμᾶς εἰς κρίσεις, τὰς ὁποίας, ὡς γινομένας ἐν ἀγάπῃ, οἱ Χριστιανοὶ δὲν κατανοοῦν. Ἄλλοτε πάλιν ἔχομεν τοσοῦτον συνείδησιν τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς μορφωτικῆς ἡμῶν καταστάσεως, αἵτινες μολύνουσι τὴν κρίσιν μας, ὥστε αἰσθανόμεθα τὴν ἀνάγκην νὰ εἴμεθα ἀνεκτικώτεροι παρ' ὅσον ἐπιτρέπει ἡ ἀλήθεια.

ε) Πρέπει νὰ μάθωμεν σαφῶς τὴν ὑποχρέωσιν τὴν ὁποίαν μᾶς ἐπιβάλλει τὸ ἓν βάπτισμα, ὅπως μετέχωμεν τῆς μιᾶς Εὐχαριστίας. Διότι τινές, καὶ οὐχὶ πάντες, νομίζουν ὅτι αἱ Ἐκκλησίαι, ὅταν ἀπαρνηθῶσι τὴν μυστηριακὴν διαίρεσιν, δύνανται νὰ γίνωσι σύμμορφοι τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, τὰ ὁποῖα ἀπεικονίζουν τὰ δύο ταῦτα μυστήρια. Πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν βαθύτερον τὴν σημασίαν τῶν δύο τούτων μυστηριακῶς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν δώρων τοῦ Χριστοῦ, καθόσον ταῦτα εἶναι ἐρριζωμένα ἐν τῷ ἀπολυτρωτικῷ αὐτοῦ ἔργῳ.

στ) Πρέπει νὰ ἀναγνωρίσωμεν, πέραν τῶν ὁρίων τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, ἑκάστην διακονίαν, ἡ ὁποία κηρύσσει τὸ Εὐαγγέλιον τῆς ἀποκαταλλαγῆς, ὡς μέσον διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Χριστὸς ἐκτελεῖ τὸ ἀπολυτρωτικὸν αὐτοῦ ἔργον. Εἰδικῶς πρέπει νὰ ἀνακαλύψωμεν τὴν σημασίαν τῆς διακονίας τῶν λαϊκῶν ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς ἑνότητος.

ζ) Πρέπει νὰ γίνωμεν μάρτυρες τοῦ Εὐαγγελίου Ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ἐνίκησε τὰς ἁμαρτίας καὶ τὰς διαιρέσεις μας καὶ ὁ ὁποῖος μεταχειρίζεται τοὺς ἁμαρτωλοὺς ὡς ὑπηρέτας. Ἡ μαρτυρία ἡμῶν τῶν διῃρημένων εἶναι μία ἐλλιπὴς μαρτυρία, καὶ τοῦτ' αὐτὸ σκάνδαλον πρὸ τοῦ μὴ χριστιανικοῦ κόσμου. Σπανίως ἀντελήφθημεν τὴν οὐσιώδη σχέσιν μεταξὺ «ἀποστολῆς» καὶ «ἑνότητος». Ἡ προσευχὴ τοῦ Κυρίου ἡμῶν (Ἰωάν. 17, 21) πρέπει νὰ γίνῃ ἰδική μας, ὄχι μόνον εἰς τὰ χείλη μας ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ζωήν μας.

η) Τὸ μέτρον τοῦ ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως ἐνδιαφέροντος ἡμῶν εἶναι ἡ ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως προσευχὴ ἡμῶν. Δὲν δυνάμεθα νὰ ἀναμένωμεν ἀπὸ τὸν Θεὸν ὅπως μᾶς παράσχῃ ἑνότητα, ἐὰν ἡμεῖς δὲν προετοιμασθῶμεν διὰ τῆς πολυτίμου καὶ καθαιρούσης προσευχῆς νὰ δεχθῶμεν τὸ δῶρον Του. Προσεύχεσθαι ὁμοῦ σημαίνει ὁδηγεῖσθαι ὁμοῦ. Ἐπιδάλλομεν, ὅπου εἶναι δυνατόν, τὴν τήρησιν τῆς ἑβδομάδος προσευχῆς ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς ἑνότητος ἀπὸ 18—25 Ἰανουαρίου (ἢ κατ' ἄλλην περίοδον συμφώνως πρὸς τοπικὰς συνθήκας), ὡς μίαν δημοσίαν μαρτυρίαν τῆς προσευχῆς καὶ ὡς τὴν πρὸς τὴν ἑνότητα ὁδόν.

Δὲν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν ὅ,τι ἀποκαλύπτεται εἰς ἡμᾶς ὅταν ἀτενίζωμεν εἰς αὐτόν, ὅστις εἶναι ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος καὶ νὰ διακηρύξωμεν τὴν ἐν αὐτῷ ἑνότητα ἡμῶν. Γνωρίζομεν ὅτι θὰ ἀλλαγῶμεν, ἀλλὰ ποῦ δὲν γνωρίζομεν μέχρις οὗ ἐν πίστει καὶ αὐταπαρνήσει μᾶς ἀποκαλυφθῶσι διὰ τῆς σταυρώσεως καὶ ἀναστάσεως τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἑνὸς ἀληθοῦς σώματος τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖον ἡ ἁμαρτωλὴ διαίρεσις ἡμῶν ἀμαυροῖ. Χαίροντες ἐπὶ τῇ δοθείσῃ εἰς ἡμᾶς διὰ τῶν διαφόρων χαρισμάτων χάριτι, ἐναποθέτομεν τὴν ἐνταῦθα ἐλπίδα ἡμῶν ἐπὶ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὅστις ἔρχεται νὰ ἐλέγξῃ τὴν διῃρημένην καὶ τεθραυσμένην ὑπόστασιν ἡμῶν καὶ νὰ θεραπεύσῃ αὐτὴν διὰ τῆς χάριτος καὶ δυνάμεως αὐτοῦ. Ἐν Ἀμστελλοδάμῳ εἴπομεν ὅτι εἴμεθα ἀποφασισμένοι νὰ παραμείνωμεν ὁμοῦ. Ὁ Χριστὸς ἐκράτησεν ἡμᾶς ὁμοῦ. Ἔδειξεν ἑαυτὸν ὡς τὴν ἐλπίδα ἡμῶν. Ἀναθαρρήσαντες ἐν τῇ ἐλπίδι ταύτῃ, ἀφιεροῦμεν καὶ πάλιν ἑαυτοὺς τῷ Θεῷ, ἵνα ἱκανώνῃ ἡμᾶς νὰ αὐξηθῶμεν ὁμοῦ.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΙΙ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ.

Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΚΤΟΣ ΑΥΤΗΣ

I. Η ΕΥΓΓΕΛΙΖΟΜΕΝΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι τὸ Εὐαγγέλιον, τὸ ὁποῖον κηρύσσομεν. Ἐκεῖνος εἶναι ὡσαύτως ὁ Εὐαγγελιστής. Εἶναι ὁ Ἀπόστολος τοῦ Θεοῦ, (Ἑβρ. 3, 1) ἀποσταλεὶς εἰς τὸν κόσμον πρὸς λύτρωσιν αὐτοῦ. Ὡς ὁ Πατὴρ ἀπέστειλεν αὐτόν, οὕτω καὶ αὐτὸς πέμπει ἡμᾶς. Μᾶς καλεῖ καὶ πρέπει νὰ ὑπακούσωμεν. Μᾶς ἀποστέλλει καὶ πρέπει νὰ πορευθῶμεν.

Εἴμεθα ἄνευ ἐλπίδος ὡς πρὸς τὴν ζωὴν καὶ τὴν θέσιν ἡμῶν, ἐν αὐ-

τῇ. 'Εκεῖνος μᾶς ἔδωκεν ἐλπίδα καὶ ἐπλήρωσε τὴν ζωὴν ἡμῶν μὲ βαθύτερον σκοπόν. Εἴμεθα ἀπηλπισμένοι ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀνίκανοι νὰ πράξωμεν τὸ καλόν· ὁ Χριστὸς μᾶς ἔδωκεν ἐλπίδα. Εἴμεθα ἀπηλπισμένοι ἐν τῇ θλίψει καὶ τῇ ἀπογοητεύσει. 'Αλλ' εἴδομεν τὴν δοκιμασίαν μεταποιηθεῖσαν ὑπὸ τῆς χάριτός Του εἰς εὐλογίαν καὶ χρησιμοποιηθεῖσαν διὰ τὴν ἐπέκτασιν τῆς δόξης Του. Εἴμεθα ἀπηλπισμένοι ὡς πρὸς τὴν τελικὴν ἔκβασιν τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας καὶ τεθλιμμένοι ὡς πρὸς τὴν ματαιότητα τῶν προσπαθειῶν ἡμῶν. 'Ο Χριστὸς μᾶς ἔδωκεν ἐλπίδα. Εἴμεθα ἀπηλπισμένοι ἐν ὄψει τοῦ θανάτου, ἐτρέμομεν μεταξὺ τοῦ φόβου τῆς ἐκμηδενίσεως καὶ τοῦ φόβου τῆς μελλοντικῆς τιμωρίας, ἀλλ' ὁ Χριστός, ὑπερνικήσας τὴν ὀξύτητα τοῦ θανάτου, ἤνοιξε τὰς πύλας τῆς Βασιλείας.

Ποῖοι εἴμεθα οἱ «ἡμεῖς», οἱ ὁποῖοι ἐλπίζομεν ὄχι μόνον διὰ τὸν ἑαυτόν μας, ἀλλὰ καὶ δι' ὅλον τὸν κόσμον ; 'Ο λαὸς τοῦ Θεοῦ, ἡ ἐπὶ γῆς 'Εκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Διότι ἡ 'Εκκλησία εἶναι ἡ κοινωνία, ἡ ὁποία δύναται νὰ εἴπῃ τὸ «ἡμεῖς» ἐν ἀληθείᾳ.

Πράγματι, κληθεῖσα οὐρανόθεν καὶ ἀπαντῶσα ἐπὶ γῆς, ἱδρυθεῖσα δὲ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὡς τὸ σημεῖον καὶ μέτοχος τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἔργου τοῦ 'Ιησοῦ Χριστοῦ, ἡ πραγματικὴ ὕπαρξις τῆς 'Εκκλησίας ἀποτελεῖ θαῦμα χάριτος. Εὐαγγελίζεσθαι σημαίνει συμμετέχειν ἐν τῇ ζωῇ καὶ τῇ διακονίᾳ 'Εκείνου πρὸς τὸν κόσμον.

'Η διακονία αὕτη εἶναι ἡ διακονία τοῦ ἀναστάντος καὶ ἀναληφθέντος Χριστοῦ, τοῦ Χριστοῦ ὡς εἶναι σήμερον. Εἶναι ἡ διακονία τοῦ Θεοῦ, γενομένου ἀνθρώπου, δι' ἧς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἔρχεται μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Εἶναι ἡ διακονία τῆς ἐπὶ γῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ, δι' ἧς ὁ Θεὸς ἀπεκαλύφθη ὡς Πατήρ. Εἶναι ἡ διακονία τοῦ ἑαυτοῦ θανάτου ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, διὰ τοῦ ὁποίου ἐξηλείφθη ἡ ἁμαρτία τοῦ κόσμου. Εἶναι ἡ διακονία τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ, διὰ τῆς ὁποίας αἱ δυνάμεις τοῦ θανάτου καὶ τοῦ κακοῦ ἡττήθησαν ὁριστικῶς. Εἶναι ἡ διακονία τοῦ οὐρανίου μεσολαβητοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν θέλει τὸν θάνατον οὐδενός. Εἶναι ἡ διακονία τοῦ ἐρχομένου Χριστοῦ, διὰ τοῦ ἐλέους καὶ τῆς κρίσεως τοῦ ὁποίου κυβερνᾶται ὁ κόσμος ἀκόμη καὶ σήμερον.

'Εν τῇ διακονίᾳ καὶ διὰ τῆς διακονίας ταύτης ἡ 'Εκκλησία ζῇ ἐν τῇ δυνάμει οτῦ 'Αγίου Πνεύματος, τοῦ ὁποίου τὸ ἔργον ἐνισχύει καὶ ἐπιβεβαιοῖ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα μεταβάλλει τὴν ζωὴν τῶν ἁμαρτωλῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι, συγκεχωρημένοι καὶ ἀποκατεστημένοι εἰς τὴν ἀληθῆ αὐτῶν κληρονομίαν ὡς τέκνα τοῦ Θεοῦ, συναθροίζονται ἐν ἀναμονῇ τῆς ἐν δυνάμει ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ. Καλοῦνται ὑπ' Αὐτοῦ διὰ νὰ γίνωσι μάρτυρες τοῦ Εὐαγγελίου Του. 'Οφείλομεν, φεῦ, νὰ ὁμο-

λογήσωμεν μετ' ἐντροπῆς ὅτι ὅλοι συχνὰ χάνομεν τὸν Κύριον λόγῳ τῆς ἀδυναμίας τῆς μαρτυρίας καὶ τῆς χαλαρώσεως τοῦ ζήλου ἡμῶν.

Οὐχ ἧττον ὅμως οἱ ἄνθρωποι, τῶν ὁποίων τὰς καρδίας κατέκτησε τὸ Εὐαγγέλιον, διακατέχονται ὑπὸ τοῦ ζωηροῦ πόθου ὅπως μεταδώσωσι τὸ Εὐαγγέλιον καὶ εἰς τοὺς συνανθρώπους των. Ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ τοὺς ἐξαναγκάζει, ἐφ' ὅσον κατανοοῦν τὴν σημασίαν τοῦ ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων θανάτου αὐτοῦ. Πιέζει αὐτούς, ἐν ἀγαπώσῃ εὐγνωμοσύνῃ πρὸς Ἐκεῖνον πρὸς τὸν ὁποῖον ὀφείλουσι τὴν σωτηρίαν των, διὰ νὰ συμμερισθῶσι μετ' ἄλλων, ἅπερ ἔλαβον ἄφατα ἀγαθά, ἵνα εἰσέλθωσι πάντες εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου.

Διὰ τοῦτο ὅταν ἡ Ἐκκλησία συναντᾷ ἐπιτυχίαν ἢ ἀποτυχίαν, ἀνοικτὰς ἢ κλειστὰς θύρας, ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἀποδεσμεύεται ἐκ τῆς δουλείας εἰς ἐλευθερίαν. Τὸ Εὐαγγέλιον κηρύσσεται διότι ὁ Χριστὸς ἀνέστη καὶ ἡ Μεσσιανικὴ ἐποχὴ ἤρχισε καὶ «δέον ἵνα βασιλεύσῃ μέχρις οὗ θέσῃ πάντας τοὺς ἐχθροὺς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ». Ἐν τῷ μεταξὺ ἀναμένομεν τὴν πλήρη ἀποκάλυψιν τῆς βασιλικῆς Του δόξης. Ἄλλωστε οὐδέποτε ἔπαυσε παρέχων σημεῖα εἰς τὸν λαόν Του, ὅτι εὑρίσκεται ἐνδόξως ἐπὶ τὸ ἔργον, ἀλλ' οὔτε ἐλλείπουν τοιαῦτα σημεῖα εἰς τὴν ἐποχήν μας. Οὕτω ἡ Ἐκκλησία ἐνισχύεται νὰ εὕρῃ τὴν χαράν της ἐν τῇ ὑποταγῇ εἰς τὴν θείαν κλῆσιν.

II. Η ΕΚΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ.

Ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ εὑρίσκεται ἐν τῷ κόσμῳ ὡς ἡ Ἐκκλησία καὶ οὐδέποτε εὑρίσκεται μετὰ τοῦ Κυρίου Του ἐν ἀπομονώσει ἐκ τοῦ κόσμου. Ἦλθε νὰ σώσῃ τὸν κόσμον. Ἄνευ τοῦ Εὐαγγελίου ὁ κόσμος παραμένει ἄνευ ἐννοίας, ἀλλ' ἄνευ τοῦ κόσμου τὸ Εὐαγγέλιον εἶναι ἄνευ πραγματικότητος. Τὸ Εὐαγγελίζεσθαι δὲν ἀποτελεῖ εἰδικήν, κεχωρισμένην ἢ περιοδικὴν δραστηριότητα, ἀλλὰ μᾶλλον μίαν ἔκτασιν ὁλοκλήρου τῆς δραστηριότητος τῆς Ἐκκλησίας. Πᾶσα ἐνέργεια τῆς Ἐκκλησίας ἔχει Εὐαγγελιστικὴν σημασίαν. Δι' ὅλων τῶν ἐκδηλώσεων τῆς ζωῆς της ἡ Ἐκκλησία συμμετέχει ἐν τῇ πρὸς τὸν κόσμον ἀποστολῇ τοῦ Χριστοῦ, εἴτε ζῶσα τὸ Εὐαγγέλιον, εἴτε ἐπιδιώκουσα τὴν κήρυξιν αὐτοῦ. Τὸ Εὐαγγελίζεσθαι εἶναι ὁ χῶρος ὅπου ἡ Ἐκκλησία ἀνακαλύπτει ἑαυτὴν ἐν βάθει καὶ ἐκτάσει.

Ἀλλ' ἡ πρὸς τὸν Κύριον μαρτυρία τῆς Ἐκκλησίας ἐξασθενεῖ ἐκ τῆς ἀπιστίας καὶ τῶν διαιρέσεων ἡμῶν. Διὸ ἡ Ἐκκλησία θέλει ἐξετάσῃ τὰς διαιρέσεις ταύτας ἐν ἁγίᾳ ὑπομονῇ καὶ θέλει ἀγωνισθῇ πεισμόνως ὑπὲρ τῆς ἑνότητος. Ἡ ἑνότης καταστρέφεται ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχουν ὁμολογιακοὶ

ἀνταγωνισμοί. Οὔτε δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ ἑνότης πίστεως καὶ ζωῆς μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν, ἐὰν αἱ Ἐκκλησίαι δὲν συνεργασθῶσιν ἐπαρκῶς πρὸς διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου ἀνὰ τὸν κόσμον. Ὡσαύτως ὅπου οἱ Χριστιανοὶ εὑρίσκουσιν ἑαυτοὺς κεχωρισμένους ὑπὸ φυλετικῶν, κοινωνικῶν ἢ ἄλλων διαιρέσεων, θὰ φανῶσιν ἱκανοὶ νὰ τὰς ὑπερπηδήσωσιν, ἐκδηλοῦντες τὴν συμπαράστασιν τοῦ Χριστοῦ πρὸς συνόλην τὴν ἀνθρωπότητα. Εἰς ἕνα διῃρημένον κόσμον θὰ ἐκπληρώσωσι τὴν διακονίαν τῆς εἰρήνης τοῦ Χριστοῦ, ἐκδηλοῦντες ἐν τῇ ζωῇ των τὴν ἀναγεννηθεῖσαν ἐν Χριστῷ ἀνθρωπότητα. Ὅπου συναντῶσι κοινωνικὴν ἀδικίαν, θὰ ἀγωνισθῶσι διὰ τὴν ἐξάλειψιν αὐτῆς, ἐπιμαρτυροῦντες τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐν Χριστῷ ταπεινοφροσύνης.

Ἐν τούτοις αἱ ἀλήθειαι αὗται πολλάκις ἀποτελοῦσι κοινοτοπίας, πρὸς τὰς ὁποίας ἐπιδεικνύομεν ἐπιφανειακὸν ἐνδιαφέρον, ἐνῷ ἐπαναπαυόμεθα ἐν τῇ ἱκανοποιήσει τοῦ ἑαυτοῦ μας καὶ τῇ νωθρότητι.

Ποῖα εἶναι λοιπὸν τὰ θέματα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ; Ἓν τούτων εἶναι ἡ διακήρυξις τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ ὁποῖον θὰ μεταμορφώσῃ τὰς ὁμάδας καὶ τὰ πρότυπα τῆς κοινωνίας, πρὸς τὸν σκοπὸν ὅπως τὰ ἀνθρώπινα ἱδρύματα καὶ αἱ ὀργανώσεις συμμορφῶνται πρὸς τὸν θεῖον σκοπὸν καὶ σέβωνται τὰ προνόμια τοῦ Θεοῦ. Ἡμεῖς οἱ ἐπιστρέψαντες εἰς τὸ Χριστιανικὸν Εὐαγγέλιον καὶ οἰκειωθέντες τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ, πρέπει νὰ ἀγρυπνῶμεν, μήπως περιοχαί τινες τῆς σκέψεως ἡμῶν παραμείνωσιν ἐκτὸς τῆς ἀναγεννήσεως καὶ οὕτω ἡ ἐπιστροφὴ ἡμῶν δὲν εἶναι πλήρης. Οὐδεὶς εἶναι πλήρως ἀναγεγεννημένος μέχρις οὗ πᾶσα σκέψις τελῇ ὑπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ Χριστοῦ.

Μία προσέτι ἄποψις τοῦ Εὐαγγελισμοῦ εἶναι ἡ προσπάθεια προσαγωγῆς τοῦ λαοῦ εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας, ὡς αὕτη ἐκφράζεται ἐν τοπικῇ τινι κοινωνίᾳ, διότι εἷς ἀπομεμονωμένος, εἰ δυνατόν, Χριστιανός, θὰ ἀπετέλει τραγικὴν κατάστασιν.

Ἀλλ' ἡ οὐσία τοῦ εὐαγγελιστικοῦ ἔργου εἶναι ἡ προσαγωγὴ τῶν ἀνθρώπων εἰς τὸν Χριστὸν ὡς Σωτῆρα καὶ Κύριον πρὸς συμμετοχὴν αὐτῶν εἰς τὴν αἰώνιον Αὐτοῦ ζωήν. Εἰς τοῦτο ἔγκειται ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος. Πρέπει νὰ δημιουργηθῇ προσωπικὴ ἐπαφὴ μετὰ τοῦ Χριστοῦ. Δὲν εἶναι ἀρκετὸν νὰ παρουσιάζωμεν τὸν Χριστὸν ὡς παράδειγμα πρὸς μίμησιν. Τὸ Εὐαγγέλιον κηρύσσει ἕνα ζῶντα Χριστόν. Ὡς ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ εἶναι τὸ σημεῖον τοῦ χριστιανικοῦ βιώματος, οὕτως ἡ πρὸς Αὐτὸν προσαγωγὴ τῶν ἀνθρώπων εἶναι ὁ σκοπὸς τοῦ εὐαγγελιστικοῦ ἔργου. Διότι ἐκ τῶν σχέσεων πρὸς τὸν Θεὸν ἐν Χριστῷ ἐξαρτᾶται ὁ αἰώνιος προορισμὸς παντὸς ἀνθρώπου.

III. Η ΜΕΤΑΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ.

Πρέπει νὰ ἐνθυμούμεθα ὅτι τὸ εὐαγγελίζεσθαι εἶναι ἔργον τοῦ Θεοῦ, ἐν τῷ ὁποίῳ ἡμεῖς εἴμεθα ἐργάται Του. Δὲν εἶναι ἔργον ἰδικόν μας, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἀναμένωμεν ἐν προσευχῇ καὶ μελέτῃ τοῦ θείου λόγου, διὰ νὰ γνωρίσωμεν ποία ἡ ἐκ Θεοῦ ἀποστολὴ ἡμῶν καὶ οὕτω εἴπωμεν : «ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν». Ἐν τῷ φωτισμῷ τούτῳ πρέπει νὰ ἀναζητήσωμεν τὰς βάσεις τῆς ἀποτελεσματικῆς ἐπικοινωνίας μετὰ τῶν ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας καὶ προετοιμασθῶμεν ἵνα ἀντιμετωπίσωμεν τὰς ἃς ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν ἡ κήρυξις τοῦ Εὐαγγελίου ἀξιώσεις.

Πρέπει νὰ ἀναγνωρίσωμεν ὅτι τὸ ἀπαιτούμενον πρωτίστως πρὸς μετόδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι ὅτι, πρέπει νὰ διακατεχώμεθα ὑπὸ τῆς μεταπλαστικῆς δυνάμεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καθὼς εἴμεθα μάρτυρες τῆς χάριτος, οὕτω ζῶμεν ἐν αὐτῇ. Ὅταν ἡ χάρις παύσῃ ἐνεργοῦσα, τότε ἐξαλείφεται ἐν ἡμῖν. Τὸ ἀπαιτούμενον κατὰ δεύτερον λόγον εἶναι ὅτι πρέπει νὰ ἀγαπῶμεν τὸν πλησίον μας οἱοσδήποτε εἶναι, ὡς ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς. Πρέπει ὁ Κύριος νὰ ἴδῃ ὅτι τὸν ἀντιλαμβανόμεθα καὶ ὅτι δύναται νὰ μᾶς ἐμπιστευθῇ. Πρέπει νὰ διαπιστώσῃ ὅτι πράγματι ἐνδιαφερόμεθα ὑπὲρ Ἐκείνου. Ἡ Ἐκκλησία τὴν ὁποίαν μεταχειρίζεται ὁ Θεὸς πρὸς μετάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι μία Κοινωνία, συσταθεῖσα ὑπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ διὰ τῆς ἀνάγκης καὶ τοῦ πόθου τῶν μελῶν τῆς ὅπως συμμερισθῶσι τὸ βίωμα τοῦτο καὶ προσελκύσωσι τοὺς ἐκτὸς πρὸς τὴν κοινωνίαν ταύτην. Ἡ εὐαγγελιζομένη Ἐκκλησία θὰ προσφέρῃ τὸ χάρισμα τοῦτο ἐν τῷ κηρύγματι καὶ τῇ διδασκαλίᾳ, ἐν τῇ θείᾳ λατρείᾳ καὶ τῇ τελέσει τῶν μυστηρίων, προσέτι δὲ διὰ τῆς ἀτομικῆς καὶ ὁμαδικῆς μαρτυρίας τῶν μελῶν της, διὰ τῆς κατευθύνσεως τῶν ἀνθρώπων ὅπως στηρίξωσι τὴν ζωήν των ἐπὶ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, διὰ τῆς ἀναπτύξεως μικρῶν ἀδελφοτήτων καὶ δι' ἔργων κοινωνικῆς προνοίας.

Ἂν καὶ οὐδεμία τακτικὴ μεταδόσεως τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι καθ' ἑαυτὴν ἐγγύησις ἐπιτυχίας, ἐν τούτοις ἡ ἐπικοινωνία πρὸς τοὺς ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας ἀπαιτεῖ τὰ ἀκόλουθα :

Πρῶτον, πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ἐπαφὴ μετὰ τοῦ κόσμου. Ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ θραύσῃ τὴν ἀπομόνωσιν καὶ τὴν ἐνδοστρέφειαν, συναντῶσα τὸ ἄτομον ἐκεῖ ὅπου εὑρίσκεται μετὰ χριστιανικῆς συμπαθείας καὶ κατανοήσεως. Μολονότι τὸ οὐσιῶδες τοῦτο αἴτημα ἀναφέρεται εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν καθόλου, ἐν τούτοις ἀφορᾷ ἰδιαιτέρως τοὺς ἐργάτας καὶ τοὺς διανοουμένους, πολλοὶ τῶν ὁποίων εὑρίσκονται προφανῶς ἐντὸς τῆς ζωῆς

τῆς Ἐκκλησίας. Οὐδεὶς κοινωνικὸς ὅμιλος εὑρίσκεται ἐκτὸς τῆς τροχιᾶς τῆς χριστιανικῆς συμπαθείας.

Δεύτερον, πρέπει νὰ ὑπάρχῃ συνέχεια τοῦ κηρυττομένου λόγου, ὁ ὁποῖος στενῶς συνδέεται πρὸς τὰ προβλήματα τοῦ ἐν κόσμῳ ἀτόμου. Πρέπει νὰ καθιστῶμεν γνωστὸν εἰς πάντα ἄνθρωπον ὅτι ἀποτελεῖ ἀνεκτίμητον ἀξίαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ὑπάρχουν στιγμαὶ προσωπικῆς κρίσεως, καθ' ἃς μόνον ὁ κατάλληλος λόγος δύναται νὰ ἀποβῇ τὸ μήνυμα τῆς στοργικῆς συμπαθείας τοῦ Θεοῦ ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ· Ὁ πρὸς τὸν ἐργάτην ἀπευθυνόμενος λόγος πρέπει νὰ ἀναφέρεται εἰς τὴν κοινωνικὴν θέσιν καὶ φιλοδοξίαν. Ὁ δὲ λόγος δὲν δύναται νὰ ἀπευθυνθῇ πρὸς τὸν διανοούμενον ἐὰν δὲν καταστῇ σαφὲς ὅτι ἐν τῷ μηνύματι τῆς Ἐκκλησίας ὑπάρχουν ἁπτὰ στοιχεῖα ζωῆς.

Τρίτον, πολλάκις οἱ λόγοι ἡμῶν ὑπῆρξαν ἀνίσχυροι διότι δὲν ἐνεσαρκώθησαν εἰς ἔργα βοηθείας, συμπαθείας καὶ συναντιλήψεως. Δὲν ἀρκεῖ νὰ ὁμιλῇ ἡ Ἐκκλησία ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς. Ἀκολουθοῦντες τὸν σαρκωθέντα Κύριον, πρέπει νὰ ζῶμεν ἐν τοιαύτῃ σχέσει πρὸς τὸν ἄνθρωπον, τὰς ἐλπίδας καὶ τοὺς φόβους του, τὴν ἀθλιότητα καὶ τὰς ἀνάγκας του, ὥστε νὰ γίνωμεν ἀδελφοί του καὶ νὰ τὸν ὁδηγήσωμεν εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. Οἱ ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας κάμουν μικρὰν διάκρισιν μεταξὺ πίστεως καὶ ἔργων.

Τέταρτον, πρὸς τὸν σκοπὸν ὅπως ἀποκτήσῃ τὴν δύναμιν τοῦ εὐαγγελίζεσθαι, ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ τρέφῃ τὴν ζωὴν αὐτῆς ἐκ τῆς Βίβλου. Ἡ ἀνάπτυξις τῶν μεγάλων βιβλικῶν ἐννοιῶν εἰς τὴν σύγχρονον σκέψιν εἶναι μία τῶν ἐπιτακτικῶν ἀναγκῶν τοῦ εὐαγγελιστικοῦ ἔργου. Ἡ Γραφὴ κατέχει μοναδικὴν καὶ κεντρικὴν θέσιν ἐν τῇ μεταδόσει τοῦ Εὐαγγελίου. Ἡ Βίβλος ὁμιλεῖ πρὸς πάντας, παρέχει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μίαν κοινὴν γλῶσσαν, αἴρουσαν τὰς διαιρέσεις ἡμῶν. Ἡ ἑρμηνεία καὶ ἡ διανομὴ τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἶναι ἓν ἀναπόφευκτον καθῆκον τῆς εὐαγγελιζομένης Ἐκκλησίας.

IV. ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ.

Α΄. Ἀνανέωσις τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς.

Ἡ πρώτη περιοχὴ τοῦ εὐαγγελιστικοῦ ἔργου εἶναι ἡ ἰδία ἡμῶν ἐσωτερικὴ ζωή. Ὅτε ὁ Ἰησοῦς μᾶς ἔδωκε τὴν σοβαρὰν καὶ εὐχάριστον ἐντολὴν ὅπως γίνωμεν μάρτυρες αὐτοῦ, μᾶς διέταξε νὰ ἀναμένωμεν τὴν δύναμιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ ἀναβάλωμεν τὴν ἐπιτέλεσιν τῆς ἀποστολῆς μας μέχρις ὅτου καταστῶμεν τέλειοι. Ἐπιζητοῦντες νὰ μεταδώσωμεν τὴν πίστιν ἡμῶν, ἀνανεούμεθα ἐ-

σωτερικῶς καὶ ὠθούμεθα πρὸς τὴν πηγὴν τοῦ Πνεύματος. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει ἐν τῇ ζωῇ καὶ τῇ ὁμοθύμῳ μαρτυρίᾳ ἑκάστης Ἐκκλησίας.

Β'. Μαρτυρία τῶν λαϊκῶν.

Οἱ λαϊκοὶ εἶναι τὸ μακρινὸν φυλάκιον τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Εἶναι οἱ Ἱεραπόστολοι τοῦ Χριστοῦ εἰς πάντα κοσμικὸν κύκλον. Καθῆκον αὐτῶν εἶναι ὅπως διακηρύξωσιν ἁπανταχοῦ τὸ μήνυμα τοῦ Χριστοῦ καὶ ὦσι θαρραλέοι μάρτυρες τοῦ θελήματος τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ κόσμῳ. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον χρήζουσι μορφώσεως καὶ καθοδηγήσεως. Ἡ μόρφωσις αὕτη περιλαμβάνει διδασκαλίαν τοῦ περιεχομένου τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ τῆς σημασίας ἣν ἔχει ἡ πίστις αὕτη διὰ τὴν ἐν εὐσεβείᾳ καὶ χριστιανικῇ μαρτυρίᾳ ζωήν. Ἡ μόρφωσις αὕτη θὰ ἀπαιτήσῃ τὰς ὑπηρεσίας τόσον τῶν πρεσβυτέρων ὅσον καὶ τῶν πεπειραμένων κληρικῶν.

Γ'. Χριστιανικὴ ἀγωγή.

Μία τῶν σημαντικωτέρων περιοχῶν τοῦ εὐαγγελιστικοῦ ἔργου εἶναι ἡ παιδικὴ καὶ ἡ ἐφηβικὴ ἡλικία. Πᾶσα νέα γενεὰ ἀπαιτεῖ νέον τρόπον μεταδόσεως τοῦ Εὐαγγελίου. Μεταξὺ τῶν κυριωτέρων μεθόδων τῆς Χριστιανικῆς Παιδαγωγικῆς εἶναι τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα, τὰ προγράμματα Νεολαίας, οἱ κύκλοι μελέτης τῶν Γραφῶν, οἱ ὅμιλοι συζητήσεων καὶ πρὸ παντὸς ἡ ἐν τῷ οἴκῳ χριστιανικὴ μόρφωσις.

Δ'. Ἐφημεριακὴ Διακονία.

Σήμερον ἐμφανίζονται νέαι μορφαὶ εἰδικευμένων διακονιῶν. Ἐπειδὴ δὲ αὗται εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ρευσταὶ καὶ φέρουσι τοπικὸν χαρακτῆρα, βοηθοῦν τὴν Ἐκκλησίαν νὰ εἰσέρχηται ἐν μέρει ἢ καὶ ἐν συνόλῳ εἰς τοὺς διαφόρους ὀργανισμοὺς καὶ τὰς ὁμάδας. Εἰς τὰς διακονίας ταύτας ἡ Οἰκουμενικὴ προσέγγισις τῶν συνεργαζομένων Ἐκκλησιῶν δύναται νὰ ἐπιτελέσῃ πλείονα ἢ ὅσα αἱ διάφοροι ὁμολογίαι κεχωρισμένως. Μεταξὺ τῶν ἐφημεριακῶν τούτων διακονιῶν εἶναι ἡ ὑπηρεσία εἰς Νοσοκομεῖα, φυλακάς, στρατόν, ἐργοστάσια, Πανεπιστήμια καὶ σχολεῖα.

Ε'. Πειραματισμοὶ ἐν τῇ Κοινότητι.

Συμφώνως πρὸς τὴν παράδοσιν, ἡ ὠργανωμένη ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας στηρίζεται ἐπὶ τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς γεωγραφικῆς περιοχῆς. Ὅπου ἡ ἀρχὴ αὕτη καταλύεται, ἐκεῖ ἡ Ἐκκλησία ζῇ εἰς μικρὰς γειτονίας, δηλ. ἐνοριακοὺς ἢ ἰδιωτικοὺς ναούς, ὅπου οἱ γείτονες συναθροίζονται διὰ νὰ προσευχηθῶσι καὶ συσκεφθῶσιν ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ λειτουργοῦ περὶ τῆς ἐργασίας καὶ ἀναπαύσεώς των, καὶ οὕτω εἰσέλθωσιν εἰς τὴν συνεχιζομένην ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας. Τοιαῦται συγκεντρώσεις συνήθως καταρρίπτωσι τὰ διομολογιακὰ ὅρια.

Ἀλλὰ σήμερον εἰς πολλὰ μέρη τοῦ κόσμου ὁ κατ' ἐξοχὴν κύκλος τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς δὲν εἶναι ἐκεῖ ὅπου κατοικεῖ ἀλλ' ἐκεῖ ὅπου ἐργάζεται ὁ ἄνθρωπος. Ἡ συνοδεία τῶν μετ' αὐτοῦ ἐργαζομένων χαράσσει τὰ πλαίσια τῆς πίστεως καὶ τῶν πεποιθήσεων αὐτοῦ. Ὅ,τι συμβαίνει εἰς τὴν ἐν Ἀσίᾳ καὶ Ἀφρικῇ ἐπαρχιακὴν ζωὴν ὅπου αἱ ἀποφάσεις λαμβάνονται ὑπὸ τοῦ συνόλου, γίνεται ἐπίσης σήμερον εἰς πολλοὺς κοινωνικοὺς κύκλους τῆς Δύσεως. Καθίσταται ὡς ἐκ τούτου ἐπιτακτικὸν ὅπως τὸ Εὐαγγέλιον ἀπευθύνεται τόσον εἰς τὰς ὁμάδας, ὅσον καὶ εἰς τὸ ἄτομον. Ὅπου τοῦτο γίνεται ἐπιτυχῶς τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ ἐμφάνισις μιᾶς Χριστιανικῆς Κοινωνίας, τῆς ὁποίας περιοχὴ εἶναι τὸ ἐργοστάσιον, τὸ ὀρυχεῖον, τὸ γραφεῖον, τὸ ὑδατόφαγμα, τὸ Πανεπιστήμιον. Ὅταν ἐμφανίζηται μία Χριστιανικὴ Κοινωνία καὶ ὅταν ἡ Κοινωνία αὕτη ἐπιθυμῇ νὰ ἐκφράσῃ τὴν ζωὴν καὶ τὴν πίστιν της ἐν λατρείᾳ καὶ μαρτυρίᾳ, τότε τὰ μέλη αὐτῆς ὑπεράνω παντὸς ἄλλου σκοποῦ, ἀπαρτίζουν μίαν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν.

Τοιαῦται ἀνελίξεις ἐγείρουσι συζητήσεις περὶ τοῦ κύρους τῶν ἐκ παραδόσεως μορφῶν κοινοτικῆς ζωῆς καὶ περὶ τῆς συνεργασίας τῶν Ἐκκλησιῶν, δεδομένου ὅτι αἱ ὁμάδες εἶναι πολλάκις διομολογιακαί.

Ἐγείρουσιν ἐπίσης συζητήσεις περὶ τοῦ ρόλου τοῦ ἱερέως καὶ περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν οὗτος πρέπει νὰ ταυτίζῃ ἑαυτὸν μετὰ τῆς ὁμάδος τὴν ὁποίαν ζητεῖ νὰ ὁδηγήσῃ εἰς Χριστόν.

Ἐπιθυμοῦμεν νὰ προτρέψωμεν τὰς Ἐκκλησίας νὰ ἐξετάσωσιν ἐπιμελῶς τὰ ζητήματα ταῦτα, ἅτινα ἀποτελοῦν μίαν πρόκλησιν τῆς ἐν τῇ σημερινῇ ἡμῶν ἐποχῇ νεωτεριζούσης κοινωνίας πρὸς τὴν παροῦσαν κοινωνικὴν σύνθεσιν τῆς κοινοτικῆς ζωῆς.

Ζ΄. Μέσα ἐπικοινωνίας πρὸς τὰς μάζας.

Ἡ φιλολογία καὶ αἱ τέχναι παίζουν σημαντικὸν ρόλον εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῶν ἰδεῶν τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλ' ἀντιμετωπίζομεν ὡσαύτως σήμερον τὸν σκληρὸν ἀνταγωνισμὸν τόσον τοῦ κινηματογράφου, ραδιοφώνου καὶ τηλεοράσεως, ὅσον τῆς μεγάλης τελειότητος τῶν ἀνὰ τὰς ὁδοὺς διαφημίσεων καὶ περιοδικῶν. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι αἱ πεποιθήσεις καὶ ἀποφάσεις τῶν ἀτόμων ἐν πολλαῖς χώραις ἐπηρεάζονται ἐκ τῆς πιέσεως ἑνὸς πνευματικοῦ κλίματος, τὸ ὁποῖον τείνουν νὰ δημιουργήσουν τὰ μέσα ταῦτα τῆς ἐπικοινωνίας πρὸς τὰς μάζας. Ἐντεῦθεν ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία πρέπει νὰ μεταχειρίζηται τὰ ἴδια μέσα· διότι ἐπιβάλλεται ὅπως, ὁ Χριστιανισμὸς μὲ τὰ ἐρωτήματα τὰ ὁποῖα θέτει καὶ τὰς ἀπαντήσεις τὰς ὁποίας δίδει, ἐπηρεάσῃ τὴν καθολικὴν συνείδησιν, ἐφ' ὅσον τὸ ἔδαφος πρέπει νὰ παρασκευασθῇ εἰς τὸ ἄτομον διὰ νὰ ἀποφασίσῃ νὰ δεχθῇ ἢ μὴ

τὸν Χριστόν. Εἰς πολλὰς Χώρας αἱ Ἐκκλησίαι δύνανται νὰ χρησιμοποιῶσι πλήρως τὰς εὐκαιρίας ταύτας μόνον ἐὰν εἶναι παρεσκευασμέναι νὰ συνεργάζωνται.

Ὑπάρχουν κίνδυνοι ἐν τῇ χρησιμοποιήσει τῶν μέσων τούτων. Ὅταν τὸ Εὐαγγέλιον κοσμικοποιῆται, ἐκχυδαΐζηται ἢ τροποποιεῖται ὑπὸ ἑτέραν μορφὴν πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, τότε δημιουργεῖται μεγάλη ζημία. Τὰ κυριώτερα μέσα διὰ τῶν ὁποίων τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὁδηγεῖ τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τῆς παθητικῆς στάσεως εἰς τὴν ὑποταγὴν εἰς Χριστὸν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Του, εἶναι ἡ προσωπικὴ μετὰ τοῦ ζῶντος Χριστιανοῦ συνάντησις. Προσέτι τὰ θρησκευτικὰ ραδιοφωνήματα καὶ φὶλμ καὶ τὰ χριστιανικὰ μηνύματα ἐν τῷ καθημερινῷ τύπῳ καὶ τοῖς περιοδικοῖς, δύνανται νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν διατήρησιν τῶν μέσων παρουσιάσεως τοῦ Εὐαγγελίου.

Τὸ θρησκευτικὸν διὰ τὸ ραδιόφωνον ὑλικὸν πρέπει νὰ εἶναι ἀρίστης ποιότητος καὶ κατ' οὐδένα τρόπον πρέπει νὰ περιορίζηται εἰς τελετὰς τῆς λατρείας. Εἰς πολλὰ μέρη τοῦ κόσμου οἱ Χριστιανοὶ ἔχουν πολλὰς εὐκαιρίας παρακολουθήσεως θρησκευτικῶν προγραμμάτων εἰς τυχαίας συνομιλίας καὶ συζητήσεις, δεδομένου ὅτι τοιαῦτα ραδιογράμματα γίνονται γνωστὰ εἰς μεγάλον ἀριθμὸν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶναι ἐνεργὰ μέλη οὐδεμιᾶς Ἐκκλησίας.

Η'. Μεμορφωμένος κλῆρος.

Λόγῳ τῆς σπουδαιότητος αὐτοῦ ἐν τῇ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας, σημαντικὴ προσοχὴ δέον ἵνα δοθῇ πρὸς μίαν τελειοτέραν μόρφωσιν τοῦ κλήρου, περιλαμβανομένης τῆς προνοίας διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν θεολόγων φοιτητῶν εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ τὴν γεωργίαν καὶ προστιθεμένων εἰς τὸ πρόγραμμα τῶν Σεμιναρίων κοινωνικῶν σπουδῶν καὶ πρακτικῆς ἐξασκήσεως.

V. ΑΙ ΜΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑΙ.

Ἡ ἀναγέννησις τῶν μὴ χριστιανικῶν θρησκειῶν καὶ ἡ διάδοσις τῶν νέων ἰδεολογιῶν ἀπαιτοῦν νέον τρόπον προσεγγίσεως ἐν τῷ Εὐαγγελιστικῷ ἡμῶν καθήκοντι. Εἰς πολλὰς χώρας καὶ εἰδικῶς τὴν Ἀσίαν καὶ μέρη τῆς Ἀφρικῆς, αἱ θρησκευτικαὶ ἀναβιώσεις ἐνισχύονται ὑπὸ τοῦ Ἐθνικισμοῦ καὶ ἐνίοτε ἐμφανίζονται ὡς ἀσφαλεῖς βάσεις κοινωνικῆς μεταρρυθμίσεως. Ἀφορμὴν δὲ εἰς τοῦτο δίδει οὐχὶ τόσον ἡ ἀλήθεια τῶν συστημάτων τούτων σκέψεως καὶ αἰσθήματος, ὅσον ἡ παροῦσα ἀποφασιστικότης πρὸς ἑρμηνείαν καὶ ἀλλαγὴν τῶν καταπιεστικῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς. Αἱ μὴ χριστιανικαὶ θρησκεῖαι ἀντιμετωπίζουν ἡμᾶς οὐχὶ μόνον ὡς ἀνατεθεωρημέναι διδασκαλίαι, ἀλλὰ καὶ ὡς θεμέλια παγκοσμίου ἐλπίδος.

Ἡ τοιαύτη ἐλπὶς στηρίζεται ἐπὶ τοῦ διακαοῦς πόθου τοῦ ἀνθρώπου ὅπως γίνῃ κύριος τῆς τύχης του. Ἀντιθέτως ἡ ἐλπὶς τοῦ Εὐαγγελίου δὲν ἐπαναπαύεται ἐπὶ τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ ἔργων τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ὑποσχέσεως ἣν ἔδωκεν ὁ Θεὸς ὅπως ἐκπληρώσῃ ἐν τέλει τὰς Βουλὰς αὐτοῦ ἐν κρίσει καὶ ἐλέει.

Ὁ Χριστιανὸς γνωρίζει ὅτι ἐν Χριστῷ ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν ἄνθρωπον πλήρη καὶ ἀρκοῦσαν ἀποκάλυψιν Ἑαυτοῦ. «Οὐδὲ γὰρ ὄνομά ἐστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις, ἐνῷ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς». Ὁ Χριστιανὸς θὰ διακηρύξῃ τὸ Εὐαγγέλιον ὡς τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἐρευνῶν καὶ ἀμφισβητήσεων. Ἀλλ' ἐν τῇ ἐπαφῇ αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους τῶν ἄλλων θρησκειῶν θὰ ἀναγνωρίσῃ ταπεινῶς ὅτι ὁ Θεὸς «οὐκ ἀμάρτυρον ἑαυτὸν ἀφῆκεν».

Ὅπου εὑρίσκει φῶς δὲν θὰ προσπαθήσῃ νὰ τὸ σβήσῃ, ἀλλὰ νὰ προσαγάγῃ μαρτυρίαν πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸ ἀληθὲς φῶς «τὸ φῶς τὸ φωτίζον πάντα ἄνθρωπον».

Ὁ πρέσβυς τοῦ Χριστοῦ δὲν ἐνδιαφέρεται πρωτίστως περὶ τῆς πίστεως, τὴν ὁποίαν πρεσβεύει ἄνθρωπός τις, ἂν καὶ πρέπει νὰ ἐπιδεικνύῃ συμπάθειαν καὶ κατανόησιν, ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ἀνθρώπου, ὡς ἁμαρτωλοῦ ὑπὲρ οὗ Χριστὸς ἀπέθανε. Τοῦτο σημαίνει ὅτι τὸ πρῶτον βῆμα ἐν τῷ εὐαγγελιστικῷ ἔργῳ δὲν πρέπει νὰ εἶναι πάντοτε ἡ ἀμφισβήτησις, ἀλλὰ ἡ ἀναγνώρισις καὶ ἡ κατανόησις.

Κατὰ τὸ εὐαγγελιστικὸν ἡμῶν, μεταξὺ τῶν ὀπαδῶν τῶν μὴ χριστιανικῶν θρησκειῶν, ἔργον πρέπει νὰ διακηρύσσωμεν ὁλόκληρον τὴν ἀλήθειαν τοῦ χριστιανικοῦ Εὐαγγελίου. Ἀλλὰ πρέπει πάντοτε νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει ὅτι ἡ περὶ τοῦ Εὐαγγελίου μαρτυρία ἡμῶν παρουσιάζει ἀνθρώπινα στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα εὑρίσκονται ὑπὸ τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ. Τὸ Εὐαγγέλιον εἶναι ἀνώτερον πάσης ἐπὶ μέρους ἀνθρωπίνης μαρτυρίας. Εἶναι ἡ τελικὴ κρίσις τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ἀπαντήσεως εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ φῶς Αὐτοῦ. Εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Χριστιανοῦ καὶ τοῦ μὴ Χριστιανοῦ, ὑπάρχει ὁ κίνδυνος νὰ περιορίσῃ τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὰ πλαίσια τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀντιλήψεως. Ἐν τῇ Ἱεραποστολικῇ ἡμῶν προσπαθείᾳ πρέπει νὰ σταθμίσωμεν διὰ τοῦ Εὐαγγελίου τὴν συμμόρφωσιν ἡμῶν πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, βέβαιοι ὄντες ὅτι, κατὰ τὴν προσευχὴν ἡμῶν, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα θέλει ὁδηγήσει ἡμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. Ὡσαύτως ὅταν ἐπιδιώξωμεν νὰ θέσωμεν τὴν ζωὴν ἡμῶν ὑπὸ τὴν κρίσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν, τότε θὰ δυνηθῶμεν νὰ προφυλαχθῶμεν ἐκ τοῦ κινδύνου τούτου καὶ νὰ γίνωμεν κατὰ μείζονα λόγον μάρτυρες τοῦ Εὐαγγελίου.

Τὴν κήρυξιν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὰ πρὸς ἑρμηνείαν αὐτοῦ τεκμή-

ρια πρέπει νὰ συνοδεύῃ ἡ ἀπόδειξις τῆς μεταπλαστικῆς δυνάμεως αὐτοῦ. Τὸ Εὐαγγέλιον δὲν εἶναι ἡ ἐμφάνισις ἑνὸς νέου ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἰδεώδους, ἀλλ' ἡ εἴσοδος μιᾶς νέας ἐκ Θεοῦ δυνάμεως εἰς τὸν κόσμον. Διὰ τοῦτο τὸ Εὐαγγέλιον πρέπει νὰ κηρύσσηται μετὰ δυνάμεως, ἐκδηλουμένης ἐν δραστηριότητι. Οἱ σπόροι τῆς βασιλείας δὲν εἶναι οἱ λόγοι καὶ τὰ ἐπιχειρήματα, ἀλλ' αὐτὰ τὰ τέκνα τῆς βασιλείας, διεσκορπισμένα καὶ διεσπαρμένα εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ κόσμου.

Τελικῶς, ἐπειδὴ τὸ Εὐαγγέλιον εἶναι ἡ ἐξύψωσις τοῦ Σταυροῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς τῆς μόνης ἐλπίδος τοῦ κόσμου, ὁ Χριστὸς ζητεῖ ὅπως οἱ μάρτυρες αὐτοῦ βαδίζωσι τὸν δρόμον τοῦ Σταυροῦ, ἐν πλήρει αὐτοθυσίᾳ καὶ ἐμπιστοσύνῃ μέχρι θανάτου.

VI. ΕΛΘΕ, ΚΥΡΙΕ ΙΗΣΟΥ.

Ἡ Ἐκκλησία, συμμετέχουσα διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ ζωῇ τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῆς, εἶναι βεβαία περὶ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ ἔργου Αὐτοῦ. Ὁ κῆρυξ τῆς ἀπεριορίστου χάριτος τοῦ Χριστοῦ προσβλέπει εἰς τὴν τελείωσιν τῆς βασιλείας ἐν τῇ ὁποίᾳ ἡ ἀπολυτρωτικὴ ἀγάπη Αὐτοῦ θὰ ἔχῃ ἐκπληρώσει τὸν σκοπὸν αὐτῆς. Πόσον ἀπερισκέπτως ὁμιλοῦν οἱ λέγοντες : «Ποῦ λοιπὸν ἡ περὶ ἐλεύσεως Αὐτοῦ ὑπόσχεσις ; Ἀφότου οἱ πατέρες ἐκοιμήθησαν τὰ πάντα συνεχίζονται μὲ τὸν αὐτὸν ἀπὸ τῆς δημιουργίας ρυθμόν. Ἡ πρὸς αὐτοὺς ἀπάντησις ἔχει δοθῆ : «δὲν παραμελεῖ ὁ Κύριος τὴν ὑπόσχεσιν Αὐτοῦ, ἀλλ' ὑποφέρει ἐπὶ πολὺ ὑπὲρ ἡμῶν, μὴ θέλων τὸν θάνατον οὐδενός, ἀλλὰ τὴν μετάνοιαν πάντων». Ὁ καιρὸς τῆς προσδοκίας εἶναι καιρὸς Εὐαγγελισμοῦ, καθὼς ἐπίσης ὁ καιρὸς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, εἶναι καιρὸς προσδοκίας. Διότι ὁ ἐρχόμενος ὡς κριτὴς ἡμῶν, εἶναι ἐπίσης λυτρωτὴς ἡμῶν.

Ἡ τραγῳδία τοῦ κόσμου ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι δὲν γνωρίζει οὔτε κριτήν, οὔτε κύριον τῆς ἱστορίας. Ἡ Ἐκκλησία γνωρίζει ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι καταδικασμένος εἰς μίαν ἀτελεύτητον διαδοχὴν ἀσκόπων νυκτῶν καὶ ἡμερῶν, εἰς ἀτελείωτον μόχθον, εἰς ἀπαρηγόρητον πένθος ἢ εἰς ἀπατηλὴν ἐλπίδα. Ἡ Ἐκκλησία κατέχει τὴν ἐλπίδα μιᾶς ἐνδόξου ἐκπληρώσεως.

Ἐν τῇ ἐλπίδι ταύτῃ ἐσώθημεν καὶ ἐν αὐτῇ ζῶμεν, λογιζόμενοι ὅτι «οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς». Ὁ καιρὸς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ δὲν θὰ διαρκέσῃ διὰ παντός. Τοῦτον θὰ διαδεχθῆ ὁ καιρὸς τῆς ἐκπληρωθείσης βασιλείας. Τὰ χαρμόσυνα μηνύματα δὲν θὰ εἶναι πάντοτε μιὰ γενομένη ὑπόσχεσις, ἀλλὰ θὰ γίνουν μιὰ πραγματοποιηθεῖσα ὑπόσχεσις. Τὸ Εὐαγγέλιον δὲν θὰ ἀ-

ποτελῆ γνῶσιν ὡρισμένων προνομιούχων, ἀλλὰ θὰ ἀποκαλυφθῇ εἰς πάντας. Τελικῶς δὲν θὰ ἴδωμεν τὸν Θεὸν ὡς ἐν σκοτεινῷ ἐσόπτρῳ, ἀλλ' ἐπιγνωσόμεθα καθὼς καὶ ἐπεγνώσθημεν, μέχρις ὅτου εἴπομεν «ἐτελειώθημεν ἐν αὐτῷ».

Διὰ τοῦτο οἱ Χριστιανοὶ εὑρίσκονται ὑπὸ τὴν ἀνάγκην ὅπως διακηρύττωσι τὴν ἐλπίδα ταύτην μέχρι τῆς τελειώσεως τῆς Βασιλείας καὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Βασιλέως.

Κατὰ μετάφρασιν

† Μητροπολίτου Φιλαδελφείας ΙΑΚΩΒΟΥ

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ

ὑπὸ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΜΙΚΡΑΓΙΑΝΝΑΝΙΤΟΥ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΚΑΤΩΤΕΡΩ δημοσιεύεται ἡ ἀσματικὴ ἀκολουθία τοῦ ἐν ὁσίοις πατρὸς ἡμῶν Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου, ἔργον καὶ πόνημα τοῦ ὁσιωτάτου μοναχοῦ Γερασίμου Μικραγιαννανίτου.

Ἐκ τῆς μελέτης τῆς ἀκολουθίας ταύτης δύναταί τις εὐκόλως νὰ σχηματίσῃ γνώμην καὶ περὶ τῆς λοιπῆς πνευματικῆς προσφορᾶς τοῦ ἐν λόγῳ Μοναχοῦ ὡς ἐν προηγουμένῳ τεύχει συνοπτικῶς ἐδημοσιεύθη.

Ὁ πλοῦτος τῶν ἐκφράσεων, ὁ ὄγκος τῆς ὅλης ἐργασίας, τὸ χειμαρρῶδες τοῦ λόγου, μαρτυροῦν τὴν παρουσίαν τοῦ ζωοποιοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖον «πνεῖ» μεταξὺ τῶν θεαρέστως ἀσκουμένων ἐν Ὄρει καὶ ἀναδεικνύει καὶ σήμερον νέους Ρωμανοὺς μελῳδοὺς καὶ θεοφόρους πατέρας.

Τὸ ἔργον τοῦ Μοναχοῦ Γερασίμου δὲν εἶναι ἔργον ἀνθρωπίνης σοφίας καὶ γνώσεως. (ἐξ ἄλλου ὁ ἴδιος ποτὲ δὲν ἐκαυχήθη δι' αὐτὸ) ἀλλὰ εἶναι εὐλογία τῆς ἐρήμου καὶ χάρισμα ἄνωθεν, δεδομένον εἰς τοὺς ἐν νηστείᾳ καὶ προσευχῇ ἀσκουμένους, εἶναι κατὰ τὴν Γραφικὴν ἔκφρασιν ἀπόδειξις «πνεύματος καὶ δυνάμεως Θεοῦ».

† Ὁ Ρ. Ι.

ΙΟΥΛΙΟΥ ιδ'. ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ.

ΕΝ ΤΩ ΜΙΚΡΩ ΕΣΠΕΡΙΝΩ.

Ἱστῶμεν στίχους δ'. καὶ ψάλλομεν τὰ ἑξῆς Προσόμοια.

Ἦχος β'. Ὅτε ἐκ τοῦ ξύλου.

Δεῦτε οἱ ἐν Ἄθῳ Μονασταί, ἐν ἀγαλλιάσει καρδίας, πανηγυρίσωμεν, μνήμην τὴν ἐπέτειον, τοῦ Διδασκάλου ἡμῶν, Νικοδήμου τοῦ μάκα-

ρος, τοῦ λόγοις καὶ ἔργοις, ἡμᾶς κατευθύνοντος, πρὸς ἀρετῶν τὴν ὁδόν· οὗτος γὰρ ὁσίως βιώσας, τύπος ἡμῖν ἄριστος ὤφθη, καὶ λαμπρὸν ὑπόδειγμα ἐν ἅπασι.

Λόγῳ καὶ σοφίᾳ ἀληθεῖ, Πάτερ, θεοφρόνως ἐμπρέπων, καὶ πολιτείᾳ σεμνῇ, λύχνος φαεινότατος ὤφθης τοῦ Πνεύματος, ἐν ἐσχάτοις τοῖς ἔτεσι, καὶ πάντας φωτίζεις, οἷα ἐνθεώτατος, καὶ ὑπηρέτης Χριστοῦ, θείων συγγραφῶν ταῖς ἀκτῖσι, καὶ πρὸς θεῖον πόθον θερμαίνεις, τῶν πιστῶν τὰς φρένας ὦ Νικόδημε.

Ὥσπερ θησαυρὸν πνευματικόν, Πάτερ καὶ οὐράνιον πλοῦτον, τῇ Ἐκκλησίᾳ Χριστοῦ, τὴν τῶν συγγραμμάτων σου πληθὺν κατέλιπες, τὴν ὀσμὴν τὴν τῆς γνώσεως, καὶ τὴν εὐωδίαν, τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀρωματίζοντα, οἷς περ ἀκορέστως τρυφῶντες, σοῦ τὴν παναοίδιμον μνήμην, Ὅσιε Νικόδημε γεραίρομεν.

Κάραν σου ὁρῶντες τὴν σεπτήν, καὶ κατασπαζόμενοι ταύτην, ἐν κατανύξει ψυχῆς, τὸ φαιδρόν σου πρόσωπον, καὶ πλῆρες χάριτος, βλέπειν Πάτερ νομίζομεν, στόματι ἁγίῳ, ἱλαρῶς φθεγγόμενον, ζωῆς τὰ ρήματα, νέμον τοῖς σοῖς τέκνοις εἰρήνην, καὶ τὰς πατρικὰς παραινέσεις, ἡμῖν ἀπευθῦνον τοῖς ποθοῦσί σε.

Δόξα. Ἦχος α΄.

Θείῳ φωτὶ καταυγασθεὶς τὴν καρδίαν, θεόληπτος ἐδείχθης ἐν βίῳ, θεόφρον Νικόδημε· ἐν Χριστῷ γὰρ τῷ Κυρίῳ σου ζῶν, καὶ ἐν αὐτῷ γράφων καὶ φθεγγόμενος, πνευματικῶν νοημάτων ὤφθης θησαυρός, καὶ τῆς Ἐκκλησίας θεοφόρος διδάσκαλος. Ἀλλ' ὡς τὸν καλὸν ἀνύσας ἀγῶνα, ἐν τούτῳ καὶ ἡμᾶς ἐνίσχυσον, εὐαρεστῆσαι Θεῷ, ταῖς ὁσίαις εὐχαῖς σου δεόμεθα.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Ἁμαρτωλῶν τὰς δεήσεις προσδεχομένη, καὶ θλιβομένων στεναγμὸν μὴ παρορῶσα, πρέσβευε τῷ ἐξ ἁγνῶν λαγόνων σου, σωθῆναι ἡμᾶς Παναγία Παρθένε.

Ἀπόστιχα.

Ἦχος β΄. Οἶκος τοῦ Ἐφραθᾶ.

Πνεύματι πτερωθείς, Νικόδημε Ἁγίῳ, ἁγιωσύνης σκεῦος, καὶ ρήτωρ εὐσεβείας, θεοειδὴς γεγένησαι.

Στίχ. Τὸ στόμα μου λαλήσει σοφίαν...

Γνώμονα ἀκριβῆ, τοὺς λόγους πλουτοῦντες, πρὸς κτῆσιν τῶν ἀρίστων, ὑμνοῦμέν σου τὰ θεῖα, θεόφρον προτερήματα.

Στίχ. Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον...

Δῆμος τῶν Μοναστῶν, τὴν ἱεράν σου μνήμην, Νικόδημε γεραίρει, ταῖς σαῖς διδασκαλίαις, ἀπαύστως φωτιζόμενος.

Δόξα. Τριαδικόν.

Στόματι εὐσεβεῖ, ὀρθῶς θεολογῶν σε, Τρισήλιε Θεότης, Νικόδημος ὁ θεῖος, τῆς δόξης σου ἠξίωται.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Ἄσματι μελιχροῖς, ὑμνολογῶν σε Κόρη, Νικόδημος ὁ θεῖος, ἔνθους σοι ἀνεβόα, χαῖρε Παρθένε Ἄχραντε.

Νῦν ἀπολύεις, τὸ τρισάγιον, τὸ Ἀπολυτίκιον ἐκ τοῦ Μεγάλου Ἑσπερινοῦ καὶ ἀπόλυσις.

ΕΝ ΤΩ ΜΕΓΑΛΩ ΕΣΠΕΡΙΝΩ.

Μετὰ τὸν Προοιμιακόν, τὸ Μακάριος ἀνήρ. Εἰς δὲ τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἱστῶμεν στίχους στ'. καὶ ψάλλομεν τὰ ἑξῆς προσόμοια.

Ἦχος δ'. Ὡς γενναῖον Μάρτυσι.

Τὸ τῆς χάριτος σκήνωμα, ὑποφήτην τὸν ἔνθεον, τὸν Ἁγίῳ Πνεύματι ὑφηγούμενον, Θεοῦ τὴν δόξαν τὴν ἄρρητον, καὶ βίου λαμπρότητος, τὰς ἀΰλους δωρεάς· τὴν θεόπνευστον σάλπιγγα, τὴν σαλπίζουσαν, ἐν τῷ κόσμῳ τῆς χάριτος τὸν λόγον, ἀνυμνήσωμεν ἀξίως, τὸν θεηγόρον Νικόδημον.

Λαμπρυνθεὶς θείῳ Πνεύματι, τὴν καρδίαν Νικόδημε, διδαγμάτων πέλαγος ἐκ χειλέων σου, τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπήγασας, καὶ ταύτης τὰς αὔλακας, ταῖς ἀρδείαις, δαψιλῶς, τῆς δοθείσης τῷ λόγῳ σου, Πάτερ χάριτος, ὡς φησὶν ὁ Δαβὶδ ἀεὶ μεθύσκεις, καὶ εὐφραίνεις τὰς χορείας, τῶν εὐσεβῶν τῇ σοφίᾳ σου.

Ὡς φωστῆρα νεόφωτον, Ἐκκλησίας ὑμνοῦμέν σε, ταύτην καταυγάζοντα θείοις λόγοις σου, ὡς εὐσεβείας διδάσκαλον, ὡς στόμα θεόσοφον, ἀρετῶν θεουργικῶν, ὡς ἐκφάντορα ἔνθεον, βίου κρείττονος, καὶ κιθάραν ἀσμάτων μιλιρρύτων, ἐκτελοῦντές σου τὴν μνήμην, τὴν παναγίαν Νικόδημε.

Προσόμοια ἕτερα.

Ἦχος πλ. δ'. Ὢ τοῦ παραδόξου θαύματος !

Χάρις δαψιλὴς τοῦ Πνεύματος, τοῦ Παναγίου σοφέ, τῇ ψυχῇ σου σκηνώσασα, ταύτην προκαθάραντος, ἀρετῶν ἐπιδόσεσιν, ὄργανον θεῖόν σε ἀπειργάσατο, καὶ θεορρήμονα· ὢ τῶν πανσόφων σου, διδαχῶν Νικόδημε ! δι' ὧν ἀεί, πάντες ρυθμιζόμεθα, πρὸς βίον κρείττονα.

Ρεῖθρα διδαγμάτων ἔβλυσας, οἷα πηγὴ λογική, ὑπὲρ μέλι γλυκάζοντα, καὶ ἡδύνοντα, τὰς καρδίας Νικόδημε· ὅτι ὡς δρόσος πέλει οὐράνιος, καὶ ζωῆς μάννα Πάτερ ὁ λόγος σου, τρέφων πρὸς αὔξησιν, νοητὴν ἑκάστοτε, τοὺς εὐσεβῶς, μελετῶντας Ὅσιε, τὰς θείας βίβλους σου.

Χῦμα σοφίας καὶ γνώσεως, παρὰ Θεοῦ εἰληφώς, ὡς πλατύνας τὸ στόμα σου, τῆς ψυχῆς Νικόδημε, θεωρίαις καὶ πράξεσι, ταμεῖον ὤφθης πάσης φρονήσεως, καὶ πρυτανεῖον θείων ἐλλάμψεων, νέμων διόρθωσιν, καταλλήλων ἅπασι, τοῖς εὐλαβῶς, τῇ διδασκαλίᾳ σου, Πάτερ ἐγκύπτουσι.

Δόξα. Ἦχος πλ. β'.

Σήμερον ἡμῖν ἐξέλαμψεν, ὡς ἀστὴρ ἑωθινός, ἡ τοῦ Ὁσίου διδασκάλου μνήμη, Νικοδήμου τοῦ οὐρανόφρονος, τὴν Ἐκκλησίαν καταλαμπρύνουσα· δεῦτε οὖν, οἱ τῶν λόγων αὐτοῦ ἐρασταί, ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ ἑορτάσωμεν, πρὸς αὐτὸν βοῶντες· χαίροις ὁ δι' ἐναρέτου ζωῆς, τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατοικητήριον, τὸν νοῦν ἐργασάμενος· χαίροις θησαυροφυλάκιον ἔμπνουν, ἐν ᾧ πολυποικίλου σοφίας, θησαυροὶ ἀκένωτοι· χαίροις ὁ τῆς Νάξου θεῖος βλαστός, τοῦ Ἁγιωνύμου Ὄρους κοσμήτωρ, καὶ πάσης Ἐκκλησίας ὑφηγητὴς θεόσοφος. Πρέσβευε δεόμεθα Πάτερ, ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Καὶ νῦν, Ὁ αὐτός.

Τὶς μὴ μακαρίσει σε Παναγία Παρθένε ; τὶς μὴ ἀνυμνήσει σου, τὸν ἀλόχευτον τόκον ; ὁ γὰρ ἀχρόνως ἐκ Πατρὸς ἐκλάμψας Υἱὸς μονογενής, ὁ αὐτὸς ἐκ σοῦ τῆς Ἁγνῆς προῆλθεν, ἀφράστως σαρκωθείς, φύσει Θεὸς ὑπάρχων, καὶ φύσει γενόμενος ἄνθρωπος δι' ἡμᾶς· οὐκ εἰς δυάδα προσώπων τεμνόμενος, ἀλλ' ἐν δυάδι φύσεων, ἀσυγχύτως γνωριζόμενος. Αὐτὸν ἱκέτευε, σεμνὴ παμμακάριστε, ἐλεηθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Εἴσοδος, Φῶς ἱλαρόν, τὸ Προκείμενον τῆς ἡμέρας καὶ τὰ Ἀναγνώσματα.

Σοφίας Σολομῶντος τὸ Ἀνάγνωσμα.

Δικαίων ψυχαὶ ἐν χειρὶ Θεοῦ, καὶ οὐ μὴ ἅψηται αὐτῶν βάσανος. Ἔ-

δοξαν ἐν ὀφθαλμοῖς ἀφρόνων τεθνάναι, καὶ ἐλογίσθη κάκωσις ἡ ἔξοδος αὐτῶν, καὶ ἡ ἀφ' ἡμῶν πορεία σύντριμμα· οἱ δέ εἰσιν ἐν εἰρήνῃ. Καὶ γὰρ ἐν ὄψει ἀνθρώπων, ἐὰν κολασθῶσιν, ἡ ἐλπὶς αὐτῶν ἀθανασίας πλήρης. Καὶ ὀλίγα παιδευθέντες μεγάλα εὐεργετηθήσονται. Ὅτι ὁ Θεὸς ἐπείρασεν αὐτούς, καὶ εὗρεν αὐτοὺς ἀξίους ἑαυτοῦ. Ὡς χρυσὸν ἐν χωνευτηρίῳ ἐδοκίμασεν αὐτούς, καὶ ὡς ὁλοκάρπωμα θυσίας προσεδέξατο αὐτούς. Καὶ ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἀναλάμψουσι, καὶ ὡς σπινθῆρες ἐν καλάμῃ διαδραμοῦνται. Κρινοῦσιν ἔθνη, καὶ κρατήσουσι λαῶν, καὶ βασιλεύσει αὐτῶν Κύριος εἰς τοὺς αἰῶνας. Οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτῷ συνήσουσιν ἀλήθειαν, καὶ οἱ πιστοὶ ἐν ἀγάπῃ προσμενοῦσιν αὐτῷ· ὅτι χάρις καὶ ἔλεος ἐν τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ, καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ.

Σοφίας Σολομῶντος τὸ Ἀνάγνωσμα.

Δίκαιοι εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι, καὶ ἐν Κυρίῳ ὁ μισθὸς αὐτῶν, καὶ ἡ φροντὶς αὐτῶν παρὰ Ὑψίστῳ. Διὰ τοῦτο λήψονται τὸ βασίλειον τῆς εὐπρεπείας καὶ τὸ διάδημα τοῦ κάλλους ἐκ χειρὸς Κυρίου· ὅτι τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ σκεπάσει αὐτούς, καὶ τῷ βραχίονι ὑπερασπιεῖ αὐτῶν. Λήψεται πανοπλίαν, τὸν ζῆλον αὐτοῦ καὶ ὁπλοποιήσει τὴν κτίσιν εἰς ἄμυναν ἐχθρῶν. Ἐνδύσεται θώρακα δικαιοσύνην, καὶ περιθήσεται κόρυθα, κρίσιν ἀνυπόκριτον. Λήψεται ἀσπίδα ἀκαταμάχητον, ὁσιότητα, ὀξυνεῖ δὲ ἀπότομον ὀργήν, εἰς ρομφαίαν· συνεκπολεμήσει αὐτῷ ὁ κόσμος ἐπὶ τοὺς παράφρονας. Πορεύσονται εὔστοχοι βολίδες ἀστραπῶν, καὶ ὡς ἀπὸ εὐκύκλου τόξου, τῶν νεφῶν, ἐπὶ σκοπὸν ἁλοῦνται· καὶ ἐκ πετροβόλου θυμοῦ, πλήρεις ριφθήσονται χάλαζαι. Ἀγανακτήσει κατ' αὐτῶν ὕδωρ θαλάσσης, ποταμοὶ δὲ συγκλύσουσιν ἀποτόμως. Ἀναστήσεται αὐτοῖς πνεῦμα δυνάμεως, καὶ ὡς λαῖλαψ ἐκλικμήσει αὐτούς. Καὶ ἐρημώσει πᾶσαν τὴν γῆν ἀνομία, καὶ κακοπραγία περιτρέψει θρόνους Δυναστῶν. Ἀκούσατε οὖν Βασιλεῖς καὶ σύνετε, μάθετε δικασταὶ περάτων γῆς, ἐνωτίσασθε οἱ κρατοῦντες πλήθους καὶ γεγαυρωμένοι ἐπὶ ὄχλοις ἐθνῶν. Ὅτι ἐδόθη παρὰ Κυρίου ἡ κράτησις ὑμῖν, καὶ ἡ δυναστεία παρὰ Ὑψίστου.

Σοφίας Σολομῶντος τὸ Ἀνάγνωσμα.

Δίκαιος, ἐὰν φθάσῃ τελευτῆσαι, ἐν ἀναπαύσει ἔσται. Γῆρας γὰρ τίμιον, οὐ τὸ πολυχρόνιον, οὐδὲ ἀριθμῷ ἐτῶν μεμέτρηται. Πολιὰ δέ ἐστι φρόνησις ἀνθρώποις, καὶ ἡλικία γήρως βίος ἀκηλίδωτος. Εὐάρεστος Θεῷ γενόμενος, ἠγαπήθη, καὶ ζῶν μεταξὺ ἁμαρτωλῶν, μετετέθη. Ἡρπάγη, μὴ κακία ἀλλάξῃ σύνεσιν αὐτοῦ ἢ δόλος ἀπατήσῃ ψυχὴν αὐτοῦ. Βασκανία γὰρ φαυλότητος, ἀμαυροῖ καλά, καὶ ρεμβασμὸς ἐπιθυμίας μεταλεύει

νοῦν ἄκακον. Τελειωθεὶς ἐν ὀλίγῳ, ἐπλήρωσε χρόνους μακρούς· ἀρεστὴ γὰρ ἦν Κυρίῳ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ· διὰ τοῦτο ἔσπευσεν ἐκ μέσου πονηρίας. Οἱ δὲ λαοὶ ἰδόντες, καὶ μὴ νοήσαντες, μηδὲ θέντες ἐπὶ διανοίᾳ τὸ τοιοῦτον, ὅτι χάρις καὶ ἔλεος ἐν τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ, καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ.

Εἰς τὴν Λιτήν, Ἰδιόμελα. Ἦχος α'.

Εὐφραίνου ἐν Κυρίῳ, ὁ περίβλεπτος Ἄθως, ὁ ἐκλεκτὸς τῆς Θεομήτορος, καὶ ἐξάκουστος κλῆρος· ἰδοὺ γὰρ ὡς οὐρανομήκης στύλος φωτός, ἐν σοὶ ἀναδέδεικται, ὁ θεοφόρος Νικόδημος, ὁ ἐν σοφίᾳ θεόληπτος, καὶ ἐν ἀρεταῖς θεοειδής· πολιτείᾳ γὰρ ἀμέμπτῳ, τῆς ἄνωθεν ἐπιπνοίας, τὰς ἐλλάμψεις ἐκληρώσατο· καὶ πανταχοῦ τὰς ἀκτῖνας, τῶν χαρίτων αὐτοῦ ἐκπέμπων, πρὸς τὰ ἔργα τοῦ φωτὸς ἰθύνει, τοὺς ἐν κατανύξει Θεῷ βοῶντας· Κύριε δόξα σοι.

Ἦχος β'.

Ἀσκητικῶς πολιτευσάμενος, τὸ χεῖρον τῷ κρείττονι ὑπέταξας, καὶ τῷ Θεῷ ἡνώθης Νικόδημε, τῇ ἀενάῳ προσευχῇ· καὶ ἐκ τῆς μακαρίας ἑνώσεως, τὰ θεῖα ἀμέσως μεμύηται, καὶ κατὰ Παῦλον τὸν θεῖον, ῥήματα ἄρρητα ἤκουσας, καὶ γράμμασιν ἐξέθηκας, ἃ πείρᾳ μεμάθηκας· ὅθεν ὡς φῶτα θεουργὰ τὰ σὰ λόγια, ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου, μέχρι δυσμῶν ἐκλάμπουσι, πρὸς φωτισμὸν τῶν βοώντων· Κύριε δόξα σοι.

Ἦχος γ'.

Φιλοσοφίᾳ ἐκλάμπων, θεολογίας ὤφθης ὄργανον, καὶ τῆς ἐν πνεύματι ζωῆς, μυστογράφος πανάριστος· ὡς γὰρ πράξας διδάσκεις· καὶ τὸν ἐν Πατράσι συντετμημένον λόγον, ὡς φησὶν Ἡσαΐας, πολλαχῶς ἀνέπτυξας, ἐν δυνάμει λόγου πρακτικοῦ, καὶ θεοσδότου σοφίας κάλλει, πολύσοφε Νικόδημε· θεία γὰρ χάρις τοῖς χείλεσί σου ἐξεχύθη, καὶ τῶν ἀρρήτων γραμματέα σε ἔδειξεν, εἰς σωτηρίαν τῶν βοώντων· Κύριε δόξα σοι.

Ἦχος δ'.

Ὡς κρίνα ἐαρινὰ τῇ αὔρᾳ τοῦ Πνεύματος, ὀσμὴν ζωῆς διαπνέουσιν, ὡς ἐξ Ἐδὲμ προερχομένην, αἱ σαὶ θεόπνευστοι βίβλοι, παμμακάριστε Νικόδημε· εὐωδία γὰρ Χριστοῦ ἐγένου, τῇ καθαρᾷ πολιτείᾳ σου, καὶ τῶν παθῶν τὸ δυσῶδες διώκεις, τοῖς ἄνθεσι τῶν λόγων σου· ὡς γὰρ φιάλαι ἀρωμάτων. Γραφικῶς αἱ σιαγόνες σου, ἀρωματίζουσιν ἡμῖν, πλουσίως, τῶν ἀρετῶν τὴν γνῶσιν, καὶ τῶν θείων δογμάτων τὴν ἀκρίβειαν, πρὸς σωτηρίαν τῶν βοώντων· Κύριε δόξα σοι.

Δόξα. Ὁ αὐτός.

Τὸν ἐν Ὁσίοις σοφώτατον, καὶ ἐν διδασκάλοις Ὅσιον, Νικόδημον τὸν μέγαν, τῶν εὐσεβούντων τὰ πληρώματα, χρεωστικῶς μακαρίσωμεν· καθαγνισθεὶς γὰρ δι' ἀσκήσεως, τοῦ Παρακλήτου στόμα ἐγένετο· καὶ ἐν Ἐκκλησίᾳ Δαβιτικῶς πολλῇ, τὴν ἐν μυστηρίῳ θείαν σοφίαν ἐλάλησε· δι' ἧς τῶν Ὀρθοδόξων τὰς ψυχὰς ἐπαίδευσε, τὰ ἄνω φρονεῖν καὶ ζητεῖν, αἱρετικῶν δὲ τὰς φάλαγγας, κατεβρόντησεν· εἰς πᾶσαν γὰρ τὴν γῆν, ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτοῦ, πρὸς δόξαν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ Σωτῆρος τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Ἐκ παντοίων κινδύνων τοὺς δούλους σου, φύλαττε εὐλογημένη Θεοτόκε, ἵνα σε δοξάζωμεν, τὴν ἐλπίδα τῶν ψυχῶν ἡμῶν

Εἰς τὸν Στίχον Στιχηρὰ Προσόμοια.

Ἦχος πλ. α'. Χαίροις ἀσκητικῶν.

Χαίροις τῶν Μοναχῶν καλλονή, τῆς νήσου Νάξου τὸ ἐξαίρετον βλάστημα, τοῦ Ἄθω ἡ εὐκοσμία· ὁ διαυγὴς ὀφθαλμός, γλῶσσα ἡδυτάτη καὶ θεόφθογγος, ἡ θείῳ ἐν Πνεύματι, φθεγγομένη καὶ γράφουσα, διδασκαλίας, οὐρανίου τὰ ῥήματα, καὶ νοήματα, τῶν Ἁγίων δυσνόητα, ἅπασιν ἑρμηνεύουσα, καὶ νοῦν διανοίγουσα, θεωριῶν ἀπορρήτων, εἰς πλάτος γνώσεως κρείττονος, Νικόδημε Πάτερ, ἐπιπνοίας θεοσδότου, ταμεῖον ἔμψυχον.

Στίχ. Τὸ στόμα μου λαλήσει σοφίαν...

Χαίροις ὁ τῆς σοφίας κρατήρ, θεολογίας ἀληθοῦς τὸ θησαύρισμα, τὸ κλέος τῶν Ὀρθοδόξων, ὁ θριαμβεύσας σοφῶς, τῶν αἱρετιζόντων τὰ σοφίσματα· κιθάρα ἡ εὔσημος, τῶν δογμάτων τῆς πίστεως, ἠθῶν ἀμέμπτων, φυτοκόμος θεόληπτος, καὶ διδάσκαλος, εὐσεβῶν ἐπιδόσεων· ὕψος ἐνθέου γνώσεως, καὶ βάθος φρονήσεως, πνευματικῶν νοημάτων, τὸ ἀνεξάντλητον πέλαγος, Νικόδημε Πάτερ, ὁ αἰτούμενος τοῖς πᾶσι τὴν θείαν ἔλλαμψιν.

Στίχ. Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον...

Χαίροις τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ, φωστὴρ ὁ νέος ὁ λαμπρὸς καὶ πολύφωτος, τὸ στόμα τῶν θεολόγων, ὁ ζηλωτὴς ὁ θερμός, τῶν τῆς εὐσεβείας παραδόσεων· Γραφῶν ἡ ἀνάπτυξις, ἀπορρήτων σαφήνεια, ὁ θεραπεύων, ἐν τῷ λόγῳ τῆς χάριτος, ἀρρωστήματα, τῶν ψυχῶν τὰ ὀλέθρια· Λύ-

ρα ἡ παναρμόνιος, καὶ νάβλα ἡδύφωνος, ὕμνων καὶ θείων ἀσμάτων, Ὅσιε Πάτερ Νικόδημε· Χριστὸν ἐκδυσώπει, τοῖς τιμῶσί σε δοθῆναι, πταισμάτων ἄφεσιν.

Δόξα. Ἦχος πλ. δ΄.

Διδασκαλίας τὸν λόγον, γεωργήσας καλῶς, καρποὺς ζωῆς ἀθανάτου, τῇ Ἐκκλησίᾳ καρποφορεῖς, θεηγόρε Νικόδημε· ὡς γὰρ δένδρα ἀειθαλῆ, ἐν διεξόδοις τῶν ὑδάτων τῆς χάριτος, τὰ σὰ θεοτύπωτα τεύχη, διὰ παντὸς προσάγουσιν ἡμῖν, γνῶσιν τὴν σωτήριον, ὡς γλυκασμὸν οὐράνιον· δι' οὗ τῶν παθῶν τῆς πικρίας ρυόμενοι, κομιζόμεθα παρὰ Χριστοῦ, εἰρήνην καὶ μέγα ἔλεος.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Ἀνύμφευτε Παρθένε, ἡ τὸν Θεὸν ἀφράστως συλλαβοῦσα σαρκί, Μήτηρ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου, σῶν ἱκετῶν παρακλήσεις δέχου Πανάμωμε, ἡ πᾶσι χορηγοῦσα, καθαρισμὸν τῶν πταισμάτων· νῦν τὰς ἡμῶν ἱκεσίας προσδεχομένη, δυσώπει σωθῆναι πάντας ἡμᾶς.

Νῦν ἀπολύεις, τὸ Τρισάγιον καὶ τὸ Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος γ΄. Τὴν ὡραιότητα.

Σοφίας χάριτι, Πάτερ κοσμούμενος, σάλπιγξ θεόφθογγος, ὤφθης τοῦ Πνεύματος, καὶ ἀρετῶν ὑφηγητής, Νικόδημε θεηγόρε· πᾶσι γὰρ παρέθηκας, σωτηρίας διδάγματα, βίου καθαρότητος, διεκφαίνων τὴν ἔλλαμψιν, τῷ πλούτῳ τῶν ἐνθέων σου λόγων, δι' ὧν ὡς φῶς τῷ κόσμῳ ἔλαμψας.

Ἕτερον. Ἦχος α΄. Τῆς ἐρήμου πολίτης.

Τὸν τοῦ Ἄθω φωστῆρα καὶ τῆς Νάξου τὸ βλάστημα, καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἁπάσης, τὸν θεόπνουν διδάσκαλον, Νικόδημον τιμήσωμεν πιστοί, ὡς ἔμπλεων σοφίας θεϊκῆς· διδαχὰς γὰρ οὐρανίους καὶ δαψιλεῖς, βλυστάνει τοῖς κραυγάζουσι· δόξα τῷ σὲ δοξάσαντι Χριστῷ,, δόξα τῷ σὲ στεφανώσαντι, δόξα τῷ χορηγοῦντι διὰ σοῦ, ἡμῖν τὰ πρόσφορα.

Θεοτοκίον.

Τοῦ Γαβριὴλ φθεγξαμένου σοι Παρθένε τὸ χαῖρε, σὺν τῇ φωνῇ ἐσαρκοῦτο ὁ τῶν ὅλων Δεσπότης, ἐν σοὶ τῇ ἁγίᾳ κιβωτῷ, ὡς ἔφη ὁ δίκαιος Δαβίδ. Ἐδείχθης πλατυτέρα τῶν οὐρανῶν, βαστάσασα τὸν Κτίστην σου. Δόξα τῷ ἐνοικήσαντι ἐν σοί, δόξα τῷ προελθόντι ἐκ σοῦ, δόξα τῷ ἐλευθερώσαντι ἡμᾶς, διὰ τοῦ τόκου σου.

ΑΠΟΛΥΣΙΣ (τοῦ ἑσπερινοῦ)

ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΡΘΡΟΝ

Μετὰ τὴν α΄. Στιχολογίαν, Κάθισμα.

Ἦχος α΄. Χορὸς Ἀγγελικός.

Χοροὶ τῶν Μοναστῶν, τὴν ἁγίαν σου μνήμην, συνῆλθον εὐλαβῶς, ἑορτάσαι προθύμως, Νικόδημε Ὅσιε, εὐσεβείας διδάσκαλε· οὓς εὐλόγησον, ἐπισκοπῇ σου ἀΰλῳ, μετὰ πίστεως, προσπτυσσομένους θεόφρον, τὴν πάντιμον κάραν σου.

Δόξα. Ὅμοιον.

Σοφίας θεϊκῆς, ἐλλαμφθεὶς ταῖς ἀκτῖσι, ρημάτων ἱερῶν, θησαυρὸν ἐξηρεύξω, Νικόδημε Ὅσιε, εὐσεβείας διδάσκαλε, δι' ὧν πάντοτε, ἡμᾶς παιδεύεις παμμάκαρ, πρὸς ἀνάβασιν, τῆς ἐν Χριστῷ κεκρυμμένης, ζωῆς καὶ λαμπρότητος.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Τῆς δόξης σου Ἁγνή, τὰ πολλὰ μεγαλεῖα, ὑμνῶν δαβιτικῶς, ἐν ᾠδαῖς ἡδυφθόγγοις, Νικόδημος ὁ Ὅσιος, ἀνεβόα τὸ χαῖρέ σοι, Ἀπειρόγαμε, Εὐλογημένη Μαρία, κόσμου γέφυρα, πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Σωτῆρα, καὶ Ἄθω ἀντίληψις.

Μετὰ τὴν β΄. Στιχολογίαν, Κάθισμα.

Ἦχος δ΄. Ταχὺ προκατάλαβε.

Λειμὼν εὐωδέστατος, τῶν θεοπνεύστων Γραφῶν, ἐδείχθης Νικόδημε, τῇ καθαρᾷ σου ζωῇ, καὶ μύστης θεόληπτος· τούτων γὰρ τῇ μελέτῃ, ἐντρυφῶν καθ' ἑκάστην, γνώσεως οὐρανίου, τὴν ὀσμὴν ἐκομίσω, δι' ἧς Πάτερ εὐφραίνεις, τοὺς σὲ μακαρίζοντας.

Δόξα. Ὅμοιον.

Ὁσίως ἐβίωσας, καὶ ἐναρέτως σοφέ, καὶ πάντας ἐξέπληξας, ἐν τῇ σοφίᾳ τῇ σῇ, Νικόδημε Ὅσιε· εὔφρανας Ὀρθοδόξων, τοὺς χοροὺς τῷ σῷ λόγῳ, ἔλυσας κακοδόξων, τὰς μωρὰς σοφιστείας· διό σου τὴν ἐτήσιον, μνήμην γεραίρομεν.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Ἀσπόρως συνέλαβες τὸν Ποιητὴν τοῦ παντός, ἀφθόρως δὲ τέτοκας, ἐκ τῶν αἱμάτων τῶν σῶν, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν· ὅθεν σε σωτηρίας, ἀπαρχὴν κεκτημένοι, ὑμνοῦμέν σε Θεοτόκε, ὡς ἡμῶν προστασίαν, καὶ πίστει μεγαλύνομεν, τὴν δόξαν σου Ἄχραντε.

Μετὰ τὸ πολυέλεον, Κάθισμα.

Ἦχος πλ. δ΄. Τὴν Σοφίαν καὶ Λόγον.

Σοφίαν τὴν θείαν πεπλουτηκώς, πάσης γνώσεως πλοῦτον πνευματικόν, ἠρεύξω μακάριε, ἐκ θησαυροῦ τῆς καρδίας σου, καὶ τροφοδότης ὤφθης, τῷ λόγῳ τῆς χάριτος, τῶν εὐσεβῶν ἐκτρέφων, ψυχὴν καὶ διάνοιαν· ὅθεν καὶ τὰ ἤθη, τῶν ἀνθρώπων ρυθμίζων, τοῖς πᾶσιν ὑπέδειξας, σωτηρίας τὴν ἔλλαμψιν, θεοφόρε Νικόδημε Πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ, τῶν πταισμάτων ἄφεσιν δωρήσασθαι, τοῖς ἑορτάζουσι πόθῳ, τὴν ἁγίαν μνήμην σου.

Δόξα, καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Σωματώσασα Κόρης δίχα τροπῆς, ἐξ ἁγνῶν σου αἱμάτων ὑπερφυῶς, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν. διὰ σπλάγχνα χρηστότητος, ἡμᾶς πρὸς τὴν ἀρχαίαν, ζωὴν ἐπανήγαγες, νεκρώσασα τὸν ὄφιν, τῷ τόκῳ σου Ἄχραντε. Ὅθεν εὐγνωμόνως, εὐχαρίστους ᾠδάς σοι, ἀεὶ ἐξυφαίνομεν, τὴν σὴν χάριν δεχόμενοι, Θεοτόκε βοῶντές σοι. Πρέσβευε τῷ σῷ Υἱῷ καὶ Θεῷ, τῶν πταισμάτων ἄφεσιν δωρήσασθαι, τοῖς καταφεύγουσι πόθῳ, τῇ σκέπῃ σου Δέσποινα.

Τὸ α΄. Ἀντίφωνον τοῦ δ΄. Ἤχου καὶ τὸ Προκείμενον.

Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ Ὁσίου αὐτοῦ.

Στίχ. Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον.

Εὐαγγέλιον Ὁσιακόν.

Ὁ Ν΄. Δόξα. Ταῖς τοῦ σοῦ Ὁσίου.

Καὶ νῦν. Ταῖς τῆς Θεοτόκου.

Ἰδιόμελον. Ἦχος πλ. β΄.

Στίχ. Ἐλέησόν με ὁ Θεός...

Ὁ τῆς Ἐκκλησίας νεοφανὴς ἑωσφόρος, καὶ τῶν Μοναστῶν, θεοειδὴς διδάσκαλος, Νικόδημος ὁ θεόληπτος, τὸν τῆς ἀρετῆς, κάλλιστον τελέσας δρόμον, πρὸς οὐρανίους σκηνὰς ἀνίπταται· τοὺς δὲ τὴν σεπτὴν αὐτοῦ μνήμην ἑορτάζοντας, ταῖς πατρικαῖς εὐλογίαις ἀμείβεται, καὶ πᾶσιν αἰτεῖται, τὸ μέγα ἔλεος.

(Συνεχίζεται)

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΥ ΤΣΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
ΑΡΧΕΙΟΦΥΛΑΚΟΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ
ΤΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ
ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

Β'

«ΤΜΗΜΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ Ι.ΜΟΝΗΣ ΑΓ.ΤΡΙΑΔΟΣ ΧΑΛΚΗΣ» *)

7) φ. 61—68 α : «Τοῦ αὐτοῦ; εἰς τὸν Λάζαρον καὶ ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν βιαίῳ θανάτῳ ἀναιρουμένων οὐ γίνονται δαίμονες καὶ περὶ κρίσεως καὶ ἐλεημοσύνης».

Ἀρχ. : «Θαύμασα τὴν ἀγάπην ὑμῶν». 69)

8) φ. 68 β—78 β : «Τοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸν Λάζαρον καὶ τίνος ἕνεκεν οὐκ εἶπεν, ἔλαβες τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, ἀλλ' ἀπέλαβες καὶ διατί οἱ μὲν δίκαιοι κινδύνοις πολλάκις περιπίπτουσιν, οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ τούτους διαφεύγουσιν». 70)

Ἀρχ. : «Οὐ τὰ τυχόντα ἡμᾶς ὤνησεν».

9) φ. 78 β—85 α : «Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν Λάζαρον καὶ ὅτι τὸ συνειδὸς εἴωθεν ἡμᾶς πρὸς μίμησιν εἰς παλαιὰ ἁμαρτήματα». 71)

Ἀρχ. : «Τῆς τοῦ Λαζάρου παραβολῆς τὸ τέλος».

10) φ. 86 α—138 β : «Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου λόγος α'., β'., γ'', δ'. καὶ στ'.».

11) φ. 139 α—146 β : «Τοῦ αὐτοῦ περὶ ἀκαταλήπτου ἀπόντος τοῦ Ἐπισκόπου πρὸς ἀνομίους». 72)

---

*) Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου σελ. 94.

69) Migne τόμ. 48, στήλ. 963.
70) » » » » 991
71) » » » » 1005
72) » » » » 701

Ἀρχ. : «Τί τοῦτο ; ὁ ποιμὴν οὐ πάρεστι καὶ τὰ πρόβατα μετὰ πολλῆς εὐταξίας ἕστηκε.»

12) φ. 146 β—153 α : «Τοῦ αὐτοῦ, πρὸ πολλῶν ἡμερῶν πρὸς ἀνομίους εἰπόντος, εἶτα πρὸς Ἰουδαίους, εἶτα σιγήσαντος διὰ παρουσίαν ἐπισκόπων καὶ μαρτύρων μνήμας πολλῶν γενομένας, νῦν πάλιν πρὸς ἀνομίους περὶ ἀκαταλήπτου». 73)

Ἀρχ. : «Φέρε δὴ πάλιν πρὸς τοὺς ἀπίστους Ἀνομίους ἀποδυσώμεθα».

13) φ. 153 α—159 β : «Τοῦ αὐτοῦ, περὶ ἀκαταλήπτου καὶ ὅτι οὐδὲ ἡ συγκατάβασις τοῦ Θεοῦ φορητὴ τοῖς Σεραφείμ». 74)

Ἀρχ. : «Οἱ φιλόπονοι τῶν γεωργῶν, ἐπειδὰν ἴδωσι δένδρον ἄκαρπον καὶ ἀνήμερον τοῖς αὐτῶν λυμαινόμενον πόνοις».

14) φ. 159 β—165 β : «Τοῦ αὐτοῦ, περὶ ἀκαταλήπτου λόγοι». 75)

Ἀρχ. : «Ἤρκει μὲν οὖν δείξαντα πρώην ἀνθρώποις ἀκατάληπτον ὄντα Θεόν».

15) φ. 165 β—172 β : «Τοῦ αὐτοῦ, περὶ ἀκαταλήπτου λόγος ε΄.» 76)

Ἀρχ. : «Ἐπειδὰν μέλλῃ τις τῆς μακροτέρας ὑποθέσεως ἅπτεσθαι».

16) φ. 172 β—176 β : «Τοῦ αὐτοῦ, περὶ ἀκαταλήπτου λόγος στ΄. 77)

Ἀρχ. : «Μίαν ὑμῖν ἡμέραν, καὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης».

17) φ. 176 β—183 β : «Τοῦ αὐτοῦ, πρὸς τὰς ἱπποδρομίας ἀπελθόντας καὶ εἰς τὸ ρητὸν τοῦ Εὐαγγελίου : «Εἰσέλθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης, ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη, καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν καὶ πολλοί εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς». 78)

Ἀρχ. : «Βούλομαι τῆς συνήθους ἅψασθαι διδασκαλίας».

---

73) Migne » » » 709
74) » » » » 720
75) » » » » 728
76) » » » » 735
77) » » » » 747
78) » » » » 1048.

18) φ. 183 β—186 β : «Τοῦ αὐτοῦ, εἰς ρητὸν τοῦ προφήτου Ἠσαΐου τὸ λέγον : καὶ ἐγένετο τοῦ ἐνιαυτοῦ οὗ ἀπέθανεν ὀζίας ὁ βασιλεύς, εἶδον τὸν κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένον». 79)

Ἀρχ. : «Χαίρω συντρέχοντας ὑμᾶς ὁρῶν πρὸς τὴν ἀκρόασιν τῶν θείων λογίων καὶ τεκμήριον μέγιστον τοῦτο ποιοῦμαι τῆς κατὰ Θεὸν ὑμῶν προκοπῆς.

19) φ. 186 β—191 β : «Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν πρώτην τῶν παραλειπομένων τὴν λέγουσαν : ὑψώθη ἡ καρδία Ὀζίου καὶ περὶ ταπεινοφροσύνης καὶ ὅτι χρὴ μὴ θαρρεῖν τὸν ἐνάρετον καὶ ὅσον κακὸν ἡ ἀπόνοια», ὁμιλία γ'.» 80)

Ἀρχ. : «Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ ἐπὶ τῆς γενεᾶς τῆς ἡμετέρας ἐβλάστησαν μάρτυρες, κατηξιώθημεν καὶ ἡμεῖς ἀνθρώπους ἰδεῖν ὑπὲρ Χριστοῦ σφαττομένους».

20) φ. 191 β—198 α : «Εἰς τὸ αὐτὸ ρητὸν τοῦ προφήτου Ἠσαΐου καὶ ἔπαινος τῆς πόλεως ἀντιοχείας καὶ κατὰ κωλυόντων τὸν γάμον ἔνθεος ἀπόδειξις». 81)

Ἀρχ. : «Λαμπρὸν ἡμῖν σήμερον θέατρον γέγονε καὶ φαιδρὸς ὁ σύλλογος.»

21) φ. 198 α201 β : Εἰς τὸ ρητὸν τοῦ προφήτου Ἠσαΐου «εἶδον τὸν κύριον καὶ ἡ ἀπόδειξις, ὅτι δικαίως ἐλεπρώθη ὀζίας ἀναξίως θυμιάσας, ὅπερ οὐκ ἔξεστι βασιλεῦσιν, ἀλλ' ἱερεῦσιν». 82)

Ἀρχ. : «Φέρε σήμερον τοῖς κατὰ τὸν ὀζίαν διηγήμασιν ἀποδῶμεν τὸ τέλος».

22) φ. 201 β—205 β : «Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὰ σεραφείμ» 83)

Ἀρχ. : «Μόλις ποτὲ τὸ κατὰ τὸν Ὀζίαν διεπλεύσαμεν πέλαγος».

23) φ. 205 β—208 α : «Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν πολύαθλον ἰώβ, λόγος α'.».

---

79) Migne τόμ. 56, στήλ. 107.
80) » » » » 112.
81) » » » » 119
82) » » » » 129
83) » » » » 135

'Αρχ. : «Τὰ μεγάλα τῶν πραγμάτων μεγάλων δεῖται διηγημάτων καὶ αἱ λαμπραὶ τῶν δικαίων ἱστορίαι λαμπρὰς δέονται καὶ γλώττης καὶ διανοίας, διανοίας μὲν εἰλικρινῶς τὰ θείας Γραφὰς θεωρούσης, γλώττης δὲ τρανῶς τὰ θεῖα ἑρμηνευούσης».

24) φ. 208 α—213 β : «Τοῦ αὐτοῦ ὁμιλία εἰς τὸν καρτερικώτατον 'Ιώβ, λόγος β'.).

'Αρχ. : «Φέρε, καὶ ἡμεῖς ἁψώμεθα τῆς ὑποθέσεως καὶ ὑμεῖς τῆς ἀκροάσεως».

25) φ. 213 β—219 α : «Τοῦ αὐτοῦ, ὁμιλία εἰς τὸν μακάριον ἰώβ», λόγος γ'.».

'Αρχ· : «Πανταχοῦ μὲν καὶ ἐπὶ πάντων, ὡς εἰπεῖν, τῶν θείων διηγημάτων κατώτεροι τῶν πραγμάτων οἱ λόγοι καὶ ἀσθενέστεροι αἱ λέξεις τῶν ὑποθέσεων».

26) φ. 219 α—222 α : «Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν μαρτυρικώτατον ἰὼβ λόγος δ'.».

'Αρχ. : «῏Ηκεν ἡμῖν ἐνιαύσιος σήμερον ὁ τῆς οἰκουμένης ἀθλητής».

Τὸ φ. 222 β εἶναι λευκόν.

27) φ. 223—257 : «'Εκλογαὶ διαφόρων λόγων τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου κωνσταντινουπόλεως, περὶ τύχης, περὶ μετανοίας, περὶ νηστείας κάὶ σωφροσύνης». 84)

(121) ΑΡΙΘΜ. 129.

'Ονομασία

Λόγοι διαφόρων Πατέρων

'Εποχὴ

ΧV αἰῶνος.

84) Οἱ ὡς ἄνω λόγοι 'Ιωάννου τοῦ Χρυσοστόμου θεωροῦνται νόθοι.

Χαρακτηρισμοί

Χάρτ. 0,28X0,20. φ. 334. Σελίδες μονόστηλοι. Στίχοι σελίδων. Κῶδιξ ἀνορθόγραφος.

Περιεχόμενον

Χειρόγραφον ἄναρχον καὶ ἀτελές, οὗτινος τὸ σωζόμενον ἄρχεται μὲν τῶν λέξεων «ὁρᾶς πῶς καὶ ἑτέρωθεν παραλύει τὰς ἔχθρας» λήγει δὲ εἰς τὰς λέξεις : «τὸν δεσπότην ἐπεβιβάσαντος».

1) Ἡ ἑξηκοστὴ τῆς εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον ἑρμηνεία Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Ἄναρχος.

2) Ἡ ἑξηκοστὴ δευτέρα τῆς αὐτῆς ἑρμηνείας.

3) Ἡ ἑβδομηκοστὴ ἐνάτη τῆς αὐτῆς ἑρμηνείας.

4) Ἡ ὀγδοηκοστὴ τῆς αὐτῆς.

5) «Συμεὼν Μοναχοῦ : περὶ τοῦ δεῖν πάντοτε τῶν οἰκείων ἁμαρτιῶν τὴν ἐξομολόγησιν ποιεῖσθαι, καὶ διὰ παντὸς πρὸ ὀφθαλμὸν ἔχειν τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ».

Ἀρχ. : Ἀγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι τῷ Κυρίῳ».

6) Τοῦ αὐτοῦ, περὶ προσευχῆς.

7) Τοῦ αὐτοῦ λόγος περὶ ἁγνείας καὶ σωφροσύνης καὶ τοῦ ἀπέχεσθαι πορνείας καὶ λαγνείας καὶ ἀσωτείας.

Ἀρχ. : «Δεῦρο δὴ πάλιν ἀθλία ψυχή».

8) Λόγος κατανυκτικὸς καὶ περὶ ἐλεημοσύνης.

Ἀρχ. : «Δεῦρο δὴ πάλιν ταπεινή μου ψυχή».

9) Λόγος περὶ ὑπομονῆς πάνυ ὠφέλιμος.

Ἀρχ. : «Ὥσπερ οἱ τὴν χρυσῆτιν διορύσσοντες γῆν».

10) Λόγος περὶ ἐξομολογήσεως καὶ καταγνώσεως τῶν οἰκείων ἁμαρτιῶν.

Ἀρχ. : «Δεῦρο δὴ οὖν ψυχὴ ταλαίπωρε δεῦρο».

11) Ἡ δεκάτη ὀγδόη τῆς εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον ἑρμηνείας Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

12) Ἡ δεκάτη ἑβδόμη τῆς αὐτῆς ἑρμηνείας.

13) Ἡ δωδεκάτη τῆς αὐτῆς.

14) Ἡ δεκάτη τρίτη τῆς αὐτῆς.

15) Ἡ δεκάτη τετάρτη τῆς αὐτῆς.

16) Ἡ πεντηκοστὴ ἑβδόμη τῆς αὐτῆς.

17) Τοῦ αὐτοῦ λόγος εἰς τὸν Σταυρὸν καὶ εἰς τὸ ρητὸν τοῦ προφήτου Ἀββακοὺμ : «κύριε εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν σου καὶ ἐφοβήθην».

Ἀρχ. : «Καλῶς ἡμῖν καὶ σοφῶς ἡ προηγησαμένη γλῶσσα».

18) Τοῦ αὐτοῦ λόγος εἰς τὸ «πλὴν μάτην ταράσσεται πᾶς ἄνθρωπος».

Ἀρχ. : «Προτρέπεται καὶ κόλπος βύθιος ἁλιεία».

19) Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν πεντηκοστὸν ψαλμὸν περὶ τῆς Οὐρίου γυναικός.

Ἀρχ. : «Οἱ ζωγράφοι μιμοῦνται τῇ τέχνῃ τὴν φύσιν».

20) Τοῦ αὐτοῦ περὶ ἐλεημοσύνης. 85)

Ἀρχ. : Πάλιν ἡμῖν παρὰ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος».

21) Τοῦ αὐτοῦ εἰς τοὺς λέγοντας ὅτι δαίμονες διοικοῦσι τὰ ἀνθρώπινα.

Ἀρχ. : «Ἐγὼ μὲν ἤλπιζον τῇ συνεχείᾳ».

22) Τοῦ αὐτοῦ παραβολὴ εἰς τὸν ἄσωτον. 86)

Ἀρχ. : «Πάλιν οἱ κόλποι τοῦ Χριστοῦ ἀπαύστως».

23) Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τοὺς τὰς συνάξεις καταλιμπάνοντας, καὶ εἰς θέατρα ἀναβαίνοντας.

---

85) Θεωρεῖται νόθος.
86) » »

Ἀρχ. : «Οὐκ οἶδα ποίους χρήσομαι λόγους σήμερον».

24) Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ περιῆλθεν βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν.

Ἀρχ. : «Ἁγίων νηπίων φιλότεκνοι μητέρες».

25) Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν μου.

Ἀρχ. : «Ἡδὺ μὲν λειμὼν καὶ παράδεισος».

26) «Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου ἐπισκόπου Ἀντιοχείας, λόγος εἰς τὴν Θεόσωμον ταφὴν καὶ τριήμερον ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ι. Χ., τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα».

Ἀρχ. : «Ἐπαινετὸς καὶ οὗτος τῆς Ἐκκλησίας ὁ νόμος».

27) Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου «εἰς τὸ ἐξῆλθεν ἅμα πρωῒ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ». 87)

Ἀρχ. : «Ὁρῶ τῇ ποίμνῃ τῶν ἀσεβῶν».

28) Ἡ δευτέρα τῆς εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴν ἑρμηνείας, ὁμιλία τοῦ Χρυσοστόμου.

29) Ἡ ὀγδόη εἰς τὴν πρώτην πρὸς Θεσσαλονικεῖς ἐπιστολὴν ἑρμηνείας, ὁμιλία τοῦ Χρυσόστόμου.

30) Τοῦ αὐτοῦ λόγος περὶ κατανύξεως καὶ ἐλεημοσύνης.
Ἀρχ. : «Ἆρα οἴδατε πόθεν ἡμῖν ὁ λόγος πρώην ἤρξατο».

31) Τοῦ αὐτοῦ περὶ μετανοίας.

Ἀρχ. : «Εἰ χθὲς ἡμῶν ἀπελείφθη».

32) Ἡ τριακοστὴ πρώτη εἰς τὴν Γένεσιν ὁμιλία τοῦ Χρυσοστόμου.

33) Τοῦ αὐτοῦ κατανυκτικὸς εἰς τὸν μάταιον βίον.

Ἀρχ. : «Ὅσοι τοῦ βίου μάταια».

34) Τοῦ αὐτοῦ περὶ τοῦ κριτοῦ τῆς ἀδικίας καὶ περὶ προσευχῆς.

Ἀρχ. : «Ὅτι μὲν παντὸς ἀγαθοῦ κεφάλαιόν ἐστιν ἡ προσευχή».
35) Τοῦ αὐτοῦ λόγος τῇ Κυριακῇ τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου. 88)

87) Θεωρεῖται νόθος.
88) » »

Ἀρχ. : «Οἱ πόρρωθεν τοὺς λειμῶνας θεασάμενοι».

36) Τοῦ αὐτοῦ λόγος, εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ ἀσώτου υἱοῦ. 89)

Ἀρχ. : «Ἀεὶ μὲν τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν κηρύττειν ὀφείλομεν».

37) Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ὑπολύτου (οὕτω) Πάπα Ρώμης, λόγος περὶ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος τούτου καὶ περὶ ἀντιχρίστου τοῦ μέλλοντος βασιλεῦσαι ἐπὶ τῆς γῆς καὶ εἰς τὴν δευτέραν παρουσίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἀρχ. : «Ἐπειδὴ οἱ μακάριοι προφῆται».

38) Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, λόγος περὶ ὑπομονῆς καὶ εὐχαριστίας. 90)

Ἀρχ. : «Φέρε δῆμοι σήμερον καὶ μάλιστα τῶν προτέρων».

39) Τοῦ αὐτοῦ λόγος περὶ τῶν πτωχῶν καὶ πλουσίων. 91)

Ἀρχ. : «Οἱ λειμῶνες ἔχουσι ποικίλα καὶ διάφορα ἄνθη».

40) Τοῦ αὐτοῦ, περὶ συντελείας αἰώνων.

Ἀρχ. : «Ὅταν ἄρξωμαι περὶ συντελείας λαλεῖν». 92)

41) Τοῦ αὐτοῦ. Ἐλέχθη κατὰ τῶν παρατηρούντων τὰς νεομηνίας καὶ κατὰ τὴν πόλιν χορείας τελούντων καὶ εἰς τὸ ρητὸν τοῦ Ἀποστόλου τὸ Πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε.

Ἀρχ. : «Καθάπερ χορὸς τὸν κορυφαῖον ἐπιζητεῖ».

42) Τοῦ αὐτοῦ, ὁ περὶ ἀκαταλήπτου πέμπτος λόγος.

43) Τοῦ αὐτοῦ, περὶ τοῦ κατὰ Θεὸν πολιτεύεσθαι καὶ ἑρμηνεία τῆς προσευχῆς τῆς εἰς τὸ Πάτερ ἡμῶν.

Ἀρχ. : «Πάσης μὲν θεοπνεύστου γραφῆς».

44) Τοῦ αὐτοῦ, περὶ ταπεινοφροσύνης καὶ ἐλεημοσύνης.

---

89) Θεωρεῖται νόθος.
90) » »
91) » »
92) » »

Ἀρχ. : «Φέρε τῆς ζάλης τῶν τοῦ βίου πραγμάτων ἀπαλλαγέντες».

45) Τοῦ αὐτοῦ περὶ ὑπομονῆς. 93)

Ἀρχ. : «Οἱ διψῶντες ὁδοιπόροι».

46) Τοῦ αὐτοῦ, λόγος μετὰ τὰς καλάνδας καὶ κατὰ μεθυόντων καὶ περὶ τῶν εἰς καπηλεῖα εἰσιόντων καὶ ὅτι τὸν διδάσκαλον οὐ χρὴ ἀπογιγνώσκειν τῶν μαθητῶν, κἂν μὴ πρὸς τὸ παρὸν οὐ πείθονται καὶ εἰς τὸν Λάζαρον.

Ἀρχ. : «Τὴν χθὲς ἡμέραν ἑορτὴν οὖσαν».

47) Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν Λάζαρον.

Ἀρχ. : «Ἴδετε Θεοῦ δύναμιν, ἴδετε Θεοῦ φιλανθρωπίαν».

48) Τοῦ αὐτοῦ λόγος εἰς τὸν Λάζαρον.

Ἀρχ. : «Ἐθαύμασα τὴν ἀγάπην ὑμῶν».

49) Τοῦ αὐτοῦ λόγος εἰς τὸν Λάζαρον.

Ἀρχ. : «Οὐ τὰ τυχόντα ἡμᾶς ἔνησεν».

50) Τοῦ αὐτοῦ λόγος εἰς τὸν Λάζαρον.

Ἀρχ. : «Τῆς τοῦ Λαζάρου παραβολῆς τὸ τέλος».

51) Εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ τὰ μυρία τάλαντα καὶ τὰ δεινάρια ὀφείλοντος καὶ ὅτι παντὸς ἁμαρτήματος τὸ μνησικακεῖν χεῖρον.

Ἀρχ. : «Ὡς ἐκ μακρᾶς ἀποδημίας ἐπανελθών».

52) Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν ψαλμὸν τὸν ριε΄. «Ἐπίστευσα διὸ ἐλάλησα» καὶ κατὰ Ἀριανῶν καὶ Μακεδονιανῶν αἱρέσεις.

Ἀρχ. : «Φασίν ποτε τὴν μέλισσαν κούφοις πτεροῖςς.

53) Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ «Ὅσα ἂν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ» καὶ τῆς παραβολῆς τῶν ρ΄ προβάτων καὶ εἰς τὸ ρητὸν τοῦ ιη΄ ψαλμοῦ καὶ εἰς τὸ «ποσάκις ἐὰν ἁμαρτήσῃ εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφὸς ἀφήσω αὐτῷ ἑπτάκις». 94)

---

93) Θεωρεῖται νόθος.

94) » »

Ἀρχ. : «Μίαν ἔχουσα ἡ πηγὴ τοῦ ὕδατος τὴν φύσιν».

54) Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας, λόγος προτρεπτικὸς εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα.

55) Εἰς τὸ «Ἔνθα ὁ ὁ Ἰησοῦς περιεπάτει ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ εἰς τὸ ρητὸν τοῦ Ἀποστόλου : «Εἰ σὺ ὁ Χριστὸς κέλευσόν με ἐλθεῖν πρὸς σὲ ἐπὶ τὰ ὕδατα καὶ εἰς τὸν πρωτόπλαστον Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὔαν. 95)

Ἀρχ. : «Ἄγαν αἰδέσιμον τράπεζαν παρέθηκεν ἡμῖν ὁ δαψιλὴς ἑστιάτωρ Χριστός».

56) Ἀναστασίου μοναχοῦ τοῦ Σινᾶ ὄρους, λόγος εἰς τὴν νηστείαν καὶ εἰς τὸν ἕκτον ψαλμόν.

Ἀρχ. : «Πρέπουσαν τῆς τῶν νηστειῶν ἀρχῆς εἰλικρινοῦς μετανοίας ὑπόθεσιν».

57) Τοῦ αὐτοῦ λόγος περὶ μετανοίας καὶ περὶ τῆς συνάξεως τῆς θείας καὶ μυστικῆς λειτουργίας καὶ περὶ τῶν ἀναξίως κοινωνούντων καὶ περὶ τοῦ μὴ κρίνειν τινά, μάλιστα δὲ τοὺς ἱερεῖς καὶ περὶ μνησικακιῶν καθόλου.

Ἀρχ. : «Ἀεὶ μὲν ἡ τοῦ ἁγίου Πνεύματος χάρις, διὰ πάσης τῆς τοῦ Θεοῦ γραφῆς».

58) Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀνδρέου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης, λόγος τῇ ἁγίᾳ Κυριακῇ τῶν Βαΐων.

Ἀρχ. : «Χθὲς ἡμᾶς μετὰ τοῦ δεσπότου Λάζαρος ἐστασιάσατο». Ἀτελής, οὗτινος τὸ σωζόμενον λήγει εἰς τὰς λέξεις, εἰς ἃς καὶ τὸ χειρόγραφον).

..Ἐπὶ τῆς σανίδος τοῦ δευτέρου πώματος ὑπάρχει δι' ἄλλης χειρὸς ἀγραμμάτου σημείωσις :

«1632 μαΐου 13 ἐπῆραν τὸ κάτεργο τοῦ ἀντραχουμάμπεϊ ξημέρομα κυριακὴ ἤμελεν νὰ ἔλθη ἡ παραμονὴ τοῦ ἁγίου Ἰσιδώρου τοῦ Χιοπολήτου καὶ ἐπίραν το ἀπὸ μέσα αὐτοπονήτως καὶ ἐπῆραν καὶ τὴν μησεὶν τζούρμα τοῦ μουσελήμπεϊ καὶ ἔφυγαν».

95) Θεωρεῖται νόθος.

(122) ΑΡΙΘΜ. 130)

Ὀνομασία

Λόγοι διάφοροι Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου

Ἐποχή

XIII αἰῶνος.

Χαρακτηρισμοί

Χάρτ. 0,22X0,15. φ. 325. Στίχοι σελίδων 28. Στάχωσις νεωτέρας ἐποχῆς. Διατήρησις μετρία. Ἐπὶ ἑκατέρου πώματος προσκεκόλλυται ἀνὰ ἓν φύλλον ἐκ μεμβράνης.

Περιεχόμενον

Χειρόγραφον ἄναρχόν τε καὶ ἀτελές, οὗτινος τὸ σωζόμενον ἄρχεται μὲν τῶν λέξεων «νεύκεν θάμαρ ἡ νύμφη σου καὶ ἰδοὺ ἐν γαστρὶ ἔχει...», λήγει δὲ εἰς τὰς λέξεις «καὶ ἴδε πόσην ἀποτομίαν ἔθηκεν».

Περιέχονται ἐν αὐτῷ :

1) Λόγος ἀνεπίγραφος καὶ ἄναρχος, οὗτινος τὸ σωζόμενον ἄρχεται ἀπὸ τῶν λέξεων, ἀφ' ὧν καὶ τὸ χειρόγραφον. Τὸ τέλος τούτου ἔχει ὡς ἀκολούθως «οὐκ ἐκπειράσῃ κύριον τὸν Θεόν σου, αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν».

2) Εἰς τὸ «Παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλόν».

3) Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ ἆσμα τῶν ἀσμάτων. 96) «Ἡ τρυγὼν ἡ φιλέρημος ἐν ὕλεσι κοιταζομένη καλεῖ τὸν ὁμόζυγον γοεραῖς κολακείαις».

4) Εἰς τοὺς Μακκαβαίους καὶ εἰς τὴν μητέρα αὐτῶν «Ὡς φαιδρὰ καὶ περιχαρὴς ἡμῖν ἡ πόλις».

---

96) Ἐν τοῖς συγγράμμασι τοῦ Ἰ. Χρυσοστόμου ἐπιγράφεται «Λόγος εἰς τὴν τρυγόνα, ἤτοι εἰς τὴν ἀκολασίαν», καὶ κατατάσσεται ἐν τοῖς νόθοις.

5) Περὶ τῆς σωφροσύνης τῆς μακαρίας Σωσάνης καὶ τῆς τῶν παρανόμων πρεσβυτέρων διαβολῆς· 97)

«Ἥκομεν ἡμεῖς εὐγνώμονες ὀφειλέται τοῦ λόγου».

6) Εἰς τὴν θυσίαν τοῦ Ἀβραάμ.

«Εἴδετε πολιὰν σφριγῶσαν».

7) Περὶ τοῦ μὴ δεῖν πλησιάζειν θεάτρου καὶ περὶ τοῦ δικαίου καὶ φιλοθέου Ἀβραάμ.

«Πολλοὶ οἶμαι τῶν πρώην καταλιπόντων ἡμᾶς».

8) Πρὸς ἀνομίους καὶ περὶ ἀκαταλήπτου ἀπόντος τοῦ ἐπισκόπου.

«Τί τοῦτο ὁ ποιμὴν οὐ πάρεστι».

9) Πρὸ πολλῶν ἡμερῶν πρὸς ἀνομίους, εἶτα πρὸς Ἰουδαίους.

10) Περὶ ἀκαταλήπτου, λόγος γ'.

«Οἱ φιλόπονοι τῶν γεωργῶν ἐπειδὰν ἴδωσι δένδρον».

11) Περὶ ἀκαταλήπτου, λόγος δ'.

«Ἤρκει μὲν οὖν πρώην δείξαντα».

12) Περὶ ἀκαταλήπτου, λόγος ε'.

«Ἐπειδὰν μέλλῃ τις μακροτέρας ὑποθέσεως ἅπτεσθαι».

13) Περὶ ἀκαταλήπτου καὶ πρὸς ἀνομίους.

«Μίαν ὑμῖν διειλέχθην ἡμέραν».

14) Πρὸς τοὺς ἀπολειφθέντας συνάξεως.

«Πάλιν ἱπποδρομίαι καὶ πάλιν σύλλογοις».

15) Κατὰ αἱρετικῶν.

«Ἐκ πολέμου χθὲς ἐπανήλθομεν».

16) Πρὸς τοὺς σκανδαλισθέντας ἐπὶ δυσημερίαις.

«Ἰατρῶν μὲν παῖδες ὅταν πυρέττοντες».

---

97) Θεωρεῖται νόθος.

17) Ἔπαινος τῶν ἀπαντησάντων τῇ Ἐκκλησίᾳ.

«Πολλὴν ὁρῶ τὴν σπουδὴν ἐνδεικνύμενος». Ἐν τέλει τοῦ λόγου τούτου προστίθεται διὰ τῆς αὐτῆς χειρός : «Τέλος τῶν περὶ ἀκαταλήπτου λόγων».

18) Εἰς τὴν πρώτην τῶν ἀπολειπομένων τὴν λέγουσαν : Ὑψώθη ἡ καρδία Ὀζίου κ.τ.λ.»

«Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ ἐπὶ τῆς γενεᾶς τῆς ἡμετέρας ἐβλάστησαν μάρτυρες».

19) Εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ προφήτου Ἡσαΐου : Εἶδον τὸν Κύριον κ.τ.λ.

«Φέρε σήμερον τοῦ κατὰ Ὀζίαν».

20) Ὁμιλία εἰς τὰ Σεραφείμ.

«Μόλις ποτὲ τὸ κατὰ Ὀζίαν».

21) Εἰς τὴν ἐξορίαν τοῦ πρωτοπλάστου Ἀδὰμ καὶ περὶ πονηρῶν καὶ ἀκολάστων γυναικῶν.

«Πρόκειται ἡμῖν, ἀγαπητοί, πνευματικὴ τράπεζα».

22) Λόγος τοῦ μεθ' ὑπομονῆς καὶ εὐχαριστίας φέρειν τῶν τέκνων καὶ τῶν ἰδίων τὴν κοίμησιν, καὶ μὴ ἀμέτρως ἐπὶ τοῖς τοιούτοις πενθεῖν, ἐν ᾧ περὶ μετανοίας.

«Φέρε σήμερον μάλιστα τῶν πρώην ἡμερῶν». 98)

23) Ὁμιλία εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν νηστειῶν καὶ περὶ νηστείας. 99)

«Τὸ πνευματικὸν ἡμῖν σήμερον, ἀγαπητοί».

24) Λόγος εἰς τὴν μέσην τῶν νηστειῶν καὶ εἰς τὸν τίμιον σταυρόν. 100)

---

98) Θεωρεῖται νόθος.
99) » »
100) » »

«Τοῦτό ἐστιν ἀδελφοὶ τὸ σημεῖον, ὅπερ ὁ δεσπότης».

25) Ἐκ τῆς πρὸς Κυριακὸν ἐπιστολῆς, ἀπόσπασμα ἀρχόμενον τῶν λέξεων :

«Παρακάλει τὸν δεσπότην ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν» καὶ λῆγον εἰς τὰς λέξεις εἰς ἃς καὶ τὸ χειρόγραφον.

Μεταξὺ τοῦ 7 καὶ 8 παρενετέθη ὑπὸ τοῦ γραφέως «Διήγησις «μερικὴ περὶ τοῦ γενομένου θαύματος ἐν Χώναις παρὰ τοῦ ἐνδόξου ἀρχαγγέλου μιχαήλ, ἀρχομένη : «Καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἁγίων διεξιέναι».

Προηγεῖται τοῦ χειρογράφου διὰ νεωτέρας χειρὸς γεγραμμένος λόγος «Ἀναστασίου μοναχοῦ τοῦ ἁγίου ὄρους Σινᾶ, εἰς τὴν παρείσβασιν τῶν νηστειῶν, ἀρχόμενος «Πρέπουσαν «τῆς τῶν νηστειῶν ἀρχῆς εἰλικρινῆ ὑπόθεσιν». Ἐν τέλει δὲ τούτου (φ. 13 6) διὰ τῆς ἰδίας χειρὸς προστίθεται τὸ ὄνομα τοῦ γραφέως τοῦ ὡς ἄνω λόγου ἐν μονογραφίᾳ δυσαναγνώστῳ καὶ τὸ ἔτος ξθ΄. Ἰνδ. δ΄. Ἀκολούθως διὰ τῆς αὐτῆς χειρός :

«† Ἐπῆρε τὴν μοθόνην ἐν ἔτει ξη΄ αὐθέντης Παζαΐτ Ὀσμὰν γένος.»

(123) ΑΡΙΘΜ. 131.

Ὀνομασία

Θεοδωρήτου Ἐπισκόπου Κύρου (101) ἑρμηνεία εἰς τοὺς ψαλμοὺς τὰ Δαβίδ.

Ἐποχή

XIII αἰῶνος.

---

101) Τὰ ἔργα τοῦ Θεοδωρήτου ἐξεδόθησαν τὸ πρῶτον ἐν Παρισίοις τῷ 1642 ὑπὸ τοῦ Sirmond, μετὰ λατινικῆς μεταφράσεως εἰς 4 τόμους, εἰς οὓς κατόπιν τῷ 1684 προσέθηκε πέμπτον τόμον ὁ Garnier. Ἀκολούθως ὁ Εὐγένιος ὁ Βούλγαρης ἀνετύπωσε μόνον τὸ ἑλληνικὸν κείμενον ἐν Χάλλῃ (1768—1775) εἰς πέντε τόμους μετ' ἐκτενοῦς βιογραφίας τοῦ Θεοδωρήτου, τελευταία δ' ἔκδοσις παρὰ Migne (τόμ. 80—84). Ἀ. Παπαδόπουλος Κεραμεύς : «Θεοδωρήτου ἐπισκόπου Κύρου πρὸς τὰς ἐπενεχθείσας αὐτῷ ἐπερωτήσεις παρά τινος τῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐπισκόπων ἀποκρίσεις. (Πετρούπολις 1895. E. Schwartz, Zur Schriftstellerei Theodorets (München 1922) καὶ ἄλλα.

Χαρακτηρισμοί

Μεμβρ. 0,28.5Χ0,20. φ. 218. Στίχοι σελ. 34. Σελίδες μονόστηλοι. Στάχωσις νεωτέρας ἐποχῆς.

Περιεχόμενον

Χειρόγραφον ἄναρχον καὶ ἀτελές, οὗτινος τὸ σωζόμενον ἄρχεται μὲν ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς εἰς τὸ τρίτον ἐδάφιον τοῦ τριακοστοῦ ἐνάτου ψαλμοῦ ἑρμηνείας λέξεων : «ἰλύος. οὕτω δὲ τοὺς μεγίστους κινδύνους ὀνομάζειν τῇ θείᾳ γραφῇ», λήγει δὲ εἰς τὰς λέξεις «ἑρμηνεία τοῦ ρμε΄ ψαλμοῦ, ἀλληλούϊα». Παραβληθὲν τῷ ἐντύπῳ εὑρέθη ἔχον πλείστας διαφοράς.

(124) ΑΡΙΘΜ. 132.

Ὀνομασία

Ἡσυχίου πρεσβυτέρου Ἱεροσολύμων, Στιχηρόν τῶν δώδεκα προφητῶν καὶ Ἡσαΐου, Δανιήλ, Ἱερεμίου καὶ Ἰεζηκιήλ

Ἐποχή

XIII αἰῶνος.

Χαρακτηρισμοί

Μεμβρ. 0,32Χ0,23. φ. 192. Στίχοι σελίδων 37. Σελίδες δίστηλοι. Στάχωσις ἐκ δέρματος ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν.

Περιεχόμενον

Ἡσυχίου πρεσβυτέρου Ἱεροσολύμων, στιχηρὸν τῶν δώδεκα προφητῶν καὶ Ἡσαΐου, Δανιήλ, Ἱερεμίου καὶ Ἰεζεκιήλ.

Διῄρηται εἰς 24 ὀκτάφυλλα τετράδια.

Τὸ χειρόγραφον τοῦτο παραβληθὲν τῇ κατὰ τοὺ Ἑβδομήκοντα Παλαιᾷ Διαθήκῃ τῇ ἐν Λειψίᾳ κατὰ τὸ 1855 ἐκδεδομένῃ, εὑρέθη διαφέρον κατά τε τὴν λέξιν, τὴν διανομὴν τῶν ἐδαφίων καὶ αὐτῶν τῶν κεφαλαίων. Οὕτω π.χ. ἐν ᾧ εἰς τὸν Ὠσηὲ κατὰ τὸ ἔντυπον ἀριθμοῦνται 14 κεφάλαια, κατὰ τὸ χειρόγραφον ἀριθμοῦνται 20 καὶ τὸ ἕβδομον π.χ. κεφάλαιον ἄρ-

χεται ἀπὸ τοῦ ὀγδόου ἐδαφίου τοῦ πέμπτου κεφαλαίου καὶ λήγει εἰς τὸ τρίτον κεφάλαιον τοῦ ἕκτου κεφαλαίου.

Ἐν τῷ φ. 192 ὑπάρχουν δυσανάγνωστα δύο σημειώματα :
«μηνὶ μαρτίῳ ἡμέρᾳ Κυριακῇ.

† «μηνὶ μαρτίῳ ι´ ἡμέρᾳ Κυριακῇ ἀνέγνωσα καγὼ ταύτην τὴν βίβλον ἔτος στψμθ (1241).

† Εὐθυμίου Ἀθηνῶν τοῦ ἐν μεσημβρίᾳ τὴν οἴκησιν ἔχοντος κύριε βοήθει λοιπὸν πᾶσιν ἡμῖν. Γένοιτο, γένοιτο, λοιπόν. 102)

(125) ΑΡΙΘΜ. 133.

Ὀνομασία

Ἐφραίμ τοῦ Σύρου ἀσκητικά.

Ἐποχή

XII καὶ XIII αἰῶνος.

Χαρακτηρισμοί

Μεμβράϊνον ἁπλοῦν καὶ μεβράϊνον παλίμψηστον. 0,29X0,23. Φύλλα ἁπλ. μεμβρ. 165. Φύλλα. παλίμψ. 116. Στίχοι σελ. μεμβρ. 20, παλίμψ. 25. Στάχωσις νεωτάτη. Διήρηται εἰς τετράδια 37 ἠριθμημένα.

ζ—μγ´ ὧν τινα ἐλλιπῆ. Τούτων δὲ τὰ μὲν ὑπὸ ἀρχαιοτέρας χειρός, τὰ δὲ ὑπὸ νεωτέρας πρὸς συμπλήρωσιν ἐγράφησαν. Τὰ ὑπὸ νεωτέρας χειρὸς εἶναι δεκαπέντε ἅπαντα παλίμψηστα, ἀνήκοντα εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ χειρόγραφον, οὗτινος τὰ ἀρχαῖα γράμματα, κατὰ τὸ πλεῖστον ἐξηλειμμένα καὶ λίαν δυσανάγνωστα. Φαίνεται δὲ ἱστορία βυζαντινή, καθόσον συχνότατα ὑπάρχουσιν αἱ λέξεις : «σπαθάριος, πρωτονοτάριος, πατρίκιος, στρατηγός». κλπ.

(Συνεχίζεται)

102) Τὸ πρῶτον σημείωμα εἶναι γεγραμμένον δι᾽ ἄλλης χειρὸς καὶ οὐχὶ τῆς τοῦ Εὐθυμίου Ἀθηνῶν, ὅστις δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εἶναι Μητροπολίτης ταύτης τῆς πόλεως λατινοκρατουμένης, καθ᾽ ὃν χρόνον ἡ ἑλληνικὴ Μητρόπολις ἦτο κατηργημένη, πλὴν ἢ ἂν ἦτο ἁπλῶς τιτουλάριος. Πρβλ. σχετικῶς Ν. Ἑλληνομν. Ε. Λάμπρου. ΙΒ´. σελ. 114.

ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

ΕΠΙ ΣΥΝΟΔΟΥ ἀνεγνώσθη τὴν 24ην Ἀπριλίου ἔκθεσις τῆς ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους Ἐπιτροπῆς, διὰ τῆς ὁποίας ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς μεταβάσεως Πατριαρχικῆς Ἐξαρχίας πρὸς συμμετοχὴν εἰς τὰς ἐργασίας τῆς μετὰ τὰς Ἑορτὰς τοῦ Ἁγίου Πάσχα συνερχομένης Δισενιαυσίου Συνάξεως, καὶ πρὸς τέλεσιν τῆς εἰς Ἐπίσκοπον χειροτονίας τοῦ Σχολάρχου τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς Ἀρχιμανδρίτου κ. Ναθαναὴλ Λαυριώτου ὑπέβαλε διαφόρους σκέψεις ἐπὶ τῶν ἀπασχολούντων τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ζητημάτων. Κατὰ τὴν διεξαχθεῖσαν συζήτησιν πολλὰ ἐλέχθησαν εἰς τιμὴν τοῦ Ἁγίου Τόπου καὶ τῆς συντελουμένης ἐν αὐτῷ ἐργασίας. Ἡ Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ εἰς τὴν ὑπ' αὐτῆς καταρτισθεῖσαν μελέτην εἶχεν ὑπ' ὄψιν τὸ ἀπὸ ἐτῶν χαραχθὲν πρόγραμμα ἀναδιοργανώσεως τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Μὲ εὐστοχίαν δὲ ἀνεκεφαλαίωσε τὰ πλέον ἐπίκαιρα ζητήματα, τὴν προώθησιν τῶν ὁποίων θέλει ἐπιδιώξῃ ἡ ἐκεῖ μεταβησομένη Ἐξαρχία ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς Δισενιαυσίου Ἱερᾶς Συνάξεως. Ἡ τακτικὴ ἐντεῦθεν ἀποστολὴ εἰς Ἅγιον Ὄρος Πατριαρχικῶν Ἐξαρχιῶν, καὶ ἡ ποθουμένη ἐγκατάστασις ἐνταῦθα μονίμου ἀντιπροσώπου τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος θέλει μεγάλως συντελέσῃ εἰς τὴν προαγωγὴν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς ἀκρωρείας ταύτης τῆς Μοναστικῆς Πολιτείας.

Τὸ Ἅγιον Ὄρος ἀπετέλεσε πάντοτε ἀντικείμενον ὀφειλετικῆς μερίμνης καὶ ἰδιαιτέρας στοργῆς ἀπὸ μέρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Σήμερον ὅμως ἡ στοργή, τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἡ μέριμνα αὕτη τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ ἐκδηλωθῇ κατὰ τρόπον σύντονον, θετικὸν καὶ συστηματικόν, καὶ διότι ὑπαγορεύει αὐτὸ ἡ ἡγετικὴ εὐθύνη τοῦ Πατριαρχείου πρὸς αὐτὸ τοῦτο τὸ Ἅγιον Ὄρος, ὅπερ ἀποτελεῖ ἀνεκτίμητον παρακαταθήκην ἐν τῇ Πρωτοθρόνῳ αὐτοῦ δικαιοδοσίᾳ, ἀλλὰ καὶ λόγῳ τῶν ἰδιαιτέρων συνθηκῶν ὑφ' ἃς διατελοῦσί τινες τῶν ἀδελφῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὅπως συνώψισεν ἡ Ἐπιτροπὴ εἰς τὴν ἐμπεριστατωμένην ἔκθεσίν της τὰ σπουδαιότερα ἐκ τῶν ἀπασχολούντων τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν ζητημάτων τοῦ Ἁγίου Ὄρους εἰς τὰ καίρια αὐτῶν σημεῖα. Δὲν ἀποτελεῖ κοινὸν τόπον τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐπανέρχεται, διὰ τῶν ἑκάστοτε ἀποστελλομένων Ἐξαρχιῶν αὐτοῦ, ἐπὶ τῶν αὐτῶν σχεδὸν προβλημάτων τοῦ Ἁγίου Ὄρους, σημαίνει μᾶλλον ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἐσχημάτισε πλέον ἀποκρυσταλλωμένας ἀπόψεις, ὅτι ἀπέκτησε σαφῆ συνείδησιν τῶν προβλημάτων τούτων. Οὔ-

τε καὶ πρέπει νὰ ἐμπνεύσῃ ἀπαισιοδοξίαν ἢ καὶ σκεπτικισμὸν τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν εὗρον ἀκόμη ὅλα τὰ προβλήματα ταῦτα τὴν εὐκταίαν λύσιν αὐτῶν. Ἀπαιτεῖται ἐπίμονος προσπάθεια καὶ πίστωσις χρόνου, χρόνου μάλιστα μακροῦ πρὸς δημιουργίαν τοῦ καταλλήλου εὐνοϊκοῦ κλίματος πρὸς διαφώτισιν εὐρυτέραν καὶ οἰκείωσιν τῶν σκέψεων καὶ κατευθύνσεων. Τὴν τακτικὴν ταύτην ἀκριβῶς ἐφαρμόζει τὸ Πατριαρχεῖον, καὶ δέον νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι δὲν ἔμειναν ἄκαρποι αἱ προσπάθειαι αὐτοῦ. Ὡς παράδειγμα πρόκειται ἡ ἐπανασύστασις τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς, ἥτις ἀποτελεῖ ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχίαν. Εἶναι συγκινητικὸς ὁ ἐνθουσιασμὸς μὲ τὸν ὁποῖον τώρα τὴν περιβάλλουν οἱ Ἁγιορεῖται. Ἡ Ἐκκλησία εἰς τὴν μεγάλην αὐτῆς προσπάθειαν διὰ τὴν ἐξύψωσιν τοῦ Ἁγίου Ὄρους δὲν περιορίζεται τυπικῶς εἰς τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ Καταστατικοῦ. Αἱ προσπάθειαι τοῦ Πατριαρχείου κατατείνουν πρὸ παντὸς εἰς τὸν μοναδικὸν σκοπὸν νὰ κατακτηθῇ ἡ ἐμπιστοσύνη τῶν Ἁγιορειτῶν, νὰ δημιουργηθῇ τὸ κατάλληλον παρ' αὐτοῖς ψυχολογικὸν κλῖμα διὰ τὴν μετ' αὐτοῦ συνεργασίαν αὐτῶν.

Οἱ ἐπισκεπτόμενοι τὸ Ἅγιον Ὄρος ἔχουν διαπιστώσῃ ὅτι ὑπάρχει σημαντικὴ ἐν τῷ ἱερῷ Τόπῳ ἐξέλιξις, τοῦθ' ὅπερ μαρτυρεῖ ὅτι πολλοὶ ἐκ τῶν μοναχῶν κατανοοῦν τὰ πράγματα καὶ ἐπιδεικνύουν καλὴν θέλησιν πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν ἑκάστοτε παρὰ τῆς Ἐκκλησίας λαμβανομένων ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς τοῦ Ἁγίου Ὄρους λυσιτελῶν ἀποφάσεων. Ἡ μελετωμένη ἰδίᾳ σύστασις Τυπογραφείου, μεγάλως θέλει συντελέσῃ εἰς τὴν καθόλου ἐπιδιωκομένην ἐν τῇ ἀκροπόλει ταύτῃ τοῦ Μοναχισμοῦ πρόοδον καὶ ἀνάπτυξιν. Παρὰ τοῖς μοναχοῖς ἀναπτύσσεται ὁλονὲν μεγαλυτέρα κατανόησις καὶ ἐμπιστοσύνη καὶ διάθεσις ἀνεπιφύλακτος ἔναντι τῶν προσπαθειῶν καὶ ἐπιδιώξεων τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας. Τοῦτο ὀφείλεται τὸ μὲν εἰς τὰς συχνὰς ἐπισκέψεις τῶν Ἀρχιερέων εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, τὸ δὲ εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι μοναχοὶ ἐπισκεπτόμενοι τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἐπιστρέφουσι μὲ πληρεστέραν κατανόησιν τῶν εὐεργετημάτων τῆς συχνῆς ταύτης ἐπικοινωνίας. Ἔχει ἐγκαινιασθῇ περίοδος τακτικῶν ἐπισκέψεων εἰς Ἅγιον Ὄρος καὶ συνεργασίας μετὰ Συνάξεων καὶ τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος.

Ο ΑΘΗΝΩΝ ΣΠΥΡΙΔΩΝ

ΤΗΝ 21ην ΜΑΡΤΙΟΥ, ὥραν 5.5΄ πρωϊνὴν ἐξεδήμησεν εἰς Κύριον ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κύριος Σπυρίδων, ἐν τῷ Νοσοκομείῳ «Εὐαγγελισμὸς» ὅπου ἀπὸ τριημέρου ἐνοσηλεύετο, εἰς ἡλικίαν ὀγδοήκοντα τριῶν ἐτῶν. Καθῆκον ἔχομεν νὰ ἐξετάσωμεν ἐν τῇ ἀνασκοπήσει τοῦ βίου τοῦ ἐκλιπόντος ἀνδρὸς ἃς προσέφερεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὑπηρεσίας.

Ὁ ἀοίδιμος Ἀρχιεπίσκοπος ἐγεννήθη τῷ 1873 ἐν τῇ κωμοπόλει τοῦ Εὐξείνου Πόντου, Χιλῇ, ἐκ γονέων ἐξ Ἠπείρου καταγομένων. Τυχὼν τῆς πρώτης παιδεύσεως ἐν τῇ γενετείρᾳ αὐτοῦ, ἐφοίτησεν ἀκολούθως εἰς τὴν Πατριαρχικὴν Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολήν, τὸ δὲ 1895 εἰσήχθη εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν Χάλκης, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀπεφοίτησε μὲ λαμπρὰς σπουδάς. Ἀκολούθως ὑπηρέτησεν ὡς ἱεροκήρυξ καὶ διδάσκαλος ἐν Γαλατᾷ. Χειροτονηθεὶς τὸ 1900 πρεσβύτερος καὶ προχειρισθεὶς εἰς Ἀρχιμανδρίτην, ἐτοποθετήθη ὡς Ἱεροκήρυξ καὶ Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος εἰς Καβάλλαν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ξάνθης, ὅπου εἰργάσθη μὲ ἀσυνήθη ζῆλον. Δι᾽ ὃ καὶ ἀνυψώθη τὸ 1906 ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Γ΄ εἰς Μητροπολίτην Βελλᾶς καὶ Κονίτσης, ἀναπτύξας δρᾶσιν κοινωφελῆ καὶ ἱδρύσας, μεταξὺ ἄλλων Σχολείων, Ἱεροδιδασκαλεῖον. Ἐν ἔτει 1916 ὁ μακαριστὸς Πατριάρχης Γερμανὸς ὁ Ε΄ προήγαγεν αὐτὸν εἰς Μητροπολίτην Ἰωαννίνων. Εἰς τὴν Μητρόπολιν ταύτην ἀνέπτυξεν ἐξαιρετικὸν ζῆλον, στρέψας κυρίως τὴν προσοχὴν αὐτοῦ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῆς κοινωνικῆς προνοίας, ἃς καὶ προήγαγεν ἔχων εἰς τὴν διάθεσίν του καὶ τὰ ὑπάρχοντα ἐκεῖ μεγάλα κληροδοτήματα. Ἐκλεγεὶς ἐν ἔτει 1949 Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, εἰργάσθη ἐπὶ τῷ σκοπῷ ὅπως προσδώσῃ νέαν πνοὴν εἰς τὴν καθόλου ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας. Ἐν τῇ ὑπάτῃ ταύτῃ διακονίᾳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁμολογουμένως εἰργάσθη σθεναρῶς, παρὰ τὸ προβεβηκὸς τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, πρὸς περιφρούρησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, βελτίωσιν τῆς θέσεως τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου, ἵδρυσιν Κατηχητικῶν Σχολῶν, καὶ προαγωγὴν τοῦ ἔργου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Τελευταίως ἡ ὑγεία του ἐκλονίσθη σοβαρῶς, ὑποστὰς δὲ φλεγμονὴν εἰς τὸν δεξιὸν πόδα, εἰσήχθη εἰς τὸ Νοσοκομεῖον «Εὐαγγελισμός», ἔνθα καὶ ἀπέθανε. Διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐκλείπει μία ἐπιβάλλουσα Πρωθιεραρχικὴ φυσιογνωμία.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον μετὰ λύπης βαθείας ἔλαβε γνῶσιν

τοῦ θλιβεροῦ γεγονότος ἐκ τηλεγραφήματος τοῦ πρώτου τῇ τάξει Συνοδικοῦ Συνέδρου Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Βερροίας καὶ Ναούσης κ. Ἀλεξάνδρου. Τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν τῆς κηδείας αὐτοῦ, γενομένης τὴν 24ην Μαρτίου, Σάββατον, ὥραν 10.30΄, ἡ Αὐτοῦ Θειοτάτη Παναγιότης ἐτέλεσε τρισάγιον ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Παρεκκλησίῳ, καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς τοὺς οἰκείους αὐτοῦ τὰ προσήκοντα συλλυπητήρια τηλεγραφήματα, καὶ ἀνέθεσεν εἰς τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Φθιώτιδος κ. Ἀμβρόσιον, ὅπως κατὰ τὴν κηδείαν ἐκπροσωπήσῃ τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν. Εἰς δὲ τὴν Συνοδικὴν Συνεδρίαν τῆς 27ης Μαρτίου ἀνεκοίνωσεν ἐπισήμως τὴν πρὸς Κύριον ἐκδημίαν τοῦ ἀοιδίμου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σπυρίδωνος, ἀνέλυσε τὸν βίον καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ καὶ ἔπλεξε τὸ ἐγκώμιόν του. Ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος μετὰ πολλῆς λύπης ἤκουσε τὸ θλιβερὸν ἄγγελμα, καὶ ἐγερθεῖσα μετὰ τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος, ηὐχήθη ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ.

Τῷ ἐγένετο λαμπρὰ κηδεία ἐν Ἀθήναις, δημοσίᾳ δαπάνῃ, καὶ ἀπεδόθησαν τιμαὶ Πρωθυπουργοῦ ἐν ἐνεργείᾳ. Προεξῆρχεν ὁ Τοποτηρητὴς Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Βερροίας καὶ Ναούσης κ. Ἀλέξανδρος, καὶ ὡραῖον ἐπικήδειον ἐξεφώνησεν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Φιλίππων καὶ Νεαπόλεως κ. Χρυσόστομος.

Τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Σπυρίδωνος ἡ μνήμη εἴη αἰωνία !

ΤΑ ΑΝΤΑΛΛΑΓΕΝΤΑ ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑΤΑ :

Ἀθῆναι, 21ῃ Μαρτίου 1956.

Τῷ Παναγιωτάτῳ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ κ. Ἀθηναγόρᾳ.

Φανάριον, Πατριαρχεῖα.

Μετὰ λύπης ἀγγέλλομεν Ὑμῖν, ὅτι Προκαθήμενος Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας Ἑλλάδος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κυρὸς Σπυρίδων μετέστη πρὸς Κύριον, πρωΐαν 21ης Μαρτίου. Ἐκκλησία, στερηθεῖσα διαπρεποῦς Πρωθιεράρχου, δέεται ὑπὲρ ἀναπαύσεως ψυχῆς αὐτοῦ. Κηδεία τελεσθήσεται Σάββατον, 24ην τρέχοντος.

Τοποτηρητὴς
† Μητροπολίτης Βερροίας καὶ Ναούσης
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Βερροίας καὶ Ναούσης
κ. Ἀλέξανδρον, Τοποτηρητήν.

Ἀθήνας

Κατώδυνοι ἐπληροφορήθημεν μετάστασιν πρὸς Κύριον προσφιλοῦς ἡμῖν γεραροῦ Πρωθιεράρχου ἀδελφῆς Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας Ἑλλάδος κυροῦ Σπυρίδωνος. Δεηθέντες συνοδικῶς ὑπὲρ ἀναπαύσεως μακαρίας αὐτοῦ ψυχῆς, ἐκφράζομεν βαθύτατα συλλυπητήρια Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ ἡμῶν, εὐχόμενοι Κύριος ταχέως παραμυθήσῃ ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν. Μητέρα Ἐκκλησίαν καὶ ἡμᾶς ἀντιπροσωπεύσῃ κηδείαν Μητροπολίτης Φθιώτιδος κ. Ἀμβρόσιος.

22-3-1956.

† Πατριάρχης ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

Ο ΝΕΟΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΣΥΜΦΩΝΩΣ πρὸς τὴν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Ἀθηνῶν ληφθεῖσαν ἀπόφασιν, τὴν 29ην Μαρτίου συνῆλθεν ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναόν, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Τοποτηρητοῦ Μητροπολίτου Βερροίας κ. Ἀλεξάνδρου, παρόντος καὶ τοῦ Ἐξοχωτάτου Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας κ. Π. Λεβαντῆ, καὶ ἐξέλεξεν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος κύριον Δωρόθεον. Ἐκ τῶν ἑξήκοντα καὶ δύο ἐκλεκτόρων Ἀρχιερέων, παρέστησαν οἱ πεντήκοντα ἕξ, ἀπουσιασάντων ἓξ λόγῳ ἀδιαθεσίας. Ἡ σχετικὴ πλειοψηφία εἶχεν ὁρισθῇ εἰς εἴκοσι ἐννέα ψήφους. Ἡ Συνέλευσις ἤρχισε τὴν 9ην πρωϊνὴν ὥραν καὶ ἔληξε τὴν 13.30΄. Ὑποψηφιότητα ἔθεσαν οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολῖται Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος Δωρόθεος, Σάμου Εἰρηναῖος, Μαντινείας Γερμανός, Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος Ἰάκωβος, Χίου Παντελεήμων, Θεσσαλονίκης Παντελεήμων καὶ Μεσσηνίας Χρυσόστομος. Αἱ θύραι τοῦ Ναοῦ ἐκλείσθησαν καὶ αἱ κλεῖδες ἐδόθησαν εἰς τὸν Ἀρχιγραμματέα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ἔγινεν ἡ νενομισμένη ἱεροτελεστία, προεξάρχοντος τοῦ Τοποτηρητοῦ Μητροπολίτου Βερροίας καὶ Ναούσης κ. Ἀλεξάνδρου. Οἱ ἔχοντες τὰ πρεσβεῖα χειροτονίας Μητροπολῖται Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου κ. Χρυσόστομος, καὶ Φθιώτιδος κ. Ἀμβρόσιος, ὡρίσθησαν μέλη Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς μετὰ τοῦ Τοποτηρητοῦ. Ὁ νεώτερος ὅλων Μητροπολίτης Ἐλασσῶνος κ. Ἰάκωβος ὡρίσθη Γραμματεὺς τῆς ἐκλογικῆς Συνελεύσεως. Γενομένης μυστικῆς ψηφοφορίας, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος συνεκέντρωσεν 28 ψήφους. Ἐπανελήφθη ἡ ψηφοφορία, καθ' ἣν οὗτος ἔλαβε 40 ψήφους, καὶ ἀνεδείχθη οὕτω Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος. Καὶ ὁ θόλος τοῦ Ναοῦ ἀντήχησεν ἀπὸ τὰ «ἄξιος.» Ἤνοιξεν ὁ Ναός, καὶ τὰ πλήθη εἰσῆλθον εἰς αὐτόν, ἀναφωνοῦντα : «Ἄξιος ! Ἄξιος !» Συνετάχθη τὸ Ὑπόμνημα τῆς ἐκλογῆς, ὅπερ ἀνεγνώσθη μεγαλοφώνως καὶ ὑπεγράφη ὑπὸ τῶν ἐκλεκτόρων καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κ. Πέτρου Λεβαντῆ. Μεθ' ἐγένετο ἡ τελετὴ τοῦ Μεγάλου Μηνύματος, καὶ ἐψάλη τὸ πρῶτον ἡ φήμη τοῦ νεοεκλεγέντος Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος. Τὴν 30 Μαρτίου ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως τὸ Βασιλικὸν Διάταγμα τῆς ἀναγνωρίσεως καὶ ἀποκαταστάσεως τοῦ Ἀρχιεπισκόπου. Καὶ τὴν 31 Μαρτίου, ὥραν 13ην ὁ νέος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος εἰς τὸ Παρεκκλήσιον τῶν Ἀνακτόρων ἔδωκεν ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως τὴν ἐπὶ τῇ γενομένῃ ἐκλογῇ νενο-

μισμένην «διαβεβαίωσιν». Παρίσταντο τὰ Μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὁ Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας, ὁ Βασιλικὸς Ἐπίτροπος παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ, ὁ Ἀρχιγραμματεὺς αὐτῆς, καὶ οἱ Αὐλικοί.

Τὴν 30ὴν Μαρτίου ὁ νέος Ἀρχιεπίσκοπος, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας ἐπεσκέφθη τὸν Πρωθυπουργὸν κ. Κωνσταντῖνον Καραμανλῆν, καὶ ὡμίλησαν ἐπὶ τῶν ἀφορώντων τὴν Ἐκκλησίαν ζητημάτων. Τὴν δὲ ἑπομένην, μετὰ τὴν τελετὴν τῆς «διαβεβαιώσεως», ὁ Πρωθυπουργὸς μετὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας ἐπεσκέφθησαν τὸν νέον Ἀρχιεπίσκοπον καὶ συνεχάρησαν αὐτόν, μὲ τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι ἡ Κυβέρνησις θὰ εἶναι πάντοτε συμπαραστάτης εἰς τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ νέος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κύριος Δωρόθεος διακρίνεται διὰ τὴν νηφαλιότητα καὶ βαθύτητά του, διὰ τὴν πνευματικήν του ἀκτινοβολίαν καὶ εὐρύτητα, διὰ τὸν σεμνόν, εὐθύν, ἁπλοῦν καὶ ἀπέριττον χαρακτῆρά του. Ἀκραιφνὴς μύστης τῆς Ὀρθοδοξίας, ἄνθρωπος συγχρονισμένος καὶ φιλελεύθερος, ἄξιος τοῦ λαοῦ του, χρημάτων κρείσσων, ἱκανὸς νὰ γνωρίζῃ τὰ δέοντα καὶ νὰ τὰ ἐπιβάλλῃ.

Καλεῖται ἀπὸ τὴν Θείαν Πρόνοιαν νὰ διοικήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος εἰς ὥρας δυσκόλους καὶ λεπτάς. Ἀλλὰ τὸ ὑψηλὸν κλῖμα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι οἱ μόχθοι καὶ οἱ ἀγῶνες, καὶ ἡ δύναμίς της ἀποκαλύπτεται εἰς ὥρας κρισίμους. Τότε εἶναι δυνατή, ὅταν ἀσθενῇ. Ἡ σοφία της δὲν εἶναι ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτόν. Πάντα ἡ ἠὼς ἀνατέλλει μέσα ἀπὸ τὴν νύκτα. Πάντα ἡ Ἄνοιξις ἀφυπνίζεται μέσα ἀπὸ τὸν χειμῶνα. Ἂς φυσομανοῦν τὰ κύματα, ἂς κλυδωνίζεται τὸ σκάφος, ὁ Χριστὸς δὲν καθεύδει.

Θὰ ἔλθουν καλύτεραι ἡμέραι διὰ τὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας. Ἡ Ὀρθοδοξία εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν Ἐκκλησία τοῦ ἐκ νεκρῶν ἀναστάντος Χριστοῦ, ἡ πεφιλημένη Νύμφη, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνετέθησαν μεγάλαι εὐθῦναι καὶ παγκόσμια ἀποστολή. Καιρὸς εἶναι οἱ Ἀρχηγοὶ τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, μὲ τὴν θεϊκὴν πνοὴν τοῦ Τελειωτοῦ Χριστοῦ νὰ ἀνανεώσουν τὴν μεταξύ των ἀγάπην καὶ συνοχήν, νὰ μὴ τοὺς λείψῃ τὸ ἔλαιον τοῦτο ἀπὸ τὰς λαμπάδας των, καὶ νὰ ἀποδυθοῦν εἰς τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἑτοιμασίαν καὶ κατάρτισιν διὰ τὸ ἔργον καὶ τὴν ἀποστολὴν τῆς Ὀρθοδοξίας. Ὁ νέος Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἑλλάδος εὑρίσκεται εἰς τὸ προσῆκον ὕψος, ὥστε νὰ ἀναμένωμεν πολλὰ ἀπὸ αὐτὸν εἰς τὴν νέαν καθαρὰν ἐκκλησιαστικήν Του σταδιοδρομίαν. Ἔχει τὴν ἀγάπην καὶ ἐνίσχυσιν τοῦ Θεοῦ.

Ἐφ' ᾧ καὶ τὸ περιοδικὸν ἡμῶν «Ὀρθοδοξία» ἀπευθύνει ἐγκάρδια εἰς τὴν Αὐτοῦ Μακαριότητα συγχαρητήρια.

ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Η ΕΙΡΗΝΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ κ. ΔΩΡΟΘΕΟΥ ΤΟΥ Γ΄.

Παναγιώτατε καὶ Θειότατε Ἀρχιεπίσκοπε Κων)πόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὲ Πατριάρχα, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγαπητὲ ἡμῶν ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργέ, κύριε Ἀθηναγόρα, τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ὁ τῆς ,Εκκλησίας Δομήτωρ καὶ Ἀρχηγός, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, θεμελιώσας ταύτην ἐπὶ τὴν ἀρραγῆ τῆς πίστεως πέτραν, ἀφῆκε τοῖς ἱεροῖς Αὐτοῦ Μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις τὴν ἐξουσίαν τοῦ καθιστᾶν διαδόχους αὐτῶν τῆς διοικήσεως αὐτῆς, ἐν τῷ τριπλῷ Αὐτοῦ ἀξιώματι ἐκδηλουμένης, τῷ τοῦ Ἀρχιερέως δηλονότι, τῷ τοῦ Βασιλέως καὶ τῷ τοῦ Διδασκάλου, ἵνα ἀσφαλῶς καὶ ἀεννάως ἐπιτυγχάνηται ὁ ἁγιασμὸς καὶ ἡ σωτηρία τῶν πιστῶν, ἡ δὲ Ἐκκλησία, ἣν τῷ ἰδίῳ Αὐτοῦ αἵματι περιεποιήσατο, μένῃ εἰς τὸν αἰῶνα στῦλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας. Τῇ τάξει ταύτῃ τῆς διαδοχῆς τῶν ἀοιδίμων διαδόχων τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων στοιχοῦσα ἡ ἀνὰ τὴν Οἰκουμένην Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, ἡ μέρεσι μὲν αὐτοτελέσει χωρισθεῖσα, ἀκεραίαν δὲ τὴν πίστιν, τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν λατρείαν διατηρήσασα, καὶ μηδὲ κεραίαν ἢ ἓν ἰῶτα ἀλλοιώσασα τῆς παραδοθείσης αὐτῇ ἱερᾶς καὶ ἁγίας παρακαταθήκης, ὁσάκις ἐστερεῖτο τῶν Προκαθημένων αὐτῆς, εἴτε ἕνεκα μεταστάσεως αὐτῶν εἰς τὰς αἰωνίους μονάς, εἴτε ἕνεκα παραιτήσεως αὐτῶν, ἢ ἄλλως πως, προέβαινεν εἰς τὴν κανονικὴν αὐτῶν διαδοχήν, θέτουσα ποιμένας ἐπὶ τὴν ποίμνην καὶ λύχνους ἐπὶ τὴν λυχνίαν.

Τῷ κοινῷ τούτῳ καὶ ἱερῷ κανόνι ἠκολούθησε καὶ ἡ Ἁγιωτάτη Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος. Αὕτη ἐστερήθη ἐσχάτως τοῦ Προκαθημένου αὐτῆς ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Σπυρίδωνος, τοῦ ἀπὸ Ἰωαννίνων, μετακληθέντος ὑπὸ τοῦ Χορηγοῦ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ἄλλην ζωήν, τῇ 21ῃ τοῦ παρελθόντος Μαρτίου τοῦ ἔτους τούτου.

Ὅθεν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος συνεκροτήθη ἐκ τῶν Σεβασμιωτάτων καὶ ἀ-

γαπητῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν Μητροπολιτῶν, καθ' ἃ ὁ καταστατικὸς τῆς Ἐκκλησίας ταύτης χάρτης διακελεύεται.

Ἐπικαλεσθεῖσα ἡ Ἱερὰ αὕτη Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὸν φωτισμὸν τοῦ Παναγίου Πνεύματος, ἐξελέξατο ἡμᾶς, τῇ 29ῃ τοῦ εἰρημένου μηνός, κανονικαῖς ψήφοις, Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, καὶ Πρόεδρον αὐτῆς, τελεσθέντος αὐθημερὸν τοῦ μηνύματος ἡμῶν, τῆς δ' ἐνθρονίσεως ἡμῶν, μετὰ τὴν ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως γενομένην νόμιμον διαβεβαίωσιν ἡμῶν, γενομένης, ἐν χαρᾷ καὶ ἐν ὕμνοις πρὸς τὸν Δοτῆρα παντὸς ἀγαθοῦ, τῇ 1ῃ τοῦ μηνὸς τούτου, ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ἱερῷ Ναῷ τῶν Ἀθηνῶν.

Δόξαν δ' ἀναπέμποντες διηνεκῆ τῷ Εὐεργέτῃ Θεῷ, τῷ οὕτως εὐδοκήσαντι περὶ ἡμῶν, καὶ τῇ Προνοίᾳ Αὐτοῦ ταπεινῶς κλίνοντες τὸν αὐχένα τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, ἐπικοινωνίαν κανονικὴν διὰ τοῦδε τοῦ γράμματος ἡμῶν ποιούμεθα, καὶ ἐπιποθοῦμεν γνωρίσαι μὲν Ὑμῖν τὰ ἀνωτέρα ἐφ' ἡμᾶς γενόμενα, ἐξειπεῖν δὲ φιλαδέλφως, ὅτι πᾶσαν ἐπιδειξόμεθα προθυμίαν καὶ δύναμιν, εἰς τὸ τηρῆσαι ἀρραγῆ τὸν σύνδεσμον τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης μετὰ τῆς καθ' Ὑμᾶς Ἁγιωτάτης Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, καλῶς εἰδότες, ὅτι οὐδὲν τῆς ἀγάπης τῶν Ἐκκλησιῶν ἰσχυρότερον ἐπὶ τῆς γῆς καὶ σωτήριον δι' αὐτὰς καὶ διὰ τοὺς χριστεπωνύμους λαούς.

Πληροφοροῦμεν περαιτέρω, ὅτι οὐδενὸς φειδόμεθα κόπου καὶ πόνου, εἰς τὸ προάγειν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν τὰ δίκαια καὶ εἰς τὸ ἀποβλέπειν εἰς τὴν χριστιανικὴν πρόοδον τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος αὐτῆς, καὶ εἰς πᾶσαν βελτίωσιν καὶ πρόοδον τοῦ Ἱεροῦ αὐτῆς Κλήρου, ἐπὶ τὸν ἐνισχύοντα τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν ἀφορῶντες Σωτῆρα Χριστόν, καὶ τὴν θείαν Αὐτοῦ δύναμιν ἐπικαλούμενοι εἰς τὸ ἀνατεθὲν ἡμῖν βαρὺ ἔργον.

Ὁ δὲ Θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης δώῃ πάσῃ τῇ ἀνὰ τὴν Οἰκουμένην Ἁγιωτάτῃ Αὐτοῦ Ἐκκλησίᾳ πᾶσαν θείαν εὐλογίαν καὶ δύναμιν καὶ χάριν, ἐπ' ἀγαθῷ πάντων τῶν κατοικούντων τὸ πρόσωπον τῆς γῆς.

Τῆς Ὑμετέρας περισπουδάστου ἡμῖν Παναγιότητος ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ Ἀδελφὸς καὶ ὅλως πρόθυμος.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Ἀθήνῃσι, τῇ 12-4-1956.

Η ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΙΚΗΝ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς

ἡμῶν Μετριότητος, κύριε Δωρόθεε, Πρόεδρε τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα, ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Κομισάμενοι ἀσμένως ἀνέγνωμεν, ἰδίᾳ τε καὶ ἐν συνεδριάσει τῆς περὶ ἡμᾶς Ἁγίας καὶ Ἱ. Συνόδου, τὰ ἀπὸ ιβ΄ λήγοντος μηνὸς Ἀπριλίου τίμια Εἰρηνικὰ Γράμματα τῆς Ὑμετέρας λίαν ἡμῖν ἀγαπητῆς καὶ περισπουδάστου Μακαριότητος, δι᾿ ὧν Αὕτη, κατὰ τὴν παλαιόθεν κρατοῦσαν κανονικὴν τάξιν, ἐξαγγέλλουσα ἡμῖν τήν, εἰς διαδοχὴν τοῦ ἔναγχος ἐν Κυρίῳ κοιμηθέντος ἀοιδίμου Ἀρχιεπισκόπου κυροῦ Σπυρίδωνος, ψήφοις κανονικαῖς τῆς αὐτόθι σεβασμίας Ἱεραρχίας ἐκλογὴν Αὐτῆς ὡς Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος καὶ Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου αὐτῆς, τὴν ἐνθρόνισιν καὶ τὴν ἀνάληψιν τῶν Πρωθιεραρχικῶν καθηκόντων Αὐτῆς, χεῖρα ἡμῖν τείνει κοινωνίας, ἀρραγῆ ἅμα τὸν σύνδεσμον τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης μετὰ τῆς καθ᾿ ἡμᾶς Ἁγιωτάτης Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν τηρῆσαι διαδηλοῦσα καὶ διαβεβαιουμένη, καθ᾿ ὅσον διὰ τῆς ἀγάπης τελειοῦται ἡ ζωή.

Ἐπὶ τὴν ἀπάντησιν οὖν νῦν ἥκοντες γηθοσύνως, πρωτίστως μὲν τὰ ἐγκάρδια συγχαρητήρια τῆς καθ᾿ ἡμᾶς Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας καὶ ἡμῶν προσωπικῶς προσάγομεν τῇ Ὑμετέρᾳ πεφιλημένῃ Μακαριότητι ἐπὶ τῇ ἐπαξίᾳ ἐκλογῇ Αὐτῆς καὶ ἀνταποδίδομεν ἐν ἀγάπῃ βαθείᾳ τὸν τῆς κανονικῆς κονωνίας ἀδελφικὸν ἀσπασμόν. Ὑπ᾿ ὄψει δὲ ἔχοντες τὸ θερμὸν τῆς προαιρέσεως, τὸ δεδοκιμασμένον τῆς συνέσεως καὶ τὴν διοικητικὴν περίνοιαν Αὐτῆς, πεποίθαμεν ὅτι ἡ Ἁγιωτάτη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐκτήσατο ἐν τῷ προσώπῳ τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος τὸν ἄξιον Προκαθήμενον καὶ δεξιὸν οἰακοστρόφον, μέλλοντα θεοφιλῶς ποιμανεῖν καὶ αἰσίως κατευθύνειν τὸ ἐμπιστευθὲν Αὐτῇ ποίμνιον εἰς νομὰς σωτηρίους.

Ἰδιάζουσαν ὅλως ἀπήχησιν ἔσχον παρ᾿ ἡμῖν καὶ τῇ περὶ ἡμᾶς Ἁγίᾳ καὶ Ἱερᾷ Συνόδῳ ὅσα ἐν τοῖς Εἰρηνικοῖς τούτοις Γράμμασι διαβεβαιοῦται ἡ Ὑμετέρα φίλη Μακαριότης, ὅτι μέλλει διαφυλάξαι καὶ ἐπὶ μᾶλλον καλλιεργῆσαι καὶ ἐπεκτεῖναι τὴν ἐν πνεύματι Χριστοῦ ἀδελφικὴν μεταξὺ τῶν Ἁγιωτάτων Ἐκκλησιῶν ἡμῶν ἀγάπην, καθόσον τὰ αἰσθήματα Αὐτῆς ταῦτα ἀνταποκρίνονται πρὸς ἀνάλογα αἰσθήματα τοῦ καθ᾿ ἡμᾶς Ἁγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἐν πάσῃ εὐκαιρίᾳ διαδηλωθέντα, καὶ ἐν τῇ πράξει ἐπιμαρτυρηθέντα, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀμέσῳ εὕρηνται ἐπαφῇ πρὸς τὴν σύγχρονον κρίσιμον πραγματικότητα, ἣν ἀντιμετωπίζουσι πᾶσαι αἱ ἐπὶ μέρους Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, ἐπιδεόμεναι τῆς πρὸς ἀλλήλας ἀγάπης καὶ τῆς ἐν συμπνοίᾳ μεταξὺ αὐτῶν συνεργασίας.

Ἐὰν γὰρ ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς πίστεως διασφαλίζωμεν αἱ ἐπὶ μέρους

Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι τὴν ἑνότητα πρὸς τὸ σῶμα τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, «ἐποικοδομημένης ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν Ἀποστόλων καὶ Προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ», τὸ κάλλος μέντοι καὶ τὴν ἀκτινοβολίαν Αὐτῆς λαμπροτέραν ἀναδεικνύομεν, ὅταν, σὺν τῷ ἐσωτερικῷ συνδέσμῳ τῆς πίστεως, ὑπάρχῃ καὶ ἐκδηλῶται καὶ ἡ ἐν ἔργοις στενὴ μεταξὺ ἡμῶν συνεργασία.

Τὴν συνεργασίαν δὲ ταύτην, πάντοτε ἀναγκαίαν καὶ χρήσιμον, ὡς ἐπιτασσομένην ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς, ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην περίοδον τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἡμῶν βίου, τὰ μάλιστα ἐπιβεβλημένην καθιστῶσιν οἵ τε νῦν καιροί, μετὰ τῶν ἐν τῇ ἐξελίξει τῆς ζωῆς ἐπαλλήλως ἀνακυπτόντων καὶ ἐπασχολούντων σύμπασαν τὴν Ὀρθόδοξον ἡμῶν Ἐκκλησίαν σοβαρῶν ζητημάτων, καὶ τὰ κακλοῦντα τὴν ἀνθρωπότητα ἠθικὰ καὶ κοινωνικὰ προβλήματα, ἅτινα, ἀμέσως συνδεόμενα πρὸς τὸν ἠθικὸν κόσμον τῶν χριστιανικῶν κοινωνιῶν ἡμῶν καὶ βαθεῖαν ἀσκοῦντα ἐπήρειαν, ἐξεχόντως, ὡς εἰκός, ἐνδιαφέρουσι καὶ τὰς Ἐκκλησίας ἡμῶν, καλουμένας ἵνα διαδραματίσωσι τὸ ἀναλογοῦν αὐταῖς μέρος ἐν τῇ εὐρείᾳ κλίμακι, ἠθικῇ καὶ πνευματικῇ, τῆς συγχρόνου κοινωνίας, συγχύσει. Διὸ καὶ αἱ Ἐκκλησίαι ἡμῶν, συνεργαζόμεναι ἐν εὐρύτητι πνεύματος καὶ ἀμοιβαίᾳ κατανοήσει, ὡς ἓν σύνολον μεγίστης πνευματικῆς δυνάμεως, δυνηθήσονται καὶ τὴν ὑψηλὴν αὐτῶν ἀποστολὴν πληρῶσαι καὶ τὰς ἐπ' αὐτῶν στηριζομένας ἐλπίδας τοῦ εὐσεβοῦς πληρώματος δικαιῶσαι.

Ὑπὸ τοιοῦτον πνεῦμα ἡδέως καὶ ἐν χαρᾷ πολλῇ ἀποδεχόμενοι τὴν πολύτιμον προσφορὰν τῆς ἀγάπης καὶ τῆς συνεργασίας τῆς Ὑμετέρας περισπουδάστου ἡμῖν Μακαριότητος, ἀντιτείνομεν Αὐτῇ ἐγκαρδίως φιλίαν καὶ ἀδελφικὴν χεῖρα συνεργασίας καὶ διαβεβαιοῦμεν Αὐτῇ, ὅτι εὑρήσει παρ' ἡμῖν καὶ τῇ Μητρὶ Ἁγίᾳ τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ζωηρὸν τὸ ἐνδιαφέρον καὶ πρόθυμον πάντοτε διάθεσιν καὶ προαίρεσιν, ἐν πᾶσι τοῖς τε εἰδικοῖς καὶ τοῖς γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος ἐκκλησιαστικοῖς ζητήμασιν, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἐκκλησίας καὶ πρὸς δόξαν Θεοῦ.

Καὶ αὖθις συγχαίροντες τῇ Ὑμετέρᾳ λίαν πεφιλημένῃ ἡμῖν Μακαριότητι, ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ καὶ τῇ ἀναλήψει τῶν ὑψηλῶν εὐθυνῶν, εὐχόμεθα φωτεινὴν καὶ ἀγλαόκαρπον ἐν παντὶ τὴν πρωθιεραρχικὴν Αὐτῆς διακονίαν, τὰ δὲ ἔτη Αὐτῆς μακρά, ὑγιεινὰ καὶ εὐλογημένα παρὰ Θεοῦ.

Τῆς Ὑμετέρας περισπουδάστου Μακαριότητος ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

αϡνς´ Ἀπριλίου κε´.

ΤΟ Β' ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Τὸ σπουδαιότερον ἴσως τῶν διαφόρων Θεολογικῶν Συνεδρίων τὰ ὁποῖα συνεκλήθησαν κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος εἶναι τὸ Β' Διεθνὲς Συνέδριον Πατρολογικῶν Μελετῶν, τὸ ὁποῖον συνῆλθε μεταξὺ τῆς 19ης μέχρις 24ης παρελθόντος Σεπτεμβρίου, ἐν Ἀγγλίᾳ, εἰς τὴν Πανεπιστηκὴν πόλιν τῆς Ὀξφόρδης. Διοργανωτὴς αὐτοῦ ὑπῆρξεν ὁ Καθηγητὴς τῆς Πατερικῆς Θεολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Ὀξφόρδης, Αἰδεσιμολογιώτατος F. L. Cross. Οὗτος διωργάνωσε καὶ τὸ πρὸ τετραετίας καὶ πάλιν ἐν Ὀξφόρδῃ συγκληθὲν Α' Διεθνὲς Συνέδριον Πατρολογικῶν Μελετῶν. Ὁ ἐργατικὸς καὶ ἀκάματος αὐτὸς σκαπανεὺς τῶν γραμμάτων, ὅστις διακρίνεται διὰ τὴν πολυμάθειάν του καὶ τὰς πολλὰς περὶ τὴν Πατερικὴν Θεολογίαν γνώσεις του, συλλαβὼν τὴν ἰδέαν τῆς συγκλήσεως ἑνὸς Διεθνοῦς Συνεδρίου Πατρολογικῶν Μελετῶν ἤδη ἀπὸ τῆς λήξεως τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου ἐπραγματοποίησε μόλις αὐτὴν κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1951.

Σκοπὸς τῆς συγκλήσεως τοῦ Συνεδρίου ἦτο ἡ κατὰ τὸ δυνατὸν συγκέντρωσις ἐπὶ τὸ αὐτὸ πάντων τῶν περὶ τὴν Πατερικὴν Γραμματολογίαν ἀσχολουμένων καὶ δὴ τῶν Καθηγητῶν τῆς Πατρολογίας καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τῶν πρώτων χρόνων, ὅλων τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν, ἵνα δι' ἀνακοινώσεων ἐκθέσωσι τὰ πορίσματα τῶν ἐργασιῶν των ἐπὶ τῶν Πατερικῶν συγγραμμάτων, διεξάγωσι ἐπ' αὐτῶν συζητήσεις, ἀνταλλάξωσι σκέψεις ἐπὶ τῶν ἀπασχολούντων τὴν Πατερικὴν ἔρευναν προβλημάτων καὶ λάβωσιν ἀποφάσεις διὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ προαγωγὴν τοῦ ἔργου τῶν Πατερικῶν Μελετῶν.

Ἐκ τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ καταφαίνεται ἡ μεγάλη σπουδαιότης τοῦ Διεθνοῦς Συνεδρίου Πατρολογικῶν Μελετῶν διὰ τὴν Θεολογικὴν ἔρευναν, ὡς καὶ διὰ τὴν προσέγγισιν τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν. Διότι, ἡ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συγκέντρωσις πλείστων Θεολόγων, ἀντιπροσωπευόντων διαφόρους Χριστιανικὰς ὁμολογίας, καὶ ἡ ὑπ' αὐτῶν γενομένη συστηματικὴ μελέτη καὶ ἀνάπτυξις τῶν Πατερικῶν συγγραμμάτων καὶ τῆς Πατερικῆς διδασκαλίας, ἀναμφιβόλως συμβάλλει τὰ μέγιστα εἰς τὴν προσέγγισιν μεταξὺ τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν μεταξὺ αὐτῶν σχέσεων.

Ὁ Αἰδεσιμολογιώτατος F. L. Cross κατόπιν συστηματικῆς καὶ ἐπιμόχθου ἐργασίας διὰ τὴν σύγκλησιν μιᾶς Γενικῆς Συνελεύσεως τῶν Πατρολόγων Καθηγητῶν τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν καὶ τῶν περὶ τὴν Πατερικὴν Ἐκκλησιαστικὴν φιλολογίαν ἀσχολουμένων, ἐπέτυχεν εἰς τὰς προσπαθείας του καὶ κατώρθωσε νὰ συγκεντρώσῃ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ὀξφόρδης, τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1951, 277 ἀντιπροσώπους διαφόρων Θεολογικῶν Σχολῶν, Μοναχικῶν Ταγμάτων καὶ ἄλλων Θεολογικῶν Ἐπιστημονικῶν Ὀργανώσεων, αἵτινες ὡς κύριον αὐτῶν σκοπὸν ἔχουσι τὴν μελέτην καὶ κριτικὴν ἔκδοσιν τῶν Πατερικῶν συγγραμμάτων.

Τὰ ἀποτλεέσματα τοῦ Α΄ Διεθνοῦς Συνεδρίου Πατρολογικῶν Μελετῶν ὑπῆρξαν πολὺ ἱκανοποιητικά, δι' ὃ καὶ ἐκρίθη ἀπαραίτητος ἡ ἐκ νέου σύγκλησις αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Α΄ Συνελεύσεως. Ὁμοφώνῳ, ὅθεν, γνώμῃ τῶν Συνέδρων ἀπεφασίσθη, ὅπως τὸ Β΄ Διεθνὲς Συνέδριον Πατρολογικῶν Μελqτῶν συνέλθῃ μετὰ μίαν τετραετίαν ἤτοι τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1955. Οὕτω λοιπόν, εἰς τὰς 19 τοῦ παρελθόντος Σεπτεμβρίοῦ τὸ φιλόξενον ἐπιστημονικὸν κέντρον, ἡ γηραιὰ Ὀξφόρδη, μὲ τὰ μεσαιωνικά της Κολλέγια, ὑπεδέχετο τὸ δεύτερον ἐντὸς τετραετίας ἀντιπροσώπους ἐξ ὅλων τῶν Θεολογικῶν Ἐπιστημονικῶν Κέντρων πρὸς συμμετοχὴν εἰς τὸ Β΄ Διεθνὲς Συνέδριον Πατρολογικῶν Μελετῶν. Συμμετασχὼν καὶ ἐγὼ εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ ὡς ἄνω Συνεδρίου, κατόπιν προσωπικῆς προσκλήσεως τοῦ Διοργανωτοῦ τοῦ Συνεδρίου, Αἰδεσιμολογιωτάτου F. L. Cross, τέως Καθηγητοῦ μου ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Ὀξφόρδης καὶ ἐπιτηρητοῦ τῆς ἐν αὐτῷ ἐπὶ πτυχίῳ ὑποβληθείσης ἐργασίας μου, ἔρχομαι νὰ κάμω σύντομόν τινα περιγραφὴν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου.

Εἰς 419 καὶ πλέον ἀνέρχονται οἱ συμμετασχόντες εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ Β΄. Συνεδρίου Πατρολογικῶν Μελετῶν. Συγκρίνοντες τὸν ἀριθμὸν αὐτὸν πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν μετασχόντων εἰς τὸ Α΄ Συνέδριον, παρατηροῦμεν ὅτι λόγῳ τοῦ μεγάλου ἐνδιαφέροντος, τὸ ὁποῖον προεκάλεσαν τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐργασιῶν τοῦ Α΄ Συνεδρίου ηὐξήθη κατὰ πολὺ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιπροσώπων, οἵτινες συμμετέσχον εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ Β΄. Συνεδρίου. Ἡ συγκέντρωσις ὅλων τῶν εἰδικῶν περὶ τὴν Πατερικὴν Θεολογίαν καὶ Φιλολογίαν Θεολόγων Καθηγητῶν εἰς τὴν Ὀξφόρδην, τὴν κατ' ἐξοχὴν πόλιν τῶν Θεολογικῶν σπουδῶν καὶ τῶν πατερικῶν Μελετῶν, κατὰ τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον, ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἀνανέωσιν τῆς πρὸ τετραετίας πρώτης ἐπαφῆς μεταξὺ τῶν Θεολόγων καὶ τὴν ἐπανεξέτασιν καὶ μελέτην ἐπὶ τῇ βάσει νέων στοιχείων τῶν ἀπασχολούντων τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Γραμματολογίαν προβλημάτων.

Τὸ ἰδιαίτερον χαρακτηριστικὸν τόσον τοῦ Β΄ ὅσον καὶ τοῦ Α΄ Διεθνοῦς Συνεδρίου Πατρολογικῶν Μελετῶν ἦτο ἡ συμμετοχὴ εἰς τὰς ἐργασίας ἀμφοτέρων, πολλῶν Ρωμαιοκαθολικῶν Θεολόγων. Ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, ἥτις ἀποφεύγει νὰ παρακαθήσῃ μετ' ἀντιπροσώπων ἄλλων Ἐκκλησιῶν καὶ νὰ συζητήσῃ μετ' αὐτῶν ἐπὶ θεμάτων Θεολογικῶν, τόσον εἰς τὸ Α΄ ὅσον καὶ εἰς τὸ Β΄ Συνέδριον Πατρολογικῶν μελετῶν, ἀντεπροσωπεύθη διὰ τῶν σπουδαιοτέρων καὶ διεθνοῦς φήμης Πατρολόγων αὐτῆς. Ἡ ἀπὸ μέρους μάλιστα τινῶν ἐξ αὐτῶν ἀντικειμενικὴ μελέτη καὶ ἐξέτασις τῶν Θεολογικῶν ζητημάτων ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Πατερικῆς διδασκαλίας, ἀποδεικνύει ὅτι καίτοι ἡ ἐπίσημος Ἐκκλησία τῆς Ρώμης, τηροῦσα αὐστηρῶς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀποχῆς ἐκ τῶν Παγχριστιανικῶν Συνεδρίων δὲν ἐπιτρέπει τοὺς Θεολόγους Αὐτῆς νὰ παρακάθηνται καὶ νὰ συζητῶσι μετὰ Θεολόγων ἄλλων Ὁμολογιῶν, ὡρισμένοι τῶν Θεολόγων τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς, ὄχι μόνον δὲν ἐπικροτοῦν τὴν κακῶς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ταύτης τεθεῖσαν καὶ μέχρι σήμερον ἐπικρατοῦσαν ἀρχήν, ὡς πρὸς τὰς σχέσεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης πρὸς τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ἐμφοροῦνται ὑπὸ ἀκραιφνοῦς ἀντικειμενικοῦ πολλάκις πνεύματος ἐν τῇ ἐξετάσει τῶν ποικίλων θεολογικῶν ζητημάτων, ἅτινα προκύπτουσι ἐκ τῆς ἀναδιφήσεως καὶ ἐπισταμένης μελέτης τῶν Πατερικῶν συγγραμμάτων.

Εἰς τὸ πρὸ τετραετίας συνελθὸν Α΄ Διεθνὲς Συνέδριον Πατρολογικῶν Μελετῶν οἱ μετασχόντες Ὀρθόδοξοι Θεολόγοι ἦσαν πολὺ ὀλίγοι, οὐδεὶς δὲ μεταξὺ αὐτῶν ὑπῆρχεν Ἕλλην Θεολόγος, καίτοι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν προσεκλήθησαν. Ὁ ἐν Ὀξφόρδῃ Καθηγητὴς τῆς Βυζαντινῆς καὶ Νεοελληνικῆς Φιλολογίας κ. Κ. Τριπάνης ἦτο ὁ μόνος Ἕλλην Καθηγητής, ὅστις συμμετέσχεν εἰς τὰς ἐργασίας τῆς Συνελεύσεως τοῦ 1951.

Εἰς τὸ κατὰ τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον συγκληθὲν Β΄ Διεθνὲς Συνέδριον Πατρολογικῶν Μελετῶν, οἱ Ὀρθόδοξοι ἐν γένει ἀντιπρόσωποι ἦσαν περισσότεροι τῶν εἰς τὸ Α΄ Συνέδριον τοῦ 1951 συμμετασχόντων Ὀρθοδόξων. Ἐκ τῶν Ἑλλήνων Θεολόγων συμμετέσχον εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ Συνεδρίου οἱ κ.κ. Κ. Μπόνης, Καθηγητὴς τῆς Πατρολογίας εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐκπροσωπῶν τὴν ὡς ἄνω Σχολήν, Μ. Σιώτης, Καθηγητὴς τῆς Κ. Διαθήκης εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καὶ ὁ γράφων, Καθηγητὴς τῆς Πατρολογίας εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν Χάλκης. Οἱ κ.κ. Ἀ. Ἀλιβιζᾶτος, Β. Ἰωαννίδης, Καθηγηταὶ τῆς Θ. Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ν. Τωμαδάκης, τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς καὶ ὁ κ. Π. Χρήστου, Καθηγητὴς τῆς Πατρολογίας ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πα-

νεπιστημίου Θεσσαλονίκης, προσκληθέντες εἰς τὸ Συνέδριον ἐδήλωσαν μετὰ λύπης των εἰς τὸν Διοργανωτὴν αὐτοῦ F. L. Cross, ὅτι δὲν θὰ δυνηθῶσι νὰ συμμετάσχωσι τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ.

Οἱ λοιποὶ Ὀρθόδοξοι Θεολόγοι Καθηγηταὶ καὶ μελετηταὶ τῶν Πατερικῶν συγγραμμάτων, οἵτινες συμμετέσχον εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ Συνεδρίου εἶναι : ὁ σοφὸς καὶ διακεκριμένος Ρῶσος Θεολόγος, Αἰδεσιμ. π. G. Florovsky, Καθηγητὴς τῆς Ὀρθοδόξου Ἀκαδημίας τοῦ Ἁγίου Βλαδιμήρου ἐν Ἀμερικῇ καὶ τοῦ Πανεπιστημίου Columbia, οἱ Ρῶσοι Θεολόγοι Καθηγηταὶ ἐν Παρισίοις κ.κ. Βλαδ. Lossky καὶ I. Meyendorff, ὁ ἐν Ὀξφόρδῃ Ρῶσος Ἱερομόναχος B. Krivocheine, ὁ ἐκ Βελγίου Ὀρθόδοξος Ἱερεὺς Alexis Van der Mensbrugghe, ὁ ἐκ Γαλλίας Γάλλος Ὀρθόδοξος Ἱερεὺς Παῦλος L' Huiller καὶ ὁ ἐν Ὀξφόρδῃ Ρῶσος Dr Bolshakoff.

Μεγάλην χαρὰν προυξένησεν ἡ συμμετοχὴ εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ Β΄ Διεθνοῦς Συνεδρίου Πατρολογικῶν Μελετῶν καὶ δύο Ρώσων Ὀρθοδόξων Θεολόγων ἐκ Ρωσίας. Οὗτοι συμμετέσχον ὡς ἐκπρόσωποι τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας καὶ δὴ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Πετρουπόλεως εἰς ἣν καὶ ἀπὸ ἐτῶν διδάσκωσιν, εἶναι δὲ οἱ κ.κ. L. Pariysky, Καθηγητὴς τῆς Πατρολογίας καὶ C. Sborovsky, Καθηγητὴς τῆς Ἀπολογητικῆς. Ἀφιχθέντες εἰς Ὀξφόρδην δύο ἡμέρας μετὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ Συνεδρίου παρηκολούθησαν, τόσον τὰς ἐπὶ τῶν Κυρίων θεμάτων συζητήσεις ὅσον καὶ τὰς Ἀνακοινώσεις, τῇ βοηθείᾳ τῶν ἐν τῷ Συνεδρίῳ ἐξ Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς εὑρισκομένων Ρώσων ἀδελφῶν των, οἵτινες καὶ μετεγλώττιζον τὰς εἰς τὴν Ἀγγλικὴν κυρίως γλῶσσαν γενομένας συζητήσεις καὶ Ἀνακοινώσεις. Ἐκ τῆς μετ' αὐτῶν ἀναστροφῆς μετ' ἐκπλήξεως ἐπληροφορήθημεν τόσον ἐγώ, ὅσον καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν ἐν τῷ Συνεδρίῳ ἐκπροσώπων, ὅτι λόγῳ τῶν ὑφισταμένων εἰς τὴν Χώραν των περιορισμῶν διὰ τὴν εἰσαγωγὴν ξένων ἐντύπων ἐκ τῆς Δύσεως καὶ δὴ θρησκευτικοῦ περιεχομένου, ἠγνόουν οὗτοι ὅλην σχεδὸν τὴν βιβλιογραφίαν τῶν 30 τελευταίων ἐτῶν.

Οἱ 206 ἐκ τῶν ἀντιπροσώπων προήρχοντο ἐκ Μεγάλης Βρεττανίας, οἱ δὲ λοιποὶ ἐκ Γαλλίας, Γερμανίας, Ἰταλίας, Βελγίου, Ὁλλανδίας, Αὐστρίας, Ἱσπανίας, Σουηδίας, Νορβηγίας καὶ ἐκ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

Αἱ ἐργασίαι τοῦ Συνεδρίου ἤρχισαν τὴν 8ην ἑσπερινὴν τῆς 19ης Σεπτεμβρίου εἰς μίαν ἀπὸ τὰς εὐρείας αἰθούσας τοῦ Πανεπιστημιακοῦ Κτιρίου τῆς Ὀξφόρδης (Examination School) ὅπου γίνονται αἱ ἐξετάσεις τῶν φοιτητῶν.

Προσκληθεὶς ἐτίμησε τὴν ἐναρκτήριον ταύτην συνεδρίαν καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Θυατείρων κ. Ἀθηναγόρας, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων Ἀρχιμ. κ. Διονυσίου Ψιάχα. Ἡ ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου ἐγένετο ἄνευ ἐπισήμου τελετῆς. Δὲν προηγήθησαν προσφωνήσεις ἀπὸ μέρους τῶν ἀντιπροσώπων οὔτε καὶ ἀνεγνώσθησαν χαιρετιστήρια μηνύματα τῶν ἀρχηγῶν τῶν Ἐκκλησιῶν ἢ τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν πρὸς τὴν Συνέλευσιν. Ὑπῆρχεν εἰς τὴν διάθεσιν ὅλων ἔντυπον πρόγραμμα ὅπου ἀνεύρισκε κανεὶς τὰ ὀνόματα, τὴν ἰδιότητα, τὸν τόπον προελεύσεως καὶ διαμονῆς, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Συνεδρίου, ὅλων τῶν ἀντιπροσώπων καὶ ὅπου ἐξετίθεντο λεπτομερῶς τὰ ὀνόματα τῶν ὁμιλητῶν, τὰ θέματα ἐφ' ὧν θὰ ὡμίλουν, αἱ ὧραι τῶν Ἀνακοινώσεων καὶ αἱ αἴθουσαι εἰς τὰς ὁποίας θὰ ἐγένοντο αὗται.

Οὕτω εἰς τὰς 8.30 μ.μ. ἀνῆλθεν εἰς τὸ βῆμα ὁ Δόκτωρ J. N. D. Kelly, Διευθυντὴς τοῦ Πανεπιστημιακοῦ Κολλεγίου St. Edmund ἐν Ὀξφόρδῃ καὶ συγγραφεὺς τοῦ περισπουδάστου ἔργου «Τὰ πρῶτα Χριστιανικὰ Σύμβολα» καὶ ἐχαιρέτησεν ἀπὸ μέρους τοῦ ἀπουσιάζοντος ἐξ Ἀγγλίας Ὑποπρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ὀξφόρδης τοὺς προσελθόντας ἵνα συμμετάσχωσι τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου ἀντιπροσώπους, ἐκφράσας τὴν μεγάλην χαρὰν τῶν Πανεπιστημιακῶν Ἀρχῶν διὰ τὴν σύγκλησιν τοῦ Β' Διεθνοῦς Συνεδρίου Πατρολογικῶν Μελετῶν καὶ πάλιν ἐν Ὀξφόρδῃ, τὴν πόλιν εἰς τὴν ὁποίαν κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἤρχισεν ἡ Ὀξφόρδειος Κίνησις καὶ τῆς ὁποίας οἱ ἡγέται J. Keble, H. Fronde, J. Newman καὶ Pusey ἔδωσαν σοβαρὰν ὤθησιν εἰς τὴν μελέτην τῶν Πατερικῶν Συγγραμμάτων.

Ἐν τέλει εὐχηθεὶς ἐπιτυχίαν εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ Συνεδρίου καὶ εὐόδωσιν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ, συνέστησε τὸν πρῶτον ὁμιλητὴν κ. Einar Molland Θεολόγον Καθηγητὴν ἐκ Νορβηγίας, ὅστις ἀνελθὼν ἐν μέσῳ ζωηρῶν χειροκροτημάτων εἰς τὸ βῆμα, ἔκαμε τὴν ἐναρκτήριον ὁμιλίαν μὲ θέμα : «Ὁ Ἰουδαϊκὸς Χριστιανισμὸς καὶ τὸ Ἀποστολικὸν διάταγμα» (Πράξεις ΧΙ, 28).

Ὁ Καθηγητὴς Molland εἰς τὴν ὁμιλίαν του ἐνδιέτριψεν ἐπὶ τῆς χριστιανικῆς νομοθεσίας, τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν Ἀποστολικὴν καὶ τὴν ἀμέσως μεταποστολικὴν ἐποχὴν καὶ ὑπεγράμμισεν, ὅτι ἡ Κλημέντιος Φιλολογία μαρτυρεῖ ὄχι μόνον περὶ τῆς ὑπάρξεως ἑνὸς τύπου Ἰουδαϊκοῦ Χριστιανισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐπέμενεν ἐπὶ τῆς τηρήσεως τοῦ περὶ τροφῶν Ἰουδαϊκοῦ Νόμου, τοῦ διατυπωθέντος εἰς τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις Σύνοδον, ἀλλὰ μαρτυρεῖ ὡσαύτως καὶ περὶ μιᾶς παραδόσεως τοῦ περιεχομένου τοῦ Διατάγματος τῶν Πράξεων ἀνεξαρτήτου τῆς ἐν αὐταῖς ἀναγραφομένης.

Μετὰ τὴν ὁμιλίαν τοῦ Καθηγητοῦ κ. Einar Molland, ἥτις ἐγένετο εἰς τὴν Ἀγγλικὴν καὶ διήρκεσε πέραν τῆς μιᾶς ὥρας, ἔληξεν ἡ πρώτη Συνεδρία.

Τὴν ἑπομένην ἡμέραν Τρίτην 20ὴν Σεπτεμβρίου, ἤρχισαν κανονικὰ αἱ ἐργασίαι τοῦ Συνεδρίου κατὰ τὸ ἀκόλουθον πρόγραμμα :

Τρίτη καὶ Τετάρτη 20ὴ καὶ 21η Σεπτεμβρίου, ἀπὸ τὰς 9.15΄ π.μ. μέχρι τὰς 12.40΄ μ.μ. μὲ εἰκοσάλεπτον μόνον διάλειμμα, Ὁμιλίαι, ἐν γένικῇ Συνελεύσει, Θεολόγων Καθηγητῶν εἰδικῶν ἐπὶ ὡρισμένων Πατερικῶν θεμάτων, τὰς ὁποίας ἠκολούθουν ζωηρόταται συζητήσεις.

Οὕτω τὴν Τρίτην 20ὴν Σεπτεμβρίου ἐπὶ τοῦ Γενικοῦ θέματος: «Ὁ Ὠριγένης καὶ ἡ σπουδαιότης καὶ σημασία αὐτοῦ» ὡμίλησαν, ὁ Αἰδεσιμ. J. Danièlou, Ρωμαιοκαθολικός, Καθηγητὴς εἰς τὸ Καθολικὸν Ἰνστιτοῦτον Παρισίων θὲ θέμα «Ὁ Ὠριγένης ὡς ἐξηγητὴς τῆς Βίβλου» καὶ ὁ Αἰδεσιμολ. H. Chadwick, Ἀγγλικανός, Καθηγητὴς εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Cambridge (ἐν Ἀγγλίᾳ) μὲ θέμα «Ὁ Ὠριγένης ὡς Ἀπολογητής». Εἰδικοὶ ἀμφότεροι εἰς τὰ περὶ τὸν Ὠριγένην θεολογικὰ προβλήματα ἀνέπτυξαν τὸ θέμα των μετὰ πειστικότητος διὰ τῆς παραθέσεως σειρᾶς ἐπιχειρημάτων ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Ὠριγένους καὶ ἀπέδειξαν τὴν προσωπικότητα τοῦ μεγάλου Ἀλεξανδρινοῦ Θεολόγου ὡς ἑρμηνευτοῦ καὶ Ἀπολογητοῦ.

Ὁ Αἰδεσιμολογιώτατος Danièlou ἐνδιέτριψεν ἰδίως ἐπὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Ὠριγένους χρησιμοποιηθεισῶν μορφῶν ἑρμηνείας ἐν τῇ ἐξηγήσει τῶν Γραφῶν. Κατ' αὐτὸν πᾶσα ἐνέργεια ἡ ὁποία ἀποβλέπει εἰς τὴν διὰ τῆς ἁπλοποιήσεως τῶν ἀπόψεων τοῦ Ὠριγένους ἀπόδειξιν τῆς ὑπάρξεως μιᾶς μορφῆς ἑρμηνείας, τῆς ἀλληγορικῆς, παρ' αὐτῷ, ἀποτελεῖ ἐπιστημονικὸν σφάλμα. Διότι, ὡς ἐμφαίνεται ἐξ αὐτῶν τῶν Ἑρμηνευτικῶν συγγραμμάτων τοῦ Ὠριγένους, ὑπάρχουν περισσότεραι τῆς μιᾶς μορφαὶ ἐξηγήσεως, τὰς ὁποίας οὗτος ἐφήρμοζεν ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῶν Γραφῶν. Ἡ ἰδέα ὅτι ὁ Ὠριγένης ὑπῆρξεν ὁ ὑπέρμαχος καὶ ἔνθερμος ὑποστηρικτὴς τῆς ἀλληγορικῆς ἑρμηνείας, οὐδεμίαν ἐπιδέχεται ἀμφιβολίαν, ὁ γενικὸς ὅμως καὶ ἀόριστος χαρακτηρισμός, ὅτι αὐτὴν ἁπλῶς τὴν μορφὴν ἐφήρμοσεν ἐν τῇ ἐξηγήσει τῶν Γραφῶν, ἀφίσταται τῆς πραγματικότητος, ἐφ' ὅσον εἰς αὐτὰ τὰ ἑρμηνευτικὰ τοῦ Ὠριγένους συγγράμματα, ἀνευρίσκονται ἡ μία παρὰ τῇ ἄλλῃ ποικίλαι μορφαὶ ἑρμηνείας.

Ἡ ὁμιλία τοῦ Αἰδεσιμ. κ. H. Chadwick περιεστράφη εἰς τὸ «Κατὰ Κέλσου» Ἀπολογητικὸν σύγγραμμα τοῦ Ὠριγένους. Ὁ ὁμιλητὴς ἔκαμε μίαν νέαν καὶ ἐξαιρετικὰ διαφωτιστικὴν ἔρευναν ἐπὶ τῶν ἐπιχειρημάτων, ἅτινα ἐχρησιμοποίησεν ὁ Ὠριγένης ἐν τῷ ὡς ἄνω ἀπολογητικῷ αὐτοῦ ἔρ-

γῳ πρὸς ἀπόκρουσιν καὶ ἀνατροπὴν τῶν ὑπὸ τοῦ Κέλσου κατὰ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ τοῦ Μεσσίου ἐκτοξευθεισῶν κατηγοριῶν, ἐπιμείνας ἰδίως εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ἐπὶ τῶν προφητειῶν βασιζομένων ἐπιχειρημάτων τοῦ 'Ωριγένους.

Εἰς τὰς 11.30 ὡμίλησεν ὁ Γάλλος **H. Marrou** Καθηγητὴς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Σορβώνης μὲ θέμα «Σύγχρονα προβλήματα ἐν τῇ μελέτῃ τῶν Πατέρων».

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας ἐγένοντο δύο ὁμιλίαι. 1. Εἰς τὰς 3.15 μ.μ. Ὡμίλησεν ὁ **G. Quispel**, Καθηγητὴς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Οὐτρέχτης, μὲ θέμα : Τὰ περὶ τῶν Γνωστικῶν κείμενα τοῦ **Nag — Hammadi**». Ὁ Καθηγητὴς κ. **G. Quispel**, εἰς τοῦ ὁποίου τὰς προσπαθείας ὀφείλεται ἡ ὑπὸ τοῦ **Jung Institute** τῆς Ζυρίχης ἀγορὰ τοῦ τελευταίου ἐκ τῶν 13 περὶ τῶν Γνωστικῶν χειρογράφων, ἅτινα πρὸ δεκαετίας περίπου ἀνεκαλύφθησαν εἰς τὸ **Nag — Hammadi** τῆς Ἄνω Αἰγύπτου, ὁμιλῶν περὶ τῆς μεγάλης ἀξίας καὶ σπουδαιότητος τοῦ περιεχομένου καὶ τῶν λοιπῶν 12 χειρογράφων, ἅτινα φυλάσσονται ἐν τῷ Κοπτικῷ Μουσείῳ τῆς Αἰγύπτου καὶ εἶναι ἀπρόσιτα πρὸς τὸ παρόν, ἐξέφρασε τὴν ἐλπίδα, ὅτι ἴσως λίαν συντόμως οἱ περὶ τὴν μελέτην τῶν ἐν λόγῳ χειρογράφων ὑφιστάμενοι μέχρι τοῦδε περιορισμοὶ ν' ἀρθῶσι καὶ νὰ ἐπιτραπῇ εἰς τοὺς Ἐπιστήμονας Θεολόγους νὰ ἴδωσι τὰ περὶ τῶν Γνωστικῶν χειρόγραφα καὶ νὰ ἐνδιατρίψωσιν ἐπ' αὐτῶν. Οὕτω ὑπὸ τὸ φῶς τῶν νέων αὐτῶν ἀνακαλύψεων, αἱ περὶ τῶν Γνωστικῶν γνώσεις μας, τὰς ὁποίας μέχρι τοῦδε, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον βασίζομεν εἰς τὰς πληροφορίας, ἅτινας παρέχουσιν εἰς ἡμᾶς οἱ ἀντίπαλοι αὐτῶν θὰ καταστῶσι περισσότεραι καὶ ἀκριβέστεραι, ὡς προερχόμεναι ἐξ ἀναμφιβόλων καὶ πρωτοτύπων πηγῶν.

2. Τὴν 8.15 ἑσπερινὴν εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς 'Οξφόρδης, ὅστις ὑπῆρξε κέντρον ἐξορμήσεως διὰ τοὺς ἡγέτας τῆς 'Οξφορδείου κινήσεως, ὡμίλησεν ὁ Αἰδεσιμολ. κ. **H. Francis Davies** μὲ θέμα τὴν ἐν 'Οξφόρδῃ δρᾶσιν τοῦ ἐκ τῶν ἡγετῶν τῆς 'Οξφορδείου κινήσεως 'Αγγλικανοῦ Θεολόγου καὶ μετέπειτα Ρωμαιοκαθολικοῦ Καρδιναλίου κ. **Newman**. Ὁ ὁμιλητὴς ἐξῆρε τὴν μεγάλην συμβολὴν τοῦ πολυμαθοῦς αὐτοῦ Θεολόγου εἰς τὴν προώθησιν τῶν Πατερικῶν Μελετῶν καὶ διεζωγράφισε μὲ ἁδρὰς γραμμὰς τὴν προσωπικότητα αὐτοῦ.

Τὴν Τετάρτην 21ην Σεπτεμβρίου ἐπὶ τοῦ γενικοῦ θέματος «Ἡ Ἐσχατολογία κατὰ τὴν Πατερικὴν Ἐποχὴν» ὡμίλησαν εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν ὁ Αἰδεσιμ. π. Γεώργιος Φλορόφσκυ, Καθηγητὴς τῆς Πατερικῆς Θεολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον **Columbia** καὶ εἰς τὴν ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις Ρωσικὴν 'Ακαδημίαν τοῦ 'Αγίου Βλαδιμήρου μὲ

θέμα : «Ἡ ἐσχατολογία κατὰ τοὺς Πατέρας», καὶ ὁ Δομινικανὸς B. **Capelle**, Ἡγούμενος τῆς Μονῆς **Mont César** ἐν Λουβαίνῃ μὲ θέμα : «Ἐσχατολογία καὶ Λειτουργία». Ὅλοι σχεδὸν οἱ ἀντιπρόσωποι παρηκολούθησαν μετὰ ζωηροῦ ἐνδιαφέροντος τὰς ὁμιλίας ἀμφοτέρων τῶν Καθηγητῶν. Τοῦτο δ' ὀφείλεται ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι αὗται ἐγένοντο ὑπὸ διαπρεπῶν Θεολόγων ἐπιστημόνων ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι οὗτοι, ὡς ἀνήκοντες ὁ εἷς εἰς τὴν Ὀρθόδοξον καὶ ὁ ἕτερος εἰς τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν ἐξεπροσώπουν τὰς ἀπόψεις Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως.

Τὸ ἀπόγευμα ἡ συνεδρία τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως ἀφιερώθη εἰς ἀνακοινώσεις περὶ τῶν προτιθεμένων νὰ δημοσιευθῶσι Πατρολογικῶν ἐργασιῶν καὶ εἰς συζητήσεις ἐπὶ τῶν προβληθέντων ὑπὸ τῶν διαφόρων ἀντιπροσώπων σχεδίων διὰ τὴν συστηματικωτέραν ἀνάπτυξιν τῶν Πατερικῶν μελετῶν. Προὐκάλεσε μεγάλην ἐντύπωσιν καὶ ἠκούσθη μετὰ χαρᾶς καὶ ἱκανοποιήσεως ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων ὁ ἀπολογισμὸς περὶ τῆς γενομένης προόδου εἰς τὴν Κριτικὴν ἔκδοσιν ὡρισμένων Πατερικῶν σειρῶν ἐν Εὐρώπῃ. Ὑπὸ τοῦ **J. N. Kelly** ἀνεκοινώθη, ὅτι ἡ ἔκδοσις τοῦ Λεξικοῦ τῶν Ἑλλήνων Πατέρων ἀναμένεται ν' ἀρχίσῃ ὁσονούπω, ἕνα δὲ τμῆμα αὐτοῦ θὰ ἴδῃ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος κατὰ τὸ 1957. Σκοπὸς τῆς ἐργασίας ταύτης εἶναι νὰ παράσχῃ μίαν σύντομον ἱστορίαν τῶν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων ἀπὸ τῆς περιόδου τῶν Ἀποστολικῶν Πατέρων μέχρι τὸ 800 χρησιμοποιηθέντων σπουδαίων θεολογικῶν λέξεων. Ἐν τῇ ἐκδόσει ταύτῃ θὰ διασαφηνίζεται ἡ ἱστορία τῶν θεολογικῶν ὅρων δι' ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρων παραπομπῶν εἰς τὰ συγγράμματα τῶν Ἑλλήνων Ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων, ἐξεταζομένων ἅμα καὶ τῶν λέξεων ἐκείνων, αἵτινες καίτοι δὲν χρησιμοποιοῦνται ὡς θεολογικοὶ ὅροι, ἐν τούτοις ἐνέχουσι μεγάλην σπουδαιότητα λόγῳ τῆς χρησιμότητος αὐτῶν εἰς τὴν Βιβλικὴν Ἐξήγησιν. Τέλος θὰ συμπεριλαμβάνεται ἡ ἐξέτασις ὅλων τῶν θεολογικοῦ ἢ μὴ ἐνδιαφέροντος, λέξεων, αἱ ὁποῖαι ἢ δὲν ἀναφέρονται ἢ καὶ ἀναφερόμεναι ἀναλύονται ἀνεπαρκῶς εἰς τὴν ἐνάτην ἔκδοσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λεξικοῦ τοῦ **Liddell** καὶ **Scott's**. Παρ' ὅλα τὰ ὡς ἄνω χαρακτηριστικὰ τὸ Λεξικὸν τῶν Ἑλλήνων Πατέρων θὰ ἔχῃ θεολογικὸν κυρίως χαρακτῆρα καὶ οὐχὶ γλωσσολογικόν. Τὸ ἔργον θὰ ἐκδοθῇ τμηματικῶς εἰς πέντε ἰδιαίτερα τεύχη τὰ ὁποῖα θ' ἀποτελέσωσι ἕνα ὁλόκληρον τόμον συνιστάμενον ἐκ 1500 περίπου σελίδων.

Τὴν 8.15 ἑσπερινὴν ὡμίλησεν ἡ Δ)νὶς **Toynbee**, Καθηγήτρια τῆς Κλασικῆς Ἀρχαιολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ **Cambridge** μὲ θέμα: «Αἱ ἀνασκαφαὶ τοῦ Βατικανοῦ καὶ ἡ χριστιανικὴ τέχνη τῶν πρώτων αἰώνων». Εἰς τὴν ὁμιλίαν αὐτῆς ἡ Δ)νὶς **Toynbee** ἐνδιέτριψεν ἰδίως ἐφ'

ὡρισμένων θαυμασίων ἔργων Ρωμαϊκῆς Τέχνης, τὰ ὁποῖα ἔφερον εἰς φῶς αἱ κάτωθι τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Πέτρου γενόμεναι ἀνασκαφαί. Ἡ ἐνδιαφέρουσα αὕτη ὁμιλία συνωδεύετο καὶ ὑπὸ προβολῶν καὶ ἡ Δ)νὶς Toynbee διεσαφήνισεν οὕτω καλλίτερον τὰ διὰ τῶν ἀνασκαφῶν ἀνακαλυφθέντα δείγματα Ρωμαϊκῆς τέχνης.

Τὴν Πέμπτην 22αν καὶ Παρασκευὴν 23ην Σεπτεμβρίου ἀπὸ τὰς 9—12.40 ἐγένοντο εἰς 6 ἰδιαίτερα Τμήματα διάφοροι Πατερικοῦ περιεχομένου ἀνακοινώσεις. Αὗται ἦσαν διαρκείας εἴκοσι λεπτῶν. Εἰς ἕκαστον τμῆμα ἐντὸς τριῶν καὶ πλέον ὡρῶν ἐγένοντο δέκα ἀνακοινώσεις. Ἐν συνόλῳ ἐντὸς δύο ἡμερῶν εἰς τὰ ἓξ Τμήματα ἐγένοντο 120 Ἀνακοινώσεις ἐπὶ διαφόρων θεμάτων, ἀναφερομένων εἰς τὴν Πατερικὴν Ἐποχὴν καὶ τὴν Πατερικὴν διδασκαλίαν. Αἱ αἴθουσαι εἰς τὰς ὁποίας ἐγένοντο αἱ διάφοροι ἀνακοινώσεις εὑρίσκοντο εἰς τὴν μίαν πτέρυγα τοῦ Κτιριακοῦ συγκροτήματος καὶ τοῦτο ἵνα ἡ μετάβασις ἐκ τῆς μιᾶς αἰθούσης εἰς τὴν ἄλλην, μὴ ἀπαιτεῖ παρὰ ἐλάχιστον, μόλις ἑνὸς λεπτοῦ, χρονικὸν διάστημα. Ἕνεκα τούτου ἦτο δυνατὴ ἡ παρακολούθησις ὑφ᾽ ὅλων τῶν ἀντιπροσώπων δέκα κατ᾽ ἀνώτατον ὅριον Ἀνακοινώσεων. Πρόεδροι τῶν ἓξ Τμημάτων ἦσαν Καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ὀξφόρδης.

Ἐκ τῶν Ἑλλήνων Θεολόγων Καθηγητῶν Ἀνακοίνωσιν ἔκαμον ὁ Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Κ. Μπόνης καὶ ὁ γράφων. Ὁ κ. Κ. Μπόνης ὁμιλήσας εἰς τὴν Γερμανικὴν μὲ θέμα : «Αἱ Πατρολογικαὶ μελέται κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν ἐν Ἑλλάδι» (1945—1955) ἀνέφερε τὰς μεταπολεμικῶς γενομένας ἐν Ἑλλάδι ἐκδόσεις περὶ τὴν Πατερικὴν Θεολογίαν καὶ ἐτόνισεν ὅτι τὸ περὶ τῶν Πατέρων ἐνδιαφέρον τῶν Ἑλλήνων Θεολόγων παραμένει ὡς πάντοτε ἀμείωτον καὶ ὁσημέραι αὐξάνει. Δεῖγμα δὲ τῆς αὐξήσεως τοῦ ἐνδιαφέροντος τούτου εἶναι καὶ ἡ ὑπὸ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἔκδοσις τῶν Ἑλλήνων Πατέρων, τὴν ὁποίαν αὕτη ἀνέλαβε διὰ ν᾽ ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς πολλὰς ἀνάγκας ὅλων τῶν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Βασιλείῳ Θεολόγων αὐτῆς.

Ὁ γράφων, ὁμιλήσας εἰς τὴν Ἀγγλικὴν μὲ θέμα: «Ἡ λέξις Μυστήριον εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ» ἐξήτασε τὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως Μυστήριον παρὰ τῷ Ἰ. Δαμασκηνῷ καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν Μυστηρίων ἅτινα ὁ πατὴρ οὗτος τῆς Ἐκκλησίας διαπραγματεύεται εἰς τὰ συγγράμματα αὐτοῦ.

Τὰ ἀπογεύματα ὅλων τῶν ἡμερῶν τοῦ Συνεδρίου διετέθησαν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν Κυρίων θεμάτων (Master Themes). Πρὸς τοῦτο εἶχε κακαταρτισθῇ κατάλογος ἐκ δέκα θεμάτων γενικοῦ ἐνδιαφέροντος, ἅτινα

ἀπασχολοῦν τὴν σύγχρονον θεολογικὴν σκέψιν. Τὰ θέματα ταῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς :

1. Οἱ Πατέρες καὶ ἡ Βιβλικὴ Ἐξήγησις.
2. Ἡ ἐποχὴ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου.
3. Χριστολογικὰ προβλήματα.
4. Μοναχικαὶ ἀρχαί.
5. Ἱστορία τῶν πρώτων χρόνων τῆς Λειτουργίας.
6. Οἱ Πατέρες καὶ ἡ Ἑλληνκὴ Φιλοσοφία.
7. Βασικαὶ ἀρχαὶ εἰς τὴν φιλολογικὴν κριτικήν.
8. Ὁ ἀρχαῖος Χριστιανισμὸς καὶ ὁ σύγχρονος Ἰουδαϊσμός.
9. Πατερικὴ πνευματικότης.
10. Τὰ Πατερικὰ ἰδεώδη καὶ ἡ ἐν τῷ παρόντι σπουδαιότης αὐτῶν.

Τὰ θέματα αὐτὰ καὶ αἱ ὑπ' αὐτῶν ὁμιλίαι συνεζητοῦντο εἰς δέκα ἰδιαίτερα τμήματα τὸ ἀπόγευμα ἑκάστης ἡμέρας τοῦ Συνεδρίου ἀπὸ τὰς 4.30—6.45 μ.μ. Μὲ βάσιν τὸ κύριον θέμα ὡμίλει εἰς ἕκαστον Τμῆμα εἷς τῶν ἀντιπροσώπων, ἀναπτύσσων τὰς Πατερικὰς ἀπόψεις ἐπὶ τῶν Βιβλικῶν, Λειτουργικῶν, Χριστολογικῶν, Μοναχικῶν καὶ λοιπῶν Θεολογικῶν ζητημάτων.

Αἱ ὁμιλίαι αὗται διήρκουν πολλάκις πέραν τῆς μιᾶς ὥρας, εὐθὺς δ' ἀμέσως ἐπηκολούθουν συζητήσεις, εἰδικῶς μὲν ἐπὶ τοῦ περιεχομένου τῆς γενομένης ὁμιλίας, γενικῶς δὲ ἐπὶ τοῦ Κυρίου θέματος. Τόσον αἱ ἐπὶ τῶν κυρίων θεμάτων ὁμιλίαι ὅσον καὶ αἱ ἐπ' αὐτῶν συζητήσεις ὑπῆρξαν λίαν ἐνδιαφέρουσαι καὶ διαφωτιστικαί, δι' ὃ καὶ τὸ ἐνδιαφέρον ὅλων σχεδὸν τῶν ἀντιπροσώπων συνεκεντρώθη ἰδίως εἰς τὰς ἐργασίας τῶν δέκα αὐτῶν Τμημάτων.

Ἦτο βεβαίως ἀδύνατος ἡ παρακολούθησις περισσοτέρων τῶν τεσσάρων ὁμιλιῶν, ἐφ' ὅσον ὅλαι ἐγένοντο ταυτοχρόνως καὶ εἰς τὸ δέκα Τμήματα. Κατεβλήθη μάλιστα καὶ μεγάλη προσπάθεια ὅπως τὸ ἀκροατήριον ἑκάστου Τμήματος παραμείνῃ, εἰ δυνατόν, τὸ αὐτὸ καθ' ὅλας τὰς Συνεδρίας πρὸς καλλιτέραν διεξαγωγὴν τῶν συζητήσεων. Οὕτω οἱ περισσότεροι τῶν ἀντιπροσώπων, πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, παρηκολούθησαν ἀποκλειστικῶς τὰς Συνεδρίας ἑνὸς καὶ μόνον Τμήματος, τὸ ὁποῖον εἰδικώτερον ἐνδιέφερεν αὐτοὺς καὶ ἐν ἀτμοσφαίρᾳ κατανοήσεως διεξήγαγον λίαν ἐνδιαφερούσας καὶ καρποφόρους συζητήσεις.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον καθίστα τὴν Θεολογικὴν αὐτὴν πανδαισίαν ἐξαιρετικῶς ἐνδιαφέρουσαν ἦτο ἡ διαπραγμάτευσις τῶν κυρίων θεμάτων ἀπὸ μέρους Ὀρθοδόξων, Ρωμαιοκαθολικῶν, Ἀγγλικανῶν καὶ Διαμαρτυρομένων Θεολόγων.

Τὸ Β'. Διεθνὲς Συνέδριον Πατρολογικῶν Μελετῶν ἐτερμάτισε τὰς ἐργασίας του τὸ Σάββατον 24ην Σεπτεμβρίου. Τὰ πρακτικὰ τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ θὰ ἴδωσι τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος, ἐκτυπούμενα λίαν συντόμως ἐν Βερολίνῳ εἰς τὴν σειρὰν **Texte und Untersuchungen.**

Γενικῶς τ' ἀποτελέσματα τοῦ Β' Διεθνοῦς Συνεδρίου Πατρολογικῶν Μελετῶν ὑπῆρξαν πολὺ ἱκανοποιητικά. Ἰδιαιτέραν ἐσημείωσαν ἐπιτυχίαν αἱ ἐπὶ τῶν κυρίων θεμάτων ὁμιλίαι καὶ αἱ ἐπ' αὐτῶν γενόμεναι συζητήσεις. Πάντα δὲ ταῦτα ὀφείλονται εἰς τὴν φιλοτιμίαν καὶ δραστηριότητα τοῦ ἐν Ὀξφόρδῃ Καθηγητοῦ τῆς Πατερικῆς Θεολογίας Αἰδεσιμολ. F. L. Cross. Ὁ θετικὸς αὐτὸς ἐπιστήμων καὶ ἀκαταπονήτως ἐργατικός, ὁ συλλαβὼν τὴν ἰδέαν τῆς συγκλήσεως ἑνὸς τοιούτου Συνεδρίου εἶναι ἄξιος θερμῶν συγχαρητηρίων διὰ τὴν τελείαν διοργάνωσιν τῆς θεολογικῆς αὐτῆς πανδαισίας καὶ διὰ τὴν μεγάλην συμβολήν του εἰς τὴν προαγωγὴν τοῦ ἔργου τῶν Πατερικῶν Μελετῶν.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ
Καθηγητὴς
Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΜΑΡΤΙΟΥ - ΑΠΡΙΛΙΟΥ - ΜΑΪΟΥ

Τὸ ζήτημα τῆς ἐπανορθώσεως τῶν κατερειπωθέντων Ἱερῶν Ναῶν.

Καὶ κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἀπὸ Μαρτίου μέχρι Ἰουνίου τρίμηνον, ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία, ἐν τῇ ὀφειλετικῇ καὶ στοργικῇ αὐτῆς μερίμνῃ ὑπὲρ τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς ἐξυπηρετήσεως τῶν ἑαυτῆς εὐσεβῶν τέκνων, παρηκολούθησε μετὰ πολλοῦ ἐνδιαφέροντος τὴν εὔρυθμον λειτουργίαν τῶν Συσσιτίων, τὴν ἐνίσχυσιν πτωχῶν οἰκογενειῶν καὶ τὴν περίθαλψιν τῶν ἀσθενῶν καὶ προστασίας ἐπιδεομένων.

Ἰδιαιτέρως δὲ ἔστρεψε τὴν ἑαυτῆς προσοχὴν εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τῶν ἐκ τῶν γεγονότων τῆς 6ης Σεπτεμβρίου κατερειπωθέντων Ἱερῶν Ναῶν, τῶν ὁποίων τὴν ἀποκατάστασιν μετ' ἐπιμόνου προσδοκίας ἀναμένει τὸ Ὀρθόδοξον Πλήρωμα, διὰ νὰ ἐπαναπαυθῇ, οὕτως ὥστε μὲ τὸν Ναόν του ὡς Κέντρον λατρείας καὶ ἁγιασμοῦ, νὰ συνεχίσῃ τὴν ἐν πίστει καὶ ἀρετῇ ζωὴν αὐτοῦ.

Πρὸς τοῦτο ἡ Α.Θ.Παναγιότης,ἐπισκεφθεῖσα τὸν Ἐξοχώτατον Νομάρχην καὶ Δήμαρχον Σταμποὺλ Δρ. Φαχρεττὶν Κερὶμ Γκιοκάϋ, τῇ 29ῃ παρελθόντος Μαρτίου, ἐπὶ τῷ διορισμῷ αὐτοῦ ὡς Δημάρχου, ἐξέφρασε τὴν εὐχήν, ὅπως ἡ ἀνόρθωσις τῶν Ἐκκλησιῶν ἀρχίσῃ ὅσῳ τὸ δυνατὸν ταχύτερον, δι' ἄλλους τε λόγους καὶ διὰ τὴν προσέγγισιν τοῦ Ἁγίου Πάσχα.

Ὁ κ. Νομάρχης ἐκφράσας τῇ Α. Θ. Παναγιότητι θερμὰς ἐπὶ τῇ ἐπισκέψει εὐχαριστίας, διεβεβαίωσεν Αὐτήν, ὅτι τὰ πάντα θέλουσιν ἀποκατασταθῇ συντόμως καὶ κατ' εὐχήν.

Ἐν ἐπικοινωνίᾳ μετὰ τῶν ἁρμοδίων Κυβερνητικῶν Ἀρχῶν, ἐτέθη ἡ γραμμὴ πρὸς ἔναρξιν τοῦ ἔργου τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν Ἱ. Ναῶν. Οὕτω προσκλήσει καὶ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τοῦ Πατριάρχου, συνῆλθον ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 29ῃ Ἀπριλίου ἐ.ἔ., ἡμέρᾳ Κυριακῇ καὶ ὥρᾳ 3ῃ μ.μ., ἡ Κ. Ἐπιτροπή, ἐκ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Χαλκηδόνος, Θεοδωρουπόλεως, Σάρδεων, Ἰκονίου καὶ Φιλαδελφείας, καὶ τῶν Μελῶν τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου κ. κ. Βλ. Μιρμίρογλου, Ἀχ. Μόσχου, Δ. Γιαγτζόγλου, Εὐστ. Σανταλτζίογλου, ὁ Βουλευτὴς Σταμποὺλ κ. Ἀλέξανδρος Χατζόπουλος καὶ οἱ Ἀντιπρόσωποι τῶν Κεντρικῶν Ἐφοριῶν καὶ τῶν Ἐφοροεπιτροπῶν τῶν Κοινοτήτων καὶ τῶν λοιπῶν Εὐαγῶν Ἱδρυμάτων τῆς Ἁγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τῶν παρακειμένων Ἱ. Μητροπόλεων, ἐπὶ τῷ σκοπῷ, ὅπως ἀνακοινωθῶσιν αὐτοῖς τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐνεργειῶν, διὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἐπανορθώσεως τῶν πραγμάτων, καὶ πρὸς ἐκλογὴν ἐπισήμως Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς, μετ' ἐξουσιοδοτήσεως, ὅπως εἰσπράξῃ τὸ παρὰ τῆς Σεβαστῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως καταβληθησόμενον διὰ τὴν ἀνόρθωσιν ποσόν.

Ἅμα τῇ ἐνάρξει τῆς συνεδρίας, ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ὁ Πατριάρχης, ἐχαιρέτισε τοὺς προσελθόντας, ἀνέπτυξε τὰς γενομένας μέχρι σήμερον ἐνεργείας, κατόπιν τῶν ὁποίων ἡ Κυβέρνησις ἔχει ἑτοίμως, ὅπως καταβάλῃ εἰς πρώτην δόσιν τὸ ποσὸν τῶν δέκα (10) ἑκατομμυρίων Λ. Τ., διηρμήνευσε τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ Πληρώματος καὶ Ἑαυτοῦ προσωπικῶς πρὸς τὴν Σεβ. Κυβέρνησιν τῆς Χώρας ἡμῶν καὶ τὴν Μ. Ἐθνοσυνέλευσιν καὶ εἶτα ἀνέθηκε τῷ κ. Ἀλεξάνδρῳ Χατζοπούλῳ, ὅπως παράσχῃ περισσοτέρας ἐξηγήσεις καὶ διεξαγάγῃ τὴν ἐκλογήν.

Μεθ' ὃ, γενομένης μυστικῆς ψηφοφορίας καὶ διαλογῆς τῶν ψήφων, ἀνεδείχθησαν Μέλη τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς :

Τακτικὰ μέν :

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Χαλκηδόνος κ. Θωμᾶς, Πρόεδρος, καὶ οἱ κ.κ. Γεώργιος Κυριακίδης, Γεώργιος Παπαδόπουλος, Γεώργιος Χατζηδημητριάδης, Δημοσθένης Γιαγτζόγλου, Κυριακὸς Παμούκογλου, Λουκᾶς Κετσετζίογλου καὶ Σταῦρος Καρατζᾶς.

Ἀναπληρωματικοὶ δὲ :

Οἱ κ.κ. Ἀθανάσιος Λογοθέτης, Ἰορδάνης Καζαντζίογλου, Μιλτιάδης Τζαμπάζογλου καὶ Πρόδρομος Γιαδικιάρογλου.

Αἱ προεκλεγεῖσαι λοιπαὶ Ἐπιτροπαὶ εἶναι :

Ἀρχιτεκτονικὴ - Καλλιτεχνική, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πριγκηποννήσων κ. Δωροθέου.

Ἀνοικοδομήσεως, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σάρδεων κ. Μαξίμου.

Ἐξελεγκτική, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἰκονίου κ. Ἰακώβου.

Ἐκτελωνισμοῦ, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Φιλαδελφείας κ. Ἰακώβου.

Τὸ πρακτικόν, ὑπογραφὲν καὶ σφραγισθὲν παρὰ πάντων, ὑπεβλήθη τῇ Νομαρχίᾳ, διὰ τὰ περαιτέρω.

Ὁ Πατριάρχης, ἀναπτύξας τὴν μεγάλην σημασίαν τῶν ἐπιτευχθέντων, συνεχάρη τοὺς ἐκλεγέντας καὶ εὐχαριστήσας πάντας παρεκάλεσεν, ὅπως διαβιβάσωσι τὰς εὐχὰς Αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ Μεγάλῃ Ἑβδομάδι καὶ τῷ Ἁγίῳ Πάσχᾳ, εἰς τὰς Οἰκογενείας αὐτῶν καὶ τὰς Κοινότητας.

Ἐν τέλει προέτεινεν, ὅπως ἀποσταλῶσι τηλεγραφήματα εὐχαριστιῶν πρὸς τὰς Α. Ἐξοχότητας τὸν Πρωθυπουργὸν κ. Ἀδνὰν Μενδερές, τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐσωτερικῶν κ. Ἐτὲμ Μενδερὲς, καὶ τὸν Ἐξοχ. Νομάρχην Σταμποὺλ Δρα Φαχρεττὶν Κερὶμ Γκιοκάϋ.

Τηλεγράφημα τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Πατριάρχου, τῇ Α. Ἐξοχότητι τῷ Πρωθυπουργῷ κ. Ἀδνὰν Μενδερές, εἰς Ἄγκυραν.

Σήμερον, 29ην Ἀπριλίου 1956, ἡμέραν Κυριακὴν συνελθόντες, παρόντος καὶ τοῦ βουλευτοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Χατζοπούλου, οἱ Ἀντιπρόσωποι τῶν ἐν Σταμποὺλ Ρωμαίηκων Κοινοτήτων, ἐπὶ τῷ σκοπῷ ἐκλογῆς μιᾶς ἐπιτροπῆς, ἥτις θὰ παραλάβῃ καὶ θὰ διαχειρισθῇ τὸ παρὰ τῆς σεβαστῆς Κυβερνήσεως διὰ νόμου διατεθὲν ποσὸν πρὸς ἐπαναφορὰν εἰς τὴν προτέραν αὐτῶν κατάστασιν τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν Εὐαγῶν ἡμῶν Ἱδρυμάτων, ἀπεφάσισαν, ὅπως δι' ἡμῶν διαβιβασθῶσι τῇ ἡμετέρᾳ λίαν ἀγαπητῇ καὶ περισπουδάστῳ Ἐξοχότητι τὰ αἰσθήματα εὐχαριστιῶν καὶ εὐγνωμοσύνης αὐτῶν, ἐπὶ τῇ εὐμενεῖ ταύτῃ διαθέσει καὶ ἀρωγῇ τῆς Κυβερνήσεως, καὶ ἐπὶ τῇ

εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἐκφράζομεν τῇ ὑμετέρᾳ Ἐξοχότητι τὰ σεβάσματα αὐτῶν καὶ τὰς προσωπικὰς ἡμῶν εὐχαριστίας μετὰ τῶν βαθυτάτων εὐχῶν.
Σταμπούλ, 29 Ἀπριλίου 1956.

† Πατριάρχης ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

Τὸ ἀπαντητικὸν τηλεγράφημα τοῦ Ἐξοχ. κ. Πρωθυπουργοῦ, πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα

Ἔλαβον μετ' ἐξαιρετικῆς εὐχαριστήσεως τὰ τηλεγράφημα, διὰ τοῦ ὁποίου ἀπὸ κοινοῦ ἐξεδηλώθησαν τὰ καλὰ αἰσθήματα τῶν εἰς τὴν Ρωμαίηκην Κοινότητα ἀνηκόντων σεβαστῶν συμπατριωτῶν, τῶν συνελθόντων, ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ τοῦ Βουλευτοῦ Ἀλεξάνδρου Χατζοπούλου, ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐπιδιορθώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν Εὐαγῶν Ἱδρυμάτων.

Μὴ ἀμφιβάλλετε, ὅτι ἡ ἐπίλυσις τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ζητήματος θέλει εὐχαριστήσει πάντας ἡμᾶς. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ, ἐκφράζω τὰς εὐχαριστίας μου εἰς τοὺς συμπατριώτας ἡμῶν, τοὺς ἀνήκοντας εἰς τὴν Ρωμαίηκην Κοινότητα, καὶ πρὸς τὸ Ὑμέτερον σεβαστὸν πρόσωπον, ἐπὶ τῷ ὡραίῳ τούτῳ τηλεγραφήματι.

Ἄγκυρα, 3 Μαΐου 1956.

Πρωθυπουργὸς ΑΔΝΑΝ ΜΕΝΔΕΡΕΣ

ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ.

Ἀνασυγκρότησις τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου.

Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς 8ης Μαρτίου, ἀποφασισθέντος ὅπως γένηται μερικὴ ἀνασυγκρότησις τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, ἐνεκρίθη ὅπως, ἀντὶ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κυδωνιῶν κ. Ἀγαθαγγέλου, οἰκουροῦντος, καὶ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἴμβρου καὶ Τενέδου κ. Μελίτωνος, κληθῶσι μέλη αὐτῆς οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Προικοννήσου κ. Φιλόθεος καὶ Χαλδίας κ. Κύριλλος.

Πλήρωσις κενωθείσης Συνοδικῆς Ἕδρας.

Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς 10ης Ἀπριλίου, εἰς πλήρωσιν τῆς διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Ἡλιουπόλεως κυροῦ Γενναδίου κενωθείσης συνοδικῆς Ἕδρας, ἐκλήθη ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἴμβρου καὶ Τενέδου κ. Μελίτων.

Ἑορτὴ τῆς Ὀρθοδοξίας.

Μὴ τελεσθείσης κατὰ τὸ παρὸν ἔτος, ἐπὶ τῇ Κυριακῇ τῆς Ὀρθοδοξίας, τῆς εἰθισμένης Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Λειτουργίας ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ, σεπτῇ Πατριαρχικῇ προτροπῇ, ἐλειτούργησαν ἐν αὐτῷ οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Προικοννήσου κ. Φιλόθεος, Ἰκονίου κ. Ἰάκωβος καὶ Φιλαδελφείας κ. Ἰάκωβος.

Τὸν θεῖον λόγον ἐξεφώνησεν ἀπ' ἄμβωνος ὁ Αἰδεσιμολ. Μ. Οἰκονόμος κ. Γεώργιος Ἀναστασιάδης, Καθηγητὴς ἐν τῇ Ι. Θεολογικῇ Σχολῇ Χάλκης.

Ἡ ἐπὶ τῷ Πάσχα διακοπὴ Συνοδικῶν Συνεδριῶν.

Τῇ 27η τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου διακοπεισῶν τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἁγίας καὶ Ἱ. Συνόδου, ἐπὶ τῇ ἐπικειμένῃ ἑβδομάδι τῶν πανσέπτων Παθῶν καὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου Πάσχα, μεταξὺ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῶν Σεβ. Ἁγίων Συνοδικῶν Ἀρχιερέων ἀντηλλάγησαν αἱ προσήκουσαι εὐχετήριοι προσφωνήσεις καὶ ἀντιφωνήσεις.

Τὸ Ἅγιον Πάσχα ἐν τοῖς Πατριαρχείοις.

Ἐν μέσῳ ἀτμοσφαίρας κατανυκτικότητος καὶ ὅλως ἰδιαιτέρων συναισθημάτων ὡς ἐκ τῶν συνεχιζομένων εἰσέτι ἐξαιρετικῶν διά τε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν ἐνταῦθα Ὁμογένειαν περιστάσεων, ἐτελέσθησαν κατὰ τὸ παρὸν ἔτος ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ αἱ Ἱεραὶ Ἀκολουθίαι τοῦ Ἁγίου Πάσχα.

Μὴ τελεσθείσης τῆς εἰθισμένης Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Λειτουργίας ἐν τῷ Πανσ. Πατριαρχικῷ Ναῷ, σεπτῇ Πατριαρχικῇ προτροπῇ, ἐλειτούργησεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Φιλαδελφείας κ. Ἰάκωβος. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης παρηκολούθησε τὴν Θείαν Λειτουργίαν τῆς Ἀναστάσεως ἐκ τοῦ Ἱ. Βήματος.

Τὴν Πατριαρχικὴν Ἀπόδειξιν ἀνέγνω ἀπ' ἄμβωνος ὁ Πανοσιολ. Ὑπογραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱ. Συνόδου κ. Συμεών.

Τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Ἀναστάσεως προέστη ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἰκονίου κ. Ἰάκωβος.

Ἐπανάληψις ἐργασιῶν τῆς Ἁγίας καὶ Ἱ. Συνόδου.

Τῇ 17ῃ τοῦ μηνὸς Μαΐου, ἐπὶ τῇ ἐπαναλήψει τῶν μετὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Ἁγίου Πάσχα ἐργασιῶν τῆς Ἁγίας καὶ Ἱ. Συνόδου, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐν προσαγορεύσει, ηὐχήθη τοῖς Σεβ. Ἁγίοις Συνοδικοῖς Ἀρχιερεῦσι τὰ εἰκότα, ἀπὸ μέρους δ' αὐτῶν ἀντεφώνησεν ὁ Α' τῇ τάξει Σεβ. Μητροπολίτης Χαλκηδόνος κ. Θωμᾶς.

Πασχάλιοι χαιρετισμοί

Ἀνεγνώσθησαν συνοδικῶς τὰ ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τοῦ Ἁγίου Πάσχα ληφθέντα συγχαρητήρια τηλεγραφήματα καὶ γράμματα τῶν Μακ. Πατριαρχῶν, τῶν Προέδρων τῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Σινᾶ, τῆς Σεβασμίας Ἱεραρχίας τοῦ Θρόνου, τοῦ Ἐξοχωτάτου Νομάρχου τῆς Πόλεως Δ)ρος Φαχρεττὶν Κερὶμ Γκιοκάϋ καὶ πλείστων ἐγκρίτων προσώπων ἐντεῦθεν τε καὶ ἐκ τοῦ Ἐξωτερικοῦ.

Πασχάλιοι ὡσαύτως χαιρετισμοὶ ἀντηλλάγησαν διὰ γραμμάτων μεταξὺ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῶν Ἀρχηγῶν τῶν φίλων Ἐκκλησιῶν, Ἀγγλικανικῆς καὶ τῆς ἐν Ἀμερικῇ Ἐπισκοπελιανῆς καὶ τῶν ἐν Ἑλβετίᾳ Παλαιοκαθολικῶν.

Ἐπίσκοπος Μελίτης Ἰάκωβος.

Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς 5ης Ἀπριλίου, ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος, προτάσει τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, εἰς ἐπιβράβευσιν τῶν μέχρι τοῦδε ὑπηρεσιῶν τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Μελίτης κ. Ἰακώβου ὡς ἐκπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου παρὰ τῷ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ προέκτασιν τῆς παρ' αὐτῷ θέσεως αὐτοῦ, προήγαγε τὸν Ἐπίσκοπον Μελίτης εἰς Μητροπολίτην.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀνεκοινώσατο τὴν τοιαύτην, τιμῆς ἕνεκεν, προαγωγὴν τῷ ἐνταῦθα εὑρισκομένῳ κατὰ τὴν προαγωγὴν Σεβ. Μητροπολίτῃ Μελίτης κ. Ἰακώβῳ, ἐκφράσασα τὴν βεβαιότητα, ὅτι καὶ ὑπὸ τὴν νέαν αὐτοῦ ἰδιότητα θέλει συνεχίσῃ τὴν ἐπαξίαν ἐκπροσώπησιν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ Κινήσει.

Ἡ Α. Σεβασμιότης, ἐν συγκινήσει βαθείᾳ, ὑπέβαλε τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ τῇ Α. Θειοτάτῃ Παναγιότητι.

Κανονικαὶ ψῆφοι.

Ἐκλογὴ Βοηθοῦ Ἐπισκόπου παρὰ τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ Θυατείρων

— Ἡ Ἁγία καὶ Ἱ. Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτῆς τῆς 5ης Ἀπριλίου, λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν ἔκθεσιν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Θυατείρων κ. Ἀθηναγόρου ὑποβάλλοντος τὰς σκέψεις αὐτοῦ πρὸς ὀργάνωσιν κατὰ περιφερείας τῆς Ἱερᾶς αὐτοῦ Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ προτείνοντος ὅπως ἐγκριθῇ ἡ ἐκλογὴ Βοηθοῦ διὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν περιφέρειαν Ἀγγλίας Ἐπισκόπου, συμπληρουμένου οὕτω τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Βοηθῶν Ἐπισκόπων, ἐνέκρινε τὴν πρότασιν ταύτην τῆς Α. Σεβασμιότητος, ψήφων δὲ κανονικῶν, ἐν συνεχείᾳ, γενομένων ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ πρὸς ἐκλογὴν Ἐπισκόπου τῆς πάλαι ποτε διαλαμψάσης Ἐπισκοπῆς Ἀπαμείας, Ἐπίσκοπος Ἀπαμείας ἐξελέγη παμψηφεὶ ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Ἰάκωβος Βίρβος, Προϊστάμενος τοῦ ἐν Λονδίνῳ Καθεδρικοῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας. Ἡ ἐκλογὴ ἀνηγγέλθη τηλεγραφικῶς τῷ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπῳ Θυατείρων κ. Ἀθηναγόρᾳ καὶ τῷ νεοεκλεγέντι.

Ἡ χειροτονία τοῦ Θεοφιλ. Ἐψηφισμένου ἐγένετο τῇ Κυριακῇ τοῦ Θωμᾶ, 13ῃ Μαΐου, ἐν τῷ ἐν Λονδίνῳ Καθεδρικῷ Ναῷ τῆς Ἁγίας Σοφίας ὑπὸ τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Θυατείρων κ. Ἀθηναγόρου, συλλειτουργούντων αὐτῷ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μελίτης κ. Ἰακώβου καὶ τῶν Θεοφιλ. Ἐπισκόπων Βίλνας Ματθαίου, Ρηγίου Μελετίου καὶ Θερμῶν Χρυσοστόμου.

Προαγωγὴ τοῦ Σχολάρχου τῆς Ἀθωνιάδος Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς εἰς Ἐπίσκοπον.

Μετὰ διετῆ δόκιμον ἐν τῇ Σχολαρχίᾳ τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς ὑπηρεσίαν τοῦ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Ναθαναὴλ Λαυριώτου, ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία εἰς ἐπιβράβευσιν τοῦ ζήλου καὶ τῶν πρὸς ἐξύψωσιν τῆς Σχολῆς ἐνδελεχῶν προσπαθειῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ Ἱεροῦ Τόπου, ἐν περιπτώσει χειροτονιῶν καὶ ἄλλων ἀρχιερατικῶν πράξεων, ἀποδεχθεῖσα σχετικὴν πρότασιν τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἐνέκρινεν, ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς 5ης Ἰουλίου ἐ. ἔ., τὴν εἰς Ἐπίσκοπον προαγωγὴν τοῦ διαληφθέντος Σχολάρχου Ἀρχιμ. κ. Ναθαναὴλ.

Προτάσει δὲ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ψήφων κανονικῶν γενομένων, ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ, πρὸς ἐκλογὴν Ἐπισκόπου τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης Ἐπισκοπῆς Μηλιτουπόλεως, Ἐπίσκοπος Μηλιτουπόλεως ἐξελέγη παμψηφεὶ ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Ναθαναὴλ, Σχολάρχης τῆς Ἀθωνιάδος Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς.

Ἡ ἐκλογὴ ἀνηγγέλθη τηλεγραφικῶς τῇ Ἱερᾷ Κοινότητι.

Ἡ χειροτονία τοῦ νεοεκλεγέντος Ἐπισκόπου ἐνεκρίθη συνοδικῶς ὅπως γένηται ἐν Καρυαῖς Ἁγίου Ὄρους ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς ἐκ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Δέρκων κ. Ἰακώβου, Ἴμβρου καὶ Τενέδου κ. Μελίτωνος καὶ Μαρωνείας κ. Τιμοθέου, Ἐξαρχίας. Τὰ ἐντεῦθεν Μέλη τῆς Ἐξαρχίας ἀνεχώρησαν σιδηροδρομικῶς τῇ Κυριακῇ ἑσπέρας, 13ῃ Μαΐου, μέσῳ Θεσσαλονίκης εἰς Ἅγιον Ὄρος.

Μὴ περατωθεισῶν εἰσέτι τῶν ἀναστηλωτικῶν ἐργασιῶν ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ τοῦ Πρωτάτου, ἡ χειροτονία ἐγένετο ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ τοῦ Σεραγίου, τῇ Κυριακῇ τῶν Μυροφόρων, 20ῇ Μαΐου, τῇ συμμετοχῇ τῶν Ἀντιπροσώπων τῆς Ἱ. Κοινότητος καὶ τῆς Δισενιαυσίου Συνάξεως, πολλῶν Μοναχῶν, τῶν Ἀρχῶν, τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ τῶν Καθηγητῶν καὶ μαθητῶν τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς.

Ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολὴ Χάλκης.

α) Διορισμὸς Ἐπιμελητοῦ

Τοῦ Ἐπιμελητοῦ τῆς Σχολῆς Ἀρχιμ. κ. Φιλαρέτου Παπαχαραλάμπους διορισθέντος ὡς Ἐφημερίου ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ, εἰσηγήσει τῆς οἰκείας Ἐφορίας, ἐνεκρίθη ὁ διορισμὸς ὡς Ἐπιμελητοῦ καὶ Ἐφημερίου ἐν τῇ Σχολῇ τοῦ Ἱερολ. Διακόνου κ. Κωνσταντίνου Χαρισιάδου, ἐγκριθείσης ἐπὶ τούτῳ συνοδικῶς τῆς εἰς Πρεσβύτερον χειροτονίας αὐτοῦ. Αὕτη ἐγένετο, ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἰκονίου κ. Ἰακώβου, ἐν τῷ Ναϋδρίῳ τῆς Σχολῆς, τῇ Ε΄. Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν, 22α Ἀπριλίου ἐ.ἔ.

β) Χειροτονίαι.

Ἐπὶ τῇ ὑποβολῇ διὰ τῆς Σχολαρχίας καὶ τῆς Ἐφορίας τῆς Σχολῆς σχετικῶν αἰτήσεων, ἐνεκρίθησαν αἱ εἰς Διάκονον χειροτονίαι τοῦ ἐκ τῶν μαθητῶν τῆς Β΄ Τάξεως τοῦ Θεολογικοῦ Τμήματος τῆς Σχολῆς Κωνσταντίνου Μενεβίσογλου ἐκ Μακροχωρίου καὶ Κωνσταντίνου Παπαδάκη, ἐκ Κρήτης.

Αἱ χειροτονίαι τῶν εἰρημένων ἐτελέσθησαν ἐν τῷ Ναϋδρίῳ τῆς Σχολῆς, τοῦ μὲν πρώτου, λαβόντος τὸ ὄνομα Παῦλος, ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δέρκων κ. Ἰακώβου, τῇ Β΄ Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν 1ῃ Ἀπριλίου ἐ. ἔ., τοῦ δὲ δυετέρου ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πριγκηποννήσων κ. Δωροθέου, τῇ ἑορτῇ τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, 21ῃ Μαΐου ἐ. ἔ.

Ἀπονομὴ Ὀφφικίου.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, κατόπιν εἰσηγήσεως τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κρήτης κ. Εὐγενίου, ἀπένειμε τὸ Ὀφφίκιον τοῦ Ἄρχοντος Διδασκάλου τοῦ Γένους τῷ κ. Ἐμμανουὴλ Πετράκῃ, Γυμνασιάρχῃ καὶ Καθηγητῇ τοῦ μαθήματος τῆς Θρησκειολογίας ἐν τῇ Παιδαγωγικῇ Ἀκαδημίᾳ Ἡρακλείου ἐπὶ τῇ ὑπερτεσσαρακονταετεῖ ζηλωτῇ καὶ καρποφόρῳ ἀθλήσει ἐν τῷ πεδίῳ τῶν γραμμάτων καὶ τῆς παιδείας.

Ἡ χειροθεσία τοῦ εἰρημένου ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κρήτης κ. Εὐγενίου, τῇ Κυριακῇ τῆς Ὀρθοδοξίας, 25ῃ Μαρτίου ἐ. ἔ. ἐν τῷ Ἱ. Μητροπολιτικῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ, ἐν μέσῳ συρροῆς εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος.

ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

«Ἱεραποστολικὴ Ὀργάνωσις ὁ Τίμιος Σταυρός».

Ἱδρύθη πρό τινος ἡ «Ὀρθόδοξος Ἱεραποστολικὴ Ὀργάνωσις ὁ Τίμιος Σταυρός», ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν, ἐπίτιμον προεδρείαν καὶ προστασίαν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς κ. Μιχαήλ, παρ' οὗ καὶ λαμβάνει τὰς ἐντολὰς πρὸς δρᾶσιν, καὶ ὑπὸ τὴν διοίκησιν καὶ καθοδήγησιν τοῦ Ἐπισκόπου τῆς Γ΄. Ἐπισκοπικῆς Περιφερείας, Θεοφ. Ἐλαίας κ. Ἀθηναγόρου, τοῦ καὶ Σχολάρχου τῆς Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς «ὁ Τίμιος Σταυρός».

Σκοπὸς τῆς Ἱεραποστολικῆς ταύτης Ὀργανώσεως εἶναι νὰ μελετήσῃ τὴν ἀνάγκην τῆς Ἱεραποστολικῆς δράσεως ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ, τῆς ἐξαπλώσεως αὐτῆς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς εἰσόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὴν Παγχριστιανικὴν Ἱεραποστολικὴν Κίνησιν.

Ἡ Ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία εἶναι καὶ ὀνομάζεται Ἀποστολική. Ἀλλ' ἡ ἀποστολικότης αὐτῆς δὲν πρέπει νὰ βασίζεται εἰς τὸ γεγονὸς μόνον τῆς διὰ τῶν Ἀποστόλων θεμελιώσεώς της, ἀλλὰ καὶ νὰ συνεχίζηται διὰ τῆς πνοῆς τῆς ἀποστολῆς της, ἡ ὁποία συνεχίζει τὸ ἔργον τῶν Ἀποστόλων καὶ

τῶν διαδόχων αὐτῶν, δικαιοῖ δὲ καὶ ἀξιοποιεῖ πλήρως τὸν ὑπέρτιμον τίτλον αὐτῆς, δι' ὃν λίαν δικαίως καυχᾶται, οὖσα ἡ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία.

Αἱ σκέψεις αὗται ἤγαγον καὶ τοὺς Ἱεροσπουδαστὰς εἰς τὴν ἵδρυσιν τῆς Ἱεραποστολικῆς Ὀργανώσεώς των. Ἐκ τῶν ὑπὸ ἐφαρμογὴν ἀμέσων σκοπῶν αὐτῶν εἶναι προσφορὰ βοηθείας πρὸς τοὺς Ὀρθοδόξους Χριστιανοὺς τῆς Κορέας καὶ Οὐγκάντας καὶ ἡ ἵδρυσις Ἱεραποστολικοῦ Σταθμοῦ εἴς τινα μέρη τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς, βραδύτερον δὲ καὶ τῆς Ἀφρικῆς.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς Ὀργανώσεως ἀπετελέσθη ὡς ἑξῆς: Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς κ. Μιχαήλ, Ἐπίτιμος Πρόεδρος. Ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ἐλαίας κ. Ἀθηναγόρας, Σύμβουλος καὶ ὁδηγός. Ἱεροσπουδαστὴς κ. Ἀναστάσιος Μπλουγουρᾶς, Πρόεδρος τοῦ Δωδεκαμελοῦς ἐξ Ἱεροσπουδαστῶν Συμβουλίου.

Λίαν προσεχῶς, ἡ Ἱεραποστολικὴ Ὀργάνωσις θὰ ἀναλάβῃ δρᾶσιν.

Ἡ ἐν Μοντρεὰλ τοῦ Καναδᾶ Ὀρθόδοξος Ἑλληνικὴ Κοινότης.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς ἐν Μόντρεαλ τοῦ Καναδᾶ Κοινότητος, ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ αὐτοῦ, ὅπως προέλθῃ εἰς ἀνασυγκρότησιν καὶ προαγωγὴν τῶν κοινοτικῶν πραγμάτων, ὡς ἐκ τῆς ὁσημέραι παρατηρουμένης αὐξήσεως τῶν μελῶν τῆς Κοινότητος διὰ νέων ἐκεῖ μεταναστεύσεων, ἀπεφάσισεν ἵνα ἀνεγείρῃ, ἐπὶ νεωστὶ ἀγορασθέντος καταλλήλου οἰκοπέδου, νέα κτίρια Ἱ. Ναοῦ καὶ Σχολείου, τοῦθ' ὅπερ μεγάλως ἤθελεν ἐξυπηρετήσει, τὰς πολλαπλᾶς κοινοτικὰς ἀνάγκας.

Τὰ ὡς ἄνω δι' ἐκθέσεων ὑπέβαλον τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅ τε Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς Βορείου καὶ Νοτίου κ. Μιχαὴλ καὶ ἡ εἰρημένη Κοινότης, πρὸς οὓς ἐγένοντο τὰ προσήκοντα συγχαρητήρια γράμματα.

Παγκρητικὴ Ὁμοσπονδία.

Ἡ ἐν Ἀμερικῇ Παγκρητικὴ Ὁμοσπονδία διὰ γράμματος αὐτῆς ὑπέβαλε τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὅτι ἐφέτος τὸ ἐθνικὸν αὐτῆς Συνέδριον θέλει συγκληθῇ ἐν Σὼλκ Λέϊκ Γιούτας, ἀπὸ τῆς 15ης μέχρι τῆς 22ας τοῦ προσεχοῦς μηνὸς Ἰουλίου, καὶ ἐξῃτήσατο τὰς εὐχὰς τῆς Ἐκκλησίας.

Διὰ σεπτοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος διεβιβάσθησαν αἱ εὐχαὶ τῆς Ἐκκλησίας ὑπὲρ εὐοδώσεως τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου τῆς ὡς ἄνω Ὁμοσπονδίας.

Ἡ ἐν Σακραμέντῳ τῆς Καλιφορνίας Ὀρθόδοξος Ἑλληνικὴ Κοινότης.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς ὡς ἄνω Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Κοινότητος, διὰ γράμματος αὐτοῦ ὑπέβαλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι συνεπληρώθη ἡ ἀνέγερσις τοῦ νέου μεγαλοπρεποῦς κοινοτικοῦ Ἱ. Ναοῦ, μετὰ σχολικῆς καὶ κοινοτικῆς αἰθούσης καὶ τῶν ἀπαραιτήτων αὐτοῖς παραρτημάτων, ἐν περιόπτῳ τοποθεσίᾳ τῆς πόλεως.

Τὰ ἐγκαίνια τοῦ ὡς ἄνω Ἱ. τούτου Ναοῦ ἐτελέσθησαν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς Βορείου καὶ Νοτίου κ. Μιχαήλ, κατὰ Μάϊον ἐ. ἔ.

Τῇ ὡς ἄνω Κοινότητι διεβιβάσθησαν διὰ σεπτῶν Πατριαρχικῶν Γραμμάτων αἱ εὐχαὶ καὶ τὰ συγχαρητήρια τῆς Ἐκκλησίας.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ

Ἡ ἐν Βρισβάνῃ Ὀρθόδοξος Ἑλληνικὴ Κοινότης.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Αὐστραλί-

ας καὶ Νέας Ζηλανδίας κ. Θεοφύλακτος διὰ γράμματος αὐτοῦ, ὑπέβαλεν ὅτι ἐν τῇ συγκληθείσῃ ὑπὸ τὴν προεδρίαν αὐτοῦ Γεν. Συνελεύσει τῆς ἐν Βρισβάνῃ Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Κοινότητος, ἐλήφθη ἡ ἀγαστὴ ἀπόφασις περὶ ἱδρύσεως ἐκεῖ, διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ὁσημέραι αὐξανούσης Κοινότητος, νέου Ἱ. Ναοῦ. Ἤδη δὲ ἤρξατο ἡ προπαρασκευαστικὴ ἐργασία διὰ τῆς συστάσεως ἰδιαιτέρας πρὸς τοῦτο Ὑποεπιτροπῆς, ἥτις θέλει συνεργασθῇ μετὰ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Κοινότητος, πρὸς ὅσον τὸ δυνατὸν ταχυτέραν ὁλοκλήρωσιν τοῦ ἔργου.

Διὰ σεπτοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος, διεβιβάσθησαν τῇ Α. Σεβασμιότητι, τὰ συγχαρητήρια καὶ αἱ εὐχαὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἐπὶ τῷ ἀναληφθέντι ὑπὸ τῆς ὡς ἄνω Κοινότητος ἔργῳ.

Ἡ Ἱ. Μητρόπολις Αὐστραλίας καὶ Ν. Ζηλανδίας, ὁσημέραι ἐξελισσομένη εἰς ἐπίκαιρον τοῦ θρόνου Μητρόπολιν, ὡς ἐκ τῆς συνεχοῦς μεταβάσεως ἐκεῖ Χριστιανῶν Ὀρθοδόξων μεταναστῶν, ἔχει ἀνάγκην ἐκκλησιαστικῆς καὶ κοινοτικῆς ἀναδιοργανώσεως, ἵνα καταλάβῃ τὴν ἐμπρέπουσαν αὐτῇ θέσιν.

Οὕτως ἀπεφασίσθη συνοδικῶς, ὅπως ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Αὐστραλίας καὶ Ν. Ζηλανδίας, καλούμενος, ἔλθῃ ἐνταῦθα, ἵνα συνεργασθῇ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τὸν καταρτισμὸν προγράμματος θρησκευτικῆς, πνευματικῆς καὶ κοινοτικῆς ἀναπτύξεως τῆς Ἱ. αὐτοῦ Μητροπόλεως, καὶ λῆψιν τῶν ἐνδεδειγμένων ὁδηγιῶν, τοῦθ' ὅπερ διὰ σεπτῶν Πατριαρχικῶν Γραμμάτων ἀνεκοινώθη τῇ Α. Σεβασμιότητι διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἱ. Μητρόπολις Ρόδου.

Ἐλήφθη καὶ ἀνεγνώσθη ἐπὶ Συνόδου, ἔκθεσις τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ρόδου κ. Σπυρίδωνος, περὶ τῆς καθόλου καταστάσεως τῆς Ἐπαρχίας αὐτοῦ καὶ τῆς ἐν αὐτῇ σημειουμένης πνευματικῆς καὶ φιλανθρωπικῆς κινήσεως. Τῇ Α. Σεβασμιότητι ἐξεφράσθησαν διὰ σεπτοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος, ἡ εὐαρέσκεια καὶ τὰ συγχαρητήρια τῆς Ἐκκλησίας.

Ἱ. Μητρόπολις Σιδηροκάστρου.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Σιδηροκάστρου κ. Βασίλειος, δι' ἐκθέσεως αὐτοῦ, ὑπέβαλε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰ ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει εἰκοσιπενταετοῦς ἐν αὐτῇ Ἀρχιερατικῆς διακονίας συντελεσθέντα, ὡς ἡ ἵδρυσις Ἱ. Ναῶν καὶ ἐκπαιδευτικῶν καὶ λοιπῶν εὐαγῶν Ἱδρυμάτων πρὸς στήριξιν, παραμυθίαν καὶ προαγωγὴν κατὰ Χριστὸν τοῦ πολλαχῶς, κατὰ τοὺς χρόνους τούτους δοκιμασθέντος ποιμνίου αὐτοῦ.

Διὰ σεπτοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος, διεβιβάσθησαν τῇ Α. Σεβασμιότητι, ἡ εὐαρέσκεια καὶ τὰ συγχαρητήρια τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει εἰκοσιπενταετίας ἐν τῇ Ἀρχιερατικῇ αὐτῆς διακονίᾳ καὶ ἐπὶ ταῖς ὑπ' αὐτῆς κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐπιτελεσθεῖσι ἀξίοις τῆς κλήσεως αὐτῆς ἔργοις.

— Κατόπιν αἰτήσεως τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ρόδου κ. Σπυρίδωνος, ἐνεκρίθη ἡ εἰς Διάκονον καὶ Πρεσβύτερον χειροτονία τῶν κ.κ. Κωνσταντίνου Παπακωνσταντίνου, Κωνσταντίνου Πανικολάου, Μιχαὴλ Παπανικόλα καὶ Σταματίου Χατζηνικολάου, προοριζομένων δι' ἐφημεριακὰς θέσεις τῆς Ἐπαρχίας αὐτοῦ.

Ἱερὰ Μητρόπολις Κώου.

Ἐπὶ σχετικῇ αἰτήσει τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κώου κ. Ἐμμανουήλ, ἐνεκρίθη συνοδικῶς ἡ εἰς Πρεσβύτερον χειροτονία τῶν Διακόνων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως κ.κ. Γεωργίου Σαρρῇ καὶ

Στεφάνου Διακοπαναγιώτου καὶ ἡ εἰς Διάκονον καὶ Πρεσβύτερον χειροτονία τοῦ ἐκ Λέρου ὁρμωμένου κ. Πέτρου Κανταρτζῆ, προοριζομένων δι' ἐφημεριακὰς ἀνάγκας τῆς Ἐπαρχίας αὐτοῦ.

— Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κώου κ. Ἐμμανουὴλ δι' ἐκθέσεως αὐτοῦ, ὑπέβαλε τὰ ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ, κατὰ τὸ διαρρεῦσαν τρίμηνον πεπραγμένα, ἐν οἷς ἀναφέρει τὰς ὑπ' αὐτοῦ καταβληθείσας προσπαθείας πρὸς ἠθικὴν ἐξυγίανσιν τῆς Ἐπαρχίας αὐτοῦ.

Τῇ Α. Σεβασμιότητι ἐγένετο τὸ προσῆκον συγχαρητήριον τῆς Ἐκκλησίας γράμμα διὰ τὴν ἐπιδεικνυομένην ἐνδελεχῆ ποιμαντορικὴν αὐτῆς μέριμναν.

Ἅγιον Ὄρος.

Ἐπὶ σχετικῇ αἰτήσει τῆς Ἱ. Μονῆς Ξενοφῶντος, διαβιβασθείσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ διὰ τῆς Ἱ. Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἐνεκρίθη ἡ εἰς Διάκονον χειροτονία τοῦ ἐξαρτηματικοῦ ἀδελφοῦ τῆς ὡς ἄνω Ἱ. Μονῆς, Μοναχοῦ Κωνσταντίνου.

Ἱ. Μονὴ Κουτλουμουσίου

Ἡ Ἱ. Μονὴ Κουτλουμουσίου, διὰ γράμματος αὐτῆς, διαβιβασθέντος διὰ τῆς Ἱ. Κοινότητος, ὑπέβαλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι πρὸς πλήρωσιν τῶν διὰ τοῦ θανάτου τῶν Γερόντων Πέτρου καὶ Γαλακτίωνος καὶ τῆς ἑκουσίας παραιτήσεως ἀπὸ τοῦ Προϊσταμενικοῦ ἀξιώματος τοῦ Γέροντος Μαξίμου Μοναχοῦ κενωθεισῶν θέσεων, ἐξελέγησαν ὡς Προϊστάμενοι οἱ Γέροντες Δανιήλ, Τιμόθεος καὶ Γεράσιμος Μοναχοί, ὡς Ἐπίτροποι δὲ τῆς ἐφετεινῆς περιόδου, οἱ Γέροντες Δανιὴλ καὶ Γεράσιμος Μοναχοί.

Ἀπαντητικῶς διεβιβάσθησαν διὰ τῆς Ἱ. Κοινότητος, πρὸς τὴν ὡς ἄνω Ἱ. Μονήν, τὰ προσήκοντα ἀποκαταστατικὰ Γράμματα.

Παρεσχέθη ἡ ἄδεια ἵνα μεταβῶσιν εἰς Ἅγιον Ὄρος :

— Ὁ ἐν Βιέννῃ Ρωμαιοκαθολικὸς Ἐπίσκοπος Φρὰντζ Κιόνιγκ.

— Οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ Βενεδικτῖνοι Ἱερομόναχοι Βλαδίμηρος Ταράσεβιτς καὶ Ἀλέξανδρος Μίντσιτς, ἐκ Ρώμης.

— Ὁ Αἰδεσ. κ. Κάρολος Πάϊπερ, Πρωθιερεὺς τῆς ἐνταῦθα Ἀγγλικανικῆς Παροικίας.

— Ὁ Αἰδεσ. κ. Ρ. Ράντολφ, Πρωθιερεὺς τῆς ἐν Γιοχάννεσμπουργκ Ἀγγλικανικῆς Παροικίας.

— Ὁ κ. Ροβέρτος Τόμσον, ὑπότροφος τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Ἱ. Θεολογικῇ Σχολῇ Χάλκης.

— Ὁ κ. Κωνσταντῖνος Νῖνος, ἐντεῦθεν.

Συνέδριον Ἑλληνοχριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ ἐν Ἀθήναις.

Ἡ Ὀργανωτικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Συνεδρίου τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ διὰ γράμματος αὐτῆς ἀνεκοίνωσε τὰ τῆς συγκλήσεως ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν τοῦ Συνεδρίου τούτου ἀπὸ 13ης μέχρι 16ης Μαΐου ἐ. ἔ. καὶ ἐξητήσατο ὅπως ἀντιπροσωπευθῇ κατ' αὐτὸ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

Συνοδικῶς ἀπεφασίσθη ὅπως εἰς τὸ ἐν λόγῳ Συνέδριον παραστῇ ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Σάμου καὶ Ἰκαρίας κ. Εἰρηναῖος.

Ἰωβηλαῖον Ἐπιστημονικῆς δράσεως τοῦ κ. Ἀμίλκα Ἀλιβιζάτου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 45ετίας τῆς

ἐπιστημονικῆς δράσεως καὶ 35ετίας τακτικῆς καθηγεσίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀμίλκα Ἀλιβιζάτου, συνεστήθη Ἐπιτροπὴ ἐξ Ἱεραρχῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ Καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἥτις θέλει ἐπιμεληθῆ τῆς ἐκδόσεως τιμητικοῦ ἑορταστικοῦ Τόμου πρὸς διατράνωσιν δικαίας πρὸς τὸν τιμώμενον ἄνδρα ὀφειλῆς δι' ὅσα ὑπὲρ τῆς Θεολογικῆς Ἐπιστήμης καὶ τῶν Γραμμάτων ἐμόχθησε.

Διὰ σεπτῶν Πατριαρχικῶν Γραμμάτων διεβιβάσθησαν τῇ ὡς ἄνω Ἐπιτροπῇ αἱ εὐχαὶ τῆς Ἐκκλησίας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ὁ Μακ. Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ. Χριστοφόρος, ὡς ἐκ τῆς ἐπιδεινωθείσης ἐσχάτως ὑγιεινῆς αὐτοῦ καταστάσεως, ἀδυνατῶν νὰ ἐκπληροῖ τὰ Πατριαρχικὰ αὐτοῦ καθήκοντα, προῆλθεν, ὅλως ἐλευθέρως καὶ ἀβιάστως, εἰς τὴν ἀπόφασιν ν' ἀναθέσῃ τὴν ὑπεύθυνον διακυβέρνησιν τοῦ Θρόνου Ἀλεξανδρείας εἰς τὴν περὶ αὐτὸν Ἱεραρχίαν.

Τὰ ὡς ἄνω ἐγνώρισε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πηλουσίου κ. Παρθένιος δι' ἐπὶ τούτῳ γράμματος αὐτοῦ.

ΕΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πλήρωσις Ἱ. Μητροπόλεως Ἐλασσῶνος.

Ἡ Ἱ. Σύνοδος τῆς Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐν συνεδρίᾳ αὐτῆς τῆς 2ας Μαρτίου ἐ. ἔ. προέβη εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς διὰ τῆς παραιτήσεως τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Καλλινίκου χηρευούσης Ἱ. Μητροπόλεως Ἐλασσῶνος, ἐκ τῶν Ἐπαρχιῶν τοῦ Οἰκουμ. Θρόνου, καθ' ὃ ἔχει ἐκ τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ ἔτους 1928 περὶ ἐπιτροπικῆς διοικήσεως τῶν Ἑλλάδι Ἐπαρχιῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, δικαίωμα.

Οὕτω, ψήφοις κανονικαῖς, Μητροπολίτης τῆς ὡς ἄνω Ἱ. Μητροπόλεως Ἐλασσῶνος ἐξελέγη ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Ἰάκωβος Μακρυγιάννης, Ἡγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς Πεντέλης.

Ἡ χειροτονία τοῦ ἐψηφισμένου Μητροπολίτου ἐτελέσθη ἐν τῷ Ἱ. Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τῇ Κυριακῇ 4ῃ Μαρτίου ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μεσσηνίας κ. Χρυσοστόμου, ἔχοντος συνιερουργοῦντας τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας Καρυστίας κ. Ἀνανίαν, Γυθείου κ. Δημήτριον, Ἄρτης κ. Σεραφεὶμ καὶ τοὺς Θεοφ. Ἐπισκόπους Εὐρίπου κ. Ἀλέξιον καὶ Ρωγῶν κ. Διονύσιον.

Τὴν ὡς ἄνω ἐκλογὴν ἀνεκοινώσατο τηλεγραφικῶς τῇ Ἐκκλησίᾳ, κατὰ τὴν τάξιν, ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σπυρίδων, ὁ δὲ νεοεκλεγεὶς ἠτήσατο, ὡσαύτως τηλεγραφικῶς, τὰς εὐχὰς τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας πρὸς ἐνίσχυσιν ἐν τῇ νέᾳ αὐτοῦ διακονίᾳ.

Ἀπαντητικῶς ἐξεφράσθησαν τῇ Α. Σεβασμιότητι, διὰ σεπτῶν Πατριαρχικῶν Γραμμάτων, τὰ συγχαρητήρια καὶ αἱ εὐχαὶ τῆς Ἐκκλησίας ὑπὲρ δοκίμου καὶ καρποφόρου διακονίας αὐτῆς.

ΦΙΛΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ

Ἡ ἐν Τραβαγκὸρ τῶν Ἰνδιῶν Ἐκκλησία τῶν Ἰακωβιτῶν.

Ὁ Καθολικὸς τῆς ἐν Τραβαγκὸρ Ἐκκλησίας τῶν Ἰακωβιτῶν Μὰρ Βασίλειος, διὰ γράμματος αὐτοῦ ὑπέβαλεν εὐγνώμονας εὐχαριστίας διὰ τὸν παρὰ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἀποσταλέντα εἰς Τραβαγκὸρ Θεοφ. Ἐπίσκοπον Μελίτης κ. Ἰάκωβον, κομίσαντα αὐτῷ τε καὶ τῷ εὐσεβεῖ αὐτοῦ ποιμνίῳ τὰς εὐχὰς Αὐτῆς ὡς καὶ διὰ τὸ ἐκδηλωθὲν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ ἐνδιαφέρον.

Ὀρθόδοξο - ἀγγλικανικαὶ σχέσεις.

Συμφώνως πρὸς ἐκφρασθεῖσαν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐπιθυμίαν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας Δρος κ. Τζώφφρεϋ Φίσσερ, ἀφίκετο ἐνταῦθα ἐπὶ τούτῳ ἀντιπροσωπεία τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Γιβραλτὰρ κ. Θωμᾶ καὶ τοῦ Αἰδεσιμ. κ. Ἑμβέρτου Οὐάδδαμς, Γραμματέως τῆς ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων Ἐπιτροπῆς τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, πρὸς συζήτησιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς προωθήσεως τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.

Οἱ δύο οὗτοι σεβάσμιοι Ἀγγλικανοὶ Ἀντιπρόσωποι ἐγένοντο ἐπισήμως δεκτοὶ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ Τρίτῃ, 8ῃ Μαΐου, ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἥτις ἐκράτησεν αὐτοὺς εἰς τὴν Πατριαρχικὴν τράπεζαν.

Ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἡ ἐπὶ τῶν Πανορθοδόξων Συνόδων καὶ τῶν Παγχριστιανικῶν Συνεδρίων Ἐπιτροπὴ ἐπεκοινώνησε μετὰ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἀντιπροσωπείας, σχοῦσα δύο συναντήσεις μετ' αὐτῆς, μίαν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 8ῃ Μαΐου, καὶ τὴν ἑτέραν ἐν τῇ Ἱ. Θεολογικῇ Σχολῇ Χάλκης, τῇ ἑπομένῃ, 9ῃ Μαΐου.

Μετὰ τὰς ἐπαφὰς ταύτας, ἐξεδόθη ἀπὸ κοινοῦ τὸ κάτωθι ἀνακοινωθέν:

«Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Ἀθηναγόρας ἐδέχθη, κατόπιν παρακλήσεως τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας Δρ Φίσερ, τῇ Τρίτῃ, 8ῃ Μαΐου, τὸν Θεοφ. Ἐπίσκοπον Γιβραλτὰρ κ. Θωμᾶν καὶ τὸν Αἰδεσ. κ. Ἑμβέρτον Οὐάδδαμς, Γραμματέα τῆς ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων Ἐπιτροπῆς τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας. Μεταξὺ τῶν Ἀγγλικανῶν τούτων Ἀντιπροσώπων καὶ τῆς ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σάρδεων κ. Μαξίμου ἐπὶ τῶν Πανορθοδόξων Συνόδων καὶ Παγχριστιανικῶν Συνεδρίων Ἐπιτροπῆς, διεξήχθησαν συζητήσεις, ἐπὶ τοῦ θέματος τῶν σχέσεων τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Αἱ συζητήσεις διεξήχθησαν ἐν ἀτμοσφαίρᾳ ἀδελφικοῦ πνεύματος, συμφωνηθέντος, ὅπως χρησιμοποιηθῇ πᾶσα εὐκαιρία, πρὸς προώθησιν τῶν μεταξὺ τῶν δύο ἐνδιαφερομένων Ἐκκλησιῶν ὑφισταμένων ἀγαθῶν σχέσεων.

Ὡσαύτως κατὰ τὸν προσεχῆ μῆνα Ἰούλιον πρόκειται ἵνα μεταβῇ εἰς Μόσχαν, προσκλήσει τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, Ἀγγλικανικὴ Ἀντιπροσωπεία πρὸς τὸν σκοπὸν ὅπως ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀποδώσῃ τὴν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος γενομένην εἰς Ἀγγλίαν ἐπίσκεψιν Ἀντιπροσωπείας τῆς Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀφ' ἑτέρου, συμφώνως πρὸς τὰ ἐν Λονδίνῳ ἀποφασισθέντα, διεξαγάγῃ θεολογικὰς μετὰ Ρώσσων θεολόγων συζητήσεις.

Τόσον περὶ τῆς γενομένης ἐπισκέψεως, ὅσον καὶ περὶ τῆς ἀποφασισθείσης Ρωσσοαγγλικανικῆς Θεολογικῆς

συσκέψεως ἐν Μόσχᾳ, ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας Δρ. Τζώφφρεϋ Φίσσερ ἐπληροφόρησε τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους.

Ὡς γνωστόν, ἡ Ρωσσικὴ Ἐκκλησία, λόγῳ καιρικῶν συνθηκῶν, δὲν ἠδυνήθη ἵνα συμμετάσχῃ τῶν Ὀρθοδόξων Ἀντιπροσωπειῶν κατὰ τὰς διεξαχθείσας μετὰ τῶν Ἀγγλικανῶν συζητήσεις κατὰ τὰ ἔτη 1930 καὶ 1931, καθ' ἃς ἀντηλλάγησαν ἑκατέρωθεν ἀπόψεις καὶ ἐξητάσθη ἡ δυνατότης προσεγγίσεως.

Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Ρωσσικὴ Ἐκκλησία ἐφάνη ἐφεκτικὴ κατὰ τὰς μονομερεῖς συζητήσεις τοῦ 1948, ἐν τούτοις, αἱ εὐμενεῖς προτάσεις τῆς ἑαυτῆς Ἀντιπροσωπείας κατὰ τὴν εἰς Ἀγγλίαν μετάβασιν αὐτῆς καὶ ἡ προσφορὰ Ἁγίου Ποτηρίου πρὸς τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν, ἡρμηνεύθησαν ὡς ἐκδήλωσις διαθέσεων πρὸς στενωτέραν προσέγγισιν. Ἐκ πάντων τούτων φαίνεται πιθανὸν ὅτι δυνατὸν αἱ συζητήσεις τὸν προσεχῆ Ἰούλιον νὰ φθάσωσιν εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον, εἰς ὃ ἔφθασαν ὑπὸ τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, αἱ λοιπαὶ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ.

Ὁ Θεοφιλέσαττος Ἐπίσκοπος Μελίτης, ἐπιστρέφων ἐξ Αὐστραλίας διῆλθεν ἐκ τῆς Πόλεως ἡμῶν καὶ παρέμεινεν ἐπί τινας ἡμέρας ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχείῳ. Ἡ Α. Θεοφιλία ὑπέβαλεν ἀναλυτικὴν ἔκθεσιν περὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς ὁποίας περίληψις κατεχωρήθη ἐν τῷ προηγουμένῳ τεύχει τῆς Ὀρθοδοξίας.

Ὡς φαίνεται ἐκ τῆς ἐκθέσεως τῆς Α. Θεοφιλίας, ὅσον καὶ ἐκ τῶν ἐπισήμων Πρακτικῶν τοῦ Συνεδρίου, τὸ Τμῆμα Σπουδῶν πρόκειται νὰ ἀναπτύξῃ ἐντὸς τῶν προσεχῶν ἐτῶν μεγάλην δραστηριότητα διὰ τῆς διοργανώσεως θεολογικῶν συσκέψεων.

Ἡ πρώτη, μὲ θέμα «οἱ Χριστιανοὶ καὶ ἡ πρόληψις τοῦ πολέμου εἰς μίαν ἀτομικὴν ἐποχήν, ὅπως ἡ ἰδική μας», ἀνεκοινώθη ὅτι ἐτέθη ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Πρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου Ἄμπερντιν (Ἀγγλίας) κ. Θωμᾶ Ταϊϋλορ, ὅτι θὰ συνέλθῃ ἐντὸς τοῦ ἔτους ὁπόταν καὶ ὅταν ὁρίσῃ ὁ κ. Ταϊϋλορ, καὶ ὅτι θὰ παρουσιάσῃ αὐτὸς τὰς προτάσεις καὶ τὰ πορίσματα αὐτῆς ἐντὸς τοῦ 1957.

Ἡ δευτέρα, μὲ θέμα «ὁ κόσμος καὶ ἡ Ἐκκλησία ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ» ἀνεκοινώθη ὅτι θὰ συνέλθῃ ἐν Φραγκφούρτῃ τῆς Δυτικῆς Γερμανίας ἐντὸς τοῦ Ἰουλίου ἐ. ἔ., ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Δρος Φράϋταγκ.

Ἡ τρίτη, μὲ θέμα «ποία ἡ προπαρασκευὴ τὴν ὁποίαν ἀπαιτεῖ ἡ ἐποχή μας διὰ τὰ σύγχρονον ἱερατεῖον», ἀνεκοινώθη ὅτι θὰ λάβῃ χώραν ἐν Γερμανίᾳ ἐντὸς τοῦ Ἰουλίου ἐπίσης, ὑπὸ τὴν αἰγῖδα τῆς Διευθύνσεως Σπουδῶν ὡς καὶ τῆς παγκοσμίου ὁμοσπονδίας Χριστιανῶν φοιτητῶν.

Ἡ τετάρτη, μὲ θέμα «πῶς θὰ συντελέσωμεν ἵνα ἡ Χριστιανικὴ κοινωνία μας ἀναλογισθῇ, ἀλλὰ καὶ ἐπωμισθῇ τὰς ἀνηκούσας εἰς αὐτὴν ἠθικὰς εὐθύνας» μὲ τὴν συμμετοχὴν κληρικῶν ἐκ τῆς ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς, ἀνεκοινώθη ὅτι θὰ συνέλθῃ εἰς τὴν πόλιν Ἀρνολντσιάϊν τῆς Δυτικῆς Γερμανίας μεταξὺ 9ης καὶ 14ης προσεχοῦς Ἰουλίου.

Αἱ ὑποβληθεῖσαι ἐκθέσεις τῶν τμημάτων παρουσίασαν εἰς τὴν Ἐπιτρο-

πὴν τὸ ἐπιτελεσθὲν ἔργον αὐτῶν. Τὴν προσοχὴν τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπέσυρεν ἰδιαιτέρως ἡ ἔκθεσις τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀλληλεγγύης τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἥτις, ἐπισκεφθεῖσα κατὰ τὸν παρελθόντα Νοέμβριον τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, διεπίστωσεν ἐκ τοῦ ἐγγὺς τὴν δημιουργηθεῖσαν κατάστασιν.

Ἡ Ἐπιτροπὴ ἐμελέτησεν ὡσαύτως τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν κατάστασιν ἐν ταῖς χώραις τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς, ἐπισημάνασα τὴν ἀνάγκην παροχῆς τῶν ἐπιμορφωτικῶν καὶ τεχνικῶν μέσων διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐκεῖ λαῶν.

Προσέτι ἡ Ἐπιτροπὴ ἠσχολήθη πρὸς καθορισμὸν τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου τῶν προσεχῶν συνεδρίων.

Ὡς γνωστὸν τὸ ἐφετεινὸν Συνέδριον τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς θὰ συνέλθῃ ἐν Ματραζάλᾳ παρὰ τὴν Βουδαπέστην τῆς Οὐγγαρίας ἀπὸ 28ης Ἰουλίου — 5ης Αὐγούστου. Ἤδη ἀντιπρόσωποι τῶν ἐν Οὐγγαρίᾳ Ἐκκλησιῶν μετέβησαν εἰς Γενεύην πρὸς καθορισμὸν τῶν σχετικῶν λεπτομερειῶν.

Ἡ προηγουμένη πάντοτε τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Συνεδρία τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς θὰ συνέλθῃ ἐν Βιέννῃ ἀπὸ 26ης—28ης προσεχοῦς μηνὸς Ἰουλίου.

Συνέδριον ἐν Βηρυττῷ, ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῶν Ἀράβων προσφύγων.

Ἑξήκοντα δύο Ἀντιπρόσωποι Ἐκκλησιῶν ἐξ Ἀμερικῆς, Αὐστραλίας, Ἰνδιῶν καὶ πολλῶν Εὐρωπαϊκῶν Χωρῶν, συνηντήθησαν ἐν Βηρυττῷ, ἀπὸ 21—25 τ.μ. Μαΐου, μετὰ Χριστιανῶν Ἀντιπροσώπων τῆς Μέσης Ἀνατολῆς πρὸς ἀπὸ κοινοῦ ἐξέτασιν τοῦ προβλήματος περιθάλψεως τῶν Ἀράβων προσφύγων. Τὸ συνέδριον τοῦτο, τελοῦν ὑπὸ τὴν γενικὴν κατεύθυνσιν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ τοῦ Διεθνοῦς Συμβουλίου Ἱεραποστολῆς, ὠργανώθη ὑπὸ τοῦ Τμήματος Διεκκλησιαστικῆς Βοηθείας τῆς Ὑπηρεσίας Προσφύγων τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μελίτης κ. Ἰάκωβος ἀντεπροσώπευσε τὰ Πατριαρχεῖα Κωνσταντινουπόλεως, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων.

Τὸ συνέδριον ἤνοιξε τὰς ἐργασίας αὐτοῦ διὰ θρησκευτικῆς τελετῆς ἐν τῷ Ἱ. Μητροπολιτικῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, Βηρυττοῦ, τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς, 20ῆς Μαΐου, προεξάρχοντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Βηρυττοῦ κ. Ἠλία καὶ παρουσίᾳ τῶν Ἀντιπροσώπων, τῶν Ἐπισήμων τῆς Χώρας καὶ μεγάλου πλήθους εὐσεβοῦς λαοῦ.

Κατὰ τὴν τελετὴν ὡμίλησαν ὁ Γεν. Γραμματεὺς τοῦ Π. Σ. τῶν Ἐκκλησιῶν Δρ Βίσσερ Τοὺφτ, ἐπὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ χαρακτῆρος τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ Π. Σ. τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μελίτης κ. Ἰάκωβος, περὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ Π. Σ. Ἐκκλησιῶν ὑπὲρ τῶν ἀρχαίων Ἐκκλησιῶν.

Τοῦ συνεδρίου προήδρευσεν ὁ Δρ Ρόμπερτ Μάκυ, Πρόεδρος τῆς Διοικητικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Τμήματος Ὑπηρεσίας Προσφύγων. Ὡμίλησαν δὲ οἱ κ.κ. Ἑρρῖκος Λαμπουΐς, Διευθυντὴς τοῦ Τμήματος Περιθάλψεως τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, Δρ. Κύριλλος Μάλικ, ἐκ Λιβάνου, καὶ Δρ. Κάρλεττον, τοῦ Τμήματος Κογκρεσιοναλιστικῶν Ἱεραποστολῶν Ἀμερικῆς.

Συνέδριον Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Νεολαίας ἐν τῇ Ἱ. Πατριαρχικῇ καὶ Σταυροπηγιακῇ Μονῇ Πάτμου.

Ἡ ἐν Παρισίοις ἐπωφελῶς δρῶσα

ὀργάνωσις «Σύνδεσμος», στοχαζομένη, ἐντὸς τοῦ πλαισίου πάντοτε τῆς δράσεως τοῦ Π. Σ. τῶν Ἐκκλησιῶν, τῆς συνεργασίας μεταξὺ τῶν Κινήσεων καὶ Ὁμίλων τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Νεολαίας, ὀργανώνει ἐν τῇ ἐν Πάτμῳ Ἱ. Πατριαρχικῇ καὶ Σταυροπηγιακῇ Μονῇ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, Συνέδριον τῆς Ὀρθοδόξου Νεολαίας τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Μέσης Ἀνατολῆς ἀπὸ 20ῆς μέχρι 26ης προσεχοῦς μηνὸς Σεπτεμβρίου.

Τὰ ὡς ἄνω ἀνήγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ διὰ γράμματος αὐτοῦ ὁ Πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου κ. Ἰωάννης Μεγένδωρφ, Ὑφηγητὴς ἐν τῷ ἐν Παρισίοις Ὀρθοδόξῳ Ρωσσικῷ Ἰνστιτούτῳ τῆς Θεολογίας καὶ ἐξητήσατο ὅπως τοῦ Συνεδρίου τούτου προεδρεύσῃ ἀντιπροσωπεία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Σχετικῶς ὡρίσθη συνοδικῶς ὅπως εἰς τὸ ὡς ἄνω Συνέδριον ἀντιπροσωπεύσωσι τὴν Ἐκκλησίαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ρόδου κ. Σπυρίδων, ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Μελέτιος Ἡγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς Πάτμου, ὁ κ. Βασίλειος Σταυρίδης, ἐκ τῶν Καθηγητῶν τῆς Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης καὶ ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Μάξιμος Δασκαλάκης, Διευθυντὴς τῆς Πατμιάδος Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΕΛΙΔΗΣ

Ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον, εἰς ἡλικίαν 72 ἐτῶν, ἐν τῷ Νοσοκομείῳ Βαλουκλῆ, ἔνθα ἐνοσηλεύετο, συνεπείᾳ βραχυχρονίου καρδιακοῦ νοσήματος, τῇ 27ῃ Μαΐου ἐ.ἔ., ὁ Ἀλέξανδρος Μελίδης, συνταξιοῦχος τ. Διευθυντὴς τοῦ Γραφείου Θρησκευτικῶν Πράξεων τῶν Πατριαρχείων.

Ὁ ἀείμνηστος Ἀλέξανδρος Μελίδης, σπουδάσας ἐν Παρισίοις πολιτικὰς ἐπιστήμας, διωρίσθη τῷ 1919 ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Γερμανοῦ τοῦ Ε΄., Διευθυντὴς τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας», καὶ Α΄. Γραμματεὺς τοῦ Μ. Συμβουλίου. Τῷ 1922 ἀνετέθη αὐτῷ ἡ ὡς ἄνω Διεύθυνσις τοῦ Γραφείου Θρησκευτικῶν Πράξεων, ἀπὸ δὲ τοῦ 1942 καὶ ἡ Διεύθυνσις τῆς Διερμηνείας τῶν Πατριαρχείων. Διετέλεσεν ὡσαύτως κατὰ περιόδους καὶ Καθηγητὴς τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας ἐν τῇ Μεγάλῃ Σχολῇ καὶ ἐν τῇ Σχολῇ Γλωσσῶν καὶ Ἐμπορίου.

Γλωσσομαθὴς καὶ κατηρτισμένος ἐπιστημονικῶς καὶ φιλολογικῶς, διεκρίθη διὰ τὴν ἀρθρογραφίαν ἐπὶ διαφόρων σπουδαίων ζητημάτων, ἀφορώντων τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Ὁμογένειαν.

Ὑποβαλὼν πρὸ ἔτους παραίτησιν τῶν καθηκόντων αὐτοῦ, ἐτέθη ὑπὸ σύνταξιν ἰδιωτεύων.

Ἡ κηδεία αὐτοῦ ἐγένετο τῇ 28ῃ Μαΐου, ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ Ζωοδόχου Πηγῆς Βαλουκλῆ, προεξάρχοντος τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Παμφίλου κ. Γερασίμου.

Ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος παρέστη ὁ Πανοσιολ. Τριτεύων, διαβιβάσας τὴν Πατριαρχικὴν συμπάθειαν τοῖς οἰκείοις τοῦ μεταστάντος.

Παρέστησαν ἐπίσης, οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Χαλκηδόνος, Χαλδίας καὶ Φιλαδελφείας, ὁ Πανοσ. Μ. Πρωτοσύγκελλος, ἕτεροι Κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς καὶ πολλοὶ φίλοι τοῦ μεταστάντος.

Τοῦ ἀοιδίμου Ἀλεξάνδρου Μελίδου ἡ μνήμη εἴη αἰωνία !

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Τοῦ κ. Νικολάου Τωμαδάκη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν : «Ρωμανοῦ τοῦ Μελῳδοῦ Ὕμνοι».

Θαυμασία ἔκδοσις τοῦ Καθηγητοῦ Νικολάου Β. Τωμαδάκη Καθηγητοῦ τῆς Βυζαντινῆς Φιλολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν, εἰς δύο τόμους, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ πρῶτος ἐξεδόθη τὸ 1952 καὶ ὁ δεύτερος τὸ 1954. Τὸ ἔργον ἐξεπονήθη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Πατμιακῶν Κωδίκων, μὲ τὴν ἐργασίαν τοῦ φροντιστηρίου τοῦ κυρίου Καθηγητοῦ. Μετέβη ὁ Καθηγητὴς μὲ ὡρισμένους Φοιτητὰς καὶ ἐφιλοξενήθησαν εἰς τὴν ἐν Πάτμῳ Ἱερὰν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ὅπου ἐμελέτησαν τὰ ἐν αὐτῇ χειρόγραφα εἰς περιβάλλον θείας γαλήνης καὶ κατανύξεως, τὸ ὁποῖον ἐπέδρασεν εἰς τὰς ψυχάς των.

Ἡ ἔκδοσις δέ, μακρὰν τοῦ νὰ εἶναι ἁπλῆ φροντιστηριακὴ ἄσκησις, ἢ ἔκδοσις κειμένων μόνον, εἶναι ἀξιόλογον ἔργον, τὸ ὁποῖον συντελεῖ εἰς τὴν γνωριμίαν τοῦ Ρωμανοῦ μεταξὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον οὗτος κατ' ὄνομα μόνον εἶναι γνωστὸς ὡς μέγας Ποιητής, «Πίνδαρος» τῆς καθόλου ἐκκλησιαστικῆς ποιήσεως. Τὸ ἔργον ἔτυχεν εὐμενεστάτης ὑποδοχῆς ἁπανταχοῦ. Συστηματικὰ καὶ μὲ θάρρος ἀντεμετωπίσθησαν τὰ προβλήματα τῆς ἐκδόσεως, τῶν μέτρων, τοῦ ὑπομνηματισμοῦ, τῶν πηγῶν, μετὰ σαφηνείας δέ, γνώσεως καὶ αἰσθήσεως λεπτῆς ἐγράφησαν οἱ πρόλογοι καὶ τὰ σχόλια. Διὰ τοῦ Καθηγητοῦ κυρίου Νικολάου Τωμαδάκη θεμελιοῦνται ἐν Ἑλλάδι αἱ Βυζαντιναὶ σπουδαί.

Ἡ ἔκδοσις τῶν Ὕμνων τοῦ Ρωμανοῦ ἐκρίνετο ὡς γενικὸν αἴτημα τῆς Ἐπιστήμης, καὶ ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ αἰτήματος τούτου ἐξεπληρώθη θαυμασίως. Πόσον οἱ ὄρθροι τῶν θείων Λειτουργιῶν μας εἶναι πλούσιοι εἰς συγκίνησιν καὶ ὡραιότητα, μὲ ποίησιν ὡσὰν τὴν τοῦ «ταπεινοῦ Ρωμανοῦ». Πόσον εἴμεθα εὐτυχεῖς νὰ συμπροσευχώμεθα μὲ αὐτόν, μὲ τὰς μεταρσιώσεις καὶ τοὺς σπαραγμοὺς τῶν ὕμνων του. Εἶναι μεγάλη εὐτυχία κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη διὰ τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν νὰ διδάσκωνται ἀνελλιπῶς εἰς αὐτὸ οἱ ὕμνοι τοῦ Ρωμανοῦ, ὅπερ γίνεται διὰ πρώτην φοράν. Συγχαίρομεν ἀπὸ καρδίας τὸν Καθηγητὴν καὶ τοὺς Φοιτητάς. Ὑπὸ πολλῶν ἐξεφράσθη ὁ θαυμασμὸς καὶ ἡ ἱκανοποίησις διὰ τὰς λεπτὰς αἰσθητικὰς παρατηρήσεις καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν κριτικὴν ἐργασίαν καὶ ἐμβρίθειαν, εἰς τρόπον ὥστε ἡ ἔκδοσις νὰ περιποιῇ τιμὴν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπιστήμην.

Καὶ τὸ σύστημα μὲ τὸ ὁποῖον εἰργάσθη ὁ κύριος Καθηγητὴς εἶναι ὅλως πρωτότυπον κα ἰθαυμαστόν, ἡ συνεργασία του μὲ δώδεκα φοιτητρίας καὶ φοιτητάς, ἡ κοινωνία αὕτη τόσων πλουσίων καὶ ἀνησύχων ψυχῶν γύρω ἀπὸ τὸν ἄξονα τῆς ἐργασίας, τὸν σοφὸν καὶ ἐμπνευσμένον Καθοδηγητήν. Τὸ ἔργον ἐπετε-

λέσθη μὲ τὸ ἐπιβάλλον ὕψος του, ὡς ἀντίκρυσμα εἰς τὴν ὑπάρχουσαν περὶ τοῦ Ρωμανοῦ φήμην ὡς μεγάλου ποιητοῦ. Ἔργον σκοπὸν ἔχον νὰ δικαιολογήσῃ τὴν φήμην ταύτην. Ὁ μελετητὴς τοῦ ἔργου ἔχει τὴν εὐκαιρίαν καὶ ὅ,τι ἀπαιτεῖται διὰ νὰ ζήσῃ τὴν ὑψηλὴν λυρικὴν καὶ δραματικὴν ποίησιν τοῦ μεγάλου Ὑμνογράφου, τόσον ἀπὸ ἀπόψεως θρησκευτικῆς, ὅσον καὶ ἀπὸ ἀπόψεως αἰσθητικῆς καὶ ἱστορικῆς. Ὁ μελετητὴς θὰ γνωρίσῃ τελείως τὸν Ρωμανόν, τὸν μεγάλον τοῦτον ψάλτην, καὶ ἀπὸ τὴν μελέτην του θὰ ἐξέλθῃ παραμυθημένος, ᾠκοδομημένος καὶ ἀνανεωμένος.

Ἡ «Ὀρθοδοξία» ἐκφράζει θερμὰ συγχαρητήρια εἰς τὸν Καθηγητὴν κύριον Νικόλαον Τωμαδάκην, διὰ τὴν ἀγάπην καὶ οἰκείωσιν τὴν ὁποίαν ἔχει πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν ποίησιν καὶ τὴν θείαν λατρείαν, πρὸς τὴν βιβλικὴν καὶ πατερικὴν γραμματείαν, καὶ διὰ τὴν μετάδοσιν τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ ἐνθουσιασμοῦ εἰς ἐκλεκτοὺς μαθητὰς καὶ συνεργάτας του, τοὺς ὁποίους κατὰ τρόπον θαυμαστὸν ὠργάνωσεν εἰς σύμπνοιαν καὶ κοινὴν προσπάθειαν, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἀποτελέσουν μὲ αὐτὸν λαμπρὰν συνισταμένην σπουδαιοτάτου ἔργου.

† Ὁ Π. Δ.

Dumbarton Oaks Papers, Cambridge, Mass., Harvard Un. Press.

Οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὴν Ἱστορίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τὴν ἐν γένει μελέτην τοῦ Βυζαντινοῦ Πολιτισμοῦ ὑφ' ὅλας τὰς μορφὰς αὐτοῦ, θὰ γνωρίζουν ἀσφαλῶς τὸ σπουδαιότατον ἔργον, ὅπερ ἐπιτελεῖται εἰς τοὺς τομεῖς τούτους ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀμερικῇ ὁμωνύμου Ἰνστιτούτου Βυζαντινῶν Σπουδῶν τοῦ διεθνῶς γνωστοῦ Πανεπιστημίου Χάρβαρτ. (Ἴδε καὶ Σ. Δ. Λώλη, Τὸ εἰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς Ἰνστιτοῦτον Βυζαντινῶν Σπουδῶν, Θεολογία ΚΓ' (1952) 151—2).

Μεταξὺ ἄλλων, τὸ Ἰνστιτοῦτον τοῦτο ἐκδίδει περιοδικῶς καὶ τὰς ἐνταῦθα σημειουμένας μελέτας, ἐκ τῶν ὁποίων μέχρι σήμερον ἐξεδόθησαν ὀκτὼ τὸν ἀριθμόν.

«Ἡ σειρὰ Dumbarton Oaks Papers, ἀρξαμένη κατὰ τὸ 1941 παρέχει ἓν μέσον διὰ τὴν ἔκδοσιν ἄρθρων σχετικῶν πρὸς τὸν μεταγενέστερον κλασσικόν, ἀρχικὸν μεσαιωνικὸν καὶ Βυζαντινὸν πολιτισμὸν ἐν τοῖς κλάδοις τῆς Τέχνης καὶ Ἀρχιτεκτονικῆς, τῆς Ἱστορίας, τῆς Θεολογίας, τῆς Γραμματολογίας καὶ τῶν Νομικῶν».

Ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Ἰ. Θεολογικῆς Σχολῆς εἶχε τὸ εὐτύχημα νὰ δεχθῇ τὴν πρόφρονα δωρεὰν τῶν τελευταίων πέντε τόμων ὑπὸ τοῦ δραστηριωτάτου Διευθυντοῦ τοῦ ὡς ἄνω Ἰνστιτούτου κ. Ἰ. Θάτσερ. Τῶν τόμων δὲ τούτων τὸ περιεχόμενον παρουσιάζομεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς Ὀρθοδοξίας.

Ἀριθμὸς 4, Ἔτος 1948, σελ. 305.

α΄) Α. Βασίλιεφ, Αὐτοκρατορικοὶ Πορφυροῖ Σαρκοφάγοι ἐν ΚΠόλει.

β΄) Τοῦ αὐτοῦ, Τὸ Μνημεῖον τοῦ Πορφυρίου ἐν τῷ Ἱπποδρόμῳ τῆς Κων)-πόλεως.

γ΄) Π. Χαράνη, Αἱ Μοναστικαὶ Ἰδιοκτησίαι καὶ ἡ Πολιτεία ἐν τῇ Βυζαντινῇ Αὐτοκρατορίᾳ.

δ΄) Ἀδελφῆς M. M. Wagner, C. S. C. Ἓν Κεφάλαιον ἐκ τῆς Βυζαντινῆς Ἐπιστολογραφίας : Αἱ Ἐπιστολαὶ τοῦ Θεοδωρήτου Κύρου.

ε΄) Μ. Ἀνάστου, Τὸ Ἡμερολόγιον καὶ ἡ Λειτουργία τοῦ Πλήθωνος.

Ἀριθμὸς 5. Ἔτος 1950, σελ. 279.

α΄) Α. Γκραμπάρ, Μερικαὶ Λειψανοθῆκαι τοῦ Ἁγίου Δημητρίου καὶ τὸ «Μαρτύριον» τοῦ Ἁγίου ἐν Θεσσαλονίκῃ.

β΄) Α. Βασίλιεφ, Ἡ Ἱστορικὴ σημασία τοῦ Μωσαϊκοῦ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἐν Sassoferato.

γ΄) Π. Ἄντεργουντ, Ἡ Πηγὴ τῆς Ζωῆς ἐν τοῖς Χειρογράφοις τῶν Εὐαγγελίων.

δ΄) Π. Χορανῆ, Τὸ Χρονικὸν τῆς Μονεμβασίας καὶ τὸ πρόβλημα τῆς Σλαυϊκῆς ἐγκαταστάσεως ἐν Ἑλλάδι.

ε΄) Ἀδελφῆς M. E. Keenan, S. C. N., Περὶ τῆς Χριστιανικῆς Ὁμολογίας καὶ τῆς Τελειώσεως. Μία μελέτη τῆς Ἀσκητικῆς διδασκαλίας τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης.

στ΄) E. Honigmann, Ἰουβενάλιος ὁ Ἱεροσολύμων.

Ἀριθμὸς 6, Ἔτος 1951, σελ. 251.

α΄) Φ. Ντβόρνικ, Αὐτοκράτορες, Πάπαι καὶ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι.

β΄) Α. Γκραμπάρ, Ἓν χρυσοῦν Μετάλλιον προελεύσεως Μερσίνης τῆς Κιλικίας.

γ΄) G. Downey, Ὁ ἱδρυτὴς τοῦ πρώτου Ναοῦ τῶν Ἀποστόλων ἐν Κων)-πόλει.

δ΄) E. Kitzinger, Μελέται τῶν Μεταγενεστέρων Ἀρχαίων καὶ Πρώτων Βυζαντινῶν Μωσαϊκῶν Δαπέδου.

ε΄) Μ. Ἀνάστου, Τὸ ἄτρεπτον τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ καταδίκη τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας.

στ΄) Α. Βασίλιεφ, Ἡ δευτέρα Ρωσσικὴ ἐπίθεσις κατὰ τῆς ΚΠόλεως.

ζ΄) Τοῦ αὐτοῦ, Ὁ Hugh Capet τῆς Γαλλίας καὶ τὸ Βυζάντιον.

Ἀριθμὸς 7, Ἔτος 1953, σελ. 141.

α΄) G. B. Ladner, Ἡ Ἰδέα τῆς Εἰκόνος εἰς τοὺς Ἕλληνας Πατέρας καὶ ἡ Βυζαντινὴ Εἰκονομαχία.

β΄) Π. Ἀλεξάντερ, Ἡ Σύνοδος τῶν Εἰκονομάχων τῆς Ἁγίας Σοφίας (815)

καὶ ὁ ὅρος αὐτῆς.

γ΄) Φ. Ντβόρνικ, Ὁ Πατριάρχης Φώτιος καὶ ἡ Εἰκονομαχία.

δ΄) Δ. Γιαννακόπυολος, Ἑλληνο — Λατινικαὶ Σχέσεις κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς Βυζαντινῆς Ἀποκαταστάσεως. Ἡ Μάχη τῆς Πελαγονίας — 1259.

Ἀριθμὸς 8, Ἔτος 1954, σελ. 330. Ἀφιεροῦται εἰς μνήμην τοῦ Robert Pierpont Blake.

α΄) R. P. Blake, Βιογραφία καὶ Βιβλιογραφία ὑπὸ R. L. Wolff,

β΄) R. J. H. Jenkins, Αἱ Κλασσικαὶ ἐπιδράσεις ἐπὶ τῶν μετὰ τῶν Θεοφάνη Συγγραφέων.

γ΄) A. Dain, Ἡ παράδοσις τῶν Κλασσικῶν Λογοτεχνικῶν Κειμένων ἀπὸ τοῦ Ἰ. Φωτίου μέχρι τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου.

δ΄) W. A. Banner, Ὁ Ὠριγένης καὶ ἡ παράδοσις τῶν Ἀρχῶν περὶ τοῦ Φυσικοῦ Νόμου.

ε΄) E. Kitzinger, Ἡ λατρεία τῶν Εἰκόνων κατὰ τὴν πρὸ τῆς Εἰκονομαχίας ἐποχήν.

στ΄) Μ. Ἀνάστου, Ἡ Ἠθικὴ Θεωρία τῶν Εἰκόνων, ἡ διαμορφωθεῖσα ὑπὸ τῶν Εἰκονομάχων κατὰ τὸ 754 καὶ 815.

ζ΄) Α. Γκραμπάρ, Ἓν Λειτουργικὸν Εἰλητάριον ἐκ ΚΠόλεως καὶ αἱ ἐν αὐτῷ εἰκόνες.

η΄) S. D. Nersessian, Μία Ἀρμενικὴ ἔκδοσις τῶν Ὁμιλιῶν ἐπὶ τῆς κατὰ τοῦ Ἅδου νίκης.

θ΄) Ρ. Λ. Βόλφφ, Ἡ Πολιτικὴ ἐν τῷ Λατινικῷ Πατριαρχείῳ ΚΠόλεως, 1204—1261.

ι΄) Α. Γκραμπάρ, Μία νέα Λειψανοθήκη τοῦ Ἁγίου Δημητρίου.

ια΄) A. Jamme, W. F., Αἱ ἐπὶ τοῦ Σαβαίου Ὀρειχαλκίνου Ἵππου τῆς Συλλογῆς Dumbarton Oaks Ἐπιγραφαί.

Καθὼς ἐμφαίνεται ἐκ τῶν ἐνταῦθα παρατιθεμένων τίτλων τῶν μελετῶν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν Ἀγγλικήν, καὶ τῶν ὀνομάτων τῶν συγγραφέων, εἰδικῶν ἐπὶ τῶν Θεολογικῶν Γραμμάτων καὶ τῶν Βυζαντινῶν Σπουδῶν, αἱ Ἐκδόσεις αὗται εἶναι ἀρκετὰ σημαντικαί, ἐνδιαφέρουσαι οὐκ ὀλίγον καὶ τὸν Ὀρθόδοξον ἀναγνώστην.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Θ. ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ
Καθηγητής.

Norman H. Baynes, Byzantine Studies and Other Essays, Lonton, Un. of London— The Athlone Press, 1955, XI—392 pp.

Ἡ παροῦσα ἔκδοσις εἶναι μία συλλογὴ Διαλέξεων, Ἄρθρων καὶ Βιβλιοκρισιῶν τοῦ διασήμου Βυζαντινολόγου, τοῦ ἐπὶ μίαν 30ετίαν διδάξαντος ἐν

N. H. Baynes.

τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Λονδίνου Ν. Χ. Μπάγνες. Ἡ συλλογὴ αὕτη ἐγένετο τῇ γνώμῃ καὶ συγκαταθέσει τοῦ ἐν λόγῳ Καθηγητοῦ, τῇ ἐπιμελείᾳ δὲ δύο ἄλλων συναδέλφων του τοῦ Τμήματος Ἱστορίας τοῦ ἰδίου Πανεπιστημίου.

Ἅπαντα τὰ ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ παρατιθέμενα, ἐκτὸς ἐξαιρέσεών τινων, εἶδον τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος εἰς προγενεστέρας ἐκδόσεις, εἰς χρονικὸν διάστημα 40 περίπου ἐτῶν. Οὕτω περιλαμβάνονται αἱ ἑξῆς ἑπτὰ διαλέξεις :

1) Ὁ Ἑλληνιστικὸς πολιτισμὸς καὶ ἡ Ἀνατολικὴ Ρώμη (1945).

2) Ἡ Σκέψις — Ὁ Κόσμος τῆς Ἀνατολικῆς Ρώμης (1947).

3) Ἡ Βυζαντινὴ Πολιτεία (ἀνέκδοτον).

4) Μερικαὶ μορφαὶ τοῦ Βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ (1930).

5) Ἡ κατάπτωσις τῆς Ρωμαϊκῆς δυνάμεως ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ. Ὡρισμέναι Νεώτεραι Ἑρμηνεῖαι (1943).

6) Ἀλεξάνδρεια καὶ ΚΠολις : Μία μελέτη τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Διπλωματίας (1926).

7) Εἰδωλολατρεία καὶ Πρωτόγονος Ἐκκλησία (ἀνέκδοτον).

Μεταξὺ τῶν ἄρθρων, δεκατεσσάρων ἐν ὅλῳ, διακρίνομεν τὰ ἑξῆς :

9) Ὁ Εὐσέβιος καὶ ἡ Χριστιανικὴ Αὐτοκρατορία (1933).

15) Αἱ Εἰκόνες πρὸ τῆς Εἰκονομαχίας (1951).

18) Ὁ Λειμὼν (1947).

19) Ὁ θάνατος Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου κατὰ ἕνα Χριστιανικὸν μῦθον (1937).

20) Μία Ἀθανασιανὴ Νοθεία ; (1925).

21) Αἱ πολιτικαὶ ἰδέαι τοῦ περὶ Πολιτείας τοῦ Θεοῦ τοῦ Ἱ. Αὐγουστίνου (1936).

Αἱ ἐπακολουθοῦσαι Βιβλιοκρισίαι εἶναι δέκα κατὰ τὸν ἀριθμὸν καὶ διαφωτίζουν ἐπίμαχά τινα σημεῖα.

Ἡ συλλογὴ αὕτη κέκτηται ἰδιαιτέραν σημασίαν διὰ τὸν μελετητὴν τοῦ Βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ, διότι περιλαμβάνει ἐπὶ τὸ αὐτὸ τὰς ἀπόψεις ἑνὸς ἐκ τῶν μεγαλυτέρων Βυζαντινολόγων τῆς ἐποχῆς μας.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Θ. ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ

Gustave Thils, Histoire Doctrinale du Mouvement Oecuménique, Louvain, Em. Warny Ed., 1955, 260 pp.

Μολονότι ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία δὲν λαμβάνει ἐπισήμως μέρος εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν, μέλη αὐτῆς καὶ ἔγκριτοι θεολόγοι παρακολουθοῦν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν ὅλην ἱστορίαν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν σχέσεων τοῦ αἰῶνός μας. Οἱ Καθολικοὶ Οἰκουμενικοὶ Θεολόγοι εὑρίσκονται ὀργανικῶς ἐκτὸς τῆς Κινή-

σεως ταύτης, πολλάκις ὅμως αἱ κρίσεις αὐτῶν καὶ αἱ προσαγόμεναι ἀπόψεις φέρουν τὴν ἰδίαν ἂν μὴ καὶ μεγαλυτέραν βαρύτητα ἀπὸ τὰς γνώμας καὶ ἀντιλήψεις τῶν ἐντὸς αὐτῆς ἱσταμένων. Ὁ συγγραφεὺς τῆς παρούσης ἐργασίας, Καθολικὸς Θεολόγος, ἀναπτύσσει τὸ θέμα τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως ὑπὸ διπλῆν προοπτικήν : Εἰς τὸ πρῶτον μέρος τοῦ βιβλίου τολ (σ. 9—121) ἐξετάζει τὴν ἱστορίαν τῆς Κινήσεως ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Κ΄ αἰῶνος μέχρι τοῦ Συνεδρίου τοῦ Ἕβανστον (1954). Εἰς τὸ δεύτερον μέρος (σ. 125—248) ἑρμηνεύει ἀπὸ δογματικῆς πλευρᾶς τὴν Κίνησιν ταύτην. Βεβαίως εἶναι περιττὸν νὰ λεχθῇ ὅτι ἵσταται ἐπὶ τοῦ Καθολικοῦ ἐδάφους καὶ ἐκεῖθεν προσπαθεῖ νὰ κατανοήσῃ καὶ διαφωτίσῃ τὰ ἑκάστοτε προκύπτοντα προβλήματα. Εἰς τὴν μελέτην ταύτην ἐλλείπει τὸ εἰς πολλὰ Καθολικὰ συγγράμματα συναντώμενον μαχητικὸν πνεῦμα. Ἀντ' αὐτοῦ ὑφίσταται πνεῦμα Οἰκουμενικοῦ εἰρηνισμοῦ, ὑπὸ τὴν καλὴν αὐτοῦ ἔννοιαν, ὅπως καὶ περιγράφεται εἰς τὰς σελίδας 205—208.

Ὁ συγγραφεὺς εἰς τὴν παράθεσιν τῆς ὕλης αὐτοῦ προστρέχει συνεχῶς εἰς τὰς πηγάς, χρησιμοποιῶν παραλλήλως καὶ σχετικὰς ἐργασίας τῶν Οἰκουμενιστῶν Θεολόγων. Ἡ ὑπ' αὐτοῦ παρατιθεμένη Βιβλιογραφία εἶναι ἀρκετὰ σημαντική. Ἐκ τῶν Ὀρθοδόξων παραπέμπει περισσότερον ἄλλου εἰς τὸν Γεώργιον Φλορόφσκη. Αἱ ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ἐπὶ τῶν προσώπων, ἅτινα ἀναφέρει, ἐπὶ τοῦ ὑλικοῦ, τὸ ὁποῖον χρησιμοποιεῖ, ἐπὶ τῶν γεγονότων καὶ τῶν πράξεων ἐκφερόμεναι κρίσεις εἶναι πάντοτε σχεδὸν καλαί.

Εἰς τὸν ἀναγνώστην, καὶ δὴ τὸν Ὀρθόδοξον, ἐμποιεῖ ἐντύπωσιν ἡ ὑπὸ τοῦ συγγραφέως παρακολούθησις τῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως τῶν Ἐκκλησιαστικῶν σχέσεων, ἀλλὰ παραλλήλως καὶ ἡ ἐμφάνισις καὶ ἀνάπτυξις τοῦ δογματικοῦ μέρους. Ἰδίως δὲ ἡ τῇ ἐπιδράσει τῶν Ὀρθοδόξων τοποθέτησις Ὀρθοδόξων Καθολικῶν δογμάτων καὶ διδασκαλιῶν εἰς τὰ ἐν τοῖς Οἰκουμενικοῖς κύκλοις συζητούμενα θέματα, ὅπως εἶναι αἱ διδασκαλίαι περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Παραδόσεως, τῶν Ἁγίων καὶ τῆς Θεοτόκου, τοῦ προσηλυτισμοῦ κ. ἄ.

Ὅπως ἐπίσης καὶ ἡ ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει τοῦ ἔργου τούτου γενομένη πολλάκις ἀναγνώρισις τῶν μεταξὺ τῆς Ὀρθοδόξου καὶ Καθολικῆς Ἐκκλησίας ὑπαρχόντων κοινῶν δογματικῶν σημείων ἐν πολλοῖς καὶ εἰς τὸν τομέα τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως. Ὁ χῶρος δὲν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ἀνάλυσιν ὅλων τῶν ἐκτιθεμένων. Θὰ σταθῶμεν μόνον εἰς ὀλίγα ἐξ αὐτῶν.

Ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία, κατὰ τὸν συγγραφέα, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν τὴν σύγχρονον Οἰκουμενικὴν Κίνησιν καὶ τὰς ἑνωτικὰς προσπαθείας. Ὑφίσταται καὶ δι' αὐτὴν «Οἰκουμενισμὸς» ὑπὸ ὡρισμένας προϋποθέσεις. Αὗται εἶναι : Τὸ Θεολογικὸν πρόβλημα τῶν σχέσεων τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας πρὸς Ἐκκλησίας καὶ Ὁμολογίας. Τὸ καλόν, ὅπερ κέκτηνται αἱ κε-

χωρισμέναι Ἐκλησίαι καὶ Ὁμολογίαι, τὸ ὁποῖον θὰ λάβῃ τὴν πλήρωσίν του ἐν τῇ ἑνώσει μετὰ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἡ ἐκ τῆς ἑνώσεως συμπλήρωσις τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, συμπλήρωσις ἀληθής, ἀλλ' οὐχὶ οὐσιαστικὴ (σ. 165—170). Τὸ Α' Ἄρθρον — Βάσις τοῦ Κανονισμοῦ τοῦ Π. Σ. Ε. εἶναι ὄχι μόνον Χριστολογικὸν ἀλλὰ καὶ Ἐκκλησιολογικόν, διότι αἱ Ἐκκλησίαι — Μέλη δέχονται ὡρισμένα δογματικὰ καὶ Ἐκκλησιολογικὰ δεδομένα (σ. 157). Τὸ πρόβλημα τῆς συμμετοχῆς ἢ μὴ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ Κινήσει καὶ τῷ Π. Σ. Ε. ἀναπτύσσεται μετὰ μεγάλης ὀξυνοίας. Εἶναι δὲ χαρακτηριστικὸν ὅτι δὲν κλείεται ὁριστικῶς ἡ θύρα, ἀλλ' εἰς τὸ μέλλον θεωρεῖται πιθανὴ ἡ συμμετοχὴ ἐὰν καὶ ἐφόσον τὸ Π. Σ. Ε. στραφῇ πρὸς πλέον συγκεκριμένας, ἀπὸ Καθολικῆς πλευρᾶς, κατευθύνσεις. Οἱ λόγοι τῆς σημερινῆς ἀποχῆς εἶναι δογματικῆς καὶ πρακτικῆς φύσεως (σ. 180 ἑξῆς).

Τὰ κατὰ τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἐκτίθενται ἰδιαιτέρως (σ. 217—221). Ἡ παρουσία τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ Κινήσει, κατὰ τὸν συγγραφέα, παρουσιάζει πάντοτε ἓν πρόβλημα, ἐνίοτε δὲ πρόβλημα τραγικόν. Ἡ συνεργασία της ὑπῆρξε πάντοτε μονομερὴς καὶ οὐχὶ πλήρης. Ἐνταῦθα ὅμως, ἂς μᾶς ἐπιτρέψῃ ὁ συγγραφεὺς νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἅπασαι αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, ἐκτὸς τῆς Ρωσσικῆς Ὀρθοδόξου τῆς διατελούσης ὑπὸ τὰς γνωστὰς συνθήκας, μέχρι τοῦ Συνεδρίου τοῦ Ἄμστερδαμ (1948) ἐλάμβανον ἐνεργὸν μέρος, ἀποστέλλουσαι ἀντιπροσώπους εἰς τὰ συνερχόμενα Συνέδρια καὶ παρακολουθοῦσαι τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν. Καὶ ἡ 1η ὑποσημείωσις (6' μέρος αὐτῆς) τῆς σελίδος 217 δὲν φαίνεται κατὰ τὴν ἀντίληψιν τοῦ γράφοντος τὰς γραμμὰς ταύτας νὰ εὐσταθῇ. Ἐπακολουθοῦν ἔπειτα κρίσεις τοῦ συγγραφέως περὶ τῶν δογματικῶν ἐπιφυλάξεων τῶν Ὀρθοδόξων, περὶ τοῦ προσηλυτισμοῦ καὶ τοῦ ἐθνικοῦ παράγοντος.

Ὁ ἀείμνηστος Θυατείρων Γερμανός, κατεῖχε τὸν τίτλον τοῦ Μητροπολίτου καὶ οὐχὶ τοῦ Πατριάρχου (σ. 61). Μεταξὺ δὲ τῶν Ἓξ Προέδρων τοῦ Π. Σ. Ε. συγκαταλέγεται σήμερον καὶ ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς κ. Μιχαὴλ (σ. 104).

Ἡ ἐπιστημονικὴ ἔκθεσις τῆς ὕλης, ἡ ἀντικειμενικότης, τὸ πνεῦμα τοῦ εἰρηνισμοῦ, ἡ σαφήνεια, ἡ ἀγάπη πρὸς τοὺς ἑτεροδόξους εἶναι ὀλίγα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῆς παρούσης ἐργασίας. Διὰ τὸν Ὀρθόδοξον Θεολόγον ἡ μελέτη αὐτῆς καθίσταται πλέον ὠφέλιμος λόγῳ τῆς ἐν πολλοῖς καινότητος ἀντιλήψεων καὶ τῆς ἐλλείψεως πλήρους Ὀρθοδόξου δογματικῆς ἐκθέσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ προβλήματος.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Θ. ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ